

nostram quaestionem, in qua pater qui recepit solutionem dotis, neque erat creditor respectu filiae, & consequenter ex ea solutione facta patri per maritum mulier nullam consequitur utilitatem, neque etiam pater poterat cogere maritum, ut inuita filia, ei solveret dotem male, igitur ex praedicto text. inferatur ad nostram quaestionem, ut est de mente Alex. hic ad finem. Ex quibus venit explicanda notabilis resolutio Bart. d. §. solutam. numer. 2. quam ibi probat Paul. nu. 3. Fulg. nu. 5. Roman. hic nu. 5. quod debitor meus soluit de voluntate mea illud idem quod ego debebam creditori meo, & ipso iure contingit liberatio. l. inuito. 12. in 2. part. C. de solutionibus. l. qui hominem. 34. §. si gener. infra de soluto. In quibus terminis etiam intelligi potest, d. §. solutam. Nam condueens xdes, & partem illarum postea locans, tacite videtur velle, quod iste secundus conductor possit soluere pensionem domino xedium, ad quam soluendam ipse principaliter erat obligatus, ut declarat Fortius. l. item quia nu. 20. supra de patris. Si autem me inuito soluat creditori meo, nulla omnino contingit liberatio, l. inuito. in princ. C. de solution. & l. fin. C. de negot. gesti.

Limitando tamen, nisi iste debitor meus creditori meo cui soluit, effect quoque obligatus ratione eiusdem rei nam tunc soluendo illi creditori, etiam me inuito, remaneret liberatus, d. §. solutam. explicato, ut supra. Si autem me ignorante soluat creditori meo, id quod ego debeo, quia tunc per eam solutionem ego remaneo liberatus, l. soluendo. supra de negot. gesti. si ego solutum repeti, obligabit mihi doli mali exceptio. l. si opera. 6. in fin. infra de doli except. §. l. liber homo. 38. adiuncta gl. §. in ultima solutione, supra de negot. gesti. si eum fundum. 37. adiuncta gl. §. fin. supra de patris. Ex quo notabilem cautelam colligit Ang. d. l. si opera. quam post alios probat Avenda. in de exception. nu. 29. Quam tamen declarabis per l. 3. C. quando fisci, vel preuati. & videndus est Roman. consi. 293. nu. 1. & in his terminis potest procedere l. sequenti. Si autem solutus directo peruenisset ad eum cuius consensus in solutione requirebatur, ipso iure contingeret liberatio, ut probatur in isto text. secundum communem intellectum. Ex quibus venit reicienda noua opinio Claud. hic ad finem. contententis in hac materia, nunquam maritum soluente soli patri, vel soli filiae, liberari ipso iure, sed tantum ope exceptionis, allegat. l. si opera. 6. in fin. infra de doli exceptio. & l. si idem. 22. ad fin. infra eodem. Nam hec opinio aperte confunditur per verba huius textus, sine ibi: & filio dotis utriusque tollitur, adiuncta §. princ. Insuper quibus modis tollitur obligatio. Neque obstat Claudii ratio: nam ad primam, de l. si opera. 6. infra de doli exceptio. respondetur, loqui quando meignorante facta fuit solutio creditori meo, per quam solutionem pecunia directo ad me non peruenit, sed tantum in consequentiam, scilicet, quia illam consequi utilitatem, quod liberor a creditore meo; nos autem loquimur, quando soluta pecunia directo ad creditorem peruenit, nam tunc ipso iure contingit liberatio, ut probatur in hac. Non obstat secundum de leg. §. si idem. 22. ad fin. infra eodem. Nam respond. o. quod licet glo. penultima foret, tamen clarescens postea est, quod ibi directo pecunia non peruenit ad uxorem, sed potius ipse maritus consumit pecuniam dotalem in eos usus, in quos mulier illam esset consumptura: & ideo contingit li-

beratio, tantum ope exceptionis. Sed si maritus directo res dotales traderet mulieri, ut ipsa in praedictos usus consumeret, tunc ipso iure contingeret liberatio, ut diximus. l. 2. in prin. supra eodem. Adde ultra alios, quod licet ex resolutione Bart. supra relata, videatur colligi, quod si inuito patre dos soluatur filiae, gener minime liberatur, arg. l. inuito. in prin. C. de solut. & l. fin. C. de negot. gesti. & tradit Roman. consi. 292. numer. 1. tamen hoc casu etiam verius videtur, quod si pecunia soluta directo ad patrem peruenit, ipso iure contingit liberatio, iuxta generalitatem huius textus, & quia si pecunia soluta ad patrem peruenit, quasi ipso gestu viuitur illis negotium gestum fuerit, cogetur id ratum habere, iuxta regulam. l. Pomponius. 10. ad finem. supra de negot. gesti. quod sentit gloss. fin. hic, dum dicit, quod ipso gestu videtur pater ratam habere solutionem factam filiae, etiam absque illius assensu, argum. l. Paulus. infra, rem ratam haberi. Neque obstat regula, l. fin. C. de negot. gesti. quia debet limitari, nisi ea solutio, quae me inuito facta est, ex post facto mihi quaeratur: nam tunc quasi viuitur negotii gestum fuerit, teneor illud ratum habere, dicit. l. Pomponius. 10. supra de negot. gesti. optime Bald. l. inuito. Cod. de solut. & quia quando solutio facta est illi, qui habebat actionem ad eogendum soluente, tunc etiam si solutio fiat me inuito, contingit liberatio, l. utrum. 27. supra de constit. pecunia. d. l. si utrum. §. solutam. & ibi Bar. nu. 2. supra de pign. actio. Sed filia habet actionem ad eogendum maritum, ut sibi dotem soluat: ergo et si maritus soluat inuito patre debuit contingere liberatio. Et si opponas, quod imo filia non poterat cogere maritum sibi soluere dotem, nisi accederet consensus patris, l. 2. §. quod si in patris. supra eodem, respondetur, hac ratione l. reconsult. elegisse media viam, ut si postea pecunia perueniret ad patrem, contingeret liberatio, ut probat in text. alias secus, l. qui hominem. 34. §. si gener. infra de solut. Alia autem, quae DD. hic tractant circa communionem actionis dotis inter patrem, & filiam, o-mittuntur, quia de illis diligenter disputatum fuit, l. 2. §. quod si in patris. & §. fin. supra eodem.

S Y M M A R I A.

1. Frustrum non pertinet ad maritum, antequam res dotales tradantur.
2. Explicatur ratio c. salubriter, de ususis.
3. Quando valet pactum de lucrando fructibus perceptis ex re pignorat.
4. Quando non constat de de traditionis, quid sit praesumendum.
5. Qua sit causa, ut maritus luatur fructibus dotales.
6. Legatus debet habere salarium totius diei, quatenus toto die iter non fecerit.
7. Expenditur l. 2. in fin. de verb. signific.
8. Reiciuntur quaedam distinctio simul in hac materia.
9. Maritus sustinet onera matrimonii non facit fructus suos antequam res dotales tradantur.
10. Uxor videtur in mora irregulari constituta, si maritus sustinet onera matrimonii, & ipsa dotem non tradit.
11. Referuntur rationes contrarium tenentium.
12. Et tamen magis communis opinio defenditur.
13. In obligatione salis veniunt fructus a tempore mora sub nomine interesse.
14. Agetur de vera ratione l. curabit. Cod. de action. iniuria.

15. Ex qua multa notabilia inferuntur.
16. Quasi sit differentia, utrum fructus veniat tanquam fructus, vel sub nomine interesse?
17. Mulier pro quantitate fructuum, quos percepit, obligatur marito.
18. Et si quid amplius soluat, erit usura.
19. Perfecta venditione, fructus pertinent emptori.
20. Et quomodo id sit intelligendum.
21. Et quoad hoc, quae sit differentia inter emptorem, & venditorem.
22. In venditione conditionali quod periculum pertineat ad emptorem.
23. Fructus pendentes tempore venditionis pertinent ad emptorem.
24. Quos effectus producat mora irregularis.
25. Et quomodo mora regularis.
26. Lucrum cessans utrum debeatur solito negotiari cum pecunia.
27. Agitur de intellectu l. fin. sup. de periculo, & commodo rei vend.
28. Quae sint necessaria, ut interesse lucra cessantis debeatur.
29. Lucrum immediate procedens ex re, tantummodo debetur.
30. Quando debeatur interesse intrinsecum, & extrinsecum.
31. Agitur de intellectu l. si sterilius. §. cum per venditorem, sup. de actio. emt.
32. Explicatur l. Lucrum Titina. sup. de act. emt.
33. Extrinsecum interesse consideratum a partibus, indistincte debetur.
34. Quando debeatur interesse damni extrinsecum.
35. Quando emptor sumit pecuniam sub cambis, & interesse debetur.
36. Quando mora obligat debitorem ad interesse.
37. Explicatur glo. Lau. prator. §. 1. ver. b. ultra. supra, de minoribus.
38. Declaratur l. quidam. §. si pupillo. supra, de usuris.
39. Quando dicatur vnus contractus, vel plures.
40. Agitur de intellectu l. fin. §. praeterea. Cod. de iure dotum.
41. Biennium inducit moram habentem eosdem effectus, quos inducit mora contracta per litis contestationem.
42. Et ideo mora irregularis post biennium maiores vires acquirit.
43. Quando quis teneatur ad interesse quanti plurimi.
44. Post biennium maiores usurae debentur.
45. Dies expressa inducit moram regularem.
46. Implementum conditionis non constituit simul debitorem in mora.
47. Explicatur tradita per Paul. Castrensis. hic nu. §.
48. Explicatur l. quod in uxorem. C. de neg. gest.
49. Quando sit vinum marito, incipere annum a die tradita dotis.
50. Mulier propter moram irregularem, tantum teneatur restituere lucrum, quod accepit, secum, si nihil sit lucratum.
51. Usurae hodie non debentur, nisi sub nomine interesse.
52. Lucet maritus non sit mercator, tamen interesse lucris ei deberi potest.
53. Propter moram irregularem non tenetur quis de fructibus, quos recipere potest.
54. Quando usura a compensata debeantur.
55. Differentia est in hac materia inter usuras, & fructus.

56. Agitur de intellectu l. in minorum. C. in quibus causis in integrum restit.
57. In quo consistat specialitas minoris in eo textu expressa.
58. Explicatur litera l. curabit. C. de act. emt.
59. Explicatur l. 2. C. de fructibus & litium expensis.
60. Venditor potest negligere culturam fundi venditi.
61. Et quando dicatur esse in culpa.
62. Requiritur fructuum perceptio, & non sufficit facultas percipiendi, ut videatur quae in mora irregulari constituitur.
63. Explicatur l. venditor ex hereditate. ver. si quemadmodum. sup. de hered. vel act. vendit.
64. In hac materia differentia est inter maritum offerentem dotem uxori, & inter uxorem offerentem marito.
65. Maritus non recipiendo dotem oblatam, nihil videtur donasse uxori.
66. Si venditor obtulit fundum emptori, utrum fructus teneatur emptori restituere.
67. Cessante mora, nihil debetur marito, vel alii creditori.
68. Si emptori datur dilatio ad solvendum, cessat mora.
69. Quando imminet emptio, emptor non tenetur pretium soluere, nisi sibi caveatur.
70. Iusta causa non soluenda liberat debitorem ab interestesse.
71. Si conventum sit, ut durante dilacione deberetur interestesse, conventio valet.
72. Valet pactum, quod certa quantitas praestetur nomine interestesse.
73. Quando valet pactum, quod cessante mora debeatur interestesse.
74. Agitur de intellectu l. si. §. si. sup. de funde dota.
75. Et ostenditur quis sit verior, & receptor intellectus.
76. Et ille eleganter defendatur.
77. Adio dotis semper ex parte mariti est bonae fidei.

Lex V. De diuisione.

Postquam Iureconf. absoluerunt tractatum communionis actionis dotis, inter patrem & filiam, incipiunt nunc declarare, alium articulum valde vitalem, & quotidianum in dotis materia, qualiter scilicet inter virum & uxorem sint diuidendi fructus percepti eo anno, quo inter eos soluitur matrimonium, quae prosequuntur vsq; ad l. si ab hostibus. 11. infra. eo. exclusiue. Ad veram autem explicationem huius text. & materiae, praemittendum est, quod cum marito incumbat onera matrimonii, constitutum est, ut fructus percepti ex rebus dotalibus, suos faceret. Ad dotis fructus. §. in prin. sup. de iur. dot. l. pro oneribus. C. eo. tit. c. si uoluerit de usur. Ex quorum iurium mente colligitur, quod ut maritus fructus dotalis faciat suos, oportet illos colligere ex reb. dotalibus. Item, quod consiliet matrimonium, neque enim abque matrimonio res dotalis considerari possunt. l. 3. supra. de iure dot. & ita expresse praedicta requisita exprimit, leg. 26. tit. 11. parti. 4. ¶ Ex primo autem requisito inferitur, quod cum res non dicantur dotalis, antequam marito tradantur per uxorem, dotalis. l. 3. dotalis. sup. de fundo dotali. non poterit maritus praedictos fructus suos facere, antequam nomine dotis res promissae tradantur, ut probat ista. ad. §. & notat Bar. n. 1. & probat. d. l. 2. tit. 11. p. 4. Dicitur ibi. 11. dist. c. vlt. Vnde licet contractum sit matrimonium, & maritus forsitan iustineat onera matrimonii,

nō ob id fructus percepti ex rebus in dotē promissis, ad maritum pertinebunt, cum deficiat predictum primum requisitum, ut infra latius dicemus.

Infertur etiam explicatio ad l. in reb. 30. *C. de iure dotalium*. dñi probat, soluto matrimonio, dominium rerum dotalium, ipso iure transferri in mulierem absque alia traditione: nam dicendum est, diuersum esse in marito, quia rerum in dotem promissarum dominium non transiit in eum ipso iure, sed requiritur traditio, ita ut cum ante eam interuenientem, neque dominium in maritum transferatur, neque res dotalis dicantur, fructus percepti ex predictis rebus ad maritum nō pertinebunt: aperte probatis text. in fine. & l. dotalis. §. dotalis. 7. de fundo dotali. & leg. prima. infra. de vscapio. pro dote. Est ratio differentie, quia rationes expressæ, dict. leg. in rebus, propter quod dominium rerum dotalium ipso iure transferuntur in mulierem, aperte cessant in marito, cui dos promissa est: & quando est diuersa ratio in correlatiuis, diuersum ius constituitur, ut in specie colligitur ex Bald. l. si dñi. num. 3. *C. de iure dotalium*.

Infertur etiam explicatio ad cap. salubriter. de vscris. ubi gener facit fructus suos perceptos ex re sibi data in pignus pro securitate dotis: & tamen res data in pignus, nō potest dici dotalis, cum pignoris dominium in marito minime trāseratur, l. pignus. *C. de pign. actio*. quod aperte videtur repugnare supra resolutis. Sed respondendum est. Speciale esse fauore dotis, ut maritus fructus perceptos ex re data in pignus pro securitate dotis, suos faciat, neque eos teneatur in fortem imputare, aduersus regulā. l. 1. & 2. *C. de pign. actio*. & ita Paulus. l. in insulam. §. vscris. numer. 2. & ibi Vincent. num. 7. infra eodem. & post Ioan. Andream. Alexand. consil. 200. numer. 6. lib. 6. Corne. consil. 166. ansum. 4. lib. 4. Nouellus de dote. 7. parte. specialis. 3. numer. 1. Anton. Robe. consil. 108. num. 3. exornat late Joseph. Ludovic. decisio. Lucensi. 21. num. 1. 7. Sed vtrique hæc solutio non tollit difficultatem supra motam, quod cum pignus non possit conferri res dotalis, maritus fructus perceptos ex re non dotali, suos facere non possit, iuxta supra tradita. Et ideo respondendum est cum Cuman. hic num. 2. quod ideo in specie, d. c. salubriter, maritus facit fructus suos, quia interuenit pactū de lucrands fructibus, & non imputandis in fortem, quod pactum admittitur fauore dotis, quāuis extra causam dotis prædictum pactum non admittatur tanquam vsuram inducens. Panor. c. 1. n. 2. de vscris. Neque huic intellectui obstat argumentum Vincent. & lat. hic n. 2. diuinatiorum videri, in d. c. salubriter, prædictum pactum interuenisse, cum de eo in littera nulla fiat mentio: nam respondetur, prædictum pactum ex subiecta materia dotis semper tacite censeri interuenisse: nam cum deo detur, ut sit patrimonium mulieris. l. 3. §. sed vtrum in fin. supr. de minorib. & ut ex illius fructibus onera matrimonii sustineantur, qui dotem promittit, tacite prædictos fructus marito videtur concedere, & consequenter, qui dat pignus pro securitate huius obligationis, tacite videtur velle, ut lucretur maritus fructus perceptos ex pignore dato pro securitate dotis, & sic cedant in solutionē illius tacite pmissionis, quam videtur fecisse: ille qui dotem promissit, ut colligitur ex mente d. c. salubriter. & explicat Nauar. cap. 1. 14. q. 3. num. 73. & Conar. resolut. lib. 3. c. 3. n. 3. vscris. secun-

do constat. Et confirmatur, quia d. c. salubriter, pro constanti præsupponitur, illos fructus factos fuisse mariti, cum tantum dubiet, vtrum teneatur illos in fortem imputare? Ergo necessario intelligendum est, in ea specie pactum, saltem tacitum, interuenisse de lucrands fructibus, cum alias fructus percipiens ex pignore, id est, ex re aliena, suos non faciat, ac proinde non agatur de illis computandis in fortem, nisi postquam consumti fuerint, & non extent, ut declarat Bartol. leg. 3. *C. de pign. actio*. l. 3. §. ex contrario. num. 8. §. infra. de acquiren. posses. Negus de pign. 3. memb. 5. part. 1. num. 11. Et ex hac declaratione colligitur vera resolutio ad eam DD. controuerfiam. vtrum dict. cap. salubriter, speciali fauore dotis procedat? Nam supra allegati existimant, speciali fauore dotis procedere, alii vero neque fauore dotis vsuram admittunt. cap. super eo de vscris, vs per Corne. consil. 165. lib. 4. ac proinde dict. c. salubriter, ea ratione procedere, quia fructus percepti ex pignore, cedunt loco interesse damni emergentis: nam si dos esset soluta suo tempore, maritus ex illius fructibus sufflueret onera matrimonii, & non ex suo: vnde datis eisdem terminis, idem admittitur in alia quacunque materia, ut late resoluti Conar. resolutio. lib. 3. cap. 1. num. 3. Perz. tit. 2. lib. 8. ordinat. pag. 20. Menoch. consil. 7. numer. 15. lib. 2. Valasens. consultatione. 84. num. 2. Canalius. milleloquio. 432. & ideo huiusmodi vsuræ non dicuntur odiosæ, sed fauorabiles. Roland. consil. 65. num. 4. lib. 2. ampliato per Thesaurum decis. Pedemontan. 45. ad finem. Sed ex prædictis dicendum est, specialiter de dotis in hoc consistere, quod propter illius naturam, semper tacitum pactū videatur interuenisse de lucrands fructibus, donec dos solvatur. Quod autem huiusmodi pactum valeat, non procedit ex dotis fauore, sed potius quia illi fructus, vel cedunt loco damni emergentis, vel etiam loco satisfactionis, illius tacite promissionis fructuum, quam videtur facere ille qui dotem promittit, ut supra dictum est, & probat l. 1. §. penult. supra. de pignoris. & ita in effectū Conar. resolutio. lib. 3. cap. 1. num. 3. versic. secundum constat. & Mercado de contractibus. lib. 5. cap. 8. Angul. sol. consil. 16. numer. 1. lib. 5. Canali. milleloquio. 432. Vnde merito gloss. fin. l. 1. *C. de distract. pignori*, docet. valere pactum de lucrands fructibus perceptis ex pignore, quando illi cedunt loco vsurarum debitum. & ibi Bald. post princip. & subscribit Orlanuanus decisio. 143. n. 2. Boerius ita explicandus decisio. 44. n. 34. & probat l. si elege. & l. si ea patione. Cod. de vscris. vocabaturque huiusmodi pactū, antichresis, l. si quis. §. 1. supra. de pignori. l. si debitor supra. de pignori. actio. Baldanus vt actus. de pignoris. cap. 16. & notabiliter Cumanus lib. 3. obseruation. cap. 15. & lib. 8. cap. 17. Hodie autem cum vsuræ sint prohibitz, & interesse loco earum successerit, gloss. cap. conquisitus. de vscris. valebit prædictum pactum pro quantitate interesse de quo constituerit. Orlanuanus decisio Pedemontan. 143. num. 2. & Thesauri decisio. 78. numer. 3. Quibus adde Menochium. consil. 10. num. 57. lib. 2. Conar. prædicto modo explicandum resolutio. lib. 3. cap. 4. numer. 6. versic. 10. Licet pactum de non computandis fructibus in fortem, indistincte non valere tanquam vsurarium, teneat Jacobus. l. si quis neque aduocatum. & res pignoris. numer. 4. supra. & certum petatur. Canalius milleloquio. 538. Et iuxta hæc venit explicanda Ordinatio. & tit. 1. & §. primo,

dum requirit pactum, vt gener fructus perceptos ex re pignorat suos faciat: nam ex prædictis dicendum est, illud semper tacite subintelligi. Propter dotis naturam. *Valasius consultatio. 3. numer. 1. & supra diximus.* His ita explicatis, cum iuxta hunc textum oporteat constare de die traditionis rerum dotalium, vt maritus faciat fructus suos, videndum est si de hoc non constet, quid in dubio sit præsumendum? Et Angel. *de iurto. §. quod in anno. num. 2. in fine.* existimat, quod si matrimonium diu durauerit, neque ex testibus, vel scriptura constet de tempore, quo res dotalis fuerunt tradite, præsumuntur tradite in initio anni, computati, secundum morem regionis, vel a tempore Natiuitatis Christi, vel Conceptionis Virginis, *subscribitur smol. & Roman. de iurto. in princip. infra eodem, & ibi Pontanus numer. 6.* Quorum opinio obtinebit in Practica propter auctoritatem prædictorum, vt hic asserit Socius *numer. 1.* Et facit, quia annus solet computari a die Natiuitatis Domini, *extraneus. 1. §. non igitur de penitent. & remissio. inter communes. gloss. fin. extraneus. 1. de censibus. inter communes. C. de resolutio. lib. 1. cap. 13. & num. 1.* & in dubio semper recurrendum est ad consuetudinem regionis, *l. semper in stipulationibus. infra. de regulis iuris.* Sed non placet hæc traditio, quia tantum locum habere potest, quando constat de anno, in quo facta fuit traditio, & tantum vertitur dubium circa diem, vel mensem: sed quando neque de anno constet, prædicta traditio nihil explicat: & ideo probabilior est resolutio eiusdem Angeli, *l. unica. §. cumque. numer. 2. Cod. de rei uxorie actio. §. quod aut tempore soluti matrimonii fructus erant iam percepti per maritum.* & tunc cum possideat, non ipsi, sed mulieri incumbet onus probandi, *l. qui accusare. C. de edendo. alias vero non incumbit marito, l. matrem. C. de probationibus, & si nihil certum probetur, absoluitur mulier, l. fin. C. de rei vendicac. inaritus autem non lucrabitur prædictos fructus, quasi tunc non deficiat nisi sed probatio, *l. duo sunt Tituli. infra. de test. inel. subserui Alexan. l. dñorio. in princip. num. 1. ad finem. in fine. eo. & ibi Pontanus. num. 3. & in puncto iuris verius existimat Socius. hic numer. 1. ad finem.* & in praxi omnino sequendum admonet Vincentius *hic numer. 7.**

Et hæc de primo requisito supra relato in princ.

Ex secundo autem, quod etiam requiritur contractum esse matrimonium, quia alias res dotalis considerari nõ possunt, inferitur. quod si ante contractum matrimonium sponso fuerunt tradite res in dotem promissæ, is quidem propter traditionem, illarum nanciscitur dominium, *l. sed nisi §. supra. de iure dot. l. infra. de vscap. pro dote gl. Contra. de verb. vel id. ad fin. C. de fide instrumentor. tantum fructus inde perceptos, suos non faciet, propter rationem, de qua supra. Illi igitur magis dotem augebunt, vt probat. *l. sequens. in fin. & l. dote fructui. §. 1. supra. de iure dotum. l. videamus. §. 8. vers. si ante. su. pr. de vscap.* Quinimo neque sufficit matrimonium, neque etiam traditio, nisi simul maritus sustineat onera matrimonii: nam cum ius defecit marito lucrum fructuum, propter onera matrimonii, *l. dote fructus. in princ. l. pro oneribus. C. de iure dot. si ille onera non sustineat, quasi a cessante ratione, fructus non lucrabitur, quod probat. l. fin. in princip. infra. de doli exceptis. l. in istam. 43. §. vscap. in fine. eod.**

l. cum post. 70. §. 1. in princ. supra. de iur. dotum. & sequenti gl. 1. hic & Bar. num. 1. l. 1. num. 2. & 2. Cor. conf. 59. nu. 6. lib. 3. & conf. 105. nu. 1. ad fin. lib. 4. Vnde prædicti fructus hoc etiam casu augebunt dotem, ad ampliationem, *l. si maritus. 32. §. fin. in fine. cod. & in fine supra allegatorum.* Ex quo colligebant Iason, *hic nu. 2. Soc. in l. dñorio. in princ. nu. 7. in fine. cod. quod causa lucrandorum fructuum per maritum, non pendet ex eo quod dominus sit effectus rerum dotalium per traditionem, sed potius ex eo, quod maritus sustineat onera matrimonii.* Quibus tamen aperte repugnat is tex. qui requirit traditionem rerum dotalium, vt maritus possit facere fructus suos. ¶ Neque satis facit responsio Vincen. *hic n. 2. ad fin.* ideo requirit traditionem, quia alias imputandum esset marito, cur non petierit res dotalis promissas sibi tradi: nam repellitur, hanc negligentiam per uxorem non posse imputari marito, cum ex ea utilitas fuerit consequuta, *iuxta regulam. l. cum in fundo. et §. 1. supra. de iur. dot.* Vnde verius resoluendum est, quod vt maritus faciat fructus suos, duo copulatiue requiruntur, quod post contractum matrimonium res dotalis tradatur, Socin. *hic num. 10.* Item, quod sustineat onera matrimonii, quia propter hanc causam lucrum fructuum ei delatum est per legem, *notat Crman. l. 2. in princ. nu. 2. supra. eod.* Cui causæ si non satisfaciatur, reuocabitur prædictum lucrum, *argum. C. l. 1. de donatione. que sub modo.*

Item & secundo principaliter ad declarationem materiæ præmittendum est, annum dupliciter considerari, scilicet, secundum cursum naturalem Solis: item secundum casus emergentiam. Annus quidem naturaliter consideratus constat trecentis sexaginta quinque diebus, *l. i. in vuln. ad medium. supra. ad legem Aquilam. l. cum heres. §. Styckus. in fine. de statu liber. qui quidem apud Romanos incipiebat a Calendis Ianuarii, & de eo multa tradit Robertus, lib. 1. sententiar. cap. 2. sed apud Christianos incipit a die Natiuitatis Christi, vel a die Conceptionis, secundum varias regionum consuetudines, *gloss. in rub. in fine. C. de iudicio. lib. 10. Ang. l. dñorio. §. quod in anno. ad finem. infra eodem. C. de resolutio. lib. 1. cap. 12. num. 1. Molin. lib. 3. de primogen. cap. 11. num. 8.* Annus autem secundum casus contingentiam consideratus, incipit ab eo tempore, quo casus emergit, & ab eo inchoando, durabit per trecentos sexaginta quinque dies, ad instar anni naturalis, vt colligitur ex gloss. cap. quam sit. verb. mensis. de electio. in 6. Bald. *hic num. 1. smol. & alii communiter.* Vincent. *l. si ante nuptias. num. 2. infra. eo. & ad rem nostram eleganter explicat per exempla Paul. videndos hic num. 1. & Ayora de partitionib. 1. part. c. 9. num. 6. & num. 12.**

Ex quo Dyn & Bart. hic ad finem. inferunt ad notabilem questionem. ¶ Pone. ciuitatem misisse legatum, eique dictam certam assignasse quantitatem: qui quidem reuertitur a legatione mane hora tertia: Quæritur utrum debeat habere integrum salarium illius diei? Et videtur quod non, argum. huius text. nam prout maritus non lucratur fructus, nisi pro rata anni computandi a die traditionis, ita etiam legatus non debet habere salarium, nisi pro rata illius diei, quod iter fecit, *arg. l. que de tota. et de rei vend. Facit ratio, & decisio text. l. Scio. in princ. infra. de annuo legato. Quibus rationibus hæc partem probauit Socin. hic num. 8. & in effectum Capolla. l. 3. nu. 6. infra. de verb. obligat.*

significat. Contraria tamen, imo quod legatus debet habere integrum salarium prædicti diei, tenet Dyn. & Bart. hic ad finem. Quibus subscribunt Aretin. & Alexan. num. 1. & transiunt cum eis Vincent. Claud. & Ias. in fin. Rebuff. l. 3. col. 2. infra de verbor. significat. Adducitur pro hac sententia text. d. l. 3. infra de verbor. significat. (quem licet Roman. hic n. 10. dicat. nihil, aut parum facere pro hac sententia) tamen illam aperte videtur probare: nam in specie ibi proposita assignatur cui libet viginti millaria pignere vnius diei. l. 1. si quis cautio. Pone, locum distare per viginti vnum milliare, utique pro eo millari, quod superest, integer dies assignatur, ita vt vocatus duos dilationis dies debeat obtinere. Sicigitur & in proposito, si legatus aliqua parte diei iter fecit, integer dies computandus est. Neque satisfactio respectu la. hic ad finem, quod in specie d. l. 3. de verbor. significat. nõ agitur de præiudicio alterius in nostro aut casu agitur de præiudicio Reipublicæ quod bene foret salarium; & lex non solet favorem præstare cum alterius iniuria. l. Paulus notat. j. de pretor. stipulatio. quia replicabit, imo in specie d. l. 3. etiam agi de alterius præiudicio. Pone enim, quem fuisse citatum ad requisitionem alicuius, utique de actoris præiudicio videtur agi, si reu per integrum dies teneat expectare. Accedat, q. vera ratio d. l. 3. in eo consistere videtur, quod iter factum est eo die, & quamvis per integrum diem iter non fecerit, hoc non efficitur impotandum: cum iter faciendum plus non durauerit, arg. e. impuri. q. 1. de regul. iuris. in 6. & quia dies ille videtur concedendus legato ad farcinulas componendas, argum. Lab. hostibus. §. sed quod simpliciter. 3. quibus ex causis maioris.

7. ¶ Et retenta hac sententia, non obstant rationes adductæ in contrarium: nam ad primam de nostro tex. respondetur, datis paribus terminis, idem esse concludendum, quod supra in legato diximus. Pone enim, eadem die, qua factum est diuortium, maritum sustinuisse onera pro aliqua parte diei; utique dies integer ad eius favorem computandus est, arg. d. l. 3. de verbor. significat. & tenet in specie Goffred. l. de mortu. in princ. num. 1. eod. fecit. l. qui in suam. 33. §. qui ad eum. 3. locati.

Non obstat secundum de regula. l. Scio. in princ. j. de annuis legatis, quia respondet Claud. hic ad finem. procedere in eo, qui tenebatur operas præstare: quæ quidem operæ per enumerationem dierum, recipiunt diuisionem. In stipulationibus. §. 4. §. si. j. de verbor. obligatio. nos autem agimus de salario vnius diei, quod congruum diuisionem non recipit. arg. l. 3. j. de oper. liberor. Sed non placet, quia imo ratione laboris & salarii, dies commotum recipit diuisionem, ut argum. d. l. Scio. tradit Bald. l. liberti. num. 1. §. C. de oper. liberor. Et ideo melius respondendum est, regulam d. l. Scio. esse limitandam, quando in die de qua agitur, quis laborauit aliqua parte diei, neque per eum flectit, quo minus integra die laboraret. His enim concurrentibus, integrum salarium illius diei debet habere, argum. d. l. 3. de verbor. significat. Adde, quod si legatus ita properauerit, vt vna die confecerit iter quod duobus erat peragendum, debet habere salarium duorum dierum: prout enim auctus fuit labor, ita etiam debet augeri salarium, argum. d. l. Scio. per argumentum a contrariis, & quod gloss. 2. athen. sed hodie. C. de Epi. cop. & clerici. quod ita in specie concludit gloss. fin. l. ens. §. de f. si, quam probat C. polla. l. 3. num. 7. j. de verbor. significat. Ceterum Imol. continuus. §. cum ita.

nume. §. j. de verbor. obligatio. id existimat ad mittendum, quod propriis expensis legatus faciebat iter, & in compensationem harum expensarum, ciuitas ei debebat dare certum salarium: si autem pecuniis ciuitatis iter faciebat, & felici vltus diplomate, citius venerit, tunc quidquid superest ex pecunia data per ciuitatem, tenetur restituere: quia tanquam nudo ministro videtur data. arg. l. ereditur. 60. §. si inter. supra mandati. & subscribit Aret. d. §. cum ita. col. vltima. 2. ad medium & Alexan. hic num. 8. Sed non videtur vera prædicta distinctio, ¶ quia etiam & in secundum casu prædictæ distinctionis militat ratio, q. prout fuit auctus labor, ita etiam debet augeri salarium. Vnde licet legatus tenetur ciuitati restituere pecuniam, quæ superest, debet tamen ex ea deducere id quod propter auctum laborem sibi deberi videtur. Est tamen notandum dictum Imol. ad sciendum, quando legatus tenetur ciuitati restituere id, quod superest, & explicat Alexan. d. §. cum ita. num. 16. Et ex his cauendum est a Socin. hic num. 8. dum concludit, quod si legatus fecit iter propriis expensis, & in remunerationem aliquid ei dandum est per ciuitatem, quod tantum obtinebit id quod ei debetur pro rata diei, quo iter fecit: id enim ex supra dictis confunditur: nam si in hac specie nihil ciuitati restituere debet, frustra queritur, utrum debeat habere integrum salarium illius diei? Quinimo ex supra traditis resoluendum est, quod etiam in casu, quo tenetur ciuitati restituere id quod superest, integrum salarium illius diei ei debetur, quo iter pergit, & si felici vltus diplomate, vno die confecerit iter duorum dierum, propter auctum laborem, debet habere salarium duorum dierum: fauorabile enim procedendum est erga legatos per ciuitatem missos. l. feci. 38. §. fin. & ibi Bart. in fin. 3. quibus ex causis maioris. l. legatus. 10. §. fin. de legatio. Et iuxta hæc venit explicandus text. Continuus. 137. §. cum ita. in fine. infra de verbor. obligatio. dum probat, quod si quis promissit soluere Ephesi, & felici vltus diplomate, citius peruenit Ephesum, quam quilibet alius venire potuisset, poterit statim Ephesi conueniri: nam dicendum est, quod si huic pro labore dandum esset aliquid salarium dictum, tunc propter auctum laborem debet ei augeri salarium. gloss. l. eos. §. final. j. de f. si. & supra diximus. Et circa verbum, Diploma, quo videtur iure consult. dicit §. cum ita. vide Catellianum in memorabilibus. verbo, diploma.

His ita explicatis, collige ex isto tex. principalem conclusionem, quod maritus non facit fructus suos a tempore contracti matrimonii, sed a tempore quo res promissæ in dotem ei fuerint traditæ: ¶ in quod parte sentit, quod licet maritus sustineat onera matrimonii, non tamen fructus rerum promissarum in dotem, & nondum traditarum faciet suos, vt hic expenderunt glossa fina. & Ias. nu. 4. Sed in contrarium virger facit, quod contractus dotis ex utraque parte est obligatorius, obligat enim se maritus ad sustinenda onera matrimonii, & vxor ad tradendum res dotales, vt ex illarum fructibus onera sustineantur. l. dotis fructus. 1. in principio. supra de iur. & dat. num. Alexand. consil. 147. num. 1. lib. 5. Succedit igitur videtur regula, quod in contrariis ex utraque parte obligatorius, si vnus implet contractum ex parte sua, alter qui non impleuit, videtur constitutus in mora, scilicet irregulari, id est quæ contrahitur absque interpellatione, & §. ficta appellatur a Paulo. l. 2.

in prin. C. de usuris. & consequenter tanquam morosus debet teneri, vel fructus restituere, vel usuras pretii, iuxta quantitatem fructuum perceptorum. l. curabit. C. de actio. emi. l. Iulianus. 14. §. ex vendito. supra de actio. emi. l. final. §. si de fundo dotali. Ordin. lib. 4. tit. 14. §. 3. explicat. notabiliter Purpurat. l. 1. num. 56. C. de summa Trinit. Cui tamen difficultati respondet gloss. fin. hic, fatendo, quod si maritus sustinuit onera matrimonii, & sic ex parte sua impleuit contractum vxor, quia non tradidit res dotales, videtur in mora irregulari, siue ficta constituta, ac ita fructus per eam interim perceptos tenebitur marito restituere: quia ad illum proculdubio pertineret, si illa suo tempore res dotales tradidisset: argumento iurium supra allegatorum, subscribit Bartol. hic numer. 3. Socinus num. 9. Claudius num. 8. Vincent. numer. 10. Zaf. num. 12. qui asserit receptum. Alexand. consil. 147. num. 3. libr. 5. Corne. consil. 59. num. 6. libr. 3. Socin. consil. 70. col. penult. ad medium lib. 1. Nouellus de dote. 11. parte. num. 20. Sadolei. l. quod te. num. 75. supra si certum petatur. Neufzani. consil. 74. num. 3. Gratius consil. 57. a. num. 4. lib. 1. & alii quos refert Cagnol. l. curabit. num. 41. C. de actio. emi. & Plotius tractatu de in litem iurando. §. 11. num. 18. & l. i. quando. numer. 455. C. unde vi. qui asserit receptum esse a Legistis. & Canonistis, quod si vxor, vel pater ipsius dotem promissit, & nō soluit suo tempore, maritus autem adimpleuit ex parte sua, sustinendo onera matrimonii, censetur ei facta mora re ipsa, & consequenter incipit ei deberi interesse dotis non solutæ: † etiam si dos promissa in pecunia consistat, quia cum maritus ex suo expenderit id quod ex fructibus dotis expendere debuisset, hoc interesset tanquam damni emergentis indistincte ei deberitur.

Et retenta hac opinione, non obstat ista text. expensum vsupra, quia duobus modis respondet gloss. fin. hic. Primo, quod in specie huius text. vxor nullo fructus percepit ex reb. dotalibus, & sic nihil habet quod restituere debeat. Secundo respondet, quod mulier obtulit fundum dotalē marito, & ille noluit recipere, & propter hanc vltimam moram vxor liberatur a fructuum perceptorum restitutione: subscribit Bart. hic n. 3. & alii pertransseunt. Sed quauis hæc responsiones in se veræ sint, & notabiles, vt infra latius dicemus, tamen negari non potest, vtique responsionem manifestam continere diuinationem, & ideo non recedendo a text. istius generalitate, Iacobus de Arenis, & Andre. de Pisis aduersus magis receptam sententiam contendunt, non videri mulierem in mora irregulari constitutam, ex eo quod res dotales non tradidit, & maritus sustinuit onera matrimonii, & consequenter minime teneri ad fructuum perceptorum restitutionem. Quorum opinionem late defendit Bald. l. fin. §. preterea. colum. pen. & ibi Salyc. colum. fin. C. de iure dotum. & in puncto iuris veriorē esse opinionem fatentur Alexan. hic num. 12. Iafon. num. 14. ad finem. Vincen. col. pen. ad medium. Campes. de dote. 2. parte. q. 8. Baptif. de priuile. dotalib. centuria. 2. num. 52. & magis probat Corne. consil. 165. num. 2. libr. 4. & defendunt Ruin. hic a. num. 10. Zaf. libr. 2. singularium responsor. c. 16. Ioan. Copus tractatu de fructibus lib. 3. tit. 2. cap. Cuius lib. 4. obferuat. cap. 22. col. 1. Quibus addo gloss. 1. l. dotis fructus. §. supra de iure dotum. quæ (allegato isto text.) concludit, quod licet maritus sustineat onera matrimonii, non tamen fructus faciet suos, nisi dotem pete-

rit, & sic per interpellationem vxorem in mora vera, & regulari constituat. Pro qua sententia facit secundo, quia maritus non videtur perfecte impleuisse contractum ex parte sua. ex eo quod cæperit sustinere onera matrimonii, cum sit obligatus ea sustinere pro toto tempore, quo durauerit matrimonium: & sic sumus extra terminos dict. l. curabit. nam ibi venditor perfecte impleuit contractum ex parte sua, tradendo rem venditam, & ob id emtorem non soluente pretium in mora irregulari videtur constituere. † Tertio videtur text. l. final. §. preterea. C. de iure dotum. vbi non interueniente interpellatione, requiritur lapsus biennii, vt promissor dotis videatur in mora constitutus: ergo antea non videtur incurfa mora, etiam irregularis, siue ficta quantumcumque maritus sustinuerit onera matrimonii, vt hic expendit Iacobus de Aren. in fine. Alexander consil. 74. num. 10. libr. 5. Ruinus consil. 224. num. 13. libr. 1. & post Bald. Grammaticus de offensione. 70. num. 1. Facit & quarto secundum Ruin. hic num. 13. quia nos agimus de dote promissa, quæ non potest considerari tanquam contractus ex vtique parte obligatorius, cum solum promittentem obliget: & hinc est, quod maritus contracto matrimonio, potest petere dotem, etiam si adhuc non sustineat onera matrimonii. l. stipulationem. 22. supra. de iure dotum. quod vtique ei non permitteretur, si promissio dotis consideraretur, tanquam contractus ex vtique parte obligatorius. l. Iulianus. §. offerri supra de actionib. emi. ergo sumus extra terminos dictæ, l. curabit. Quinto, & vltimo facit pro hac opinione, quia marito debentur fructus sub tacita conditione, si matrimonium sequatur, & ipse sustineat onera matrimonii. l. videamus. 38. post principium. supra de usuris. l. dotis fructus. §. cum glossa. 1. supra de iure dotum. & hac ratione quamdiu maritus non sustinet onera matrimonii, non facit fructus suos irreuocabiliter. Corneus consil. 165. numer. 2. libr. 4. Plotus de in litem iurando. §. 11. numer. 14. Si ergo matrimonium, sequatur, & maritus sustineat onera matrimonii, censetur quidem impleta illa tacita conditio, sub qua fructus ei videntur debiti: non tamen ob id debet videri mulier constituta in aliqua mora, nisi postea subsequatur interpellatio, iuxta receptam doctrinam Bartoli. l. quoties in diuina. numer. 2. infra. de verbor. obligation. & in specie ita arguit & Alexan. hic numer. 12. Sed his non obstantibus, † non est recedendum a prima opinione magis communiter recepta: pro qua facit, quod maritus assimilatur emtori. Lex promissione. 18. infra de actionib. & obligation. l. fin. §. sed & si supra quib. mod. pignus soluitur. text. elegans. l. quod si per eam. 16. supra de iure dotum. mulier enim promittens dotem, consideratur tanquam venditrix, maritus autem loco emtoris, quia onera, quæ sustinet, subeunt loco pretii. vt explicat Teraquellus libr. 2. retract. in fine. num. 69. ergo si maritus sustinuit onera matrimonii, & sic quasi pretium soluit, reducimur ad terminos dict. l. curabit. C. de actionib. emi. Et retenta hac opinione, non obstant supra adducta in contrarium: nam ad primum de isto text. (reiectis diuinationis solutionibus gloss. fin. hic) respondetur, text. illum probare, quod maritus non faciet fructus suos, atqueam res dotales ei tradantur, & consequenter, quod ante traditionem prædicti fructus sub nomine fructuum ad eum non pertinent: non ne-

gat tamen, maritum sub nomine interesse, illorum
 a¹limatione petere posse: nā aget maritus aduersus
 vxorem morosam ad interesse, quatenus scilicet, sua
 interitus res dotales sua die traditas fuisse: ac ita sub
 consideratione prædicti interesse, a¹limatione fru-
 ctuum perceptorum per mulierem consequatur: &
 ita Bald. hic ad finem, in quibus, in hac specie non ve-
 nire fructus ex vi promissionis dotis, sed ex vi moræ
 incurrit per vxorem: & clarius explicat Socin. hic n. 10.
 quæ rebus Vincent. n. 10. ad finem. & tanq̃ noui sibi arro-
 gat Claud. n. 1. ad finem. & pbat Cagnol. d. l. curabit. n. 41.
 Neq; huic responsioni obstat argumentū la¹hic n. 15.
 ad finem. quod secundum eam, text. hic esset im-
 positus verbis, & non rebus, contra regulam. l. 2. in
 fin. C. communia de legatis. ubi respondetur, imo sa-
 tis esse impositū rebus: multum enim interest quo-
 ad nostros terminos, utrum fructus debeantur tan-
 quam fructus, aut vero sub nomine interesse pro-
 pter retardatam solutionem: ut explicat Bart. l. 3. §. 1.
 de action. emti. & l. videamus. §. si actionem. n. 2. de
 vsuris. Baldus. l. si traditio. n. 10. C. de alio. emti. Vnde
 videmus, quod licet in promissionibus facti, non
 veniant fructus sub nomine fructuum ante litem
 contestatam. l. videamus. 2. §. si actionem. supra. de vsuris. l.
 cum sit fundus. in prin. supra. si certum petatur. tamen ve-
 niunt sub nomine interesse, a tempore quo retarda-
 13 tur est solutio: ut tradit gloss. d. l. §. si actionem. ver-
 bo, non consequatur. ad finem glo. final. si filius familias.
 78. §. final. infra. de verb. obli. & ibi Barto-
 lus. Socin. l. p. l. a qua contra. n. 3. C. de pactis. Quod ut
 fundamentalis intelligatur, aduertendum est, cō-
 trouersum esse apud Doctores, qua ratione in spe-
 cie. l. curabit. C. de action. emti. debeantur vendito-
 ri vsuræ pretii, solum pro quantitate fructuum,
 quos emtor percepit: Et dux quidem traditur ra-
 tiones. Prima est, quod debentur vsuræ pretii ven-
 ditori, quasi interesse damni emergentis: videtur e-
 nim venditor pati damnum fructuum, quos uti-
 que percepit, si in tempore fundum non tradi-
 didisset, confusus, quod emtor ex parte sua quoque
 implet contractum: & ita ex mente aliorum de-
 clarat Cagnolus d. l. l. curabit. n. 7. & n. 23. Gut-
 tierrez de iuramento confirmator. 1. parte. cap. 2. numer.
 3. Adde Paulum. Julianum. §. ex vendito. n. 3. supra
 de action. emti. qui propter istam rationem exiunat,
 emtorem teneri, non solum ratione fructuum
 quos percepit, sed etiam respectu illorum, quos
 venditor percipere potuisset, si rem in tempore
 emtori non tradidisset, subscribitur Beronius cap. 1.
 numer. 20. de vsuris. Purpurat. l. 1. numer. 56. C. de sum-
 ma Trinitat. Vnde ex prædictorum mente, debet
 haberi respectus ad damnum illius, qui moram pas-
 sus fuit. Ceterum Couarr. res. l. lib. 3. c. 4. numer. 2.
 post Molinæum existimat, veram rationem d. l. l. cur-
 abit. in eo consistere, quod iustitia commutativa di-
 citur, ut quatenus vnus contrahentium implet ex
 parte sua, alius etiam pariter ex parte sua implere te-
 neatur contractum, aut impleti solvere lucrum
 implemū recepti, ne alias insurgat inæqualitas
 inter contrahentes res suas, ut scilicet emtor vta-
 tur pretio, & etiam fructibus rei traditæ. Vnde
 consequitur, quod non debet haberi respectus ad
 interesse, vel damnum venditoris tradentis, ut præ-
 supponit prima ratio, sed ad lucrum quod emtor
 non implens ex parte sua, obtinuit ex fructibus rei

traditæ: subscribit Baptista. d. l. l. curabit. n. 131. Olla-
 nian. decisio. Pedemontan. 143. ad finem. Bursatus
 consil. 68. numer. 4. lib. 1. Quæ utique secunda ratio ve-
 rior, & fundamentalior est: quod confirmo au-
 14 thoritate Salycet. d. 2. n. 2. C. de vsuris, quod quæ-
 dā sunt vsuræ lucratioræ, & hæc omni iure sunt pro-
 hibitæ. cap. quia in omnibus. de vsuris. quædam sunt
 damni accepti restauratoræ, siue lucri cessantis, &
 hæc licitæ sunt. Innoc. cap. sacra. de sentent. excommuni-
 cat. quædam commodi accepti recompenfatiuæ, &
 hæc etiam sunt licitæ d. l. l. curabit. cum gloss. quam
 re¹olutionem probat Anania. cap. conque¹us. n. 2. de
 vsuris. Cagnol. d. l. l. curabit. numer. 2. Benin¹decisi-
 o. Bononiensis. 20. numer. 6. Ergo aperte sentiunt in
 specie d. l. l. curabit. vsuræ solum pro quantitate lucri,
 quod emtor consequitur ex fructibus: quod & ver-
 ba illius text. clare insinuant, id quod etiam sentit
 Bald. l. si traditio. numer. 11. C. de action. emti. dum di-
 citur: quatenus d. l. l. curabit. pendere, ex ea naturali
 ratione, ne quis locupletetur cum iactura alterius:
 quod & tradit Salycet. d. l. l. curabit. numer. 2. & Ca-
 gnol. ibidem numer. 33. Affilius decisio. 20. numer. 4.
 Socin. consil. 170. colum. penult. ad medium. lib. 2. Paris.
 consil. 60. a numer. 23. lib. 1. Syluan. consil. 10. numer. 24.
 Tiraguell. lib. 2. retract. in fine. numer. 70. Quibus ad-
 de Corneum consil. 59. numer. 5. lib. 3. in quinentem, in
 specie d. l. l. curabit. causam vsuræ præstandæ non
 procedere immediate ex traditione fandi, facta per
 venditorem, sed potius ex eo quod emtor retinet
 pretium, etiam fructus rei traditæ percipit: & Aret-
 ium consil. 149. n. 10. dicentem, non esse æquum,
 quod emtor fruatur re, & pretio, & ideo tenetur
 prestare vsuræ pro ratione fructuum perceptorum:
 & sic hæc secunda ratio, magis videtur esse dement-
 te DD. Ex qua infertur, in materia d. l. l. curabit. non
 esse habendum respectum ad damnum, quod ven-
 ditor incurrit propter intemptam traditionem,
 sed potius ad lucrum, quod emtor obtinuit ex fru-
 ctuum perceptione, ut ex supra traditis aperte collig-
 itur, & expressit Baptista. d. l. l. curabit. numer. 162. in-
 quiens, quod si mora regularis mediante interpel-
 latione contrahatur, tunc venient vsuræ pro quanti-
 tate interesse creditoris moram passi, & tunc non
 dicentur compensatiuæ, sed potius restauratiuæ da-
 mni incurri, vel lucri amissi: bi autē interuenit mora
 irregularis, ut in materia d. l. l. curabit. tunc debet
 ur vsuræ compensatiuæ, scilicet pro quantitate fru-
 ctuum, quos emtor morosus percepit ex re tradita.
 17 Vnde colliges, quod et si venditor maius patia-
 tur damnum, quam sit quantitas fructuum, quos
 percepit emtor, non poterit obtinere, illud sibi res-
 tarcin per emtorem, quidquid contrarium resolu-
 uat Menchaca quæstionem vsusquequentum. cap. 50.
 numer. 7. & cap. 60. numer. 21. & Gutierrez de iurame-
 nto confirmator. 1. parte. c. 2. numer. 4. & Anton. Gab-
 riel. lib. 3. communium. tit. de emtion. & vend. con-
 clus. 4. n. 3. Vnde multo minus poterit petere lucrum
 quod amisit: quidquid contrarium sentiat Anton.
 Gabriel, ubi supra. n. 2. & Jo. eph. Lugo. de dec. Peru-
 siana 53. numer. 3. Item colliges aduersus supra alle-
 gatos, quod in materia d. l. l. curabit. non debet haberi
 respectus ad fructus, quos venditor moram passus
 percepit, sed tantū ad quantitate in fructibus, quos
 emtor morosus percepit: nam cum huiusmodi vsu-
 re sint compensatiuæ lucri accepti, ad istud tantū lu-
 crum

crum debet haberi respectus, nō vero ad damnum, quod venditor moram passus incurrit: quod colligitur ex mente d. l. *curabit. & ibi expresse Baptif. num. 138.* Quod confirmo ex doctrina Pauli Castren. l. *vinum numer. fin. 3. si certum petat.* quam ibi probant Alexand. num. 3. ad finem. *psen nico. 18. Purpurat. n. 61.* dum resoluunt, quod mora irregularis, quæ videtur incurri in materia d. l. *curabit.* tantum operatur illum effectum, ne morosus versetur in lucro, non autem operatur, quod prædictus morosus aliquod damnum incurrat: ac proinde concludunt, quod propter prædictam moram irregularem, non tenebitur morosus de rei interitu; neq; ad interesse quanti plurimi, vt infra latius dicemus. *subscribit Sadolet. l. quod te. 75. si certum petat.* Et similiter propter prædictam moram non incidet quis in poenam promissam, neque ob eam priuabitur iure suo. *cap. 1. §. licet. si de fudo fuerit controuersa. Aretin. cons. 149. numer. 10.* Ergo ex hac communi resolutione aperte cōsequitur, in hac materia ad solum lucrum emtoris implementum recipientis habendum esse respectum, non ad damnum venditoris; quia si ad illud haberetur respectus, vtique emtor sentiret damnum: quem tamē effectum mora irregulari producere non potest, vt sentiunt supra allegati.

16 † Secundo infertur annotatio ad doctrinā Bart. l. 3. §. 1. ad fin. *supra de action. emti. & l. videamus. §. si actionem. num. 2. de usuris.* dum docet, eam esse differentiam, vt rum fructus veniant tanquam fructus, vel sub consideratione interesse; quia si tanquā fructus debeat, omnes venient, etiam si forsitan petitor eos percipere non potuisset: quādo autem veniunt sub nomine interesse, illi tantum debebuntur, quos petitor percipere potuisset: hæc enim differentia vera erit, quando interesse debetur propter morā regularem, contrariam mediāte interpellatione, nam cum tunc habeatur respectus ad personam, & interesse petitoris. *Felin. cap. cum venerabili. num. 8. ad finem. de exceptio.* potest admitti prædicta differentia. Ceterum si agatur de mora irregulari, iuxta terminos d. l. *curabit.* cum ea mora tantum remoueat morosum a lucro, neque habeatur respectus ad personam, vel interesse petitoris, vt supra diximus, prædicta differentia in his terminis nō admittetur. Vnde quoad nostrum propositum aptior erit differentia, quod si marito fructus deberentur sub nomine fructuum, saltem post litem contestatam, venirent percepti, & percipiendi. *l. cum fundus. in prin. 3. si certum petatur. l. videamus. 2. §. si actione 3. de usuris. l. 2. §. de fructibus. & l. iurum expensis.* & tamen quando veniunt sub consideratione interesse, ne accipiens implementum locupletetur cum iactura alterius, etiam post litem contestatam, tanrum vfuræ præstabitur, secundum quantitatem fructuum perceptorum, non autem percipiendorum, quia hoc tantum peti potuit, ne morosus remaneat in lucro, & ita Sadolet. l. quod te. num. 75. ad fin. *si certum petat. facit regula. l. non po test videri. supra de iudic. & quod Bald. l. 1. §. sine. C. de usuris. & fructibus. legato.* & ad hunc modum est explicandus Innoc. a. sacro. n. 10. ante medium de sentent. excommunicat. *Rebuff. l. unica. num. 438. C. de sentent. qua pro eo quod interit.* Et similiter si mulier minores fructus percipit, quam maritus esset percepturus, tantum tenebitur pro quantitate fructuum perceptorum. *Socin. hic. nu. 10.* Nam si mulier non tenetur, quando nullos fructus percipit. gl.

fin. hic. & infra dicemus, pariter non tenebitur, nisi quantitate perceptorum. *Ligna de tota 3. de rei vend. 17.* Et per contrarium si mulier maiores fructus percipit, quā maritus potuisset percipere, omnes venient sub nomine lucris percepti, per supra tradita. Contrarium tamen voluit Socin. hic. num. 10. *Claud. num. 9.* concludentes, quod si mulier gnara operum rusticorum, sua industria maiores fructus collegit, quam maritus percipere potuisset, non tenebitur nisi pro ea quantitate fructuum, quos maritus percipere potuisset, quia in his tantum potest cōsiderari eius interesse, subscrībunt *Cagnol. d. l. l. curabit. num. 48. & ibi Baptif. num. 140. Conarr. res. lib. 3. cap. 4. num. 2. versic. secundo. ad eum.* ex supra dictis aperte cōfunditur, neque enim debet haberi respectus ad interesse mariti, considerata eius persona, sed ad illud tantum, ne morosus locupletetur cum iactura alterius, actia pro quantitate lucris percepti quocumq; modo, tenebitur vxor marito vfuras præstare. Vnde videmus, q̄ emtor tenetur ad vfuras pretii pro quantitate fructuum perceptorum, etiam si cum pretio venditor morā passus, nō esset negotiaturus, & sic ex propria persona nullum posset prætere d. c. interesse, & tradit *Conarr. res. lib. 3. ca. 4. n. 2.*

Infertio tertio annotationem ad dictum Paul. *in solum §. resuras. num. 4. §. eodem.* quod maritus non potest petere fructus sub nomine interesse, nisi quatenus valent onera, quæ ipse sustinuit, alias si plus peteret, vel acciperet, esset vfura prohibita. *subscribit Decius. cons. 119. nu. 41. & asserti receptum. Plaut. tractat. de in litem iurand. §. 11. numer. 18. Boerius consil. 6. num. 8. Plotius l. si quando. num. 455. §. vnde vi.* Nam imo ex prædictis dicendum est, omnes fructus, quos vxor percipit, venire sub cōsideratione lucris percepti per mulierem morosam, etiam si excedant onera quæ maritus sustinuit; quia æquitas iustitia cōmutatiuæ dicat, omne lucrum a muliere morosa esse auferendum, prout neque mulier tenebitur, nisi pro quantitate fructuum perceptorum, etiam si onera, quæ maritus sustinuit, multum excedant, & colligitur ex supra traditis. † Cautius igitur videtur loquutus idem Paul. *In litem §. ex venato. numer. 3. supra de action. emti.* quod emtor cui res data fuit, tenetur ad vfuras pretii, iuxta quantitatem fructuum quos percipit, & si quid vltius soluat, erit vfura prohibita. & subscribit Socin. hic. num. 14. & consil. 109. numer. 3. & consil. 13. numer. 13. lib. 1. & consil. 104. num. 11. lib. 2. & Symon consil. 189. numer. 7. versic. quatuor casus. ad finem. *Purpurat. l. 1. numer. 56. C. de summa Trinit. Ruin. consil. 33. num. 11. lib. 2. Boerius cap. 1. numer. 119. de usuris. & alia allegat per Cagnol. d. l. l. curabit. numer. 2. Anton. Gabrielem lib. 3. communium, tit. de emtion. & vendition. conclusione. 4. numer. 18. & Berintendius de decio. Bonomius l. 29. num. 9. & l. l. d. d. d. dec. l. Persuina. §. 3. m. 3.*

Infertio quarto explicationem ad nostrū textum, vt quidem fructus propter morā irregularem vxoris non pertineant ad maritum tanquam fructus, sed tamen mulier ad illorum aflationem tenebitur sub nomine lucris accepti post moram irregularem, vt constat ex supra traditis. Sed videtur repugnare huic illationi, quod celebrata venditione, etiam ante traditionem fructus pertinent ad emtorem. *l. fructus. C. de action. emti.* prout enim perficienda venditione, periculum reipertinet ad emtorem. *§. cum antem. In litem. de emtio. & vendit. Item* & ob-

& onera rei vendit annexa, d. l. fructus. ergo & commo-
dum rei ad eum pertinere debet. l. secundum natu-
ram. infra. de regl. iuris. prout in specie arguit. d. l. fru-
ctus. Si igitur fructus ratione contra dictus etiam ante
traditionem pertinent ad emtorem, si facta rei tra-
ditiōe eos percipiat, iure suo eos videtur percipere:
ergo propter hoc neq; in mora irregulari debet vi-
deri constitutus. Et confirmatur, quia inter emto-
rem, & venditorem ea videtur differentia quia per-
fecta venditiōe, fructus rei pertinet ad emtorem,
etiam cessante mora venditoris, quia inter emto-
rem, & venditorem mora venditoris, ac ratione supra as-
signatam. Ceterum emtor non tenebitur ad vfuras
pretii, nisi fuerit constitutus in mora, salte irregulari.
l. curabit. & ibi Bart. C. de actio. emti. nam pericu-
lum pretii restituendi non potest dici pertinere ad
venditorem: cum enim quantitas ei debeatur, illa
perire non potest. l. vendendum. C. si certum petat. ac
proinde prout periculum pretii ad eum non pertinet,
neq; etiam commo- dum pertinere debet, nisi mora
19 ipsius emtoris interueniat. ¶ Quam differentia ex-
presse videtur constituitur d. l. fructus. C. de actio. emti.
& ibi declarat Fulg. Corne. cons. 5. num. 7. ad finem.
lib. 3. Joannes Capus tractat. de fructib. lib. 3. tit. l. cap. 1.
N. sent. an. cons. 7. 4. num. 7. notabiliter Raym. si mora a
nem. 18. infra. eod. Ergo cum fructus, perfecta vendi-
tione, ex dispositione iuris ad emtorem pertineant,
eorum perceptio non debet eum constituitur in ali-
qua mora etiam irregulari, arg. l. Garacum. C. de adul-
tera. Et pariter videbatur dicendum, perfecta matri-
monio fructus debere pertinere ad maritum, etiam
cessante mora vxoris, cum maritus emtori æquipa-
retur, l. ex promissione. j. de actio. & obligatiō. & per-
fecto matrimonio, etiam periculum rerum dota-
lium ad eum incipiat pertinere. l. quod si per eam. 16.
eum. gl. sup. de iure dotium. & etiam onera annexa re-
bus dotalibus ei incumbant. l. neq. stipendum. j. de im-
penfis. Alex. cons. 1. 47. num. 5. lib. 5. Huic tamen diffi-
cultati respondendum est, versus videri, quod prout
emtor non tenetur ad vfuras pretii, antequam con-
stitutatur in mora salte irregulari, vt supra diximus,
ita & venditor non tenebitur fructus emtori redde-
re, nisi ab eo tempore, quo fuerit in mora constituta-
tus, saltem irregulari, per receptionem pretii, & di-
latat rei venditæ traditionem: quod colligitur ex
mente d. l. curabit. quæ in iussu obligaret emtorem
ad vfuras pretii propter fructus perceptos, si illi ex
dispositione iuris perfecta venditiōe ad eum per-
tinerent, vt in specie aduertit. 2. An. cap. conquisit.
col. 2. ad med. de vfuris. Socin. cons. 88. numer. 13.
lib. 4. Quod etiam colligitur ex l. finali. §. finali. su-
pra de fundo dotali. Nam ibi maritus fuerat effectus
dominus rerum dotalium assimilatarum, & sic con-
sideratur tanquam venditor, vxor autem, quæ de-
bebat eas res recipere sub certo pretio, consideratur
tanquam emtrix, & tamen fructus non dicuntur
pertinere ad vxorem, nisi pro parte pretii soluti ma-
rito, quia pro ea parte videtur maritus constitutus in
10 mora salte irregulari: ¶ Et ita prædictam opinionem
probaue glos. magna. in 3. offit. l. mora. 7. de vfuris.
gl. 1. d. l. curabit. quam ibi asserit receptam Ca-
gnol. num. 49. Adde Bald. l. fructus ad finem. & ibi Sa-
lucianum. l. C. de actio. emti. Alex. cons. 121. num. 2.
lib. 4. Arctum. cons. 139. num. 13. Couarr. v. solut. lib. 3.
cap. 4. num. 8. versic. 11. Et retenta hac opinione,
non obstat text. d. l. fructus. C. de actio. emti. quia
respondetur, ex mente communis ita esse decia-

randum, vt perfecta venditiōe fructus pertineant
ad emtorem, scilicet si ei res vendita tradatur, habita
fide de pretio, vel venditor sit constitutus in mora,
saltem irregulari: & ita expresse Couarr. resolut. lib.
3. cap. 4. numer. 6. versic. ex quibus. Baptiss. d. l. curabit.
num. 162. Quæ tamen responsio aperte violat ver-
ba dict. l. fructus. & eius rationem, maxime, quia iu-
ra passim dicunt, perfecta venditiōe per consen-
sum, fructus pertinere ad emtorem, nulla facta
mentione traditionis, vel moræ venditoris, vt colligi-
tur ex l. venditor ex hereditate. versic. quemadmo-
dum supra de hereditat. vel actio. vend. l. Iulianus. 1. 4. §.
si fructus. in fine. supra de actio. emti. l. si stipulatus. 4.
in fine. supra de vfuris. l. i. C. de pericul. & commodor. ei
vendit. & receptissimam esse conclusionem asserit
Neuizan. consil. 7. 4. num. 7. & indubitatum esse opi-
nionem dicit Hieronymus Gabriel consil. 6. 4. num. 13.
159 num. 14. perfecta quidem venditiōe, fructus
statim pertinere ad emtorem, d. l. fructus. Ceterum
irreuocabiler eos retinere non posse, nisi pro
quantitate fructuum vfuras pretii offerat. d. l. l. cur-
abit. nam ad æqualitatem seruandam inter emto-
rem & venditorem, prædicta declaratio admitten-
da est. & ita gloss. penultim. d. l. fructus. & ibi Jacob. In-
trigari. gloss. l. Iulianus. §. ex vendito. supra de actio.
emti. gloss. 1. d. l. l. curabit. & ibi Paul. num. 3. Agrol.
num. 50. & esse receptam declarationem ad præ-
dicta iura, asserit Corne. consil. 5. 9. num. 5. lib. 3. Adde
Paul. leg. Iulianus. §. si fructus. in fine. & ibi Salye. col.
2. supra de actio. emti. Neque replices, imo in hac
materia manifestam esse rationem differentia inter
venditorem, & emtorem, vt supra ostendimus, quia
respondetur, eam rationem differentia non esse suf-
ficientem, vt inducat tam magnam æqualitas in-
ter venditorem, & emtorem, sed illud tantum cuius-
cer, ¶ in potestate emtoris esse, oblati vfuris pretii 2
non soluti, obtinere, vt venditor ei restituat fru-
ctus, si magis eius interit: quod tamen non licebit
venditori, nam et si offerat fructus, non potest co-
gere emtorem ad vfuras pretii: cum enim pericu-
lum pretii non pertinet ad venditorem, nulla ratio
suadet, vt possit cogere emtorem acceptis fructibus,
pretii vfuras exsoluere, & ita gloss. 1. d. l. l. curabit. &
ibi Paul. numer. 5. idem Paulus. l. 2. numer. 2. C. de vfur-
is. & l. Iulianus. §. ex vendito. num. 4. supra de actio.
emti. subscribunt Socin. consil. 109. num. 3. lib. 1. Cagnol.
d. l. l. curabit. numer. 50. & asserit receptum Anron.
Gabriel lib. 3. communium. tit. de emto. & vend. concl.
4. nu. 15.

Ex quo inferitur, cauendum esse a Couarr. reso-
lut. lib. 3. cap. 4. num. 6. versic. 1. 4. dum in hoc articu-
lo æquiparat venditorem & emtorem, & vult, etiam in
potestate venditoris esse, petere vfuras oblati fru-
ctibus: id enim ex supra dictis confunditur, & ideo
si venditor id pratendat, debet offerre fundum em-
tori, & sic in mora eum constituit: ab eo enim tem-
pore poterit vt prædicta facultate aduersus emto-
rem re vera morosum, vt declarat Paul. d. l. l. curabit. n.
3. & ibi Cagnol. num. 50. Baptiss. num. 161. Socin. consil. 109.
num. 1. lib. 1.

Inferitur etiam, cauendum esse ab eodem Cou-
arr. d. l. num. 6. versic. 1. 4. sub iur. i. eam, dum tenet,
non esse licitum emtori petere fructus, oblati vfur-
is pretii, nisi prius venditor constituitur in mo-
ra, saltem irregulari, & subscribit Baptiss. d. l. l. curabit.

num. 161. Id enim repugnat communi resolutioni de qua supra.

Item inferitur explicatio ad tradita per Hieronymum Gabriel. *consil. 6. 4. num. 13.* dum tenet, quod si contractus fiat sub conditione, & conditio impletur, retro a tempore celebrati contractus fructus pertinent ad emtorem. *l. allegat. d. fructus. C. de action. emti.* quod tamen verum non videtur: cum enim stante venditione conditionali, periculum non pertinet ad emtorem. *l. necessario. 3. de peric. & commod.* ²² *rei vend. cessat ratio. d. l. fructus.* explicata ut supra. † Nisi dicas, quod licet in venditione conditionali, periculum interitus nō pertinet ad emtorem, pertinet tamen periculum deteriorationis, *d. l. necessario* & hoc respectu adhuc videtur militare ratio *d. l. fructus.* explicando tamen ut supra.

Denique ex prædictis subinfertur, quod prout emtor semper potest petere fructus, oblati vsuris pretii, *d. l. fructus.* id etiam licebit marito, argum. *l. ex promissione. infra. de action. & obligation.* Sed non videtur vera prædicta illatio, & confunditur per generalitatem huius text. Et est ratio differentia, quia marito non conceduntur fructus simpliciter, sed tantum illi, qui percipiuntur ex rebus dotalibus, ut probat istext. cum igitur res non dicantur dotales ante traditionem. *l. dotale. 3. de fundo dotali.* merito nūquam fructus sub nomine fructuum petere poterit, ut cōmunis vult. Adde, quod licet perfecta venditione, periculum rei indistincte pertineat ad emtorem, & illa ratione fructus etiam ab eo tempore merito iure ad illum pertineant, *d. l. fructus.* non sic cōtracto matrimonio, periculum rerū dotalium pertinet ad maritum; neque enim ad eū pertinet periculum, nisi quando res dotales dentur assimatae. *l. plenius. 11. in prin. 3. de iure dotum.* Similiter quamvis onus annexum rei venditæ indistincte pertineat ad emtorem, *d. l. fructus.* & ibi *Salyc. ad finem. C. de action. emti.* ac, pinde ex vsuris pretii possit deducere quantitatem onerum exsolutorum, ne alias duplici onere videatur gravatus. *Nequit. an. consil. 7. 4. num. 11.* tamen ad maritum non pertinent onera annexa rebus dotalibus, nisi postquā fructus percepit, & sic ei fuerit facta traditio, ut colligitur ex *l. neque stipendium. infra. de impens. tradit. Socin. consil. 119. numer. 3. lib. 1.* ita ut bene aduerfas, in nostro proposito maritus nō æquiparatur emtori, nisi postquam res dotales ei fuerint traditæ, alias diversum ius inter eos constituitur, ut constat ex *supra dictis.* † Nisi pro concordia dicas, hic deducta procedere, quando res dotales non sunt assimatae; nam si fuerint assimatae, ea assimilatione, quæ inducat venditionem, iuxta *l. ex conventionem. C. de pactis.* & *l. quousque. C. de iure dotum.* tunc maritus & emtor, etiam in nostro proposito a pari iocedent, ut colliges ex *l. plenius. 11. 3. de iure dotum.* Postremo in hoc articulo tenēbis menti, supra resoluta procedere in fructibus satis, post perfectam venditionem; nam si pendebant tempore venditionis, censentur etiam venditi. *l. Iulianus. §. si fructibus. supra. de action. emti.* & consequenter illos consequetur emtor per actionem ex vendito, etiam si vsuras pretii non soluat, ut explicat *Salyc. l. fructus. num. 2. C. de action. emti.* *Paul. l. Iulianus. §. ex vendito. n. 4. ad finem. 3. de action. emti.*

Quinto & vltimo ex supra resolutis inferri principaliter annotatio ad eam questionem, quam mouet Socin, *hic volum. fin. in prin.* vtrum propter morā

irregularē vxoris, si maritus sit mercator, possit ab ea petere interesse luci cessantis? & ipse duas refert opiniones. Prima fuit *gl. c. conquestus. de vsuris.* quæ sentit deberi interesse luci cessantis illi, qui impleuit contractum ex parte sua, dum allegat. *l. 3. §. fin. 7. de eo, quod certo loco. & sequuntur Ancharan. & Pavorit. ibi num. 6.* ipse vero Socin. in contraria est sententia per text. *l. fin. supra. de peric. & commod. rei vend. & l. si sterilis. §. cum per venditor em. 3. de action. emti.* Prima tamen opinio magis recepta videtur, nam eam probat Anton. Gabriel. *lib. 3. communium, ut de emtion. & vendit. consil. 4. num. 2. Palac. repet. c. per vers. 1. notab. §. 6. in prin. & colum. 2. pagin. 247. & in specie Cognol. d. l. curabit. num. 44. vbi post Bald. Nouellum concludit, quod si maritus sit solus negotiari, poterit petere interesse luci cessantis, etsi excedat valorem onerum matrimonii, quæ maritus sustinuit; & idem resoluit Plotus *trac. 1. de iustem. in rando. §. 11. num. 21.* asserens receptum esse, quod si mariti plus interfit, quam valeant onera matrimonii, ut quia propter dotem non solum passus est damnum, vel amisit lucrum, cum esset mercator, poterit huiusmodi interesse ab vxore repetere, in eo quod excedit valorem onerum. † Sed ad veram resolutionē huius articuli duo casus distinguendi sunt. ²⁴ *Primus* est, quando interuenit sola mora irregularis ex eo quod vnus ex contrahentibus impleuit ex parte sua. *Secundus* est, quando interuenit regularis mora per interpellationē contracta. In primo casu dicendū est, eam moram non esse sufficīentem, ut debeatur morā passio interesse luci cessantis, nam cum, ut supra diximus, illud tantum interesse in hac materia debeatur, quod morosus non locupletetur cum iactura aliena, morosus non debet cogi solvere interesse luci cessantis, quod ipse non habuit. Et confirmatur, quia, ut supra diximus, mora irregularis, quāvis morosum excludat a lucro, non tamen damnum facit eum incurrere, & sic non debet solvere interesse, quod ipse non habuit; quia soluendo damnum incurreret. Accedat auctoritas *gl. sed est. 23. §. 1. de vsur.* quæ vult, moram irregularem non si ficiere, ut debeantur vsuræ odioz; ergo neque debet sufficere ut debeat per prædictum interesse, quod illarum loco successit. Denique mora irregularis non sufficit ut debeat interesse quanti plurimi, ut supra diximus; ergo multo minus efficiet, quod debeatur interesse luci cessantis, quod censetur esse extra rem *l. si sterilis. §. cum per venditor em. 3. de action. emti.* & ita quod mora irregularis non sit sufficiens, ut moram passus possit petere aliquod interesse luci cessantis, tenet pro constanti Cossu. *resoluit. lib. 3. c. 4. num. 2. Bapt. d. l. curabit. num. 138. & num. 47.* Quibus adde Ruinum *consil. 35. num. 11. lib. 2. decisionem Genue. 30. n. 7. Sylvanum consil. 10. a num. 31. & alios quos refert Menoch. consil. 7. num. 1. 4. lib. 1.* Vnde DD. supra allegati contrarium præsupponentes, aperte labuntur, & eum illis Menoch. *d. consil. 7. num. 1. 9. lib. 1.* In eis ergo terminis vltissima est Socini opinio, & imputet sibi ille, qui impleuit ex parte sua, si non implentem non constituit in vera mora per interpellationem. In secundo autem casu, quādo interuenit mora regularis, inuenio, quod Berouius *cap. 1. num. 120. de vsuris.* existimat, etiam hoc casu morosum nō teneri ultra quantitatem fructuum perceptori. Sed fallum est, quia vbi interuenit mora regularis, tenet morosus ultra quantitatem fructuum ad omne interesse morā passus.*

fi. *¶ Limitis. C. de pact. inter empto. l. mora. §. in bona fidei. supra de usuris. Alexan. consil. 7. num. 8. an fin. lib. 2. & in specie declarat Baptifl. d. l. curabit. numer. 38. & numer. 155. qui ibidem. num. 146. re soluit, has vlturas, siue inter esse, non dici recompensatiuas, sed potius restauratiuas, & more regulari punitiuas: & in his terminis procedet, quod multis allegatis tradit Aymon consilio 912. numer. 11. libro 6. quod propter taceam de debitoris moram, interesse luci cessantis debetur creditori. Et in his etiam terminis admitti potest opinio supra relatorum: nam si vltra moram irregularem maritus interpellauit vxorē, vt dotem promissam soluat, ab eo tempore vltra fructus perceptos, tenebitur vxor soluere marito interesse damni emergētis, & luci cessantis. Quod tamē, vt clarius percipiat, aduertendum est, expeditum esse, interueniente mora regulari, deberi interuenisse damni emergētis, & si creditor non esset solutus negociati, & etiam si non probet, quod si pecunia soluta esset, hoc damnum non incurrisset; quia hoc indubio præsumitur, vt tradidimus l. 2. in prin. sup. eod. in 1. par. Item expeditum esse, interesse luci cessantis non deberi illi, qui non est solutus negociari. Ruy. in consil. 48. numer. 3. lib. 5. Couarru. resolut. lib. 3. cap. 4. num. 2. Mascard. de probat. 2. part. conclus. 933. a. num. 1. Rationem reddit Natta post alios consil. 450. numer. 2. lib. 2. Tota ergo controuersia in eo vertitur vtrum interesse luci cessantis debeat illi, qui cum pecunia solutus est negociari? Et vtique Capitius decisio. 19. a. num. 7. duas refert in hoc articulo Doctorum contrarias sententias. Soc. enim hic col. fin. videtur sentire, non deberi, per l. fin. sup. de peric. & comm. rei vendit. & l. §. sterilis. §. cum per venditorem, supra de al. empt. quam opinionem probat Berengarius. l. vnic. in 307. C. de sentent. qua pro eo quod inter est, & ante eum Dec. cap. cum venerabili. num. 14. de exceptio. & l. cum quid n. scilicet. num. 29. & l. 2. l. fin. num. 56. ad finem, supra si certum petat. & in puncto iuris verius credit Curt. Iunior. d. l. unica. n. 39. Crat. l. quatenus. pag. 603. infra de reg. iuris. Cuius lib. 9. obferuat. cap. 31. ad finem. & secundum istam opinionem late consuluit Sylu. consilio 101. a. num. 14. & secundum istam opinionem fuisse iudicatum asserit Capit. decisio. 19. numero 8.*

16 Sed his non obstantibus, ¶ verius & receptius est, huiusmodi lucrum in dislincte deberi solito negociari: ex generali regula. l. 3. §. fin. sup. de eo quod certo loco, quam probant supra allegati, & Beroi. consil. 193. a. n. 20. l. i. & ab hac opinione iudicando non efferecedendum admonet Dec. consil. 44. in pen. & Bursatus consil. 68. n. 12. lib. 1. Natta consil. 450. n. 3. lib. 2. notabiliter Caballinus milleloquio 435.

Et retenta hac opinione, non obstant iura supra adducta in contrarium: nam ad primum de l. fin. sup. de peric. commod. rei vend. respondet Baptifl. d. l. curabit. num. 106. text. illum agere de vlturis recompensatiuis, quia scilicet venditor rem tradidit, & emptor pretium non soluit: nam quamuis hæc mora irregularis obliget emptorem ad vlturas pretii, pro quantitate fructuum, non tamen coget eum soluere aliud interesse venditori, quod habuisset, si suo tempore solum fuisset pretium: quem intellectum præsentit Couarru. resolut. lib. 3. ca. 4. n. 2. Beroi. cap. 1. n. 10. de usuris. Bursatus consil. 68. numer. fin. lib. 1. Qui quidem intellectus verus est in se, ex supra traditis, tamen diuinat quoad terminos d. l. fin. quæ generali-

ter loquitur, & sic potest intelligi, quando traditur res non fructifera, iuxta. l. Lincius Titius, supra de al. empt. quo casu cessat consideratio, de qua supra. Item potest intelligi etiam quando interuenit mora regularis per interpellationem, quo casu vltra quantitate fructuum, debetur moram passio interesse luci cessantis, vt supra probauimus: & ex aliis etiam prædictum intellectum improbat Berengarius. d. l. unica. numer. 307. ad fin. Cod. de sentent. qua pro eo quod inter est. Secundo igitur modo respondet Cagnol. d. l. unica. numer. 36. d. l. fin. sup. de peric. & commod. rei vend. procedere, attento iure Digestorum, quo vlturæ etiam permittuntur, & ideo lex voluit, quod creditor illis esset contentus, etiam si præterat maius lucrum consequi potuisset: tamen hodie cum vlturæ sint prohibite, & tantum peti possint sub consideratione interesse gloss. fin. cap. conuictus. de vlturis gloss. l. curabit. C. alia empt. a cessante ratione, de qua supra, interesse luci cessantis peti poterit: quod & videtur esse de mente Iason. l. 3. §. fin. num. 7. sup. de eo quod certo loco, dicentis, hodie lucrum mercatoris posse esse maius, quam esset vltura iure Digestorum: & eundem intellectum tanquam nouum assignat Balduin. tractat. de re indicata. colum. 3. ad fin. post titulum Inst. de offic. iudic. ¶ Sed neque is intellectus placet, quia aperte confunditur per d. l. 3. §. fin. sup. de eo quod certo loco, vbi mercatori vltra vlturas debetur interesse luci cessantis, vel damni emergentis. Alium igitur intellectum vnde per Iohannem Fabrum. d. l. unica. num. 10. Cod. de sentent. qua pro eo quod inter est. & alium per Alciat. ibi numer. 79. & l. cum prator. 81. in fin. infra de vltorib. significat alios etiam refert Syluan. consilio. n. 24. & numer. 37. Sed placet mihi intellectus Alber. & Fulgof. d. l. fin. sup. de peric. & commod. rei vend. & Fulgof. l. §. sterilis. §. cum per venditorem. num. 1. sup. de action. empt. & aliorum, quos refert Bursatus consil. 68. numer. 46. lib. 1. quod in specie d. l. fin. lucrum prætersum a creditore, qui erat mercator, erat incertum, & de futuro, & ideo ei non præstatur: quia vt debeat interesse luci cessantis, oportet, quod illud sit certum, & in potestate propinqua, alias non debetur, iuxta plene relati per Aymon. consilio 320. numer. 6. & consil. 70. numer. 7. Bursatus consil. 68. a. numer. 22. & numer. 32. lib. 1. Rebuff. l. unica. numer. 606. Cod. de sentent. qua pro eo quod inter est. & ibi Bologner. numer. 120. & alii quos refert Mascardus de probationib. 2. par. conclus. 933. numer. 17. Quibus adde Iason. l. in actionib. n. 18. sup. de in litem iuratur. Natta consil. 450. n. 6. lib. 2. & nos tradidimus l. 2. in in prin. sup. eo in 1. par. Et confirmatur, quia in specie d. l. fin. venditor simpliciter allegabat, se esse mercatorem, & quod li suo tempore pretium fuisset redditum, posset ex eo plus lucrari, quam ex vlturis consequeretur: quæ allegatio, tanquam nimis generalis, non admittitur; neque enim sequitur, Sum mercator, & potui lucrari: ergo istud lucrum mihi debetur: quia etiam potuissim perdere, vt multoties contingit, & in specie aduertit Curt. Iunior. l. unica. numer. 40. vers. retentat tamen C. de sentent. qua pro eo quod inter est. & Gutierrez de iuramento confirmatio. 1. par. cap. 2. numer. 8. facit. l. non quemadmodum. §. plane, sup. ad leg. Aquilam. Vnde vt huiusmodi interesse iuste petatur, debet fieri articulus, quod habuit merces præ manibus, quas se emisit, tantum lucraretur. Paul. l. 3. §. fin. num. 3. sup. de eo quod certo loco, ¶ vel saltem quod mercatores similis conditionis ha-

bentes pecunias, merces emerunt, ex quibus tatum lucrati sunt: quod lucrum etiam ipse habuisset, si pecunia debitam obtineret, vt diximus. l. 2. in prin. sup. cod. in 1. pari. Et denique ita lebet restringi articulus, vt lucrum quod pretenditur amissum, quasi certum videatur; alias enim non potest sequi condemnatio, vt post alios resoluunt Bap. l. c. r. ab it. n. 117. C. de al. empt. Bursatus conf. 62. n. 22. lib. 1. Perez. tit. 2. lib. 8. ord. pag. 22. Quinimo oportet conflare, quod ea pecunia debita, esset, destinata ad negociandum, vt tradit in specie Bologn. dist. l. vnic. num. 120. Cod. de sentent. que pro eo quod interest. & sic quod cum illa negociaretur, si sibi fuisset soluta; alias non obtinebitur. Symon. consilio 320. num. 2. ad fin. decis. Genue 30. n. 7.

Vnde infertur, quod si in specie d. l. fin. articulus non fuisset ita effusus, sed restrictus modis predictis, ultra vsuras, etiam emptori deberetur interesse lucri cessantis, iuxta l. 3. §. fin. supra, de eo quod certo loco, quod ita in specie tenet Ignacius. Liguatensis, numero 49. & numer. 33. infra, de regulis iuris. expendens verba d. l. fin. ibi. Potuit & Sapia. l. vnic. num. 88. C. de sentent. que pro eo. & de mente Bart. ibi num. 25. & tenent, alii quos refert Bursatus conf. 62. numer. 46. lib. 1.

Non obstat secundum de l. Julianus. §. si per venditorem, sup. de al. empti. quia illi etiam variet respondet DD. vt videre est ex traditis per Raynerium. l. vnic. num. 45. C. de sentent. que pro eo quod interest, & ibi Ioannes Eacer. num. 10. C. vol. num. 93. & numer. 96. Medans tit. de al. empti. ultim. capit. a numero 20. pagina 263. Beronius consilio 193. numer. 22. & numer. 29. lib. 1. Gamma decisio 218. a numer. 10. Phantius tractat. de in litem. urand. 4. memb. 1. partis, a numero 16. Sed vera responsio est, quod vt interesse lucri cessantis debeat, oportet quod sit primum lucrum, quod immediate prætenditur fuisse amissum propter moram debitoris: si enim prætendas, quod si res vendita tibi tradita esset, eam vendidisses, & ex pretio posses tot lucrari, illud lucrum, non erit in consideratione; neque enim talis discursus admittitur in interesse petendo; quia sic procederetur in infinitum: quod in materia interesse faciendum esse negat Imperator l. vnic. Cod. de sentent. que pro eo quod interest. §. & ita in specie Dec. cap. cum venerabilis, num. 14. verfic. sed et cetera, de exceptio. subcribit Cagnol. d. l. vnic. num. 46. & ibi Bologn. numero 113. & numer. 121. Neuzan. consil. 77. in fin. Anton. Gabriel. lib. 3. communium, tit. de solution. conclusio. 10. ad fin. Perez. tit. 2. lib. 8. ordinament. pagin. 22. Guierrez. de iuramento confirmatorio. 1. parte, cap. 2. numero 8. post medium. & tanquam nouum sibi arrogat Anton. Guibertus Constanus de variis quæst. iuris. c. 4. num. 16. & Cinac. lib. 9. obseruation. cap. 31. ante finem. bonus text. l. Nerarius. §. 1. sup. de iur. iur. corrupto. Declarando tamen, vt per Bologn. conf. 3. col. 3. Hæc igitur de causa probat d. §. si per venditorem. non esse audiendum emptorem, qui allegat, quod si vinum fuisset traditum: potuisset illud vendere, & ex pretio lucrari: non negat autem deberi lucrum cessans, quod immediate propter moram debitoris cessauit. quidquid dicat Anton. Natta conf. 440. n. 2. lib. 2. Vnde colligo, quod cum text. d. §. cum per venditorem. facit mentionem de interesse circa rem, non solum debet intelligi de interesse quati plurimi, quod versatur circa æstimationem rei debita, vt communiter

intelligunt DD. prout refert Bologn. d. l. vnic. num. 108. Cod. de sentent. que pro eo quod interest. sed etiam de interesse primi lucrum, quod immediate cessat propter moram debitoris, vt constat ex supra traditis. Ad quod faciunt verba Seneca. lib. 1. de benef. c. 4. Omnia illa sunt ita extra rem, vt neque circa rem quidem sint. Colligo etiam explicationem ad eam communem distinctionem in hac materia, quod in his rebus, in quibus potest locum habere interesse intrinsecum, siue circa rem, non est locus interesse extrinsecum. d. §. cum per venditorem. In his vero, in quibus non potest considerari interesse intrinsecum (vt in numis, quorum æstimationem non crescit. l. nummis, sup. de in litem. urando.) tunc debetur interesse extrinsecum, ne alias mora remaneat impunita. l. 3. §. fin. sup. de eo quod certo loco. §. & ita Bart. d. l. nummis, num. 4. & ibi Jaf. num. 3. Bart. l. Julianus, in prin. num. 3. sup. de al. empti. & l. vnic. numero 18. C. de sentent. que pro eo quod interest & ibi Curt. Iunior. num. 17. ad finem. Sapia. num. 47. & Rebuff. videndus a num. 420. l. mol. l. 1. num. 13. ad fin. sup. cod. & communem esse resolutionem asserit Corneus consil. 166. numer. 10. lib. 4. Syluan. consilio a num. 6. & num. 20. Neuzan. consil. 74. numer. 3. ad finem. Bursatus conf. 68. num. 10. & num. 16. lib. 1. Nam ex predictis dicendum est, quod cum tantum interesse primum, & immediatum debeat, & in rebus, in quibus potest crescere æstimatione, illud interesse sit primum, & immediatum, illud tamen debetur, in aliis autem rebus, in quibus prædictum interesse cadere non potest, debetur aliud interesse lucri cessantis, quod hoc casu primum & immediatum debet censi, ne alias mora nihil noceat debitori, contra regulam cap. mora de regulis iuris. in 6. Et hæc videtur vera explicatio, & ratio huius communis distinctionis, licet aliam & probabilem assignet Sapia dist. l. vnic. a num. 43. Cod. de sentent. que pro eo quod interest, de qua statim dicemus. Et ex his cauendum est a Socin. consil. 156. numer. 10. lib. 2. dum dicit, quod licet creditori non debeat illud interesse, quod, si debitum esset solum tempore, patuisset lucrari. d. §. cum per venditorem tamen si creditor sit mercator, & solius negotiari, etiam prædictum interesse illi debebitur: allegat. l. 3. §. fin. supra, de eo quod certo loco. & ibidem num. 11. asserit hoc communiter receptum, & Bursatus consil. 68. num. 11. lib. 1. Gamma decisio 218. numer. 10. & numer. 11. & Bologn. l. vnic. a num. 120. Cod. de sentent. que pro eo quod interest. Natta consil. 450. num. 3. lib. 2. Sed falsum est, & contra generalitatem d. §. cum per venditorem, vt aduerterit Syluan. consil. 10. num. 24. Neque obstat d. l. 3. §. si. quia loquitur in pecunia, in qua non potest cadere interesse quanti plurimi, & ideo aliud debetur ne mora remaneat impunita. Rebuff. dist. leg. vnic. a num. 443. Cod. de sentent. que pro eo quod interest. Adde, prædictam distinctionem locum habere, siue agatur de interesse lucri cessantis, siue de interesse damni emergentis: nam etiam vbi potest esse locus interesse quanti plurimi, non debetur aliud interesse damni emergentis, vt clare probat d. §. si per venditorem. dum loquitur de seruis fame peremptis, quia non fuit traditum triticum; §. & vult illud non deberi. Bald. l. vnic. a num. 70. & ibi Curt. Iunior. num. 20. & Sapia. num. 46. C. de sentent. que pro eo quod interest. notat Iason. l. nummis, num. 3. sup. de in litem. urando. & receptum esse asserit Rebuff. dist. l. vnic. a num. 420. ad finem, & num. 440. C. de sentent. que pro eo, & Phantius

rius tractat. de in litem iurando. 4. membro. 1. part. numer. 16. pag. 15. ubi allegat Zas. d. l. numer. 1. numer. 8. afferentem, nunquam interesse intrinsecum, & extrinsecum posse simul concurrere. Sed aduertendum est, quod imo interesse damni, etiam extrinsecum, potest posse, Doctores pro constanti videntur habere; nam dicunt, interesse damni emergentis consistere in damno proprio patrimonii, ut quia propter debitum non solum conuerunt ades, vel serui, vel iumenta fame perierunt; ut post alios pro constanti concludit Soto lib. 6. de iustit. & iure. quest. 1. artic. 3. col. 1. & Nauar. in manuali. cap. 17. numer. 21. post princip. Bapt. l. carab. n. 116. C. de alio emp. Contraria resolut. lib. 3. cap. 1. numer. 3. versus. quamobrem. & Mascardus de probat. 2. part. conclus. 933. numer. 8. Et quod magis mireris. glo. d. §. si per venditorem, verb. altumandum. colligit ex eo text. deberi interesse extrinsecum damni, non autem lucris: & ita etiam Bart. l. Paulus n. 7. infra de solut. Et pro hac sententia videtur text. l. Lucius Titius 4. cum l. §. supra de alio emp. ubi quis emeligna, & soluit pretium, quod accepit sub magnis usuris. & probat text. quod venditor, qui non tradidit lignis, tenetur prædictis usuris ei restituere, quasi interesse damni emergentis, ut ibi notat Bart. numer. 2. Bald. l. 2. numer. 6. C. de usuris. Roman. consil. 101. ad finem. Cuius iunior. l. unica. numer. 20. ad finem. Cod. de sentent. qua pro eo. Palacius reget. cap. per vestras. 3. notabil. §. 6. col. 1. pag. 247. Barf. i. c. u. §. 6. numer. 9. ubi. 1. Vnde idem videtur accipiendum in specie d. §. si per venditorem. Neque satis facit responsio Rebuffi d. l. l. unica. numer. 452. C. de sentent. qua pro eo. quod in eo text. agitur de lignis, ex quibus naturaliter fructus non percipiuntur; quia replicabitur, quod satis est in linguis posse cadere interesse intrinsecum, ut extrinsecum damni emergentis non deberetur. In hac tamen controuersia placeet mihi consideratio.

32 † Sapientia d. l. l. unica. numer. 46. quod etiam in contrariis debeat considerari id, quod verosimiliter partes voluerunt l. fin. Cod. quæ respignor. verisimile est partes voluisse, ut in casu loro deberetur tantum interesse circa rem (id est, interesse quanti plurimum) in illis rebus, in quibus illi locus esse posset: in aliis autem rebus, in quibus illi locus esse non posset tunc deberetur extrinsecum, ne mora remaneat impunita: ita enim aperte colligitur. ex dict. §. si per venditorem. ad uenit d. l. l. §. fin. supra de eo quod certo loco. & extollit Phantius de in litem iurando 4. membro. 1. part. numer. 20. pag. 20. & pro illis adduco verba Senecæ l. 6. de beneficiis. c. 4. Vnde mihi quis frumentum: curare non possum nisi emero, sed non debet curam, quia emi; quia in eo inuendebat, me curam non cogitavi, quantum anxius altioris esset mihi, sed quantum lucrifisci. Ex quibus verbis colligitur, quod venditor frumenti nihil cogitat de necessitate mea, sed de suo lucro, & consequenter quod damnum seruorum fame necatorum, non fuit a partibus consideratum. Adduco etiam tradita per Soto lib. 6. de iustit. & iure quest. 1. artic. 3. col. 2. in princip. quod damnum præuiusum, & cogitatum a partibus, quod mutuas passus est propter mutuum, debet et rescari per illum, qui accepit mutuum: secus si illud damnum non fuit præuiusum a partibus, neque de eo cogitatum: nam id non tenebatur, si qui mutuum accepit, rescari; quia non cogitauit reddere nisi simplex mutuum, & diximus. leg. 2. in princip. supra, eodem. in 1. parte.

Vnde inferitur, quod si ex qualitate personarum, vel negotii, consiliet partes cogitasse etiam de interesse extrinsecum, tunc illud debetur, ut pulere tradit Carol. l. unica. numer. 97. C. de sentent. qua pro eo quod interest. & Madan in tit. de alio emp. cap. vltim. numer. 26. pag. 265. Baldum tractatu de re iudicat. eo. 3. ad finem. postea post titulum. §. si sit de officio iudicis. † Quare si tempore conventionis dictum esset, quod emebatur frumentum ad alendam familiam, quæ alias periret fame, si frumentum non solueretur. & propter hoc familia fame necata est, hoc interesse damni emergentis, quia cogitatum, & præuiusum a partibus, deberbitur, quantumcumque extrinsecum esse videatur.

Inferitur etiam annotatio ad tradita per Adrian. in 4. tit. de restitutione. §. quia tacitum est. pag. 5. col. penult. dum tenet dict. §. si per venditorem. non procedere in foro conscientie; quia in eo damnum rescariendum est, creditori, quod propter moram debitoris incurrit: & sequitur Rebuff. l. unica. numer. 441. C. de sentent. qua pro eo, & idem probat. l. unol. l. carab. numero 61. C. de alio emp. & Mascardus de probat. numer. 2. part. conclusio 933. numer. 229. & Porporat. l. rogata. §. si ubi numer. 55. supra, si certum petat. Sed hanc differentiam non puto veram, ex traditis per gloss. i. e. quia in ecclesiis non de constantia. Vnde Angel. in summa, verbo, vura. l. numer. 30. & Syluester verbo, restitutio. 3. numer. 9. admittunt decisionem dict. §. si per venditorem. etiam in foro conscientie: quam tamen limitant, non procedere: quando damnum non solum proceffit ex omissione debitoris, sed etiam ex eius commissione, ut quia promisit dare frumentum in tali termino, & creditor aliter sibi prouidisset, nisi fuisset deceptus promissione debitoris, quia tunc tenetur propter omissionem, & commissionem, id est, falsam promissionem, & sic venit interesse etiam extrinsecum: nam ex supra traditis dicendum est, hanc limitationem non esse admittendam, quando inter partes tractatum est, cur in eo termino deberet fieri solutio frumenti; quia scilicet familia ex eo erat alenda: tunc enim damnum tanquam præuiusum, & cogitatum a partibus deberbitur.

Inferitur etiam annotatio ad tradita per Fulgof. d. §. si per venditorem. n. 1. C. de iur. n. 30. ad finem. C. de sentent. qua pro eo quod interest. Madan in tit. de alio emp. cap. vltim. numer. 25. pag. 264. Phantius tractatu, de in litem iurando. 4. membro. 1. part. numer. 20. pag. 20. dum dicunt, illud interesse damni emergentis non deberi in specie dict. §. si per venditorem, quia non erat verisimile, neque ex probabili causa; quia potuit facile emor sibi providere aliunde de frumento, & si id non fecerit, ubi imputet, iuxta regulam. l. quod quis damnum, infra, de regul. iuris. Nam hanc rationem impugnat Alciat. l. unica. nu. 78. ad finem. Cod. de sentent. qua pro eo quod interest. & tantum saluari potest in eo sensu, quod non est verisimile, illud damnum fuisse præuiusum a partibus, neque de eo fuisse cogitatum; † & hac ratione non debetur, 34 iuxta supra tradita.

Inferitur etiam in ratio ad tradita per gl. d. §. si per venditorem. verb. altumandum, dum ex eo text. collegit, deberi interesse damni, & non lucris: & ita etiam Bart. l. Paulus. n. 7. infra, de solut. cum tamen text. d. §. si per venditorem. contrarium probet, imo neque interesse extrinsecum damni deberi, ut aduertit Madaus in tit. de alio emp. cap. vltim. n. 22. pag. 264. & iudicio saluari debent

iuxta supra traditam distinctionem. Infertur etiam annotatio ad tradita per Berengarium. *l. unica, numer. 1. 23. Cod. de sentent. qua pro eo quod interest. dum dicit, quod si per interesse intrinsecum, non est satis consultum creditori, tunc etiam extrinsecum debetur: allegat. Bar. l. qui bona. §. si quis opus, in fine. infra de damno infest. Nam id regulariter verum non est: cum enim verisimile sit partes tantum cogitasse de interesse circa rem, *vt supra diximus*, ex eo quod postea euenit, non debet mutari id, quod partes verisimiliter intellexerunt: *argument. l. 2. infra, de test. a. l. iij. p. n. 1. 2. & tantum eius dictum amitti potest, quando etiam de interesse extrinseco fuit cogitatum, iuxta supra tradita.**

Infertur etiam annotatio ad tradita per Alciatum *l. unica numero 79. C. de sententis, qua pro eo quod interest. & leg. cum prator. 1. in fine. infra de verborum significatione dum existimant, dicit. §. si per venditorem. Specialiter procedere in contractu venditionis, oblationem per eum assignatam. & late defendit Phanuntius tractatus, de in litem iuranda. memb. 3. partis a nu. 16. Nam imo dictus. §. si per venditorem. generaliter procedit in quocunque contractu, & tantum limitari debet, si interesse extrinsecum fuit prauisum, & cogitatum per partes. & constat ex supra traditis, & in specie Mudæus tit. de act. empt. cap. ultimo, num. 26.*

35 Ultimo infertur explicatio ad *l. Lucius Titius supra de action. empti.* Nam adeo ibi debetur interesse extrinsecum damni emergentis, quia illud damnum satis prauisum fuit, & cogitatum a partibus, cum emptor acceperit illud pretium sub vfuris, ad hunc solum effectum, vt solueret illud venditori, & posset habere ligna, quibus indigebat: † si ergo recepto pretio, venditor ligna non tradidit, merito tenebitur ad interesse illud, quasi prauisum, & cogitatum per partes. Qua ratione generaliter admittitur decisioem dict. leg. *Lucius Titius*, quamuis Bald. *l. etiam, numero 9. C. de executio. rei iudicata. Palac. repet. cap. per vtriusq. §. 6. columna. 2. ad medium. pagin. 247. text. intelligit*, quando emptor fuit pretium sub vfuris grauibz, quia alio modo pretium inuenire non potuit: nam & si inuenire potuisset, tamen adhuc procedit decisio dict. *l. Lucius Titius*, per rationem de qua supra. Et ex dict. *l. Lucius Titius*, declarabitur dictus. §. si per venditorem. vt non procedat, quando interesse extrinsecum fuit prauisum, & cogitatum per partes. Item quod si emptor accepit pecuniam sub vfuris, vt aliunde emerret frumentum familiar, quia venditor illud non tradebat in tempore conuento, quod hoc interesse ei soluet venditor, quia satis hoc interesse deberet videri prauisum, casu quo emptor non traderet frumentum in tempore conuento ad alendam familiam: & ita in specie Nauarr. in manuali cap. 17. num. 212. ad finem. Quinimo in *l. Lucius Titius* videtur text. pro opinione Iacobi Butricarii dict. leg. curabit C. de action. empti. quod si emptor accepit pecuniam sub campis, venditor in mora irregulari constitutus, tenetur illud refarcire emptori. *subscribitur Anan. caput. conuestus numero tertio. de vfu. Socin. consilio 176. numero 1. ad finem libr. 2. Purpurat. l. 1. numero 56. ad finem. C. de summa Trinitat. Palac. repet. cap. 3. notab. §. 6. col. 2. pagin. 247.* Sed non est verum, quia mora irregularis non est sufficiens, vt morosus obligetur ad aliquod interesse soluendum

vltra quantitatem fructuum perceptorum, vt supra probauimus. † Neque obstat, *l. Lucius Titius*, quia ibi dies certa fuit præsistuta traditioni, igitur, & appositio diei interpellat pro homine, & in mora regulari constituit. *l. magnam. C. de contrahenda & committenda stipulatione. C. ius de personis questione. 27. a numero 3. & Mascardus de probationibus 2. parte, conclusio 933. numero 13. & docemus infr. nu. 45.* Mora igitur regularis obligabit morosum ad interesse damni emergentis: non sic mora irregularis, iuxta supra tradita. Vnde & dubium res dicitur, quod tradit Socinus consilio 133. columna penultim. libro primo. & hic ad finem, quod mora irregularis sufficit, vt poena promissa debeat: quod & probat Ruinus in rubrica. supra eodem. numero 167. & consilio 141. num. sexto. libro 1. Anton. Rub. leg. non solum. §. morte. num. 429. infra de nou. oper. Hippolyt. Remin. conf. 89. numero 19. libro primo. Nam hoc dictum confunditur ex supra dictis, nam si mora irregularis non est sufficiens, vt interesse debeat, ergo nec erit sufficiens, vt poena promissa committatur: prout arguit Aret. conf. 149. num. 10. & tenes Aymon. conf. 246. num. 1. eo maxime, quia facilitas committitur obligatio quoad interesse, quam quoad poenam, vt tradunt Goz. ad consilio 27. numero 10. Aymon. conf. 192. numero 17. Et vrgenter facit, quod vlura non debetur, nisi post contractam moram regularem. *gl. sed est. Reipub. 23. §. final. super de vfu. i.* ergo pariter nec poena. Nec satisfaciit responso Socin. consilio 133. ca. iiii. antep. ad finem, libr. 1. quod mora irregularis non sufficit, vt debeantur vlurae, scilicet quæ solo iudicis officio debentur: & in his terminis procedit gloss. *sed est. Reipub. §. fin. super de vfu. i.* nam si vlurae debeantur ex conuentione, & sic iure actionis peti possint, tunc mora irregularis sufficit, vt debeantur: allegat glossam *laus prator. 7. verba. vlura. supra de minoribus.* Vnde idem dicendum est in poena conuentionali: & ita etiam Ruinus in rub. numer. 167. supra eodem. nam replicabitur, hanc responsionem falso præsupponere, vluras conuentionales deberi propter moram irregularem, cum in contrarium sit authoritas *gl. recepta dict. l. sed est. resp. §. si sup. de vfu. i. & tradit dec. Genua 30. n. 7. Bapt. l. curabit. n. 146. C. de act. empti.* Neque contrarium dicit *gl. laus prator. verba. vlura. supra de minoribus*, quia licet Socin. *vb. sup. & idem l. vnum. numer. 9. & ibi lafon. numer. 12. ad finem, supra hic certum. petat. Ruin. in rub. super. eod. numer. 167. & consilio 101. numer. 6. libr. 1.* ex ea colligant, vluras conuentionales deberi propter moram irregularem, tamen gloss. hoc non dicit, neque de hoc agit, sed tantum quærit, qualiter quis liberetur ab vluram cursu? † Et quoad hoc distinguit inter vluras conuentionales, & debitas iudicis officio: vult enim, imponi cursum vluram debitum officio iudicis, si non adit persona, cui debitor secure possit soluere debitum principale: allegat *leg. cum quidam. §. si sup. p. llo, supra de vfu. i.* & tamen non impediti cursum vluram conuentionali in eodem casu, nisi debitor coram iudice protestetur de prædicto impedimento, vel eius iussu debitum deponat, & consignet: de quo notabiliter agit Aretinus consilio 161. colum. 2. lafon. leg. ad diem. numero 5. infra de verborum obligationibus. Quod autem vlurae conuentionales debeantur propter moram irregularem, gloss. prædicta non dicit. Quinimo ex prædictis dicendum est, propter moram irregularem non deberi vluras, siue sint

debetur ex conuentione, siue ex officio iudicis, quidquid contrarium dicat Ruinus in rubric. supra eodem numer. 167. & siue agatur de vfuris odiosis, siue de interesse: quidquid contrarium dicat Ruinus consilio 108. numero 18. libro 1. Poterit sane saluari prædictorum opinio, quando fuerit mora irregularis contracta fauore minoris ætatis, iuxta l. in minore Cad. in quibus causis in integr. hæc enim sufficiens est, vt vfura debeantur. l. Titius Scio. §. vfur ar. infra de leg. 2. & præsupponit dict. l. cum quidam. §. si pupillo. Nam pro constanti habet, vfuras haberi pupillo, propter prædictam moram irregularem, nisi aliqua iusta causa excuset prædictum debitorem ab ea mora, vt ibi notant Oddosfredus, & Baldus: idque agnoscit gloss. leg. sed et si Repub. §. final. supra de vfuris. Decisio Gen. 30. numero 7. Idem pro constanti habet gloss. l. ut prætor, verbo, supra, de minoribus. Nam tantum querit, qualiter ab vfurum curfu liberetur debitor, præsupponens illas mero iure pupillo debere. 38 ri. ¶ Ex eaque colligitur elegans limitatio ad d. l. cum quidam. §. si pupillo. vt dum probat, quomodo excusari ab vfuris alias debitis, quando non adest persona, cui secure fors principalis solui possit, vt ibi notant Oddosfredus, & Baldus. Sadolet. l. quod te, numero 80. supra si certum. & procedit etiam, quando vfura debetur propter moram regularem, contractam per interpellationem. l. si fundum. §. final. supra de lege commissor. notabiliter Aretinus consilio 161. col. 2. Alexander consilio 172. numero 2. libro 2. Iason l. ad eum numero 5. infra de verborum obligationibus. Purpuratus. l. vinum numero. 24. supra si certum petat. Traguellus libro 1. retract. §. 9. gloss. 3. numero. 20. libro 1. vt scilicet, id sit verum, in vfuris debitis officio iudicis, nam si ex conuentione debeantur, vt impediatur earum cursus, debet observari decisio. l. acceptam. Cod. de vfuris. Constat igitur, regulariter moram irregularem non sufficere, vt vfura, vel interesse debeatur, & consequenter, neque vt debeatur poena conuentionalis, quidquid supra allegati existimant: aduersus quos facit, quod vt committatur poena, requiritur mora incurfa per interpellationem. l. si pen. infra, quando dies legati cedat. Bar. l. ita stipulatus, num. 54. infra de verborum obligationibus. Quod etiam necessarium est, vt poena legalis committatur. c. 1. §. licet. l. si de fundo fuerit controuersia. Innocentius. cap. extirpanda, de præbendis. Aretinus consilio. 194. numero 4. & numero. 10. Ex his igitur late, & vtiliter deducitis constat, text. nostrum nihil facere aduersus communem, quam defendimus. Cui etiam non obstat. 2. argumentum supra relatum, quod maritus pro aliqua parte temporis sustinendo onera matrimonii, non videtur perfecte implese contractum ex parte sua, cum huiusmodi onera teneatur subire pro toto tempore, quo durauerit matrimonium: nam & huic argumento respondetur, quod maritus singulis annis tenetur subire onera matrimonii. l. diuortio. §. infra eod. & quando aliquis est implemētum singulis annis, sufficit implemētum vnius anni, vt pro eo videatur contractus perfecte impletus: argument. l. Scio. in princ. infra de annuis legatis, & ita sentit Bart. hic numero. 3. & clarius explicat Bald. l. fin. §. præterea. col. penultimam in fine. C. de iure dotium.

Neque obstat replicatio Vicentii hic numero 49. quam & sub obscure præsentit Alexander hic numero 12. ad finem, quod licet alimenta sint præ-

standa in singulis annis, dum durauerit matrimonium, tamen vnicus censetur contractus plures continens præstationes, infra si Strychum. §. finali. infra, de verborum obligationibus. ¶ lege senatus. §. 39 finali. infra de donation. causa mortis. Cum igitur vnicus sit contractus, ei in totum est satisfaciendum. l. Julianus. §. offerri, supra de action. empti. l. si colonus, infra de fideiussores quia respondetur, quod præstatio onerum ex parte mariti, iuris interpretatione ita diuisa est, vt a principio videatur facta cum diuisione annorum, vt pro rata cuiuslibet anni, qua durauerit matrimonium, onera sustineat maritus. l. diuortio. §. in principio. infra, eodem. l. vnica. §. cumque Cod. de rei vxoria actione. vnde quasi obligatio diuisa sit, per expressam distinctionem singulorum annorum plures censentur obligationes, l. pluribus. §. 1. infra de verborum obligationibus. Bartolus. l. si verum communis & Meni. §. final. numero 3. infra, de stipulatione seruorum, notabiliter Tmolus cap. propter sterilitatem, numero 40. de locato. Sustinendo igitur onera singulis annis, vel pro rata anni, maritus suæ obligationi illius anni videtur satisfecisse, alias sequeretur, quod etsi maritus expresse interpellaret vxorem, vt dotem promissam traderet, non constitueret eam in mora, quia semper illa aliegaret, maritum non perfecte impleuisse contractum ex parte sua, ac proinde ei obflare regulam. l. Iulianus. §. offerri, supra de actionibus empti. & tamen certum est, vxorem per interpellationem in mora constitui. l. fin. §. præterea, in fine. C. de iure dotium, & ibi notat Baldus colummna fina. & hic ad finem. C. ep. conf. 48. num. 110. lib. 4.

Non obstat etiam tertium argumentum de l. fin. §. præterea. C. de iure dotium. ¶ nam respondet Bartolus hic num. 3. text. illum procedere, quando extraneus dotem promissit, vbi ibi intellexit gloss. 1. qui propter implemētum mariti, non videtur constitui in mora irregulari, quia ex prædicto implemētum nullum commodum consequitur, cum tantum mulieri videatur dotem donasse. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxoria action. & ad nihil aliud pro ea teneatur. Ceterum si pater vel ipsa mulier dotem promissit, per implemētum mariti constituuntur in mora irregulari, quia ex eo implemētum commodum reportat, accipiendo scilicet, a marito alimenta, quæ alias eis incumberebant: & ita etiam Bar. dict. §. præterea, & est recepta solutio, vt asserit Nouellus de dote. 11. parte n. 29. Iason. §. fuerat, num. 20. Infit de actio. Sadolet. l. quod te, num. 78. supra si certum petat. Alexander consilio 147. num. 4. lib. 5. Ruinus consilio 221. num. 3. lib. 1. & consilio 48. num. 2. lib. 3. Grauius consilio 37. num. 5. lib. 1. Cephalus consilio 485. num. 112. lib. 4. Caballini. mileti quoque 432. ad finem. Hæc tamen communis solutio non placet, quia ex ea sequeretur, traditionem gl. fin. hic, quam defendimus, non procedere, quando extraneus dotem pro muliere promississet: quod licet necessario admittendum dicat Alexander hic num. 12. & Campes de dote 2. parte, quest. 8. & rationem assignet Claud. hic num. 9. tamen mis restringit traditionem gl. fin. hic, quam defendimus. Item repugnat generalitas dicti §. præterea, quæ etiam comprehendit patrem vel mulierem dotem promittentem: quod ita secure admittit Angelus. §. fuerat, num. 7. Infit de actionibus, expressi de p. n. d. a. lib. centuria. 2. num. 38. Iacob. l. cum post, in princ. num. 1. supra, de iure dotium.

Neq; ratio differentie supra relata vera est, nam extraneus promittendo dotem pro muliere, tacite vult, quod maritus ex fructibus dotis uxorem alatur, *salubriter de uxoribus*. Si ergo maritus ex suo illam alatur, debet promissor dotis in mora videri constitutus, quia nihil interest, implementum fieri in vnius persona, vel in persona alterius, de mandato illius. *l. solutun. 49. infr. de solutio. l. item. §. satis factum. sup. de pign. action. & aduersus fason hic numer. 14.* Pro vero igitur intellectu d. §. praterea. † aduertendum est, quod licet Alexander *hic numer. 11. ad finem, & numer. 12. & fason numer. 10. ad finem. Vincent. numer. 8. post medium. Campos. de dote. 2. parte, questione 8. ad finem. Cephalus consilio 485. numer. 112. libr. 4. Ruiu. consilio 224. numer. 15. libro 1. & consilio 61. numero 5. libro 4. Rolandus consilio 55. numer. 1. lib. 4. & Thomas Grammaticus decisio. 70. numer. 1.* dicant, text. illum probare, in promissione dotis non incurri moram irregularem, nisi post biennium; tamen text. ille hoc non dicit, sed illud potius, quod lapsus biennio d. promissionis dotis, vltra debentur, ac si super petitione dotis lis fuisset contestata: & sic probat, lapsus biennii, post dotem promissam, eam inducere moram, quā solet inducere litis contestatio, *vt ibi aduertit. Raineri. & Alber. nu. 3. Socin. hic numer. 12. fason. d. si mora. numer. 21. infra eod. & l. ex legat. nu. 12. infr. de verb. & l. quoties in diem, num. 8. eo tit. notat. Crot. l. si insulam, numero 5. & ibi Jacob. Niger. a. num. 21. infr. de verb. obligat. Boer. consilio. 6. num. 7.* Secundum quam considerationem clare respondetur argumento, ex illo text. deducto aduersus communem, quam defendimus; non dicemus, per implementum mariti, quemcumque dotis promissorem constitui in mora, saltem irregulari, vt communis vult: ceterum lapsus biennio, eam moram maiores vires acquirere, & eos producere effectus, quos solet producere mora contracta per litis contestationem: & sic in d. §. praterea. non agitur de mora irregulari. *vt post alios existimant Rolandus consilio 61. numer. 3. lib. 4. Thomas Grammatic. decisio. 70. numer. 1.* sed potius de regulari. Quo fit vt licet mulier propter moram irregularem non teneatur de fructibus, quos non percepit, *gloss. fina. hic communiter recepta*, tamen lapsus biennio, de percipiendis tenebitur: nam cum ex tunc mora irregularis incipiat habere eas vires, quas habet mora contracta per litis contestationem, inducitur regula *l. 2. C. de fruct. & litium expensis*, & in specie est de mente Croti. *l. si insulam. numer. 5. & ibi Jacob. Niger. n. 22. infr. de verb. obligat. in lib.* Præterea & mora irregularis purgari potest, vsque ad litis contestationem, iuxta regulam *l. si insulam 2. infr. de verb. obligat.* & in specie sensit *gloss. fina. hic in 2. solutione*, & tamen lapsus biennio, ea mora purgari non potest, quia cum tunc habeat vires moræ contractæ per litis contestationem, inducitur regula *d. l. si insulam. a. 2. parte, & itam spec. Bald. l. §. praterea. numer. 7. C. de iure dotum.* Quilicet generaliter loquatur, inquit, quod omne tempus assignatum per legem, habet vim litis contestationis, & ideo non admittatur moræ purgatio, & ea doctrina sic generaliter accepta non sit vera, vt constet ex c. potius, de locato, & aduersus fason *l. quoties in diem, numero 8. infra de verb. obligat. in lib. 4. & l. si mora, numero 21. infra eodem.* Iacobus Niger dicit *l. si insulam, numero 23.* tamen quoad terminos dicti §. praterea. vera est, vt constet ex supra traditis: & Baldus potius colligere debuisset, speciale esse fauore

dotis, vt lapsus biennio per legem constituto mora etiam irregularis incipiat habere eas vires, quas mora contracta per litis contestationem, *vt sup. dictum est.* Adde quod mora irregularis sufficit quidem, ad inducendum vltra recompensationis lucris percepti per emptorem. *d. l. curabit.* non vero est sufficiens ad obligandum morosum de rei interitu, vt probat. *l. naturalis. §. & si quidem. ad fin. de præscriptio. verb. ubi si dedi ubi rem, vt tu mihi aliam dases, si res tradenda perit, utique perit illi, cui tradenda erat; & tamen accipiens rem meam, in mora saltem irregulari, videtur constitutus iuxta d. l. curabit. & sic probat text. ille, quod mora irregularis non facit quem teneri de rei interitu: quod ita resoluit Alexander *hic numer. 13. Claud. ad finem, & asserti receptum Carr. l. i. in vinum. nu. 23. sup. si certum petat. Gomez. §. alium. numer. 19. Infr. de acc. & Alciat. l. quod te. num. fin. supra, si certum petat, & ibi Saldus. n. 75. L. enu. tracta de moræ axiomat. 17. Cogn. d. l. curabit. nu. 46.* quidquid in voluat Arcin. *conf. 149. numer. 9.* & tamen si prædicta mora irregularis, corroborata sit lapsu biennii, tenebitur morosus de rei interitu, prout & quilibet teneatur de rei interitu post licitem contestatam. *l. illud. 43. sup. de petitio. hered. & Alex. l. nemo. §. 1. inf. de verb. obligatio. Corn. consilio. 166. n. 6. lib. 4. Dec. l. quod te. 2. lect. n. 50. sup. si certum petat.* Mora tam irregularis, quæ inducitur in odium delicti, faciet morosum teneri de interitu rei. *l. merito, inf. de vi & vi arm. Bart. l. quate. n. 10. sup. si certum petat.* & faciet morosum teneri ad interese lucris cessantis. *l. si commissi, & ibi Bart. an rem rata haberi. d. §. 1. de usuris Arcin. conf. 136. ad finem. Beronius consilio 93. a. n. 12. lib. 1.* Denique mora irregularis non est sufficiens ad obligandum morosum, vt soluat interese quanti plurimi res valuit, *vt supra diximus, & resoluimus & Alex. hic numer. 13. ad fin. Soc. col. si post medium. Sadolet. d. l. quoties in diem. 75. ad fin. Cogn. d. l. curabit. nu. 47.* quidquid repugnet Butigela. *l. vinum, numer. 33. sup. si certum petat.* & tamen lapsus biennio, tenebitur morosus ad illud interese quanti plurimi: pro ut certum est, ad illud teneri post licitem contestatam. *l. vinum, sup. si certum petat. & ibi Bal. col. 2. verb. modo venimus, & Ale. num. 28. Corn. consilio. 166. numer. 6. lib. 4. probat. l. 3. §. si secundum commune intellectum. sup. de acc. emp. Illud tamē tenebis menti, quod licet mora contracta per litis contestationem, faciat quem teneri de fructibus percipiendis, et si habeat iustam litigandi causam. *l. sed & si lege. §. si ante, & ibi gloss. & Bar. sup. de petitio. hered. Couarr. de sponsa, 2. part. cap. 8. §. 1. numer. 5.* tamen iusta causa litigandi liberabit morosum ab interese quanti plurimi. *gloss. lin. hac, sup. de cond. tritic. & Arcin. conf. n. 149. §. plures quos refero Aym. consilio 137. a. n. 17. lib. 5.* Prout & eadem iusta causa liberata periculo interitus rei, quantumcung; sit contestata. *l. illud. & ibi Bar. sup. de petitio. hered.***

Vltimo tenebis menti, quod si quis non constet in pecunia, & promissor dotis non fuit negotiatus cum illa neq; aliquod lucrum inde habuit; mora quidem irregularis non faciet, vt promissor dotis aliquod lucrum marito soluat, *vt arg. gloss. fin. hic tradit Imo. l. si insulam. §. & si seras, in fine, & ibi Vincent. nu. 8. ad medium, infr. eo.* & tamen cum lapsus biennio, mora regularis censetur contracta, ad vltra dotis tenebitur indistincte promissor, vt aperte probat d. §. praterea, dum loquitur de dote consistente in auro, siue in quantitate, & aduertit Paul. *hic n. 10. in fin. Ruiu. conf. 224. numer. 1. lib. 1. & conf. 61. numer. 3. lib. 4. † Neque est omitt.*

omittendum, quod propter moram irregularem interere mariti non potest excedere id, quod vxor accepit ex fructibus, *ut diximus supra*; & tamen post biennium vsuræ maiores debentur, *ut probat dict. §. preterea. & ibi notat Bart. in fine*. Et quamvis Boer. *conf. 6. n. 8.* dicat, decisionem d. §. preterea, hodie non procedere, quia vsuræ sunt prohibita; tamen dicendum est, quod cum lapsio biennii mora maiores vires acquirat, indiffinitè maritus potest petere id, quod sua interest, etsi excedat fructus, quos vxor percepit, vel etiam onera, quæ maritus sustinuit. *Corn. conf. 156. n. 9. lib. 4.* Vtrum autem maritus possit stipulari certam quantitatem pro suo interesse, si dos non solvatur, habito respectu ad id, quod sua verisimiliter interesse potest? vide Couarr. *resol. lib. 3. c. 1. num. 3. vers. quarto. & vers. 5.* Baptista d. *l. curabit. nu. 75. C. de al. emti. Valasium consultat. 3. n. 5. Masc. de probation. 2. part. conclus. 9. 3. a. num. 25.* Ex prædictis autem ita explicitis inferitur, non bene in hac materia arguisse Alex. *conf. 7. 4. num. 10. lib. 5. & Ruy. conf. 22. 4. num. 13. lib. 1.* Quod si implementum mariti induceret moram irregularem, frustra in specie dict. §. preterea, expectaretur biennium: nam imo multum operatur illa biennii expectatio ad producendos effectus, de quibus supra. Pariter etiam cauendum est a Bart. *hic numer. 3. Capie. decis. 183. num. 6.* dum dicunt, quod si extraneus promittit dotem, propter implementum mariti, non censetur in mora irregulari constitutus. Nam contrarium sentit d. §. preterea. Expectatur enim biennium, vt mora producat effectus supra relatos: Et pariter cauendum est a relatis per Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu 220. nu. 23.* dum dicunt, quod lapsus biennii inducet moram absque alia interpellatione: nam potius docere debnisset, quod mora post biennium maiores vires acquirat, & habeat effectus moræ contractæ per litis contestationem, vt supra dictum est. Illud est certum, quod si post promissionem dotis, maritus interpellat promissorem, etiam extra iudicium, promissor constituitur in mora regulari, & consequenter ab eo tempore etiam non expectato biennium, tenebitur promissor ad interesse, & fructuum valorem, *ut probat d. §. preterea. ad fin. & notat Baptista de prin. leg. de al. lib. centur. 2. n. 51. Jacob. l. cum post. in prin. n. 1. sup. de iure dotium. & ante eos Ang. §. fuerat. nu. 7. Instit. de alio. Et idem, si dies certa sit assignata ad dotis solutionem: nam dies interpellat pro homine, & sic debitorem in veram & regularem moram constituit, *leg. magnam. C. de contrah. & commun. stipu. & consequenter idem obseruabitur, quod in mora contractæ per interpellationem. Ang. d. §. fuerat. num. 7. & ibi 7. n. 20. ad med. Instit. de al. Quod etiam locum obtinet in foro cõscientiæ, vt per Panor. c. fin. n. 20. de prescriptio. quidquid post Hostien. repugnet. Aret. l. si ex legatu. caus. num. 4. in fr. de verb. oblig. Vel resolue cū Partur. 1. vnum. num. 29. sup. si ceri. petat. & Masc. de probat. 2. part. concl. 933. num. 35. & Roland. consilio 65. num. 2. libro 4.**

Non obstat etiam quartum argumentum, supra relatum, quod in hac questione agitur de promissione dotis, quod non censetur ex vtraque parte obligatorius; quia responderetur, imo ceteri reciprocam obligationem in hoc sensu, quod promittens dotem, obligat se ad tradendam dotem, vt ex illius fructibus maritus sustineat onera matrimonii. Si ergo maritus ex parte sua implet, promissor autem dotis non

implet eo modo, quo tacite videtur promississe, in mora irregulari debet videri constitutus, quia militat æquitas expressa d. *l. curabit*.

Nec obstat, si replices, quod si reciproca esset obligatio, maritus non posset petere dotem, antequam sustineret onera matrimonii: & sic offerret implementum ex parte sua, l. *Julianus. §. offerri. sup. de al. emti.* & tamen maritus post nuptias potest petere dotem, etsi adhuc non sustineat onera matrimonii, l. *stipulationem. sup. de iure dotium*. Nam respondetur, id procedere ex natura ipsius dotis: nam qui dotem promittit, tacite se obligat cõtractis nuptiis dotem promissam tradere, vt ex illius fructibus maritus sustineat onera matrimonii, & non ex bonis suis, l. *dotis fructus. 3. in prin. sup. de iure dotium*, & sic prius debet tradi dos, quam maritus sustinere onera matrimonii incipiat.

Non obstat vltimo argumentum supra relatum, quod fructus videntur deberi sub tacita cõditione, si maritus onera matrimonii sustineat, & quideo acceptio onerum purificabit quidam tacitam cõditionem, non autem simul debitorum in mora constituitur? *Arg. a not. l. quoties in diem. in fr. de verb. oblig. quoniam respondetur, in promissione dotis subintelligi quidam tacitam cõditionem, si matrimonium sequatur. Item quia, §. 1. sup. de pact. cuius cõditionis implementum purificat quidam promissionem; non tamen simul inducit moram debitoris, vt probat text. Ceterum susceptio onerum non est per modum cõditionis, sed per viam modi. Quod ex eo patet, quia prius tradenda est dos, vt ex illius fructibus onera sustineatur, & vt colligitur ex l. *dotis fructus. 3. in prin. sup. de iure dotium*: Ergo tunc onera in seipsum per viam modi, & non cõditionis, iuxta doctrinam Iure consil. *l. cum tale. §. 1. in fr. de cond. & demonst.* & in specie obseruat Za. *lib. 2. sing. respons. c. 16. n. 6. & prius Claud. hic n. 9.* Plane licet per implementum cõditionis purificetur dispositio, non autem simul inducatur mora, vt supra dictum est: tamen diuersum est in implemento modi. Nam cum modus non suspēdat dispositionem, l. 2. *C. de his, que sub modo*, implementum illius non purificat id, quod iam est purificatum, sed potius moram in debitorem inducit, vt hic obseruat Socin. n. 11. Claud. n. 9. Item respondetur, notata l. *quoties in diem. in fr. de verb. oblig.* procedere, quoad moram regularem, quæ per interpellationem contrahitur. Hæc enim per implementum cõditionis non inducitur: nos autem agimus de mora irregulari, quæ ex æquitate inducitur per legem: hæc enim censetur contracta per implementum cõditionis, si id æquitate inducitur per legem: hæc enim censetur contracta per implementum cõditionis, si id æquitas dicitur, l. *emiti. 18. in fine. §. 2. sup. de verb. oblig. & Bart. tradit Soc. hic nu. 11.* Non igitur in nostro casu mulier censetur constituta in mora, propter solum implementum cõditionis, sed potius, quia impleta cõditione, insurgit æquitas, quæ non patitur eam locupletari cum iactura mariti; & hæc æquitas in mora irregulari eam constituit: ac ita patet, opinionem gloss. final. hic verisimam esse, & optime defendi ab his, quod aduersus eam adducunt. Et ex ea ita defensa inferitur primo vera resolutio ad eam difficultatem, quam in hac materia excitat Paul. Castr. *hic n. 1. Quod si sponsa, fundum* 47 fuisse traditum in Calendis Iunii: matrimonium autem fuisse contractum in Calendis Ianuarii, & diuortium interuenisse in Calendis Iulii, maritus tantum*

habebit fructus vnus mensis; iuxta decisionem huius text. & tamen per sex menses sustinebit onera matrimonii; quod videtur iniustum. Cui difficultati respondet Ruin. hic a num. 1. quod maritus, qui non accepit dotem, & nihilominus alimenta præstitit vxori, pietatis animo videtur id fecisse, & non animo repetendi. *L. quod in vxorem, C. de neg. gest.* quæ licet loquatur in alimentis præstitis vxori infirmæ; tamen idem erit in præstitis sanæ, ut tenet Imol. l. diuortio, in princip. infr. eodem. Si igitur maritus animo donandi præstitit alimenta vxori, cessat iniustitia per Paul. considerata. Sed non placet hæc responsio, quia est contra mentem omnium DD. qui secure præsupponunt, maritum posse petere interesse ratione alimentorum, quæ vxori præstitit: quod minime verum esset, si præsumeretur animo donandi illa præstitisse, vt in specie obferuat Alex. conf. 31. n. 10. lib. 6. inducens c. scribitur de test. Nec obstat d. l. quod id vxorem, C. de neg. gest. Loquitur enim in impensis factis cum vxore infirmâ, & inde inferri non potest ad impensas factas cum vxore sanâ, imo tunc standum est regulæ, quod in dubio non præsumitur donandi animus, licet de indubio, sup. de probato. & ita in specie Imol. & Alex. num. 3. l. in insulam, §. vsuras, infr. eod. & idem Alex. d. l. quod in vxorem, n. 7. & conf. 31. num. 10. lib. 6. scribitur. *Quatuor conf. 57. num. 6. lib. 1. Rota. conf. 61. n. 6. lib. 4.* Negat oblati, si replices, imo d. l. quod in vxorem, etiâ procedere in alimentis præstitis vxori sanæ, quia eadem videtur militare ratio, ut post Imol. tenet Ruin. hic num. 2. & Alber. d. l. quod in vxorem, dum supplet, idē esse in vxore sanâ: quod late comprobat Socinus Iunior consil. 114. a numero

48 45. libro 3. Orlaniani. *decisione 132. numero 17.* ¶ Nam respondetur, veriorē esse primam sententiam: pro ut enim maior est impietas, denegare alimenta infirmis, quam sanis. Panormi. cap. 1. numer. 2. de infirmis. & languidis, ita & magis præsumetur pietatis animus, quando alimenta præstantur vxori infirmæ, quam sanæ. Item & quando dos est promissa marito, magis spe futuræ solutionis videtur præstitisse alimenta, quam donari di animo, argumen. l. si cum auro, infr. de soluto. Quod si nulla sit promissa dos, vel etiam maritus maiora præstitit alimentâ vxori, quam ratione dotis teneretur, tunc a cessante ratione, de qua supra, præsumetur donandi animus, argumen. l. Campanus, infr. de oper. libertor. & Lencus per errorem, infr. de reg. iuris, & in specie colligitur ex Alex. conf. 31. n. 10. lib. 6. & in his terminis proprie loquitur text. d. l. quod in vxorem. Ac ita cōstat, Ruin. responsionem supra relatam, non tollere difficultatem. Melius ergo tollitur ex supra resolutis, quod licet maritus nō possit petere fructus sub nomine fructuū, antequā tradatur dos, vt sciatu est text. tamen sub nomine interesse, illorum a estimationem consequetur, iuxta communem opinionem, quam defendimus, ac ita cessat iniquitas, quæ Castrensi occurrebat.

Item, & secundo ex supra resolutis infertur annotatio ad tradita per Ruin. hic numero 17. dum dicit DD. communiter male præsupponere, quod mulier non tenetur ad fructuum restitutionem, quos percepit ante dotem traditam, nisi simul in mora saltem irregulari consiliatur. Nam imo & absque mora ad prædictam restitutionem videtur teneri. Nam cum inarctus eam non interpellando pro dote, videatur fructus donare, & hæc donatio inter virum & vxorem non valeat, semper maritus hos fru-

ctus repetere poterit, l. si fructus, C. de donationib. inter virum, l. pro onerib. C. de iure dotum. Nam ex supra dictis dicendum est, imo præsuppositum DD. esse verissimum: nam cum hi fructus ante traditionem dotis, non pertineant ad maritum, non potest videri donasse id, quod ad eum non pertinebat. Si sane facta esset traditio dotis, & ipse nihilominus peteretur, vxorem fructus percipere, tunc induceretur iura per Ruinum citata.

¶ Infertur tertio annotatio ad tradita per Ruin. hic num. 18. dum disputat, vtrum vtilius sit marito, 49 incipere computationem anni emergentis, a die contracti matrimonii, vel a die fundi traditi? Et concludit, quod si mulier sit constituta in mora irregulari, vtilius erit marito, incipere computationem anni a tempore moræ: si vero non sit constituta in mora, vtilius erit, incipere computationem a tempore fundi traditi; vt latius ipse profequitur. Nam ex prædictis resoluendum est, quod si mulier non fuit constituta in mora, saltem irregulari, quia scilicet, maritus non sustinuit onera matrimonii, frustra queritur, quid vtilius sit marito. Cum antequam sustineat onera matrimonii, nomine fructuū nihil ei debeat, l. pro onerib. C. de iure dotum. ¶ Panormitan. conf. 79. videtur ad fin. lib. 2. Hypoth. singul. 264. Plotus, tract. de in litem iurand. §. 11. num. 4. ¶ Ad necessarium hoc casu est computandus annus, non a tempore fundi traditi, sed a tempore, quo incipit sustinere onera matrimonii, argumen. l. fin. in princ. infr. de doli exception. Si vero sit in mora irregulari constituta, tunc certum est, a tempore moræ teneri ad fructuum restitutionem, sub nomine interesse, ut supra declaratum est. Ad complementum autem materię, communem opinionem defensam, vt supra, tribus limitabis modis. Primus est, si mulier nullo percipit fructus ex rebus dotalibus: nam tunc non obstante mora irregulari, nihil præstat marito, glo. fin. hic in resolutione, qua communiter recipitur: & probatur ex eo, quia, vt supra diximus, mora irregularis tantum sufficiens est ad inducendas vsuras recompenfatiuas, ne alias morosus remaneat in lucro cum creditoris iactura. Si ergo morosus nullum lucrum percepit, a cessante ratione ad nihilum teneri debet. Ex qua limitatione inferebat Imol. l. in insulam, §. vsuras, in §. infr. eo. Quod si dos promissa consistebat in pecunia, & promittens, eam habuit otiosam, ac ita nihil cū ea lucratus esset, non obstante mora irregulari, nihil præstat marito. ¶ Subscribitur 50 Alex. & Vincent. ab i. num. 8. ad medium. Ruin. conf. 224. num. 12. ver. sic. quantitas, lib. 1. c. Menoch. conf. 81. num. 36. libro 1. Quæ tamen illatio duas habet difficultates, quod cum in pecunia non possit considerari interesse circa rem, l. in memis, sup. de in litem iurando, debet venire extrinsecum interesse, ne mora remaneat impunita, l. 3. §. final. sup. de eo quod certo loco, & supra dictum est. Secunda difficultas est, quia dato, quod mulier nihil fuerit lucrata; tamen maritus potuit lucrari cum ea pecunia: igitur hoc interesse ei præstandum est, vt concludit Paulus, l. in litem, §. ex vendito, numero 3. sup. de alt. emis. iniquis, quod si emptor nihil percepit; & tamen venditor percipere potuit, illud lucrum ei soluendum est, ne alias remaneat in damno, scribitur Papissi. l. uxor ab i. num. 101. ad fin. C. de action. ant. Placet nihilominus opinio Imol. & ad primam rationem in contrarium adductam, respondetur, tunc debeti vsuras quantitas promiss-

promissa, quando interuenit mora regularis contracta per interpellationem. Nam si sola mora irregularis interueniat, non est sufficiens, vñura, vel intercessio debeatur glossa recepta, sed & Resp. §. fin. supra. de vñura. & supra probauimus. Ex quo venit interpretandum tex. l. Lucius Titius, §. 4. supra. de act. emi. vbi si quis vendit materiam (id est ligna, ut ibi glossa exponit), morosus non solum tenetur soluere emtori cambia, sub quibus pretium accepit, sed etiam, & vñuras ipsius pretii, ut ibi notat Bart. num. 2. Purpuratus L. vñura. num. 63. supra. si certum petat. Nam procedit ea ratione, quia ibi in traditione fuit expressa dies assignata, cuius lapsu inducitur mora regularis. Imaginatione. C. de contrah. & committenda stipul. & ideo merito vñura pretii debetur, ut supra diximus. Quintimo quod dicit d. l. Lucius Titius, vñuras pretii esse soluendas emtori, procedit attentio tempore, ff. quo vñurae erant permittae. Hodie autem non procedit, nisi vñura petatur sub nomine interesse luci cessantis, vel damni emergentis, glossa conuictus de vñura. & ita admonet Salyc. d. l. Lucius Titius, nu. 2. ad fin. Cerno uis d. l. curabit, numer. 37. ad finem. † Item, quod licet text. dicat, posse emtorem vñuras pretii petere: tamen in eius electione erit, vel petere vñuras pretii, vel etiam fructus perceptos per venditorem, fructus, & ibi Salycet. C. de action. emi. & ita admonet Cagnolus d. l. curabit, num. 39. Qui tamen non aduertit, ibi vendita fuisse ligna: quia fructum non producent. Illud igitur verum dicitur, quod emtor poterit petere pretium cum interesse amisso, & ita glossa pen. d. l. Lucius Titius, & ibi Fulgos. num. 2. Quod confirmat Callren. ibi in princ. ex verbis illius text. dum vñuras pretii dicit esse soluendas emtori, quasi & ipsum pretium simul veniat in petitione, l. qui per collationem, §. fin. supra. de act. emi. l. 4. C. de pos. subscribi. Ruin. consil. 45. numer. 3. ad finem, & num. 9. lib. 1. Cagnolus d. l. curabit, num. 39. Quod tamen etiam non videtur verum, quia prout venditor, si ei non soluat pretium, non potest a contracta rescire, sed debet agere ad pretium, l. 1. Callren. emi. l. incuile, C. de rei vend. pariter & emtor pretium soluens, non poterit rescire a venditione, sed petet rem eam cum fructibus, l. fructus, C. de action. emi. vel etiam vñuras ipsius pretii, quae in contrahibus bonae fidei veniunt a tempore mora: Iamuis, C. de pñ. inter emtorem & leg. mora, §. an bonae fidei supra. de vñura: & possunt peti simul cum re vendita, quae principaliter venit in venditione: nam petit emtor ligna sibi tradi, & etiam vñuras pretii soluti sibi reddi, quod iure fieri potest, ut colligitur ex d. l. 4. C. de pos. l. Iulianus, §. ex vendito, supra. de act. emi. fin. supra. de eo quod certo loco.

Vltius non obstat secunda difficultas supra mota, aduersus dictum Imol. quia, ut supra diximus, mora irregularis non est sufficiens, ut propter eam aliquod interesse debeat: & imputet sibi maritus, qui uxorem non constituit in mora regulari, per interpellationem. Si ergo sit mulier in mora irregulari, & nihil percepit, nihil etiam prestabit marito nomine interesse: quiauis si constituta esset in mora regulari, teneretur marito indistincte prestare interesse luci cessantis, vel damni emergentis, inquit mot. l. 3. §. fin. supra. de eo quod certo loco. † & ita in specie Imol. l. an infamam, §. vñuras, ad fin. infra. eodem. Ceterum Imol. ex consil. 51. num. 9. lib. 8. asserit, hoc dictum Alex. communiter reprobari. Nam ut interesse marito debeat luci cessantis, oportet, quod sit soli-

tus cum pecunia negotiari: tunc enim, si ex suo fin. finit onera, quasi interesse damni emergentis, id quod impendit, ei soluendum est. Sed facile respondetur, quod si maritus cum pecunia non erat negotiatorius, parum interest, ex sua, vel pecunia dotalis onera sustinuisse, cum semper verum sit dicere, soluto matrimonio integram dotem uxori debere restitueret, l. final. C. soluto matrimonio. Illud vique verum est, quod licet maritus non sit mercator; si tamen ex pecunia dotali potuit fundum emere, vel annuos redditus, ex quibus salua dote posset sustinere onera matrimonii, id interesse ei soluendum est, ut tenent plures relati per Menoch. consil. 7. numer. 16. lib. 1. Cagnolus d. l. curabit, numer. 17. & per M. d. eard. de probationib. 2. par. conclus. 933. numer. 24. Quinimo in odium morosi praesumitur, quod si pecunia dotalis suo tempore esset tradita, ex illa praedictos redditus posset emere. Paul. l. an infamam, §. vñuras, nu. 4. infra. eod. Decius consil. 119. num. 4. Dummodo huiusmodi lucrum sit verisimile, & quali certum, ut explicat Vincent. d. §. vñuras, num. 2. post medium: & diximus l. 2. in princip. supra. eod. in 1. par. Et tenebis mentem, quod si mora irregularis sit corroborata lapsu biennii, tunc erit sufficiens ad inducendas vñuras, vel interesse, ac si mora regularis esset contracta, l. final. §. praeterea, C. de iure dotum. Ruinus consil. 61. num. 4. lib. 4. & supra dictum est. Vltius ex hac glossa final. in praedicta: solutio: collegit Paul. hic num. 10. quod licet quis propter moram regularem teneatur de fructibus perceptis, & percipiendis, leg. apud Iulianum, §. 1. infra. de leg. 1. tamen propter moram irregularem, tenebitur tantum de perceptis: ad quod allegat etiam glossa, l. §. de res. Reipubl. 23. §. fin. supra. de vñura, volentem, propter moram irregularem, quem non teneri soluere vñuras, quas non percepit, §. Sub. 33. scribit Aretin. hic col. fin. qui pro hac opinione inducit, l. in minorum, C. an quib. caus. in integ. restat. secundum intellectum Bald. ibi, nu. 2. Paul. & Salu. 33. Adducit etiam l. venditor ex hereditate, ver. quem admodum, supra. de hered. vel act. vend. Item §. l. 2. C. de fructib. & litum expensis, vbi fictus male fidei possessor tantum tenetur de fructibus perceptis: & hanc opinionem probat etiam Corne. consil. 9. nu. 8. lib. 3. Sadolet. l. quod te, nu. 75. ad fin. & n. 77. supra. si certi petat. & magis probat Alciat. l. si seruus in prin. num. 5. infra. de verb. obligat. Contrariam tamen opinionem, imo quod propter moram irregularem teneatur quis de fructibus, quos si voluisset, percipere posset, defendit Socin. hic num. 13. & consil. 133. num. 12. lib. 1. & consil. 174. num. 10. lib. 2. l. si seruus Strychum in princip. num. 8. infra. de verborum obligat. Beroum c. 1. num. 139. de vñura. Cagnolus d. l. curabit, nu. 35. Adducit pro hac sententia l. Iulianus, §. ex vendito, supra. de act. emi. pro probat, emtorem, cui res tradita est, teneri ad vñuras pretii, quia re fruitur, & sic text. non requirit, quod fructus percipiat, sed quod habeat facultatem vtendi, & fruendi re si velit, ut latius expendit Cagnolus d. l. curabit, nu. 39. quiauis Alex. hic ad fin. aliter est text. inducat, expendendo verba, quae in eo non reperiuntur. Addo Cyn. l. in minorum, nu. 3. C. an quib. caus. in integ. rest. tenent, quod emtor tenetur de fructibus, quos percepit, vel percipere potuisset: & sequitur Alex. hic ad finem, & l. vñura, nu. 1. 4. supra. si certi petat. & probat Purpuratus nu. 84. Corne. consil. 59. nu. 5. lib. 3. Et tenendo hac partem, adductis pro contraria sententia, facile respondetur. Nā ad primū de auctoritate gl. fin.

hic in prima solutione, respondetur, eam esse intelligendam, quando mulier non percipit fructus propter casum fortuitum, vt quia superuenit sterilitas, *l. si filius, §. si fructus, sup. de contrab. emtio.* tunc enim non tenebitur de fructibus, quos nō percipit, vt hic explicat *Bologninus* in nouis interpretationibus. *De- 54*
reus c. a. n. 128. & n. 133. de usuris † Vel etiam quando res in dotem promissæ erant steriles, & nullos fructus producebant; tunc enim æquum est, eam non teneri de fructibus, quos non percipit; quod ita esse receptum, asserit *Cagnol. d. l. curabit, num. 29. & ibi Baptista. num. 4. & Comar. rubei. lib. 3. c. 4. num. 2.* quidquid *Bald. l. 2. num. 3. de usuris.* falsa ratione ductus, contrarium dixerit: & quauis *Bald.* opinionem sequantur multi relati per *Ant. Gabr. lib. 3. communium, tit. de emi. & vend. concl. 4. num. 10.* quos minime adiuuat consideratio *Socini. d. c. n. 14. Corne. cons. 50. num. 6. in fine, libro 3.* quod vbi venditur res sterilis, non videtur habitus respectus ad fructus, qui ex ea percipi non possunt; sed magis ad utilitatem, quæ ex ea percipi possit. Cum igitur emtor prædictæ utilitate usus fuerit, merito debet teneri ad viſuras pretii; quia replicabitur, nos agere de viſuris compatiatis, quas mora irregularis non inducit, nisi interueniat fructuum perceptio, *d. l. curabit, & expendat. Aret. consil. 149. num. 10. notabiliter Bonatent. decif. Bononiens. 29. num. 6.* Si ergo non interuenit fructuum perceptio, non est locus prædictis viſuris, quanteumque; alia quæcumque utilitas percipitur fuerit, quia non probatur iure, propter prædictam utilitatem viſuras compatiatis deberi abique interpellatione. Extra prædictos autem casus, si mulier potuit percipere fructus, & sua negligentia eos non percipit, tunc ad illorum estimationem tenetur; quia iuris interpretatione perinde est, ac si eos perciperet, vt colligitur ex *al. Iulianus, §. ex vendito, sup. ac actio. emi.* declarando, vt notabitur per *Cornetum consil. 59. numero 3. libro 3.*

Non obstat secundum de auctoritate glo. *l. sed est Resp. 23. §. si supra de usuris,* quæ vult, non deberi viſuras propter moram irregularem; quia respondet hoc *hic consil. ad med. & Leonius, num. 9. sup. si certum preti.* procedere in viſuris debitis pro officium iudicis. Nam si fuerint viſuræ conuentionales, & sic peti possint iure actionis, debentur propter solā moram irregularem, vt præsupponit, *Leonius quid. em. §. si pupillo, sup. de usuris, tradit gl. aut prator, 7. vbi viſura, sup. de minorib.* Quæ tamen responsio non est vera, neque bene ex supra dictis deducitur, vt supra ostendimus. † Et ideo melius respondetur, diuersam esse rationem inter viſuras, & fructus: nam fructus potuit mulier percipere, si vellet vbi communis industria, & si ea viſa non est, merito tenetur: quod de viſuris dici non potest, quæ sine magna industria non acquiruntur. Debet enim queri, qui vellet vbi viſuris accipere, & hoc illi persuadere: quod si mulier non fecit, excusanda est.

Non obstat tertium, de *len minorum, C. in quibus causis in integrum restitutio.* Nam est aduertendum, text. illum in hac materia magnam facere difficultatem: Nam cum in eo text. fiat mentio de pretio, satis innuitur in eo agi de venditione, *l. fin. C. de præd. de cation. lib. 10.* Et cum addat, eo casu favore minoris, moram re ipsa videri contra tractam, significat in eisdem terminis diuersum esse in maiore: cuius tamen cōtrarium probat *d. l. curabit, & l. Iulianus, §. ex ven-*

ditio, sup. de act. emi. Et hac de causa *d. l. in minorum,* tres habet intellectus. Primus est, quod licet propter ponderationem, de qua supra, text. ille videatur loqui in venditione, vel contra tractu reciproco: tamen verius est, procedere in quocunque contra tractu celebrato cum minore, etiam non reciproco. Semper enim favore minoris ætatis, videbitur contra tracta morare ipsa; quamuis in contra tractibus celebratis cum maiore, non videatur contra tracta mora re ipsa, nisi contra tractus sit reciprocos, & alter impleuerit ex parte sua. *d. l. curabit, & ita d. l. in minorum,* interpretantur *Cyn. & Fulgos. ibi,* & asserit receptum intellectum *Sadolet. l. quod te, num. 82. sup. si certum preti.* & est de mente illorum, qui dicunt, speciale esse fauore minoris, vt semper cum illo contrahens, videatur esse in mora re ipsa. *¶ Ita Roma sing. 116. Alexander consil. 7. numer. 8. in fin. lib. 2. Anton. Rubic. l. non solum, §. morte, num. 4. 29. infr. de noui oper. Socini. consil. 37. num. 43. lib. 4. & alius relati per Menochium consil. 7. numero 20. & consil. 8. num. 23. & consil. 81. num. 64. lib. 1. & lib. 2. de arbitrar. casu 220. num. 17. & num. 19. Covarr. rubei, lib. 3. cap. 17. num. 4. Barea de decima tutoris, c. 15. num. 3. Purpurus. l. quod te, numer. 9. 9. sup. si certum preti. † & est text. l. Titia Scio, §. viſuræ, infr. de legat. 2. & l. 3. §. cum Titio, ad finem, infr. de adimend. legatis.* Et secundum istum intellectum, nihil videtur pro opinione quam impugnamus. Sed negari nō potest hunc intellectum non satis literæ conuenire, quæ non loquuntur generaliter in omni contra tractu, sed specialiter videtur loqui in contra tractu venditionis, vt supra expendimus. Vnde succedit secundum intellectus ad *d. l. in minorum,* quod probet, eumentem a minore, semper re ipsa videri constitutum in mora, & etiam tantum minor emtori rem tradat: quamuis aliter sit in maiore vendente, qui non constituit emtorem in mora re ipsa, antequam ei rem tradat, *d. l. curabit,* quem intellectum probauit *Barth. d. l. in minorum, num. 1. & ibi Fulgos. ad fin. Cap. decif. 14. num. 19.* & hunc esse receptum intellectum, asserit *Ant. Rubic. d. l. l. non solum, §. morte, numer. 43.* Hunc tamen intellectum tanquā in se ipsum, & iniquitatem in luculentem, reiciunt *Cyn. & Sylv. d. l. in minorum,* & communiter non teneri, ad. rit *Sadolet. d. l. quod te, num. 82. & Cap. decif. 14. num. 20.* Cum enim minor ad hunc nō impleuerit ex parte sua, non potest videri se contra tractans in mora aliqua constitutum, *l. qui pendunt, sup. de action. emi.* & clare colligitur ex dict. *l. in minorum,* ibi, *Tard.* vt expendit *Aymon. l. cum filio, 2. parti num. 316. infr. de legat. 1.* Poterit esse admitti prædictas intellectus in eo sensu, quod licet in maioribus non videatur mora contra tracta re ipsa, etiam possem traditam, nisi per eam emtor assuetur facultatem fructus percipiendi, *l. Iulianus, §. ex vendito, sup. de act. emi.* notabitur per *Cornetum consil. 59. num. 3. lib. 3.* tamen favore minoris ætatis, postquam res tra sita est emtori, indistincte videbitur emtor constitutus in mora re ipsa. Similiter quamuis venditori nisi liceat, oblati fructibus perere viſuras pretii, *gl. d. l. curabit, & diximus supra:* tamen id licet venditori minori; quia ex hoc paruum præiudicium videtur inferri emtori, vt est de mente *Cyn. d. l. in minorum, numer. 3. † factu l. 3. §. si quis Titio, infr. de adimend. legat. adiu-* 57
 ctis his, quæ circa illius interpretationem tradit *Cōsta, c. si pater, 2. parti. verborum ipsius per perib. in fo. de iſtamentis, in 6.* Succedit igitur tertius intellectus ad *d. l. in minorum,* specialitatem minoris in hoc constitutæ, quod

quod licet emtor etiam post traditionem non videatur in mora constitutus, si nullo fructus ex re percipit. *Glo. fin. hic in prima solutione*: tamen speciale est in minori, ut si rem tradat, emtor videatur constitutus in mora re ipsa, quantumcumque ex re tradita nullo fructus percipit: & hunc intellectum probant Petrus, Bald. Paul. & Salycet. *d. l. in minorum, Socin hic num. 1. q. Corn. conf. 59. num. 5. libro 3.* & secundum istum intellectum inducitur per Aretin. *hic col. fin.* pro opinione, quam impugnamus. Sed potest responderi, hunc intellectum non esse in se verum, & confundi per *d. l. curabit, C. de actionib. emti*, ubi textus etiam loquitur in minore; & tamen requiritur fructus esse perceptos per emtorem, ut re ipsa videatur in mora constitutus, ut ibi expendunt *Caenol. num. 30. & Baptista num. 1. q. qui ex hoc reprobant prædictum intellectum; & etiam Conarr. resolutio lib. 3. c. 4. num. 3. in fine.* Verior igitur intellectus est, quod mora re ipsa, quæ videtur contracta favore minoris ætatis, operabitur eisdem effectus, quos operatur mora regularis in contractibus bonæ fidei, ut colligitur ex generalitate *d. l. in minorum, & est expressum l. 7. tit. 1. de iur. & v. v. de leg. 2. agnoscit, glo. l. sed et Resp. 23. §. fin. sup. de v. furis, & nos supra tradimus*: unde prout mora regularis obligat ad fructus perceptos, & percipiendos, *Lapud Iulianum, 40. §. 1. inf. de legat. 1. pariter & ad hoc obligabit mora irregularis, contracta favore minoris.*

Neque repugnat text. *d. l. curabit, C. de actionib. emti*, dum etiam loquitur in minore; quia debet advertere, text. illi dicere, illo casu duplici ratione deberi fructus pretii, scilicet, quia emtor percipit fructus; & quia venditor, qui tradidit, erat minor. Cum autem certum sit, ad prædictum effectum alterum ex his sufficere, non debet intelligere, prædicta requiri copulative, sed disiunctive, in hoc sensu, ut quamvis emtor non teneatur ad vsuras pretii, ratione fructuum; quia illos non percipit; tamen ad illas tenebitur, si venditor erat minor. Nam cum huiusmodi mora habeat effectus moræ regularis, prout regularis obligat ad vsuras pretii, & ad interesse, etsi non interveniat fructuum perceptio, per supra tradita, idem etiam recipitur in mora contracta favore minoris ætatis.

Neque etiam pro opinione, quam impugnamus, facit quartum argumentum deductum ex *l. venditor ex hereditate, vers. quemadmodum, sup. de hered. vel actio. vend.* quia respondetur, tex. procedere, quando tantum celebrata est venditio; neque emtor adhuc solvit pretium: Nam tunc venditor, potest fundi venditi culturam negligere; neque tenebitur de fructibus percipiendis. Ceterum, si ponas, venditorẽ pretium recepisse, & sic fuisse constitutum in mora irregulari, non poterit tunc fundi culturam negligere: imo si negligat, tenebitur emtori de fructibus percipiendis, & ita Alex. *hic ad fin.* Propter hoc reprehendens gloss. in hic, dum sentit, mulierẽ constitutam in mora irregulari, non teneri de fructibus percipiendis, & Alexand. subscribit *l. si servum, in princ. num. 1. inf. de verb. obligat. Ruin. l. si mora, num. 16. in fin. inf. eod.* Et pro illis potest expendi *d. l. venditor, vers. quemadmodum*, dum dicit, venditorem, qui negligit fundi culturam teneri (si culpa eius arguatur) Nam illud verbum, *Culpa*, etiam in mora verificatur *glo. l. fundum Corneliæ num. verbo sine, inf. de novat. & aduersus Claud. l. si mora, num. 17. ad fin.*

inf. eodem. Vltimo non facit pro opinione, quam impugnamus, *l. 1. Cod. de fructibus, & huius expens.* Nam est aduertendum, quod licet Aretin. *hic col. fin.* eã alleget, quasi probet, quod licet quis propter veram malam fidem teneatur de fructibus percipiendis: tamen propter fictam malam fidem, insurgentem ex litis contestatione, non teneatur quis, nisi de perceptis: & ita etiam *l. si servum, in princ. num. 2. inf. de verborum obligat.* ille tamen text. *d. l. 2.* potius probat contrarium, quod propter fictam malam fidem teneatur quis etiam de percipiendis. Verum est, quod Bartol. *ibi num. 2.* distinguit, quod propter veram malam fidem teneatur quis de fructibus percipiendis per petito rem, *l. si nauti, §. si sup. de rei vendicat.* & tamen propter fictam malam fidem, tantum tenebitur cõuentus de illis, quos ipse percipere poterat, adhibita cõmuni diligentia. *d. l. 2.* & communiter recipitur hæc distinctio, ut assertit *l. si Lapud Iulianum, in princ. num. 4. inf. de legat. 1. Dec. l. generaliter cum de fraude, ad fin. inf. de regulat.* & ad hoc reducenda sunt tradita per Petrum de fideicommissi. *q. 5. nu. 3. 47.* & sic retorquetur argumentum aduersus Aretin. & sequaces. Sed quamvis ex his opinio hæc facile defendi possit: tamen ego veriorẽ existimo opinionem Paul. Castr. & sequacium, scilicet, quod mulier constituta in mora irregulari, nunquam teneatur de fructibus percipiendis: pro qua videtur text. *d. l. curabit, C. de actionib. emti.* Nam ibi intervenit traditio, & sic incipit competere emtori facultas percipiendi fructus, & nihilominus textus requirit perceptionem fructuum, ut vsurę pretii debeantur: Ergo aperte vult, quod licet emtor habeat facultatem fructus percipiendi: Si tamen eos non percipit, non tenebitur ad vsuras pretii, ut expendit Berouius *cap. 1. num. 128. de vsuris, & merito.* Cum enim mora irregularis tantum sufficiat ad inducendas vsuras compenfatius lucri recepti, non autem ad alias vsuras, vel interesse, ut supra diximus, si non adsit receptio fructuum, siue lucri, propter prædictam moram, vxor, vel emtor ad nihilum teneri debent. Secundo videtur text. *l. venditor ex hereditate, vers. quemadmodum, sup. de hered. vel actio. vendita.* Nam quia ratione venditor, qui fundum tenetur tradere, potest negligere illius culturam, neque ob id teneatur de fructibus percipiendis: pariter idem recipiendum est in vxore, quæ tenetur fundum dotalem tradere marito. Et confirmatur ex traditis per *l. si mora, nu. 10. inf. eod.* ubi dicit, *d. vers. quemadmodum*, necessario esse intelligendum, quando venditor accepit pretium ab emtore, cum dicat, fructus emtori esse restituendos per venditorem: quod nõ esset verum, si venditor pretium non recepisset. Et quamvis hæc inductio *l. si* non sit satis tuta, ubi ostendit *Ruin. nu. 19.* tamen negari non potest, text. illi in sua generalitate hunc etiam casum comprehendere, ut aduersus Aletium *l. si servum, in princ. nu. 3. inf. de verb. oblig.* quidquid repugnet supra relati.

Neque obstat, quod in *d. vers. quemadmodum*, additur: *Nisi culpa venditoris arguatur.* Quæ culpa semper videtur argui in venditore, qui accipit pretio, negligit fundi culturam, ut tetauit Paul. *l. si mora, n. 7. inf. eo. in quibus, d. vers. quemadmodum*, probare quidem, venditorem posse negligere fundi culturam, dummodo hæc negligentia nõ cadat in culpam, ac ita de mente illius textus videtur, quod si negligentia cadat in culpam leuem, ad quantũ iuxta na-

turam contractus venditor tenetur, *l. si ut certo, §. nunc vendendum, sup. commodati*, tunc venditor præstabit hanc culpam; & ideo tenebitur de fructibus percipiendis. Si vero negligentia tantum inducat culpam leuissimam, tunc venditor de ea non tenebitur: subseribit Ruin. *ibi a num. 17.* & ante eos eundem intellectum assignauit Fulgof. *l. unde amicus, 2. nu. 3. sup. de vfuris*. Huic tamen inductioni respondetur, non esse veram prædictam interpretationem. Nam negligentia in non colendo, semper inducit leuem culpam in eo, qui colere tenetur, vt efficaciter probat. *l. si mora, 10. infr. eodem. Alex. conf. 47. n. 6. lib. 1.* & sic nunquam verificari posset, quod dicit d. *vers. quemadmodum*, venditorē posse negligere culturam fundi: & ita prædictum intellectum improbat Alex. *l. si mora, nu. 17. Aret. col. penult. ad medium, & ibi Cland. nu. 17. infr. eodem.*

Et si quæras, de qua igitur culpa debeat intelligi, d. *vers. quemadmodum*? Respondetur, non posse intelligi de ea culpa, quæ versatur circa negligentiam fundi colendi: nam de hac iam supra dixerat venditor non teneri. Debet igitur intelligi de alia culpa diuersa ab illa, quam Bart. *l. si seruum, in princ. nu. 2. infr. de verb. oblig. ex amplificatione*, quando ex negligentia cultura rezultaret, substantia fundi tradendi reddi deteriorē. Nam venditor semper eam culpam tenetur præstare, propter quam res vendita, vel in totum perit, *l. quod si nolit, 3. §. si mancipium, sup. de acq. edict. l. si seruum, 9. in princ. ad m. t. glo. verb. in non faciendū, infr. de verb. oblig. at. bonus tex. l. si qui, 57. §. fin. sup. de petit. hered. & notabile exemplum proponit gloss. d. l. venditor ex hereditate, *verb. argueretur, quam probat Alex. l. si mora, n. 17. infr. eod. l. si seruum, in princ. nu. 7. ad fin. & ibi Alciz. nu. 5. infr. de verb. oblig. at.* vel etiam deterioretur, *§. cum autem, infr. de em. tione. & vend. Addo*, quod & potest intelligi, quando venditor expresse obligauit se ad fundi culturam: nam tunc si id non faciat, negligentia cultura inducet culpam punibilem; quia promissioni non stetit, *l. si siccommenat, sup. de positi.* Extra igitur prædictos casus regula cōstituenda est, quod venditor, qui tenetur fundum tradere, impune potest negligere illius culturam, d. *vers. quemadmodum*, & ita Alex. *conf. 39. m. lib. 2. Corne. conf. 59. nu. 8. lib. 3. Tiracquel lib. 2. re. tract. §. 5. glo. 4. num. 26. Gomez. regal. de triennali, questione 28 in tractat. in quibus causis non nocet negligentia, primo casu, pag. 823.* Ergo eadem regula admittenda est in vxore, quæ marito tenetur tradere fundum dotalem: potest enim impune negligere illius culturam, & consequenter minime tenebitur de fructibus percipiendis. Et retenta hac sententia, non obstat fundamentum contrariæ opinionis, de *l. Julianus, §. ex vendito, sup. de actionib. em. t.* Nam si bene aduertas, retorqueri potest: dicit enim, quod cū emtor res fruatur, æquum est, vfuras pretii soluere. Expēde verbum, *Fruatur*, quod significat, fructum, & vtilitatem ex re percipere. *Spiegel. in lexico iuris, verbo frui*: ergo satis significat, non sufficere facultatem percipiendi, sed requiri, quod cum effectu percipiat, vt est expressum, *l. curabit, C. de actionib. em. t.* Et ad hunc modum debet explicari *l. 2. C. de vfuris*. neque enim nouum est, vnam legem per aliam declarari, *l. non est nouum, sup. de legib. & in materia est bonus tex. l. liber alitatis, 16. in fin. sup. de vfuris.**

62. † Neque obstat, si replices de *l. §. ex vendito, in fin.* dum dicit, quod vt possessio dicatur tradita, satis est,

quod emtor habeat facultatem fructus percipiendi, quia fatetur hoc sufficere, vt tradita dicatur possessio. Ceterum, vt quis teneatur ad vfuras pretii, non sufficit, traditam esse rem, nisi fructus percipiat, *d. l. curabit, & l. liber alitatis, in fin. sup. de vfuris, tradit Corne. conf. 59. nu. 5. lib. 3. Sadolei. l. quod te, nu. 24. sup. si certum petat.* Ex qua opinione ita defensa infertur, quod licet maritus etiam soluto matrimonio teneatur, fundum dotalem colere, *l. si mora, 10. infr. eo. propter rationem*, quam ibi trademus: tamen diuersum erit in vxore, quæ tenetur fundum dotalem tradere marito: hæc enim illum colere non tenebitur, vt constat ex *supra traditis.*

Infertur etiam, non esse verum dictum Socin. *hic num. 14.* quod si venditor tradidit domum emtori, & emtor in ea non habitauit, neque alteri locauit, tenebitur ad vfuras pretii, ac si pensionem locationis accepisset, cum sua culpa, & negligentia non acceperit: quod & tenet Socin. *conf. 153. nu. 2. lib. 1. subseribit Cagnol. d. l. curabit, nu. 57.* Id enim aperte ex supra dictis confunditur: & ita in specie contrarium sentit idem Socin. *conf. 109. col. 3. ad fin. lib. 1. Corne. conf. 59. nu. 8. lib. 3.*

Denique infertur, veram esse opinionem Castr. supra relata, quod mulier propter moram irregularem, nunquam tenetur de fructibus percipiendis, sed tantum de perceptis. Quia tamen multi supra relati contrarium tenent, pro concordia dicendum est, quod si mulier omnino neglexit fundi culturam, tunc minime tenebitur de fructibus percipiendis, iuxta decisionem d. l. venditor, *vers. quemadmodum*, *sup. de hered. vel alit. vend.* tamen si ipse coluit, & in cultura fuit negligens, hanc negligentiam tenebitur præstare marito, & consequenter tenebitur de fructibus percipiendis, quos adhibita cōmuni diligentia percipere potuisset: & in his terminis videtur loqui Cyn. *in minorum nu. 3. C. in quibus causis in integr. restituito. Soc. hic nu. 13. & alii supra allegati.* Et est ratio, quia quando sponte coluit, bona fides exigit, vt hos fructus, vel earū æstimationem teneatur marito dare, vt probat d. l. venditor, *vers. quemadmodum*, *notat Corne. conf. 59. nu. 8. lib. 3.* Ergo & eadem bona fides exigit, vt teneatur de his, quæ propter malam culturam non percipit: prout & tenebitur, si fructus fatos & natos non curauit, vt oportuit, † gloss. d. *vers. quemadmodum*, *verbo, argueretur*. communiter recepta, quidquid relucet Alcizatus, *l. si seruum, in princip. nu. 5. ad fin. infr. de verb. oblig. at.* Et confirmatur, quia hoc casu mulier sponte videtur gerere negotium mariti, ad quod non tenebatur: Si ergo illud gessit, non vt oportuit, merito tenebitur, non quidem ratione moræ irregularis, sed ratione culpe, quam in alieno negotio admisit, *l. 2. in fin. sup. de negot. gest.* Et hoc etiam modo noue potest intelligi, d. l. venditor, *vers. quemadmodum*, vt venditor, qui omisit culturam fundi venditi, non teneatur, hanc negligentiam præstare, nisi culpa eius arguatur, circa scilicet, percipiendos fructus, quia non fuit vfus ea diligentia, ad quam tenebatur. Et ad hunc etiam modum venit explicanda Ordinatio. *lib. 4. tit. 14. §. 3.* dum in hac specie dicit, venditorem teneri de fructibus perceptis, & quos percipere potuisset: Nam intelligenda est modo, de quo supra. Et hæc de prima limitatione.

Succedit igitur secunda, vt si mulier obtulerit res dotales marito, & ille noluit recipere, non tenebitur

non veniunt fructus a tempore contracti matrimonii, vt constat ex hoc textu, quia periculum rei in rebus dotalibus non pertinet ad maritum l. *plerumque*, si *supra*, de iure dotalium, & diximus *supra*. Tantum ergo mulier ad fructus tenetur ratione morae irregularis, quae cum per obligationem purgetur, l. *qui de cem*, 72. in princip. *infra*, de solutione. merito ad illorum restitutionem non tenetur. Diuersum est in venditore, qui ex natura contractus tenetur ad fructuum perceptorum restitutionem, ob rationem, de qua *supra*. illud sane admitti potest, quod licet venditor oblati fructibus non possit cogere emptorem, vt vfuras pretii soluat, glossa *infra*, d. *curabit*, C. de actione empti, & diximus *supra*; tamen quando obtulit rem emptori, ac ita eum in mora constituit, illud, *supra*, de periculis & commodis rei vend. licitum ei erit hoc facere, ne mora remaneat impunita. Paul. d. *curabit*, num. 3. & ibi 67 *Curabit*, num. 50. Et haec de secunda limitatione.

Tertia igitur & vltima limitatio fit, vt tunc demum mulier teneatur ad fructuum restitutionem sub nomine interesse, quando in mora saltem irregulari fuerit constituta, alias nihil praestabit marito, vt aperte colligitur ex isto textu adiuncta glossa *fin*. Et confirmatur ex regula receptissima in hac materia, cessante mora debitoris, neque deberi vfuras, neque interese, siue damni, siue lucri cessantis, l. *lecta*, vers. *sed et si fortis*, *supra*, si certum petatur, *in hac*, *supra*, de condit. triticar. bonus text. l. cum *quidam*, §. si pupillo, *supra*, de vfur. Et posuit hanc regulam Felin. c. 1. P. & G. num. 1. de offic. delegati. Deci. c. cum venerabilis, num. 14. vers. quantum, de exceptione. Cognol. *curabit*, n. 33. C. de actione empti. Plot. repet. l. si quando, num. 451. C. unde vi. Aymon. conf. 87. num. 1. & consil. 837. num. 17. decisio Genue. 30. num. 7. & decisio 139. num. 4. Conarr. resolut. lib. 3. cap. 4. num. 2. & vii receptam agnoscit Nauarr. consil. 2. de diuortio, ad finem, & alii, quos reuertit Mascardus de probatione. 2. part. conclusio 933. num. 3. 4. Etiam si creditor sit mercator, & solutus cum pecunia negotiari; neque enim & haec debetur vfura, vel interesse ante moram debitoris. Aretin. conf. 9. ad finem. Aymon. conf. 87. ad fin. decisio Genue. 61. num. 9. & decisio 89. num. 3. Et ideo si quis habeat iustam causam non soluendi, ita vt proper eam videatur excusari a mora, neque vfuram vel interesse debeat. l. quod te, *supra*, si certum petat. & ibi Deci. num. 5. glossa 5. *in hac*, *supra*, de condit. triticar. Aretin. consil. 49. num. 9. Aymon. conf. 87. numer. 17. & ideo cessante interpellatione, interesse non debetur, vt tenent relati per Hipp. Remond. conf. 52. num. 59. lib. 1. Rotam decis. 476. num. 3. & 6. in 1. part. nouissimarum. Vnde dubia redditur traditio Angel. Syluestri & Tabienfis, verba, mora, qui tenent, in foro conscientiae debitorem teneri ad interesse, etiam cessante interpellatione, quos sequitur Purpurat. l. vinum, nu. 37. *supra*, si certum petat. Baptista. *curabit*, num. 110. C. de actione empti. Nauarr. conf. 2. ad finem, de diuortio, & alii relati per Mascard. de probatione. 2. part. conclusio 933. num. 36. Quibus obstat, quod in obligatione pura inest tacita conditio: si creditor petierit, l. si decem, cum petiero, numero 3. ff. de verbis. Ergo ante petitionem ad nihilum tenetur. Hostenius in summa, de praescriptione. §. res quae, num. 4. §. conf. 34. lib. 3. Nisi opinioniones concordet, vt per Nauarr. in manual cap. 17. num. 79. & Mascard. vbi *supra*. Si sane creditor vfus est verbis etiam enuntiatius, mora censetur incurra. Bart. l. si quis mihi bona, §. pater Seio, in princip. *infra*, de acquir. heredit.

Joson. l. vinum, num. 15. & ibi Deci. num. 13. *supra*, si certum petat. Adde, quod neque valet pactum, quod etiam cessante mora, interesse debeatur, vt receptam esse opinionem Canonillarum, asserit Aretin. conf. 151. ad fin. & consil. 156. ad fin. Aymon. alios referens conf. 87. num. 5. & conf. 470. num. 9. & conf. 505. num. 6. & notabilis idem Aymon. conf. 189. num. 7. vers. quartus casus, iuxta quae venit explicandus text. *curabit*, C. de actione empti: dum dicit, in casu ibi proposito deberi vfuras, etiam cessante mora. Nam debet exponi, scilicet regulari, quae contrahitur per interpellationem, l. si ex legati, *infra*, de verbis obligation. necessaria tamen est, mora saltem irregularis, & quae contrahitur per implementum vnus ex contrahentibus, vt declarat Bart. d. *curabit*, & ibi Cognol. num. 27. Alex. l. quod 16. num. 8. & ibi Purpurat. nu. 92. *supra*, si certum petat. & dicit receptum Socin. conf. 176. in princip. lib. 2. & consil. 30. nu. 6. & consil. num. 7. lib. 4. Decius c. cum venerabilis, num. 13. de exceptio. Berou. c. 1. num. 121. de vfur. Vnde si in specie, d. *curabit*, perceptio fructuum non induceret moram irregularem, cessante omni mora, non deberetur vfura pretii. Berou. c. 1. num. 127. ad finem, de vfuris. Exemplum crit. si emptor datus sit dilatio ad soluendum pretium, & durante dilatione, fructus perceperit. Nam cum propter dilacionem datam in nulla mora esse videatur, leg. *lecta*, vers. *sed et si fortis*, *supra*, si certum petat, glossa 5. cum exceptione, §. quatenus, verba tripli, *supra*, quod met. conf. Anton. 6. salubriter, col. 2. post princip. de vfuris. Deci. l. nulla, 88. nu. 3. *infra*, de reg. ius, cessante omni mora, non tenetur emptor ad vfuras pretii, quantumcumque fructus perceperit, & ita Socin. conf. 130. num. 5. lib. 4. Deci. conf. 119. num. 3. Cognol. d. *curabit*, num. 52. & ibi Baptista. num. 44. Ant. Ruben. conf. 88. Aymon. consil. 89. num. 7. vers. tertius casus. Berou. c. 1. num. 125. de vfuris. Duaren. lib. 4. §. pactione. c. vlt. Conarr. resolut. lib. 3. c. 4. n. 5. decisio Genue. 91. n. 3. 1. Palafo. consil. 2. num. 8. Ant. Gabr. lib. 3. communium, tit. de emtion. & vend. omni l. 4. n. 20. declarando tamen, vt per Ioseph. Ludovic. decisio. Perusina 53. n. 5. Vnde pari ratione videtur dicendum, quod si emptor soluit pretium venditori, & ei concessit dilacionem ad rem tradendam, fructus perceptos durante dilacione legali, secum venditor retinebit, vt correlatiuorum eadem sit disciplina. Contrarium tamen verius est; quia etiam cessante mora venditoris, fructus percepti post venditionem pertinent ad emptorem, l. fructus, C. de actione empti. Quamvis igitur vbi dilatio data est emptori ad soluendum pretium, in nihilo teneatur venditori, vt *supra* dictum est: tamen venditor semper emptori tenetur restituere fructus, ob rationem, de qua *supra*. Poterit sane ad mitti illatio in eo sensu, quod licet venditor pretium accipiens, teneatur rem cum fructibus emptori restituere, l. fructus, C. de actione empti: & tanquam morosus non possit cogere emptorem, vt sibi vfuras pretii soluat pro quantitate fructuum, quos emptori restituit. Paul. d. *curabit*, §. si fructibus, in fin. *supra*, 69 de actionibus empti: tamen cum propter concessam dilacionem ad rem tradendam, in mora esse non videatur, poterit venditor cogere emptorem, vt pro quantitate fructuum, vfuras pretii soluat: per tradita *supra*. Adde & aliud exemplum conclusionis *supra* tradit, quod colligitur ex traditis per Bald. l. 1. n. 5. C. de bonis mater. Pone, quod imminet euictio in limine contractus, ita vt emptor non teneatur soluere pretium venditori, nisi sibi prius caueat de euictio.

evictione. *lfi post perfectam. C. de evictio. Ordinat. lib. 4. tit. 37. an princip.* Si ergo emtor rem accipiat. non potest videri esse in mora soluendi pretium. donec sibi caveatur de evictione. Cessante igitur mora. non tenebitur vltura pretii solvere. quantumcum fructus perceperit. sic limita. *lcurabit. Cod. de actio. mbi emat. subscris. Affliti. decisio. 20. num. fin. Paris. cap. cum venerabilis. col. 8. de exception. Berouus c. 1. numer. 120. de vsuris. Corne conf. 59. col. vlt. lib. 3. Socin. conf. 88. num. 17. & consil. 103. num. 24. lib. 4.* Sed cauendum est. quia in contrarium est decisio eiusdem Bal. *l. 2. num. 4. Cod. de vsuris. vbi tenet.* quod si venditor tradidit rem emtori. & emtor ei non soluit pretium. quia venditor non dabit ei fideiussorem nomine evictionis. prout fuerat conuentum. quod quamvis tunc emtor in mora. vel culpa soluendi pretium esse non videatur. *lfinan. fin. sup. de rescind. vend. tamen cum pretium habeat. & re fruatur. in ducetur equitas. d. lcurabit. subscris. & Anan. c. conquisit. col. 2. de vsuris. Alex. consil. 147. nu. 3. lib. 3. Paris. consil. 60. n. 25. lib. 1.* & asserit receptum Cagnol. d. lcurabit. num. 33. & ibi Baptista. num. 142. Berouus c. 1. num. 126. de vsuris. Couarr. res. lib. 3. c. 4. num. 5. versic. 12. Anton. Gabr. lib. 3. communium. tit. de emtion. & vendit. conclusio. 4. numer. 6. Neque obstat ratio contraria opinionis. quia respondetur. quod iusta causa non soluendi pretium. liberabit quidem emtorem a damno. ut scilicet ad nullum teneatur interesse. *l. i. hac. sup. de condit. trincat.* Non tamen afferret illi lucrum. 70 *ut in simili probatur. lfi mora. 10. infra. eodem. & ibi Paulus. 5. A. et. vlt. notab.* Et confirmatur. quia licet propter praedictam causam videatur liberatus a vera mora & regulari. non tamen ob id debet censeri liberatus a mora re ipsa. Ad hanc enim incurramdam sitis est. quod emtor pretio. & reatur. *l. iulianus. §. ex vendito. sup. de act. emti.* Vnde videmus. quod si emtor soluat partem pretii. venditor iuste retinet rem. donec integrum pretium solvatur. *l. iulianus. §. offerri. sup. de actio. emti.* & tamen pro parte recepta pretii tenetur fructus solvere emtori. quia cum & re. & parte pretii vtatur. ne iniquitas inducatur inter contrahentes. semper mora re ipsa videtur contracta. *lfin. §. fin. sup. de fund. dotali. & infra. decem.* Vnde quod supra resoluiimus. quod vbi dilatio data est ad soluendum. non procedit d. lcurabit. quia tunc cessat etiam mora irregularis. admitteri potest ea ratione. quia stante voluntate partium. cessat inaequalitas. *argum. l. cum donationis. C. de transact.* Ac ita cessante inaequalitate. etiam mora re ipsa cessat. sed quando non adest consensus partium. quantumcumque propter iustam causam. vel res non tradatur. vel pretium non solvatur. semper inuenitur inaequalitas. quae inducit mora re ipsa. *iuxta sup. tradit.* Et iuxta hoc venit explicandum Vincent. *hic. col. penult. ad fin.* dum tenet. quod si focer promissit dotē genero soluendum Titii arbitrium. *iuxta l. C. de dotis promissi.* & dum Titius differt arbitrium suum declarare. generus sustinet onera matrimonii. focer tenebitur in interesse genero solvere. Quamvis enim per se cerum non litem. sed potius per Titii arbitrari debent. tamen satis est. generum ex parte suam implere. vt focer quasi in mora constitutus. ad interesse teneatur. *subscripsit Cagnol. ad curabit. nu. 42.* Nam ex supra dictis dicendum est. quod cum resoluta inaequalitas. semper teneatur ad interesse genero. secundum quantitatem

fructuum perceptorum. *ut ex supra tradit. constat.* Potest sane saluari contraria opinio in terminis. *lqui Roma. §. Seca. infra. de verbor. oblig.*

Ad complementum autem materiae tria memoranda sunt. Primum est. quod si tempore contractus declaratum est damnum. quod forsan imminerebatur lucrum. quod erat amittendum. tunc adueniente eo casu praestabitur interesse damni emergentis. vel lucri cessantis. etiam si mora non interveniat. *† Nauarrus in manuali. c. 17. num. 21. & nos diximus. 7. l. 2. in prin. sup. eod. in 1. part. Secundum quod licet. vbi data est dilatio ad soluendum. neque re ipsa mora videatur contracta. ut supra diximus. tamen si expressse conuentum est. quod durante dilacione legi. deberentur vlturae pretii. siue interesse. valebit hoc pactum. *llecta. in fin. sup. si cert. petat.* vbi probatur. non deberi vlturas abique mora. & nisi contrarium sit conuentum. & ibi notant Alex. num. 10. Cuius Im. mor. num. 11. Alciat. ad finem. Vnde ad nostrum propositum dicit Paul. l. iulianus. §. ex vendito. nu. 3. post med. sup. de act. emti. quod abique mora non debetur vltura. nisi in contrarium conuentum sit. *subscripsit Decius d. llecta. nu. 1. 6. & videtur text. l. l. nu. 24. in fin. sup. de positi.* Vnde in specie d. lcurabit. Si emtori res tradatur. & detur ei dilatio ad soluendum pretium. & tamen pactum fiat de interesse interim soluendo. quod non excedat verisimilem quantitatem fructuum percipiendorum. valebit huiusmodi pactum. & ratione illius debetur praedictum interesse conuentum. quantumcumque propter dilacionem datam. mora videatur omnino cessare. & ita Bald. Nouellus de dote. 7. part. prim. leg. 3. num. 3. Cassianus in con. neta. Burgund. rubr. 7. §. 5. col. pen. ad finem. Rgi. notab. luter consil. 73. a nu. 3. lib. 1. Paris. consil. 60. nu. 3. lib. 1. Cagnolus d. lcurabit. num. 57. & ibi Baptista num. 146. Ancbaran. familiarum quest. lib. 2. quest. 33. num. 4. Couarr. res. lib. 3. cap. 4. nu. 6. Et in specie. quod licet terminus concedatur debitori ad soluendum. valeat pactum. quod durante dilacione aliquod interesse solvatur creditor. tenet Alex. consil. 221. num. 8. lib. 2. Decius c. cum venerabilis. num. 14. versic. quod tamen de exceptio. & consil. 221. col. fin. Ruy. consil. 73. nu. 9. lib. 1. & alii. quos refert P. pur. d. llecta. num. 70. Plotus. lfi quando. nu. 454. C. vnde vi. & Baptista d. lcurabit. nu. 145. † dummodo creditor. qui praedictam stipulationem concepit. mercator sit. ita. vt si dilacionem non dedisset. verisimiliter illud interesse esset habiturus. in quibus terminis hanc esse magis communem opinionem asserit Couar. res. lib. 3. c. 4. n. 5. Guierrez de iuram. confirmat. 1. part. 2. num. 5. & 6. quid quia contradicere Aymon consil. 87. nu. 5. & contrarium pro consanti praesupponit idem Aymon consil. 89. nu. 7. post prin. vbi tamen distinguit. Quinimo non solum valebit praedictum pactum de praeslato interesse in genere. quod probaretur per creditorem. sed & valebit pactum de certa quantitate praestanda nomine interesse. dum modo ex verisimilibus coniecturis constet. non excedere verisimile & iustum interesse. vel etiam ex post facto ostendatur illud non excedere Couarr. post alios d. c. 4. nu. 5. versic. septimo. quamvis multis. quos ipse refert. contrarium teneant. & Plot. lfi quando. num. 452. C. vnde vi. & Adalaricus de probat. 2. par. concl. 9. §. a nu. 25. & Aymon consil. 89. nu. 6.*

Neque obstat. non valere pactum. quod interesse debeatur etiam cessante mora. *ut supra diximus. quia*

procedet, quando expressum est, ut cessante mora deberetur interesse. Nam hæc promissio attendit iuris dispositione implicare contradictionem: sed quando id expressum non est, sed simpliciter fuit data dilatio, cum pacto, ut interim quid solveretur, in effectu videtur, non fuisse datam dilationem ad soluendum, sed præfixum fuisse terminum, quem debitor excedere non posset; & quia statim non fiebat, & sic retardabatur solutio, propter istam moram certum quid præstaretur, quod non est prohibitum in conventionem deduci. *Alciat. l. l. c. in fin. sup. si certum petat.* Nam & videmus, quod poena in debito non incurritur, nisi præcedat mora, *l. qui sine, & ibi Bart. sup. de nego. gest.* & tamen si poena promittitur sub aliqua conditione, ad poenæ cõmissionem sufficit conditionem existisse, *l. in illa, & l. hoc iure, inf. de verb. oblig.* Bart. l. si duo, §. fin. sup. de const. precum. Deci.

73. Nulla intelligitur, §. in casu de reg. iur. Quævis enim tunc nõ possit cõsiderari mora in debitore: tamen sufficit, ita esse conventum. Quare quod resolvit Aret. conf. 11. ad fin. & alii sup. relati, non valere pactum, quod cessante mora debeat interesse, vel intelligendum est, ut diximus supra, vel procedit in dubio, quando interesse in stipulationem deducitur propter solam dilationem temporis. Nam hoc pactum videbitur continere usuram prohibitam, *c. in ciuitate de usuris. Alex. conf. 80. lib. 3.* Sed si addas, eum qui stipulatur, esse mercatorem; & præterea verisimiliter illud interesse fuisse lucratum, si sibi soluta esset pecunia, his adhibitis circumstantiis pactum valebit. *P. anorm. c. alubruer, in 2. ad fin. de usuris.* quia tunc illud non videtur recipi ratione temporis, sed ratione probabilis interest, quod est permisum, *gl. c. conquestus, de usuris, & in specie Alex. conf. 221. n. 1. lib. 2.* Eliget in cambiis certa quantitas hodie exprimi non possit, iuxta motum Pii V. tamen aliud erit etiam hodie in mutuo. *N. quæ. an manual. c. 17. nu. 283. pag. 269.* quem etiam vide conf. 1. nu. 3. de offic. iudic. Iuxta quæ accipienda sunt ea, quæ tradit Valsæ. consulti. 8. n. 3. Adde & tertio in hac materia tex. elegant, *l. si §. si sup. de fund. dotul.* qui probat, quod si emtor soluat pretium pro parte, pro ea parte pretii fructus debent pertinere ad emtorem, excollit Bart. ibi, & l. Julianus §. offerri, num. 3. sup. de act. emti. Salyc. l. circa huius, in fin. C. de act. emti. ubi Cognol. num. 40. alius refert Boerius conf. 23. num. 12. & nu. 16. Tirac. lib. 2. retract. in fin. n. 70. Covarr. res. lib. 3. c. 4. n. 6. ad fin. & late Aston. Gabr. lib. 3. communium, tit. de emtion. & vendit. conclusiones 21.

Cui tamen decisioni videtur obflare, quod venditor non tenetur rem tradere emtori, nisi postquam ei integrum pretium fuerit solutum. *l. Julianus, §. offerri, sup. de act. emti. l. qui si soluat, §. qui finium, supra de contr. emti. per argumentum a contrariis.* Ergo cum venditor non sit in mora, non debet teneri ad fructuum restitutionem, pro aliqua parte. Sed respondet Bald. l. si traditio, nu. 11. C. de action. emti. quod licet hoc casu venditor in mora esse non videatur; tamen cum pretio, & re fruatur, inducitur æquitas, *l. Julianus, §. ex vendito, supra de action. emti.* propter quam pro parte pretii recepti tenetur fructus restituere emtori, subscribit Socin. l. si ante, ad finem, infr. eodem. Alex. conf. 121. nu. 2. lib. 4. Reus. conf. 66. num. 4. lib. 1. notabiliter Caballinus milleloquo. 436. Et facit, quia cum hoc casu inueniatur in æqualitas inter contrahentes, ad illam tollendam, semper recipiens imple-

mentum, censetur in mora re ipsa, ut supra diximus. Neque tamen est omittendum, quod Fulgos. l. fin. nu. 2. sup. de fund. dotul. & Carol. Molin. tract. de individuis. 3. part. a nu. 601. impugnant prædictum communem intellectum, contendentes, eum minime colligi ex d. l. final. §. fin. Aduertunt enim, ex litera illius constare, quod si mulier soluerit partem pretii fundi, totum fundum esset receptura: quod ut verificetur, necessario fingendus est casus, quod mulier dederat partem fundi æstimatam marito pro indiufo, & aliam partem sibi retinuerat: vel etiam fingendus est casus, iuxta l. cum in fundo, si. §. si fundus, vers. quod si maritus, sup. de iure dotum. Quod igitur in prædicto casu mulier accipiat partem fructuum, non ex eo procedit, quod illa soluerit partem pretii, vel Communis vult; sed potius, quia pro parte fundus erat mulieris: unde merito fructus collectos ex parte sua suos faciet, sed ex collectis ex parte mariti nihil obinebit, antequam ei integrum pretium soluat. Tu adde, hunc intellectum fuisse Martini, quem retulit Accursius dict. l. final. §. finali. Item & hunc intellectum probasse Græcos cõmentatores ibidem, dum fingunt casum, quod mulier dedit in dotem fundum, & pacta est, ut maritus in certum casum partem illius fundi lucraretur; tamen dum recipit id partis lucrata æstimationem, integrum fundi soluto matrimonio, mulieri restitueret: & adueniente prædicto casu, maritus partem fundi lucratus esset: mulier illius partis æstimationem non reddidit: Labeo existimabat, fructus, qui post moram mulieris ex toto fundo sunt percepti, pertinere ad maritum. Iavolenus aut magis credit, fructus diuidi pro rata, quasi solam partem fructu si retineat maritus, quæ collecta est ex ea parte fundi, quam ipse iuxta pactum lucratus est: qui intellectus satis cõuenit cum intellectu Fulgos. supra relato. Sed non placet, quia non est verisimile, Labeonem tanti nominis Iureconsultum, in re tam clara errasse. Si enim casus fingatur modo supra relato, nullus dubitaret, maritum non posse propter moram vxoris lucrari fructus collectos ex parte fundi, quæ semper mulieris remansit. Et idco magis placet vitium intellectus relatus ab Accursio, d. l. si §. si quem ibi probat Odofred. & in effectu Ruin. l. si mora, ad fin. infr. eod. quod in eo text. totus fundus æstimatus fuit datus marito, adhibito pacto, ut si soluto matrimonio, mulier æstimationem partis fundi redderet, totum fundum acciperet.

Stante igitur prædicto pacto, dubitatur, si mulier esset in mora offerendi æstimationem partis, maritus omnes fructus lucraretur? Et Labeo existimabat, omnes ad eum pertinere: nam eum fundus æstimatus in totum esset illius, antequam iuxta cõventionem mulier redderet partem æstimationis fundi, fructus collectos ex fundo interim suo debuit suos facere. Sed Iavolenus existimabat, tantum pro parte ad maritum pertinere, & reliquos esse restituendos mulieri, ea quidem ratione, quia pactum, de quo supra, virtualiter continet remissionem, siue donationem, partis veræ æstimationis prædicti fundi, quæ remissio concepta, antequam matrimonium esset contractum, valida censenda est, *l. 1. C. de donation. ante nuptias.* & in simili probat, l. si maritus, 32. §. 1. infr. eod. gl. si fuerit 45. §. Lucius, verb. poteret, infr. col. pen. cum gl. sup. de pactis dotulib. Unde perinde haberi debet, ac si ea partem pretii veri remissam ab vxore, cum effectu recipere, *l. vir ab eo, 50. an fin. sup. de iure dotum, l. 2. cum gl. C. de*

C. de dote causa. Quia igitur saltem ficto modo maritus videtur penes se habere partem veræ æstimationis prædicti fundi, pro ea parte fructus debent pertinere ad uxorem, vt Communis vult. Neque tunc obstat ratio Labeonis supra relata, quia licet fundus æstimatus ante solutionem partis pretii, in totum sit mariti: tamen cum saltem ficto modo partem veræ æstimationis penes se videatur habere, inducitur æquitas, *l. curabit, C. de act. emi.* Et secundum hunc intellectum text. *d. l. fin. §. fin. sup. de fund. dotati.* a fortiori probat communem opinionem. Nam si ficta solutio partis æstimationis, vere facit induci æquitatem, *d. l. curabit.* a fortiori illud operabitur vera solutio partis pretii, vt Communis vult. ¶ Neque replices, quod si maritus propter æstimationem consideratur tanquam venditor illius fundi, fructus omnes receptos debet emptori restituere, & sic uxori, vt probat *l. venditor ex hereditate, vers. quem admodum, sup. de hered. vel actio. vend. quia* respondetur, text. illum procedere, quando venditio fuit pure celebrata. Nam tunc venditor fructus perceptos tenebitur emptori restituere, iuxta regulam *l. fructus, C. de act. emi.* Ceterum in specie *d. l. fin. §. fin. sup. de fund. dotati*, venditio non fuit pura; sed condicionalis, scilicet, si mulier redderet partem veræ æstimationis fundi. Ante impletam igitur conditionem, & sic ante purificatam conditionem, fructus ad emptorem pertinere non debent, vt efficaciter probat *l. 2. C. de pactis inter contr. & vend. facti l. 4. sup. de in dem addit. & in specie Hæc. Gabr. cons. 64. n. 11. qui ibid. n. 10. alium novum intellectum assignat ad *d. l. fin. §. fin. sup. de fund. dotati.**

His ita explicatis, ultimo loco advertendum est ad id, quod tangit *glo. fin. hic*, quod actio competens marito ad petendam dotem, est bonæ fidei: quod communiter esse receptum, asserunt Bart. *hic. num. 3. Alex. num. 11. l. asca. num. 9. Claud. num. 7. Alex. cons. 147. num. 3. ubi §. l. 1. §. fuerat, num. 14. Inst. de act. & est text. *l. unica, §. si de fidei non ignoremus, in l. 1. §. precedenti, C. de rei vxor. act. quidquid repugnat Rog. hic a nu. 20.* Ex quo inferitur explicatio ad *l. final. §. præterea, C. de iure dotum.* Nam loquitur in actione competenti marito ad dotem petendam; & tamen requirit litis contestationem, vt marito vsure debeat: Ergo innuit eam actionem esse stricti iuris: nam si esset bonæ fidei, propter morā extradiudicalem, debeatur vsuræ, *l. in re, §. in bonæ fidei, sup. de vsuris.* Cui difficultati respondet Paul. *hic n. 9. d. præterea*, loqui in actione competenti marito, aduersus extraneum dotem promittentem, vt ibi per *glo. 1.* & tunc fatetur, eam actionem esse stricti iuris. Sed si competat aduersus socerum, vel vxorē dotem promittentes, tunc erit bonæ fidei, vt Communis vult. Et hanc responsionem Pauli defendit Socin. *hic. num. 1.* Sed hæc responsio falsa est, & communiter reprobat: nam in distinctione actio competens marito ad dotem promissam petendam, bonæ fidei est, vt colligitur ex generalitate *l. unica, §. & ut plenius, in l. 1. §. seq. C. de rei vxor. act. & resolutum Alex. hic. num. 11. l. 1. §. 10. Claud. l. 7. V. cent. nu. 2. ¶ Neque repugnat *d. §. præterea*, quia intelligendus est iuxta supra tradita. Illud sane verum est, quod actio competens extraneo ad petendam dotem, iuxta terminos *l. unica, §. accedit, C. de rei vxor. act.* est stricti iuris, & tenet *glo. l. 2. in prin. verb. neg. cogitur, sup. eod. Bart. hic. nu. 5. & est recepta sententia, vt asserit Purpurat. l. singularia, num. 4. sup. si certum petat: & rationem assignat Iason *hic. num. 10. &****

clarior V. incensum numer. 8. Iason §. fuerat, num. 15. Inst. de actionib. Et hæc satis in materia huius legis.

S Y M M A R I A.

- 1 Sponsus non facit fructus suos ante matrimonium.
- 2 Sponsus sustinet onera matrimonii, facit fructus suos.
- 3 Maritus non sustinet onera matrimonii, fructus perceptos non facit suos.
- 4 Res non videtur tradita sponso ex causa donationis.
- 5 Verius est, sponsum sustinentem onera matrimonii, non facere fructus suos.
- 6 Circa quod tamen eleganti ponitur consideratio.
- 7 Sponsa non promittit traditionem verum, nisi post contractum matrimonium.
- 8 Sponsus sustinet onera matrimonii, quando videtur habere animum donandi.
- 9 Item, quando in his terminis fructus faciat suos.
- 10 Pactum lucrandi dotem, valdum censetur.
- 11 Donatio propter beneficentiam non reuocatur.
- 12 Minor viginti quinque annis, non potest facere donationem fructuum.
- 13 Minor quando potest alienare mobilia.
- 14 Donatio non potest ad ius administrandi.
- 15 Declaratur regula *l. si curatorem, C. de in integrum restitutione.*
- 16 Donatio propter nuptias, & dotis datio assimilantur contractibus onerosi.
- 17 Explicatur *l. 1. C. si aduersus donationem.*
- 18 Remissio facta per tutorem cum assensu pupilli, merito iure valet.
- 19 Minor quatuordecim annis, etsi tutorum non habeat, nihil potest alienare.
- 20 Oleum alienari potest per tutorem.
- 21 Donatio remuneratoria pertinet ad ius administrandi.
- 22 Minor ex causa remunerationis potest donare cum decreto iudicis.
- 23 Arrha per minorem cum decreto sunt constituenda.
- 24 Explicatur *l. 1. C. si aduersus donationem.*
- 25 Quando impedimentum matrimonii perpetuum est, si fructus non sunt restituendi sponso.
- 26 Per matrimonium de presenti intercurrentur penae impositæ contrahenti incestus nuptias.
- 27 Explicatur ratio *l. fin. sup. de cond. sine causa.*
- 28 Agitur de intellectu *c. & si necesse, de donat. inter virum.*
- 29 Mulier in casu illius text. etiam dotem amittebat.
- 30 Quando pena est ipsius interuersionis, quilibet de iure sic opponere potest.
- 31 Nisi agatur de hereditate fisco acquirenda.
- 32 Multum interest inter conditionem suspensiuam, vel resolutiuam.
- 33 Explicatur *§. si aduersus, Inst. de nupt.*
- 34 Virum maritus impensus facias cum vxore incestus retinere possit.
- 35 Explicatur *l. in insulam, 43. §. fructus, infr. eod.*
- 36 Explicatur *l. qui contra, C. de incest. nupt.*
- 37 Possessor bonæ fidei fructus consumptor, ex quibus factus est locupletior, tenetur restituere.
- 38 In lucris non amittitur, infortunius error requiritur.
- 39 Maritus quæ impensus deducere possit, quando matrimonium non valet.
- 40 Declaratur quædam traditio Baldi Nouelli in hoc articulo.

- 41 *Prima autem incestus, C. de incestis nupt. non habent locum in matrimonio prohibito iure canonico, & permissio iure civilis.*
- 42 *Si quis p. onisit vendere, & rem tradit pretio accepto, fructus pertinent ad emptorem.*
- 43 *Refertur opinio contrarium tenentium.*
- 44 *Et tamen opinio Socii, tanquam verior approbatur.*
- 45 *Et respondetur rationibus contrarium tenentium.*
- 46 *Explicatur l. si cum, 23. §. fin. sup. locati.*
- 47 *Explicatur ratio l. fin. sup. de fidei. dota.*
- 48 *In promissione de vendendo, quando res traditur, quod requiratur, ut dominium transferatur.*

L. Si ante, VI.

TExt. hic prosequitur eandem materiam fructuum dotalium, constituens, quod licet a tempore dotis tradita, maritus faciat fructus suos, ut in l. procedens: id tamen non procedat, si matrimonium adhuc contractum non est. Neque enim sponsus, cui dos tradita est, faciat fructus suos: sed illi potius augetur dotem. Concordat l. dotis fructus, §. §. 1. & l. si seruo, 48. §. sup. de iure dot. l. 28. tit. 11. part. 4. notat Conanus lib. 8. comment. c. 10. nu. 8. post princ. Sed pro ratione dubitandi in contrarium virget, quod si dos tradatur sponso, ante contractum matrimonium, rerum dotalium dominium in sponsum transferatur, l. sed nisi, §. §. 1. sup. de iure dotum, l. 1. inf. de usucapio. pro dote, notat gloss. l. contractus, verbo, vel id. C. de fid. instrument. Ergo fructus perceptos ex rebus suis, debuit suos facere, qui fecit, 25. in princ. sup. de usuris. Ratio autem decidendi est, quod ius constituit, maritum facere fructus suos, perceptos ex rebus dotalibus, ut in l. procedens. Cum autem neque dos, neque res dotalis considerari possint ante contractum matrimonium, l. 3. sup. de iure dotum. Merito sponsus fructus perceptos non facit suos.

Neque obstat ratio dubitandi supra relata, quia licet dominium rerum dotalium transferatur in sponsum; tamen quatenus pertinet ad fructus, videntur ei concessi, secundum iuris dispositionem, l. si duo, inf. de acquirenda hereditate, & hic, quod faceret illos suos, postquam res dotalis conferatur, & antea cederent in causam dotis, & illam augerent, ut colligitur ex isto textu. Ex quo venit explicandus textus, l. qui se debere, §. final. supra de conditione ob causam, ubi fundus traditus ex causa dotis, & nuptiis non sequitur, condicito cum fructibus. Paulus & lafon ibi dicunt, rationem esse, quia condicito ob causam datur ad repetendam id, quod aliquando fuit meum: & ideo fructus restituitur, quia condicito competens ad repetendum id, quod aliquando fuit meum, aufert a reo omne illud, in quo ex ea re locupletior factus fuit, l. si non fore, §. libertus, l. in firmis, §. in frumento, supra de condicito. unde debet. Sed verior ratio est; quia ante sequutum matrimonium, fructus conuertuntur in causam dotis, & illam augent, & ideo tanquam pars dotis, veniunt in conditionem, l. si maritus, 32. §. final. inf. eodem. Nisi dicas, textum istum loqui, quando postea sequitur matrimonium: nam tunc fructus possunt conuertere in causam dotis, & procedere supra tradita: sed quando matrimonium nunquam sequutum est, non possunt conuertere in causam dotis, ex ratione, l. 3. sup. de iure dotum: & ideo per se condicuntur propter rationem Pauli, & lafonis supra relata; & colligitur ex l. videmus, §. in princ. sup. de usuris. Sed vitra alios

aduertendum est, in hoc textu magnam verti difficultatem: nam si cum coniungas cum l. procedens aperte colliges, quod si res fuerint tradita marito, post matrimonium, fructus perceptos faciet suos. Iuvero tradatur sponso ante matrimonium, non faciet sponsus fructus suos, nisi a die contracti matrimonii. Quae differentia non videtur esse vera. Nam aut intelligis, maritum post traditam dotem non sustinuisse onera matrimonii, & tunc is non faciet fructus suos, l. cum post, 70. §. 1. sup. de iur. dotum, l. in solam, 45. §. 2. sup. inf. eod. l. fin. in princ. inf. de doli except. tradit glo. fin. l. 2. C. de doli promiss. Plot. tract. de iur. litem iur. ad §. 11. nu. 14. quia ut maritus faciat fructus suos, nihil ei prodest dominium, sed oportet, quod sustineat onera matrimonii. Bartol. l. duos tit. in princ. nu. 11. inf. eod. & ibi Socin. num. 7. §. ad l. procedens. Et sic in his terminis constat, nullam esse differentiam, inter maritum & sponsum: aut vero intelligis, maritum sustinuisse onera matrimonii, & tunc licet verum sit, quod maritus faciat fructus suos, ut in l. procedens: tamen idem erit admittendum in sponso, si sustinuit onera matrimonii. Nam & si fructus perceptos ex dote faciet suos, ut tenet Azor in summa. C. de iure dotum, num. 28. quem sequitur gloss. final. hie, & Bartol. in fin. gloss. final. l. 2. C. de doli promiss. & receptam esse sententiam asserit Angelus, §. aduersus, num. 4. Infit. de nuptiis. Socinus consil. 170. colum. penult. post medium, lib. 2. & consil. 27. numer. 4. lib. 4. Goz. adin. consil. 33. num. 3. Hieron. Gabr. consil. 64. num. 9. Bapt. §. de primis dotalibus, centur. 2. num. 68. Traque lib. 2. retr. in fin. num. 69. probat l. 28. tit. 11. part. 4. & ibi notat Gregor. in glo. pen. Ergo datis paribus terminis, quoad nostram materiam, nulla est constituenda differentia inter maritum & sponsum, contra id, quod iste text. insinuat. Huic tamen difficultati respondet Ruin. hic a num. 1. in primis non esse verum, quod si contracto matrimonio, maritus non sustineat onera matrimonii, non faciat fructus suos. Nam imo faciet, iuxta generalitatem, l. procedens, & l. de iur. fructus, §. §. 1. sup. de iure dotum: & quia non potest dici, maritum non sustinere onera matrimonii, cum semper compelli possit ad illa subeunda, l. si cum dotum, 23. §. si autem in fin. inf. eodem. Ac ita succedit regula, l. nouissime, inf. quod si tutor. auctor. quod idem est, quid facere, vel ad id faciendum compelli posse. Et confirmatur, quia si alius praestitit alimenta necessaria vxori, potest illa a marito repetere, leg. Nefennius. cum ibi notatur, l. 2. de negot. gestis. Si vero mulier se exhibuit ex suo, potest petere, quod maritus ei impensum reddat, Bartolus l. libertis quot. §. 1. ad finem, inf. de alimentis & cibariis legatis. Cum igitur quamuis a principio maritus onera non sustinuerit; tamen cum ex postea cogendus sit, illa subire, & impensum soluere, semper attempto effectum videtur sustinere onera matrimonii, & consequenter faciet fructus suos. Diuersum erit in sponso, qui cum ante contractum matrimonium non sit obligatus ad sustinenda onera matrimonii: neque ad ea subeunda compelli possit, regulariter non faciet fructus suos, ut colligitur ex isto textu, & pro constanti tenet Ruinus hic numero secundo, ad finem. Quidquid inaduerterent contrarium dicat Grammaticus decisione 103. numero 24. Et ideo in eo proprie cadit distinctio supra relata, utrum sponsus sustinuerit onera matrimonii, nec ne? Sed hanc responsio Ruini tuta non est, quia repugnat sententi

menti communis opinionis, quæ vult, maritum non sustinentem onera matrimonii. fructus dotales non facere suos, nam attenda dotis natura, non facit fructus illos suos, quia dominus sit rerum dotalium, sed quia sustinet onera matrimonii. *Barthol. l. de iur. in princip. numer. 11. & ibi Socinus, numer. 7. infr. eodem.* Neque obstant Ruini rationes: nam leg. *precedens.* & *l. de iur. fructu. §. 1. supra, de iure dotum.* generaliter loquuntur, habito respectu ad communiter accidentia: nam contracto matrimonio, vxor solet deduci ad domum mariti. *mulierem. §. 3. de ritu nuptiarum.* & sic solet maritus onera matrimonii sustinere; imo & si illam nō deducat, a communiter accidentibus onera sustinet. *Palac. repet. rubr. §. 33. numer. 4.* Et hoc respectu generaliter dicitur, maritum facere fructus suos. Sed si ponas, maritum nulla sustinuisse onera matrimonii, vtq; nō faciet fructus suos, *§. fin. in princip. inf. de dot. except.* Neq; etiam obstat, quod cum ex post facto cogatur soluere onera præterita, attēdo effectus, semper videtur sustinere onera matrimonii: quia respondetur, argumentum concludere. si mulier hanc partem eligat, quod maritus impellum soluat: sed si sua magis intersit habere fructus, potest allegare, maritum illos non fecisse suos ac proinde auxisse dotem, & simul cum alia dote esse restituendos. *l. si marito §. 2. §. 1. cod. l. de reic. cō. prædicta* response Ruini, secundo responderi potest, quo si quauis verum sit, maritum non facere fructus suos, si non sustineat onera matrimonii, vt *supra dictum est.* tamen in sponso adhuc dubitari potuit, vt in illos faceret suos: nam cum ante matrimonium sine necessitate prædia in dotem promissis, sponso tradantur, dubitari potuit, vtum ex hac spontanea traditione resisteret præsumta donatio fructuum? *argument. l. Camp. inf. de oper. liber. Quæ præsumtio in traditione facta merito cadere nō poterat,* cui ex necessitate prædia tradenda erant, atque ita locum habet regula. *l. rem legatam. inf. de adi. mēd. legat. §. 1. & aduersus Vincent. hic numer. 14.* Sed hac ratione non obstante, deciditur, sponsum, neq; titulo præsumte donationis, posse fructus prætere dote futuræ, vt scilicet magis securus redderet de dote promissa: *argument. l. plus cautum, infra de regulis iuris.* & tamen quod fructus non efficerentur illius, sed potius augerent dotem, vt colligitur ex isto text. & *leg. de iur. fructu. §. 1. supra, de iure dotum.* dum in dubio dicit, videri actum, vt fructus interim percepti augerent dotem, nisi expressum sit, quod ad sponsum pertinere: valebit enim huiusmodi pactum, vt text. ille dicit, iuxta regulam. *l. 1. C. de donat. ante nuptias.* Quamvis igitur, si attendas ad ius mariti vel sponsi, inanis esset differentia, quam is text. insinuat, tamē si respicias ad ius præsumte donationis, merito dubitari potuit, vtum prædicta differentia inter maritum, & sponsum esset constituenda, vt constat ex supra traditis. Similiter & ad secundā partem difficultatis, dum diximus, quod si vterq; sustinuit onera matrimonii, nulla inter eos constituenda est differentia; respondetur, imo in hoc esse differentiam, quod in specie. *l. præced.* contracto matrimonio, & traditis rebus dotalibus, maritus de rigore iuris facit fructus suos. *l. pro oneribus. C. de iure dotum.* Ceterum, si sponsum rebus traditis, sustineat onera matrimonii, de rigore iuris non faciet fructus suos, quia ante matrimonium, neque dos, neque onera

ra dotalia considerari possunt. *l. 3. supra, de iure dotum.* Ex sola igitur æquitate ei conceditur, quod prout subiuit onera, ita & commodum fructuum habeat. *ita Azo in summa. C. de iure dotum, numer. 2. §. gloss. fin. hic l. 28. tit. 11. part. 4.* & omnes qui opinionem gloss. sequuntur, & Socin. *conf. 27. numer. 4. lib. 4.* Sed hæc responsio non tollit difficultatem: cum n. vtroq; casu idem sit effectus, non est curandum de modo. *l. Gal. l. §. 1. eius, in fin.* Et ideo secundo respondetur, verius videri, quod etiam si sponso sustineat onera matrimonii, tamen nullo modo faciat fructus suos, vt sentit *gloss. l. 1. de iur. fructu. §. 1. supra, de iure dotum. gloss. fin. leg. penult. §. fin. inf. quod falso tutor. auctor. & ibi not. Bal. & defendunt Vinc. hic n. 14. §. 1. n. 3. & probat Soc. con. 27. n. 3. lib. 4. Rol. de iure dotis. q. 12. n. 5. §. 1. opus. tract. de fructib. lib. 3. tit. 2. c. 1. Mouentur et ratione, quia si cōtraria opinio admitteretur, decisio huius text. redderetur in dubitabilis: si enim maritus etiam cōtrahit matrimonio, non facit fructus suos, si non sustineat onera matrimonii, vt *supra dict.* est, indubitabile efficitur, neq; sponsum illos facere suos, si prædicta onera non sustineat. Adducit etiam. *l. pen. §. fin. inf. quod falso tutor. auctor.* Sed vtq; hæc rationes non bene asstruunt veritatem huius opinionis aduersus communem: nam prima facile tollitur ex supra traditis.*

Item ad secundam de *l. pen. §. fin. inf. quod falso tutor.* respondetur, procedere in pacto de lucrāda dote per maritum: huic enim pacto locus nō sit, si matrimonium a principio non valuit, vel ex post facto sequutum non est, quantumcumq; sponsum traduxerit sponfam in domum suam, & onera matrimonii sustinuerit, vt ibi tradunt Bald. & Paul. l. vxores, n. 8. *supra, de his qui notant infamia. Paris. conf. 62. numer. 5. lib. 4.* & alia relati per Roland. de iure dotis. q. 12. numero 13. Et est ratio, quia nomen, *Datus*, præsupponit matrimonium. *l. supra, de iure dotum.* Si ergo matrimonium non sit, prædicto pacto locus esse non potest. *l. 1. C. de cond. ob causam. l. a dno Pio supra, de ritu nuptiarum.*

Inde igitur inferri non potest ad lucrum fructuum, de quo agimus, quia illud non tam conceditur ob causam dotis, quam ob eam causam, quod sustineantur onera matrimonii, vt *supra diximus.* & ideo vbi ad est sustentatio onerum, prædicto lucro fructuum locus esse debet, vt in specie aduertit *lason hic n. 5. ad finem.* Et colliges ex *l. pen. §. fin. infra, quod falso tutor. auctor. adiuncta. l. in insulam 43. §. fructus, inf. cod.* Quare cum neque prædicta responsio admittenda sit, alias varias refert Nouell. de dote. 11. part. numer. 16. *vers. sub solutum est.* quas tamen non refert, quia non enervant difficultatem.

¶ Vnde ad veram resolutionem in hoc articulo duo casus distinguendi sunt. Primus est, quando sponsa promissit dotem sponso, & nō tradidit, & nihilominus ipse sponsum sustinuit onera matrimonii. Secundus est, quando sponsa promissit dotem, & tradidit, & sponsum etiam sustinuit onera matrimonii. Quoad primum casum certum est, quod sponso non facit fructus suos ante traditionem rerum, vt dictum est in *l. præced.* De illo igitur tantum dubitari potest, vtum ex eo quod sponso sustinuit onera matrimonii, veniant fructus sub nomine interesse, iuxta æquitatem. *l. curab. C. de ali. emp. ita vt quod in marito conclusit gloss. fin. l. præced.* admittendum etiam sit in sponso, & gloss. fin. *l. 2. Cod. de dote procul. sentit*

idem esse admittendum in sponso, quia militat eadem ratio æquitatis, quam ibi probat Bal. & Socin. *conf. 170. col. pen. ad fin. lib. 2. G. 7. ad. conf. 33. num. 11.* Et videtur virgere traditio Soc. *hic numer. 3.* quod æquitas d. *Leu. ab. u.* non solum habet locum in venditione, sed etiam in promissione de vendendo, ita vt si promittens vendere, accipiat pretium, tenebitur ad interesse pretii, pro quantitate fructuum perceptorum. Idem ergo videtur in nostro casu recipiendum.

His tamen non obstantibus, verius est contrariū: nam sponsa promittens dotem, tacite videtur intelligere, postquam contractum fuerit matrimonium. *Item quia. §. 1. sup. de pact. l. stipulat. sup. de iure dotium.* Propter implemētum igitur sponsi, non potest videri constituta in aliqua mora, si ante matrimonium non tradat; cessante autē omni mora, cessat etiam æquitas d. *Leu. ab. u.* vt dictum est l. *praced.* & in specie aduersus gloss. supra allegatam id probant Cyn. & Solic. *num. 2. d. 1. 1. C. de dotis promissio. notabiliter Bald. Nouellus de dote. 1. parte, in princ. 20. Videntur hic num. 14.*

Neq; obstant contraria: nam ad primum de auctoritate gl. *fin. l. praced. respondetur*, diuersam esse rationem inter maritum & sponsum in his terminis: nam contracto matrimonio mulier tenetur statim dotem tradere marito: vt ex illa sustineat onera matrimonii: si ergo ipsa non impleuit, & maritus sustinuit onera matrimonii, mulier cœsetur constituta in mora & inducitur æquitas d. *Leu. ab. u.* de off. empti. Ceterum si ante matrimonium sponſus sustinuit onera matrimonii, nō potest videri sponsa in mora constituta, quæ non tenebatur statim tradere, nisi postquam matrimonium contractum esset; † vnde interim in nulla mora videtur constituta. *l. l. et. vers. sed vbi fortis, sup. facietum petatur.*

Non obstat secundum de notatis per Soc. *hic n. 3.* neque enim loquitur Socin. in nostris terminis, sed quando qui promissit vendere, re tradidit; & ille cui facta fuit promissio de vendendo, pretium soluit: nā cum effectus puræ venditionis sint sequuti, credendum est, partes voluisse promissionem de vendendo transfundere in purum contractum venditionis. *l. contractus. C. de fide instrumentorum & explicat. Con. resolutio. l. 3. c. 4. num. fin.* Sponsa autem non promittit tradere, si sponſus sustineat onera matrimonii, sed si matrimonium sequatur. *l. stipulat. sup. de iure dotium.* Cum igitur illa ex parte sua nihil præsterit, remanet promissio in suo rigore; & sic locum habet ratio de qua supra. Nam & in terminis quæstionis Socini, si ille qui promissit vendere, pretium accepit, & tamen re non tradidit, non inducitur aduersus eum æquitas d. *leg. curab. u.* cum non teneatur statim tradere, sed demum perfecta venditione, vt sentit Alex. ad Bartolam. l. *paratus. §. offerri sup. de actio. empti. l. si deo num. 4. Decius conf. 182. in fin. & infra ad fin. leu. deducemus:* & sic in his terminis manifesta est differentia inter maritum & sponſum, onera matrimonii sustinentes.

Quoad secundum autem casum, quando sponsa etiam tradidit, gl. *fin. hic sentit*, quod ex æquitate fructus pertinebunt ad sponſum onera matrimonii sustinentem: q; tamen Cui. l. 2. in fi. *C. de dotis promissio.* ea ratione amittendum existimat, quia credendum est, sponsam voluisse facere donationem fructuum sponſo, in compensationem onerum, quæ sustinuit:

quod in muliere maiore etiam admittit Bart. *hic ad fin. argu. l. si vero non remunerat. di. 12. §. idem Papen. d. nu. sup. mandati. & est recepta traditio. vt asserti & nouellus de dote. 1. parte, n. 18. post medium. G. 7. ad. conf. 33. num. 3.*

† Sed circa hanc receptā traditionem ad plura est aduertendum. Primo, q; ex ea etiam in his terminis colligitur manifesta differentia inter istum text. & l. *pracedentem*: nam maritus post matrimonium, & res traditas, secundum regulas iuris communis facit fructus suos, *pro oneribus. Cod. de iure dotium.* tamen sponſus etiam in his terminis, non facit illos suos, secundum regulas iuris communis, sed ex vi præsumptæ donationis: vnde cessante præsumpta donatione, sponſus sustinens onera matrimonii non facit fructus suos, vt est de mente supra allegatorum. Item colligitur prædictam traditionem esse accipiendam, quando sponſus prius sustinuit onera matrimonii, & postea sponsa res simpliciter tradidit sponſo: neque enim aliter considerari potest illa remuneratio quam supra allegati considerant. In quibus tamen terminis non est verum, quod supra allegati sentiunt, nam præsupponunt, quod sponſus sustinens onera matrimonii, habuit donandi animum sponſæ, & sic verificetur, quod illa voluit remunerare: & tamen id non est verum, obstante regula. *l. cum de indebito. sup. de probat.* neq; enim sponſus videtur habuisse animum donandi, sed potius repetendi alimenta, cum ibi notatur. *[de negot. gest. et expressit Alberic. hic num. 5. Nouellus de dote. 1. parte in princ. 20. ad finem Ruin. hic a numer. 6.]* Vnde cum ex parte sponsi cesset donandi animus, non potest in sponsa considerari retinendi animus. Et confirmatur, quia sponsa tradendo dotem ante matrimonium, videtur habere animum, quod fructus interim percepti augerent dotem: text. *hic. & l. dotis fructus. §. 1. sup. de iure dotium.* Ergo is animus non debet cœferri mutatus ex eo, quod sponſus sustineat onera matrimonii. *leg. ex eo qui, supra de probatio.* Neque satisfaciunt responsio Vincent. *hic numer. 14.* quod imo propterea, quod sponſus sustinuit onera matrimonii, colligenda est noua præsumptio, quod beneficianti sponſo, voluit etiam benefacere sponsa, & sic mutata priori voluntate, quod sponſus faceret fructus suos: quia repl. cabitur, istam responsionem præsupponere, sponſum sustinentem onera, habere donandi animum: † cuius contrarium supra probauimus. Item in contrarium expendo. *l. dotis fructus. §. 1. de sup. de iure dotium.* probantem, quod si dos tradatur ante matrimonium contractum, semper fructus augent dotem, nisi expresse contrarium conuentum sit: ergo præsupponit, quod in dubio semper fructus augent dotem, vt etiam expendit Ruin. *hic. n. 1.*

Ex quis inferitur primo, non esse veram traditionē gl. *fin. hic* committit receptam, quod sponſus sustinens onera matrimonii, faciat fructus suos: nam cum hæc conclusio fundetur in præsumpta donatione, vt supra diximus, & nos hanc præsumptam donationē negemus, necessario consequitur, sponſum in his terminis non facere fructus suos: quod tenent supra allegati num. 5.

Neq; obstat ratio gl. quod in sponſo videtur, in his terminis militare eadem rationē, quæ militat in marito: nam respondetur, imo longe diuersam esse

inter

inter eos rationem, quia in marito inuenitur matrimonium, & consequenter dos, & onera matrimonii, propter quod ius lucrum fructuum concedit marito. l. p. oner. C. de iure dotium. Quare ratio cessat in sponso, in quo neque matrimonium deprehenditur, & consequenter neque dos neque onera matrimonii, ex regula. l. g. sup. de iure dotium. Vnde neque fructus debet lucrari, neque ob id remanebit in damno, cum possit id impendit cum sponsa, repetere, iuxta notata. l. Nescit. i. de neg. gest. ut aduersus Ioannes Copus de fructibus. l. g. tit. 2. c. n. col. fin. inducendo scilicet, compensationem de eo quod impendit, iuxta notata. l. de mortis. §. ob donat. inf. eo. Nam retentio dotis ob hanc causam non permittitur. l. unica. §. taceat. C. de rei vixor alio, quod non satis percepit Ruin. hic ad finem.

Infertur secundo annotatio ad tradita per Socin. hic n. 2. nam existimat, mulierem videri donare fructus rerum traditarum sponso, etiam si forsitan excedat quantitate onerum, quae maritus sustinuit: nam cum facile onera possit excedere fructus dotis. c. salubr. de test. nō potest videri facta deterior conditio mulieris donantis, arg. l. de fidei. C. de test. q. ita esse de mēte DD. cōmuniter asserit Vinc. hic n. 4. §. 1. et pro cōsiliati tenet Bal. Nou. de dote. 11. par. n. 18. vers. reuerendo Gram. dec. 103. n. 2. §. 2. conf. 33. n. 3. Vnde & pactum de lucranda certa parte dotis propter onera, validū censetur, etiam si onera minus valeant, quia & potuerunt excedere, ut tradit Ang. §. fuerat n. 24. vers. quinto pro ista. Inf. de act. quem sequitur Pal. rep. rub. §. 15. n. 2. Rod. de lucro dotis. q. 105. n. 11. Contrariam tamen opinionē, imo q. sponsum non lucratur fructus, nisi p. quantitate onerum q. sustinuit, tenet Alex. hic n. 2. c. Arci. n. 5. Claudius n. 4. & magis probat Viuc. n. 14. & subscribit Camp. de dote. 2. par. q. 10. Pro concordia dicendum est, ad quantitate onerum habendū esse respectum, admissa nostra opinione, q. maritus non lucratur fructus, sed repetat id quod impendit. Sed admissa cōmuni, quod fructus videantur donati per sponsam, in compensationē onerum, procedet prima opinio, propter rationem supra assignatam.

Vnde infertur, q. licet maritus confluens vxorē in mori irregulari, possit petere sub nomine interesse, omnes fructus, quos vxor percepit, etiam illi excedat: onera matrimonii: q. etiam omnes p.nerent ad maritum, si dos suo tēpore fuisset tradita, ut supra diximus. l. preced. tamen differens erit in sponso: nam si sub nomine interesse, non potest p.endere, nisi id q. impendit p. sponsa, cum et si illa statim traderet res dotales, nō faceret sponsum omnes fructus suos, iuxta istum tex. Si tamen cōsiliaret, sponsam remunerandi animo donasse fructus sponso, iuxta terminos. l. dotis fructus. 8. §. 1. sup. de iure dot. tūc etiam nō sequitur matrimonio, ea donatio remuneratoria subsisteret, neq. propter nō consequutū matrimonii censeretur reuocata, arg. l. si pater. §. fin. 7. de don. Nam quis donationes factae contemplatione matrimonii, eo non sequuto reuocatur. l. cum veter. C. de donat. ante nupt. Id tamen non p.cedit in donatione remuneratoria, quae nunq. reuocatur. l. si pater. §. fin. & ita ut specie Rom. hic n. 4. Nouellus de dote. 11. par. 1. in princ. n. 18. ad §. 7. conf. 33. n. 5. Adde Rom. conf. 146. n. 3. Quare tamen intelligenda sunt, quādo clare conlitterit, remunerationē fuisse causam principale huius donationis, & matrimonii spē fuisse causam impulsivam, p. ut & valet donatio, licet matrimonium non sequatur, quando conlitterit, quod donans voluit donare

in omnem casum. l. 1. ad fin. inf. de don. l. si mater. C. de don. ante nupt. notab. Berouus conf. 2. a. n. 10. l. 1. nam in dubio magis contemplatione matrimonii contrahendi videtur datum. l. cum veter. C. de don. ante nupt. ita ut in huiusmodi donationibus, subintelligatur tacita conditio: Si matrimonii sequutū fuerit, gl. 1. de l. cum veter. Ant. Gom. l. Taur. §. n. 2. prob. l. 3. tit. 11. par. 4. faciunt in simili tradita per Pal. rep. rub. §. 44. col. 2. Rol. conf. 10. a. n. 11. lib. 1.

Infertur tertio explicatio ad tradita per Bal. & Alex. hic in pr. nam dum text. sic dicit, ex die nuptiarum annum esse computandū, ipsi exponūt, id esse die festiuitatis, quo mulier traditur ad domum viri, alleg. l. sancimus. C. de nuptiis. quae tamen tantum probat, q. ubi sit mentio nuptiarum, intelligitur de nuptiis contractis, non vero de tempore habili ad contrahendas nuptias. Inde igitur inferri non potest, q. in proposito nō sufficiat matrimonii, sed necessaria sit traditio in domū viri, cum in contrarium sit decisio tex. l. cum fuerit, inf. de cond. & demonst. & aduersus Ruin. hic n. 3. Nisi prae dictos salues, q. exigunt traditionem ad domum viri, quia ab eo tēpore incipiunt mariti sustinere onera matrimonii: q. requiritur ut faciant fructus suos, ut supra diximus. Et ideo merito Claud. hic in princ. dicit, se non curare de festiuitate nuptiarum, sed vtrum sustinuerint onera matrimonii mariti, nec ne.

Vltimo infertur explicatio ad tradita per Alex. hic n. 2. nā impugnans communem opinionē supra relata, q. sponsa videatur donare fructus sponso sustinēt onera matrimonii, dicit, hoc non esse verū, quia cū sponsum penes se habeat bona sponae, ex illis debet videri ei necessaria p.stitisse. l. si. 3. de pet. her. & sic cessat cōsideratio remunerationis, quae in sponsa p. supponbatur. Nam licet Alex. dictum in se verum sit, ex supra traditis, tamen eius ratio non est tuta: cū n. res videantur traditae ea mente, ut fructus cōuertantur in causam dotis. text. l. hic. & l. dotis fructus. 8. §. 1. sup. de iure dotium. & sponsum ea mente videatur accepisse. l. fido, inf. de acquir. hered. non debet esse in potestate sponsi, ex fructibus impensis facere, & impedire dotis augmentum, ut hic aduersus Ruin. num. 8. Magis ergo fructus cōuertentur in dotem, & sponsum repetat sponsa id, quod pro ea impendit, ut supra dictum est.

Hic ita visis, & admissa opinione communi, quod sponsa videatur donasse fructus sponso sustinenti onera matrimonii, vel verius praesupposito valere pactum expressum, quod sponsa in praedicto casu donat fructus sponso, iuxta tex. l. dotis fructus. 8. §. 1. de iure dotium. §. hanc conclusio duas recipit notabiles limitationes. Prima est, si sponsa sit minor viginti n. que annis: nam cum hac non possit de bonis suis disponere. l. 3. de min. multo minus de illis poterit donationem facere, quantumcumq. accedat curatoria auctoritas. l. 1. in pr. de ius. & ratio, destrah. imo neq. cum iudicis decreto. l. fin. §. cum autem, Cod. si maior factus alienationem a se faciam, tradit Azo in summa. C. si aduersus donationem. And. Sic. conf. 60. col. 7. vers. capio aliud. lib. 3. & conf. 41. numer. 7. lib. 4. Castellani in memorabil. verbo, decretum continet, probat. l. i. inul. 4. part. 3. Et sic in his terminis, quatenus sponsus sustinet onera matrimonii, non potest praesumi donatio, quae valere non potest: procedet ergo in his terminis decisio huius text. & sponsum actione negotiorum repetet id, quod impendit cum sponsa: &

ita in specie Iohannes Copus tractatu de fructibus libr. 3. tit. 2. cap. 1. colum. fina. Et similiter si pactum sit expressum, quod sponfus lucretur fructus, iuxta l. donat. fructus. §. si. i. sup. de iure dotium. cum hoc pactum contineat donationem fructuum, minime valebit, si sponfus fuerit minor: et ita Bartol. hic ad finem, quem alii sequuntur, vt afferit Vincent. hic n. 13. ad finem. Angelus et Arctinus. §. si aduersus. n. 4. Instit. de nuptiis. Gozadin. conf. 33. n. 11.

Sed circa hanc declarationem diligenter est aduertendum, quia ex præsupponit, minorem etiam ex causa dotis, non posse facere donationem fructuum sponso: quod tamen non videtur verum: nam fructus censentur esse de bonis mobilibus, quæ seruando seruari non possunt. gl. l. C. si aduersus vsu capio. & mobilia, quæ seruando seruari non possunt, minor alienare potest, l. lex que tutores, ad fi. C. de administrat. tutorum. et in specie aduertunt. Imol. hic in fine, et Roman. num. 2. Maxime quando alienatio hæc fit ex causa dotis: nam minor non solum potest dare in dotem res mobiles, quæ seruando seruari non possunt, sed etiam apponere pactum, quod maritus lucretur certam partem illius dotis, vt tradit Rolandus de lucro dotis, questione. 45. numer. 6. Inuenio tamen, quod Baldus Nouellus de dote. 11. parte, in principio, num. 21. nititur defendere Bartol. propositum, ea ratione, quia hæc facultas alienandi bona mobilia, quæ seruando seruari non possunt, inuenitur quidem concessa tutoribus, & curatoribus minoris, non autem ipsis minoribus: vt constat ex dicta. l. 33. ex qua tutores, ad finem. 2. et l. final. §. final. Cod. de administrat. tutor. Quæ tamen saluatio tuta non est, quia imo minor potest hæc bona pro sedare in dotem leg. unica. Cod. si aduersus dotem, tradit Negus. fiantes de pignoris. 4. membr. §. unde partis. num. 75. Quinimo & extra causum dotis, si minor quidem habet curatorem, sine eius consensu prædicta bona alienare non potest, iuxta generale regulam. leg. si curatorem. §. de in integram restitutione. Si vero illum non habeat, tunc solus illa alienare poterit. l. 2. ad finem. C. si aduersus donationem. & ibi notat glossa. pen. et Paul. in fine Bart. conf. 70. numer. 1. Paul. l. si filius. nu. 5. C. de iussu donatio. Salys. l. prædica. C. de præd. minor. Quinimo etiam si minor curatorem habeat, poterit tamen solus donare prædicta bona mobilia, quæ seruando seruari non possunt, non obstant distictione d. si cur. Quod probatur ex eo, quod curator datur ad bona administranda. l. in copulandis. C. de nuptiis. Donatio autem non pertinet ad administrationem bonorum. nam qui donat, non administrat, sed dissipat. l. in fine. princ. inf. de int. et ration. distrahenda. l. si. inf. de iur. fursu. l. non omni. 16. C. de adm. inf. tuto. Ac ita auctoritas curatoris, nihil facit ad donationem factâ per minorem, quia donatio excedit terminos iuris administrandi curatoris tantum competentis. Baldus l. post princip. infra de tutelis et rationib. distrahenda. Claudius hic ad finem. Adeo quod si curator datur minori ad eum effectum, vt possit donationem facere, nihil valet datum, quia hoc repugnat substantiæ curationis: ac ita succedit regula. cap. final. de cond. appositis. et ita Baldus. l. 1. C. si aduersus donationem. 2. Alex. cum d. l. in princ. nu. 15. inf. de verborum obligat. cum ibi. et conf. 125. num. 3. lib. 1. et Andre. et Scial. conf. 41. num. 7. lib. 4. et Remald. conf. 598. num. 5. lib. 3. Xarez. allegat. 20. numer. 7. Cællianus in memorabilibus verbo, decretum continenti. † Cum igitur

donatio nihil pertineat ad ius administrandi, succedit ea regula, quod in his, ad quæ auctoritas curatoris non extenditur, idem est habere curatorem, vel non habere: ac proinde gesta per minorem in prædictis casibus, consideranda indistincte sunt, ac si ille non haberet curatorem. gl. l. §. si quis qualem, verbo, necessaria, ad medium. inf. ad Trebellianum, quæ ibi probant Bart. num. 4. ad finem, Ripa num. 22. Iafon. de pupillo, in principio, numer. 3. in fin. inf. de noui operis. Vnde in specie concludit Paulus d. §. si quis num. 2. q. cum auctoritas curatoris non extendatur ad actû donandi, minor solus potest donare mobilia, quantumcumque; curatorê habeat: q. & tradit Aret. l. si cur. col. 2. C. de in integ. rest. Cornetus conf. 36. ad fil. 2. Et pro illis expendo tex. l. pub. 101. inf. de ver. obli. d. dicit puerê posse obligari p stipulationem sine curatore. Ergo in hac generalitate pbat. q. et si minor habeat curat. potest absq. eo obligari per stipulationem: q. a se stipulatio vt plurimû continet in se causam laceratiâ, id est donationem. l. 2. §. circa cum ibi not. inf. de doli exce. Est tamê aduertendû, q. cõtrariû, imo distictionem d. si cur. etiâ locû habere, quod minor imo alienat mobilia, q. seruando seruari non possunt, tenet gl. ibi verb. res. & p. constanti Cum. l. apud Cels. §. si minor. inf. de doli exce. et etiâ Alex. hic n. 3. C. in ad fi. Camp. de dot. 2. par. quæ. 10. Quibus adde Bar. hoc etiâ pro constanti tenentem conf. 70. n. 1. et Linterdam. n. 10. sup. de cond. in deb. Paul. l. si filius. n. 2. C. de inof. don. & late cõprobat Menz. de succ. creat. §. 10. n. 81. et Sarm. de red. eccl. c. 2. n. 4. Mouetur ex generali regula d. l. C. si minor. Itê per l. 1. C. si aduersus don. vbi agitur de donatione mobili, vt ibi per gl. 1. et fi. & tamen in prædicta donatione mobili fit differtia, vtum interuenierit curator, nec ne: Et quia alias sequeretur, q. minor solus posset donare immobilia: cuius contrariû pbat. l. si. cum a. C. si mai. factus alic. Quibus adde l. apud Cels. §. si minor. inf. de doli. except. Sed his non obstantibus, non est recedendû a prima opinione, † q. ex supra dictis verior est. Neq. obstat contrariâ: nã ad primû de regula generali d. l. si curat. respõdetur, pcedere in his, q. contineri possunt sub author. curatoris: nã hæc tacite videtur interdicta minori, ne illa faciat sine curatoris auctoritate. Ceterum in his, ad q. nõ pertinet auctoritas curatoris, nulla potest videri facta interdicti: ita quasi quo ad illa sibi nõ fuerit datus curator, q. ipse solus fecerit, mero iure valebit. Vnde dum gl. d. si cur. verb. res intellexit, distin. et. illius text. etiâ locû habere in mobilibus, q. seruando seruari nõ possunt: intelligenda est, quando alienantur per minorem, p tale genus alienationis, quod cadat sub iure administrandi concessio curatoris nam alias quasi curatorem non haberet, mero iure alienatio: quod proprie exemplificari potest in donatione, vt sup. dictum est. Neq. etiam obstat. l. 1. C. si aduersus don. nam loquitur in donatione propter nuptias, q. per maritû datur vxori, vt magis secuta sit de dotis restitut. c. si. de don. inter virum. & et paribus passib. ambulat cum ipsa dote. auct. equal. C. de pact. commentis. Plane dotis datio ad ius administrandi pertinet. l. cum phores. 13. §. si. de adm. tu. vnde pariter, & donatio propter nuptias ad idem ius videtur pertinere: puthos casus æquiparat l. mulier. 28. C. de iure dotium. vnde merito tam in dotê, q. in donatione, ppter nuptias, præsupponitur, curatoris auctoritatem esse necessariâ. a. l. 1. C. si aduersus ver. et d. mulier. 28. C. de iure dotium. Et confirmatur, quia dotis datio, & donatio ppter nuptias, solent distingui a cõtrariis.

mere

mere lucratius, & magis videntur assimilari contrahibus onerosis, ut colligitur ex d. l. *lex que inuoret*, c. de adm. i. rati. tut. c. l. s. *et cum antem*, c. si maior factus alien. tradit. Xuar. tit. De lus arbit. n. 62. Aut. si Gom. l. Tauri. 50. num. 14. Vnde merito distinctio d. l. si curator. in illis locum habet. Dixerim dicendum erit in donatione simplici, nam cum autoritas curatoris ad eam faciendam non extendatur, poterit solus minor eam donationem facere, ac si curatorem non haberet, ut supra dictum est.

Non obstat etiam alia ratio, quod sequeretur, minorem solum posse donare immobilia: nam quavis hoc argumento usus fuerit Sarmiento d. libr. 1. de vendit. cap. 2. num. 15. tamen non includit, quia lex prohibet, minorem alienare immobilia, iuxta tit. inf. de reb. eor. vnde quavis, quoad donationem consideretur tanquam non habens curatorem, non ob id sequitur, res prohibitarum alienationem facere posse. Non enim dubium, c. de leg. tradit. gl. si. l. Caduere sua donat. c. Xuar. tit. De lus arbit. n. 65. Quinimo neque cum decreto iudicis minorem donare posse, probat. l. s. cum autem. c. si maior factus alien. Non obstat etiam, Lapud Celsum, s. si minor, inf. de doli exceptio. dum præsupponit, q. si maior donavit alicui seruum infantem, illum vendicare potest, nam debes advertere, q. eo iure mancipia non erant prohibita alienari per minorem, imo lex coegbat tutores & curatores illa vendere, ut probat. l. lex quatuor, in pr. c. de adm. tutor. si tamen donarentur, tutoris vel curatoris autoritas nullius erat momenti, s. in inf. de curat. furiosi. & ideo donatio facta per solum minorem seruati infantis, merito iure valere debuit, iuxta supra tradita. Dum igitur d. l. si minor, probat, minorem seruum donatum vendicare posse, dum modo sumtus soluat, debet intelligi, impetrata prius restitutione per minorem, ut ibi declarat. Cum. Et confirmatur, quia d. l. s. si minor, generaliter loquitur, & sic potest etiam intelligi, quando minor curatorem non haberet, quo casu certum est, merito iure valere donationem, & ad eam rescindendam necessariam esse restitutionem in integrum. l. 2. c. si aduersus donatio. late Menchae de success. creatio. s. 10. n. 81. Hodie sane cum minoribus sit prohibita seruorum alienatio, d. l. lex quatuor, donatio seruorum facta per minorem, propter legis prohibitionem, erit nulla, & sic hodie seruum vendicare poterit, absq. restitutione, & verificabitur verba dicti. s. si minor, ut iacent.

17. Ex prædicta igitur opinione ita defensa infertur explicatio ad d. l. c. si aduersus don. nam intelligendo illam in rebus mobilibus, ut ibi per gl. dicendum est, quod cum loquatur in donatione propter nuptias, quæ cadit sub iure administrandi, ut sup. dictum est, debet admitti distinctio d. l. si curat. ut si non habeat curatorem, valeat ea donatio facta per solum minorem, secus si illum habeat, ut ita. Aut. Gom. l. Tauri. 50. num. 14. quicquid contrarium videretur præsupponere Negul. de pign. 4. memb. 2. part. num. 75. Rolandus de lucra doli. quæ l. 4. num. 6.

Infertur etiam, quod licet curator non possit donare fructus ad minorem pertinentes. leg. non emori. 18. c. de adm. i. rati. tutor. ad vtilitatem 23. inf. de adm. i. rati. tradit. Nouellus de dote. 1. parte. n. 21. vers. si autem tutor. quia donatio non pertinet ad ius administrandi, s. in inf. de curat. furiosi. Tamen minor solus donare poterit fructus, cum sint de rebus, quæ seruando seruati non possunt, ut supra dictum est. Ad

de in hac materia notabile dictum pauli. l. 2. ad suum. Cod. si aduersus donat. quod si minor cum autoritate curatoris donauerit fructus, quos solus donare poterat, propter inutilitatem adiectionem autoritatis curatoris, nihil valebit donatio. Quod tamen verum non existimo, quia cum solus donare poterit, etiam si accedat inutiliter autoritas curatoris, non ob id debet actus vitari. l. vme. in princ. c. de rei vxo. ad. c. in specie est. l. ex. l. paulum curatoris. c. de pælis, secundum intellectum. Ceteri. Junior. ibi. n. 2. Ale. in princ. ubi probatur, quod si curator remittat debitum pupilli, hæc remissio non valebit, cum contineat donationem. Si tamen accedat consensus minoris, merito iure valebit ea remissio: ita, ut ad eam rescindendam sit necessaria in integrum restitutio: & in materia obseruat. l. s. si fuit questum, num. 27. c. ibi Ripa num. 3. infra ad Trebellianum. Ceterum ut magis fundamentaliter hæc materia percipiatur, in ea duo casus distinguendi sunt. Primus est, quando agitur de donatione facta per pupillum, id est minorem quatuordecim annis, etiam si tutorem non habeat, non posse donare, neq. aliquem alium actum facere, nisi prius obtineat tutorem sibi dari, cuius autoritate illum faciat. l. 1. s. fuit questum, inf. ad Trebellianum. Lection. s. fin. inf. de confess. & satis colligitur ex d. l. si curator an principat. ad Bartol. interdict. numer. 10. sup. de conditione indebiti. Paulus d. l. si curator em. num. 2. c. l. si ex legati causa, n. 6. infra de verborum obligationibus. Ratio est, quia pupilli nullum est iudicium, s. præterea. inf. quibus non est permissum. & ideo eius persona datur tutor, in principio. Institutio, de tutela. ut per tutorem defectus naturalis pupilli suppletur. leg. quamuis 32. s. 1. inf. de acquir. uerba possessione. & hæc etiam ratione pupillo nullam administrationem bonorum competere probat. l. inf. rati. rati. quod ex conventionem 17. s. 1. inf. de iur. iur. Merito igitur quidquid gesserit sine tutoris autoritate, inualidum censetur, siue tutorem habeat, siue non habeat. l. poss. 29. inf. de acq. poss. Si vero excedat pupillarem ætatem, quia iam tunc censetur habere intellectum, in eo obstruabitur distinctio d. l. l. curat. sed quoniam habet fragile consilium. l. 1. in fine. sup. de minor. siue habeat curatorem, & cum eius autoritate actum faciat, siue non habeat, & sic solus actum faciat, si fuerit læsus, restituitur. l. etiam. c. si tutor, vel curat. Vnde quavis solus donare possit, et si curatorem habeat, ut supra probauimus, tamen læsus restituitur. l. 2. c. si aduersus donat.

Ex qua resolutione, & differentia infertur primo explicatio ad gl. fin. hic, dum proponit exemplum in muliere minore 12. annis, q. tradidit res dotales sposo, antequam esset legitimæ ætatis ad contrahendum matrimonium, & iple sposus sustinuit onera matrimonii, nam ex supra dictis dicendum est, hæc non potuisse facere donationem fructuum, quantumq. tutorem non haberet, quod si illum habeat, neq. eius autoritate poterit prædicta donationem facere, quia autoritas tutoris ad donandum non extenditur. l. non emori. 18. c. de adm. i. rati. hoc igitur casu si matrimonium postea non sequatur, poterit sposus, vel ex fructibus, vel rebus sibi traditis retinere, quatenus cõsuetit, mulierem factam locupletioris propter onera quæ sposus sustinuit. Lapud Cels. s. si quoniam. inf. de

doli exceptio. obferuat Alexander hic numero tertio. Rursum in fine, declarando iuxta text. leg. in pupillo. 47. infra de solutionibus, & tradita in simili per Alexandrum l. si cum dote. §. si post. numero 10. infra eodem. Sed nihilominus subsistens est, quia supra resoluta de plano procedit in donatione simplici: nos autem agimus de donatione remuneratoria, quam pupilla fecit sponso, in remunerationem onerum quæ sustinet, huiusmodi enim donatio valida censeri debet, saltem interveniente auctoritate tutoris, ad quod adduco auctoritatem Bald. Nouel. de dote, undecimo par. in principio, numero 21. tradentis, quod si pupilla de consensu tutoris fuit ducta ad domum sponsi, dote tradita, si sponsus ex dote recepit fructus, qui seruando seruari possunt, vt est oleum, vel pecunia destinata ad honestum lucrum huiusmodi fructus sponsus non faciet suos, quia tutor non potuit dare auctoritatem, vt tales fructus donarentur. l. lex qua tutores. C. de administratione tutorum. Si vero sponsus percepit fructus, qui seruando seruari non possunt, tunc sponsus eos lucrabitur, quia tutor potuit dare auctoritatem, vt hi alienarentur. dict. lex qua tutores, in fin. dummodo in modico excedat onera per sponsum supportata. c. ceterum de donationibus. secus si in magna quantitate onera excedant, quia talem donationem tutor permittit non potuit, ex ratione. l. finalis, infra de curatore furiosi. † Sed circa hæc dicta Baldi Nouelli ad plura est aduertendum: nam primo illud quod dicit, tutorem non posse præstare auctoritatem, vt fructus, qui seruando seruari possunt, alienentur, verum quidem est in se, ex dicta, l. lex qua tutores. Ceterum exempla tradita per Bald. Nouellum, vera non sunt: nam tutorem posse præstare auctoritatem, vt alienetur oleum, probat. l. fin. §. fin. C. de administratione tutorum. Item posse præstare auctoritatem, vt pecunia numerata alienetur, probat text. in auth. vi bi qui obligati. §. quoniam autem collatione sexto, tradit Bartolus consilio 70. numero 2. dummodo non sit destinata ad emtionem prædiorum, hæc enim etiam tutore auctore alienari non potest, leg. tertio. §. quid ergo, infra de contrariis, & vbi in iudicio tutela. Præterea dum Baldus Nouellus, vbi supra sentit, donationem remuneratorem valere, si in modico excedat onera supportata per sponsum, allegando c. ceterum, de donationibus. quod & sentit Claud. hic numero 4. tamen dict. cap. ceterum. hoc non probat, cum ad validitatem huiusmodi donationis exigat consuetudinem præscriptam: & ideo verius resoluendum est, tutoris auctoritatem posse fieri donationem remuneratorem mobilium, etiam, quæ seruando seruari possunt, quia prohibitio generalis, de non alienandis rebus mobilibus minorum. d. l. lex qua tutores, non includit alienationem, quæ fit ex causa remunerationis. cap. per tuas. de donatio. Bar. l. ambigua, numero 2. inf. decret. ob ord. faciendi. & infra. latius dicemus: nec donatio remuneratoria amittit suum nomen, etiam si in quarta parte excedat beneficium receptum, vt probat Nauarra in apologia de rebus quæst. 1. monum. §. 2. n. 6. Tiraguel. l. si inquam verb. donatione largitus numero 86. Cide reno. donationibus. Qua ratione si scemina excederet. 12. annum, & masculus. 14. possent facere donationem remuneratorem, obseruata distinctione dict. l. si curatorem. C. de integ. restitu. quia facere donationem remuneratorem, pertinet ad ius administrandi. l. cum plures 13. §. pen. infra, de admin. antol.

inbemus nulli. §. scienti inetta gl. verb. promissam. Cda sacro. eccles. Bart. dict. l. ambigua numero 2. R. el. consil. 13. a numero 40. lib. 3. † Cum igitur pertinet ad ius 21 administrandi in dactur regula. d. l. si curator. quod est summe notandum. Quinimo licet Bart. hic ad finem sentiat, quod minor bonam mobilia, etiam ex causa remunerationis, alienare non potest, & eum sequatur Aretin. hic numero 5. & consil. 24. numero fin. tamen contrarium videtur verius, quia vt supra diximus, generalis prohibitio, de non alienandis rebus minorum, non includit donationem factam remunerandi gratia. cap. per tuas, de donat. l. vnum liber. tui, infra si quid in fraudem patris, & latius comprobatur Rom. hic numero 5. & Alexand. consil. 125. col. penult. ad medium lib. 1. lafori. lex hoc iure. mater. 3. par. in. 63. supra de inf. & iure repertorium. Felin. verb. donatione remuneratoria, in 1. effectum, & aliter relap. Tirag. d. l. si inquam, verb. donatione largitus, numero 29. Pro concordia dicendum est, remunerationem quidem iustam in ducere causam alienandi, vel donandi, tamen ad validitatem huius donationis requiruntur etiam solemnitates, quæ debent intervenire in alienandis rebus minorum, quando adest iusta alienandi causa, vt per alios tradit Pinell. l. C. de bon. mater. 3. par. in. 62. illatio. 21. & repertorium. Felin. vbi supra. Pro quibus expend. d. 2. C. si adversus donationem, nam loquitur in donatione remuneratoria, vt ibi notat Paul. a numero 5. & probat a contrario sensu, quod interveniente decreto, valebit ex donatio facta per minorem etiam si fiat de rebus immobilibus. Et licet Paul. ibi numero 3. & Iacobinus dicant, in text. non esse sumendum argumentum a contrario sensu, quia esset contra text. l. fin. §. cum autem. Cod. si maior factus alienationem. tamen text. ille loquitur in donatione simplici, quam certum est, minorem facere non posse, etiam cum decreto: notat Paul. l. si filium, numero 2. C. de mos. donatio. Xuar. allegatio. 20. numero 7. Et est ratio, quia vt inquit Paul. consilio 468. numero tertio, libro 1. auctoritas curatoris, & decretum iudicis, tunc sunt in consideratione, quando actus, super quo interponitur, non tendit in manifestum minoris præiudicium. l. si quidem. Codic. de prædis minorum. quæ ratio cum cesset in donatione remuneratoria, iuxta regulam. l. sed est lege. §. consilium supra de petitione heredit. † Ac proinde in ea non obtinebit locum regula. dict. l. finalis. §. cum autem, & aduertit Romanus hic in fine. Et confirmantur supra tradita, quod bona immobilia minoris possunt quidem alienari ex causa dotis. leg. prædicia. Codic. de prædis minorum. leg. sine generalis §. 2. in fine, supra, de iure dotium, tradit Roland. de lucro dotis, quæstione 4. a numero 2. Negligentius de pignori. 4. membr. 2. part. 1. numero 77. tamen requiritur, quod ad validitatem huius donationis interueniat auctoritas curatoris. leg. mulier 28. ad fin. C. de iure dotium, & decretum iudicis. l. lex qua tutores, post prin. C. de administ. tutorum, & d. l. prædicia. C. de prædis minor. quia scilicet, dotis causa præstat quidem iustam causam alienandi, & nihilominus etiam exiguntur solemnitates requiritæ ad alienationem rerum minoris immobilium: tradit Conarrus. practicar. quæst. cap. 28. numero 10. Quod etiam procedit in donatione propter nuptias, quæ in omnibus doti æquiparatur. ant. equalitas. C. de pactis conuentiis.

Neque repugnat text. d. l. fin. §. cum autem. C. si maior factus alienationem, quæ videtur probare, donationem

nationem propter nuptias in distincte posse fieri per minorem, nam ita interpretanda est, ut aliz donationes non possint fieri per minorem, etiam cum decreto: tamen donatio propter nuptias poterit fieri cum decreto, quasi donatio propter nuptias inducat quidem iustam donandi causam, & tamen debeant interuenire solemnitates requisitae in alienandis rebus immobilibus minorum, vt eleganter explicat Xuaréz tit. de las arras, num. 63. & Anton. Gomez. l. Tauri. §. 1. num. 14. Et quamuis ex dispositione iuris communis donatio propter nuptias censetur constituta, ex eo quod marito dos data est, antequam dos data, C. de donatio. ante nuptias, tamen si accipiens dotem, fuerit minor, non censetur constituta, nisi decretum iudicis accesserit, Bartol. l. si constante, numero 76. infra eodem.

23. Salycet. l. pradiu, in fine, C. de pradiu minorum. Illud certum est, quod cum in Hispania loco donationis propter nuptias, successerit datio arrharum, quas soluto matrimonio vxor lucratur, ille quidem poterit dari cum decreto, si illas constitutus sit minor, prout & iure communi constituebatur donatio propter nuptias cum decreto per minorem, vt supra dictum est: & in specie tractat Xuaréz titulo, de las arras, num. 64.

Vnde in Hispania minime recipitur declaratio, quam in hac materia ponit Bald. Nouellus, de dote, 11. parte, in princip. numero 21. versic. q. ita debet, quod ex causa donationis propter nuptias, poterit alienari res minorum cum decreto, quia datur pro securitate dotis, & ex necessitate iuris. Aliud igitur erit dicendum in donatione, quam minor volutarie fecit sponse, nec tendit ad securitatem dotis, sed ad lucrum sponse: in Hispania enim hoc non obseruabitur, sed quantumcumque arrha non tendat ad securitatem dotis, sed ad lucrum sponse, fieri poterit cum decreto, quia satis est, si successerit loco donationis propter nuptias, ex proinde si archa consistat in rebus immobilibus, vel mobilibus, quae seruando seruari possunt, necessarium erit decretum iudicis, l. lex quatuor, Codic. de adiutor. Si autem consistat in mobilibus, quae seruando seruari non possunt, tunc non erit necessarium decretum, sed sufficit auctoritas curatoris, si illum minor habet, l. 1. C. si aduersus donationem, alias solus eam facere potest, l. si curatorem, C. de in integrum restitutione, & in specie tractat Xuaréz titulo, de las arras, numero 65. & Anton. Gomez. l. Tauri. §. 1. numero 14. quia scilicet, attendita generali consuetudine Hispaniae, datio arrharum cōtineri videtur in administratione bonorum, prout in donatione propter nuptias supra resolui-mus. Et pariter eadem distinctio videtur admittenda in donatione remuneratoria, quae etiam sub iure administrationis continetur, vt supra diximus. Et iuxta hanc venit explicandus text. l. 1. C. si aduersus donationem. Nam in eo textu tantum erat dubitatio, utrum minor ratione aetatis posset restituere aduersus donationem propter nuptias, & deciditur non posse, si ea fuerit moderata: quia tunc videtur vsu iure communi, & sic cessat restitutio, l. final. C. de in integr. restit. Quoad alia igitur debent praesupponi termini habiles, scilicet, quod si facta sit de rebus immobilibus, vel mobilibus, quae seruari possunt, debeat iudicis decretum interuenire, d. l. lex quatuor, alias donatio esset nulla ipso iure, & sic frustra quaereretur de restitutione concedenda, nec de, l. in causis, 2. supra de minoribus, & ita expressit Nouellus, de

dote, 11. parte, in princip. num. 21. versic. nec obstat. Cui addere debet, etiam praesupponendum esse interuenisse auctoritatem curatoris, l. si generalis, 62. supra de iure dotium, l. mulier, 28. C. eo. tit. Nam in alienandis praedictis bonis minorum copulatur requiritur decretum iudicis, & auctoritas curatoris, ita vt eius defectum iudex supplere non possit, Bart. l. si curatorem, num. 6. C. de in integr. restit. Deci. l. bonorum, 2. l. 1. num. 4. §. C. qui admittit. Quod si praedicta donatio facta fuerit de pecunia vel aliis rebus, quae seruando seruari non possunt, tunc valida censetur, si fiat cum auctoritate curatoris, si minor illum habeat, l. mulier, 28. C. de iure dotium, l. 1. C. de donatio. ante nuptias, si vero illum non habet, tunc solus poterit praedictam donationem facere, d. l. si curatorem, & rationem supra tradidimus. Aliam vero donationem, quae non cadat sub administratione bonorum, solus minor facere poterit, etiam si curatorem habeat, vt supra probauimus, quidquid Bartol. hic ad finem contrarium sentiat, vt expendit Aretin. num. 3. ad medium.

Et haec de prima limitatione, tradita ad gloss. fin. hic.

Successit igitur secunda principalis limitatio, vt dum glo. fin. vult, sponsum sustinentem onera matrimonii debere lucrari fructus rerum sibi traditarum ex causa dotis futurae, tantum procedat in eo sponso, cuius matrimonium, nulla iuris prohibitio impediebat, sed tantum aderat impedimentum temporale, quia sponsa non erat adhuc duodecim annorum, & sic non erat apta ad matrimonium, sed post eam aetatem valide matrimonium inter eos contrahi poterat: in his enim terminis aperte loquitur gloss. fin. hic. Sed si impedimentum esset perpetuum, vt potest, quia vis ob aliquam causam prohibebat, inter praedictos matrimonium contrahi posse, propter affinitatem, vel consanguinitatem, vel aliud impedimentum perpetuum, tunc sponsus etiam sustinens onera matrimonii, non faciet fructus suos, i. mo periculum percepti, ab illo sunt auferendi, l. vxori maritus, 27. infra, vsu legat. & ibi Bart. in fine, §. 2. supra de iure nuptiarum, restituit Conarr. de sponsalib. 2. parte, cap. 6. §. 8. num. 25. C. si pater, 1. parte verbo, videretur, a numero 11. de testat. in 6. quem vide late disputantem, an filius hoc casu auferat, vel heres illius, qui illicitum contraxit matrimonium. Sed circa hanc in primis est aduertendum, quod haec limitatio non videtur bene adaptari ad terminos gloss. fin. hic: loquitur enim gloss. in sponso, qui adhuc non contraxit matrimonium. Plane ille, qui solum contraxit sponsaliter illicita, non incidit in penas impositas contrahentibus incestas nuptias, gloss. C. de. verb. contrahere, de consanguin. & affinit. Bald. in rubr. col. 2. supra, eod. & ibi Vincent. num. 59. Rum. num. 32. rationem redditentes, & Oldobrandus, §. si aduersus, name 32. Instit. de nupt. Duenas verget. 150. in 3. limitatio. & sic hoc casu non fit locus filio, sed potius sponsa reuocat pro conditionem sine causa, l. final. supra de condic. sine causa, vnde in his terminis adhuc videtur esse locus conclusioni gloss. fin. hic. Sed nihilominus contrarium verius est, quia gloss. fin. hic loquitur, quando sponsa valide fuerunt contracta cum minore, 12. annis, c. 1. §. porro de dispensat. in pub. lib. 6. Vnde verus sponsus sustinens onera matrimonii lucrabitur fructus: nos autem loquimur, quando sponsa valide fuerunt nuptae, tunc enim in tantum sponsus, non potest praetendere lu-

Rr

crum fructum, quare potius recurrendum videtur ad decisionem, *l. in infamam*, §. 3. *fructus*, *inf. eo* de cuius intellectu, infra agemus.

Sed quid si prædicti matrimonium contraxerunt per verba de præfenti, & tamen copula non interuenit? & videtur dicendum, illos incurere penas iuris præscriptas, *in l. qui contra & authenticam*, *in c. de incest. nupt.* ¶ quod videtur probare text. *l. incestus*, *§. 2. sup. de ritu nuptiarum*, *aduentus*, *l. nuptias*, *infr. de regul. iuris*, probat etiam text. *l. cum hic status*, *§. final. sup. de donation. inter virum*, *aduentus*, *l. gloss. pen. tenet glo.* *Cle. 1. verba contrahere de consensu*, *§. 2. affinit. & in specie Bar. l. final. num. 2. ad finem*, *sup. de condit. sine causa*, & ibi *Paul. num. 4. l. ason num. 2.* afferunt receptum Salycet. *L. qui contra*, *num. 4. de incest. nupt.* *Angel. §. si aduersus*, *num. 3. l. iust. de nupt.* & *Alex. in rub. sup. eodem numero 18. & ibi Vincent. num. 63. late Crot. num. 51. Roim. a num. 355. Palac. rep. rub. §. 36. num. 7. probat Ordin. lib. 2. tit. 15. §. 21. & §. 22. Affinit. cap. 1. que sunt regalia, verb. & bona committentium, item 9. Contrarium tamen sententiam, imo propter solum matrimonium de præfenti, copula non consummatum, non incurri penas impositas contrahentibus incestas nuptias, tenet Anton. *c. c. si necesse, de donato. inter virum*, vbi Panorm. *num. 9.* hanc opinionem menti tenendam esse dicit, quam ibi defendit Præposit. *colum. pen. ad medium*, & pro constanti tenet Vincent. *hic colum. penult. ad finem*, *Novellus de dote*, *1. parte, in prin. num. 3. & 7. in rub. sup. eodem*, *num. 359. Quarum de sponsa*, *2. parte, cap. 6. §. 8. num. 20. Duennas reg. 150. in 3. limit. Pergerinus de iure fisci libro 5. tit. 1. num. 17. ad finem*, *Infuls Clarus in pract. crimina. §. incestus*, *num. 7.* Adducitur pro hac sententia ratio text. *l. si sup. de cond. sine causa*. Secundo, *c. c. si necesse, de donato. inter virum*. Tertio, *§. si aduersus*, *in l. iust. de nuptias*. Quarto, *l. cum hic status*, *§. si sup. de donat. inter virum*, vbi requiritur mulierem esse deductam in domum viri, vt pena incurritur imposita contrahenti incestas nuptias, & si requirit copulam salte præsumtiam, quæ ex deductione ad domum mariti deducitur, vt tradit *Alciat. de præsumt. reg. 3. præsum. 38. in prin.**

Sed his non obstantibus, non est recedendum, a prima opinione, quam confirmat ratio, *l. final. inf. de leg. 1.*

Nec obstant adducta pro contraria opinione: nam ad primum de ratione, *l. fin. sup. de con. sine causa*, respondetur, text. illum aperte loqui in eo, qui tantum contraxit sponsalia prohibita, & probat, quod etsi scierit illa contraxit: non tamen incidit in penas iuris, vbi non est, *gloss. & D. D. Carden. c. c. si necesse*, *num. 3. in fine de donation. inter virum*, *Novellus de dote*, *11. part. in princip. colum. 3. num. 2. Crot. in rub. sup. eod. num. 48. & ibi Vincent. num. 61. & diximus supra*. ¶ Vnde de ratio, quam text. ille assignat, quod non causa stupri, sed matrimonii fuit datum, ita accipienda est, vt si causa stupri fuisset datum, mulier non posset repetere id quod dedit, iuxta regulam, *l. mercedem*, *C. de condit. ob turpem causam*, etiam si intentione tantum stupri datum esset, quantumcumque illud postea secutum non esset, vt explicat *Roim. in rub. sup. eod. num. 356. & in infam. Oldobrand. §. si aduersus*, *num. 32. Infr. de nupt.* Ratio igitur dict. *l. fin. ita* explicata, nihil facit aduersus communem, quam defendimus, imo pro ea retorqueri potest. Cum enim sufficiat dari causa stupri quoad intentionem, quamvis stuprum postea secutum non sit, vtiq; & contracto ma-

trimonio de præfenti, quoad intentionem, causa coitus & sic stupri videtur datum, id est, coitus illiciti, quod sufficit, vt fiscus auferat, *l. Lucius infra, de iure fisci*. Et confirmatur, quia quando sponsalia tantum sunt contracta, causa matrimonii postea contrahendi videtur datum, quod post sponsalia ante copulam contrahendum est. Sed quando matrimonium de præfenti iam contractum est, non potest videri datum causa matrimonii, id est, vt matrimonium contrahatur, sed potius causa coitus totius illiciti, & ideo fiscus debet admitti.

Non obstat secundum, de *c. c. si necesse, de donat. inter virum*, quia si bene aduertas, text. ille magis videtur impugnare id, in quo omnes concordant, quod post matrimonium illicitum copula consummatum, sit locus penas legalibus: nam in specie *c. c. si necesse*, matrimonium fuerat copula consummatum, vt colligitur ex illius verbis ibi (*copula dissolvente*) & tamen probat etiam in his terminis, illum qui dedit, repetere posse, & consequenter non esse locum penas legalibus: quod receptissimis traditionibus in hac materia aperte repugnat: vt aduertit *l. l. fin. col. 3. sup. de condit. sine causa*. Vt igitur hæc difficultas dissolvatur, omnis aliorum intellectibus, placet mihi vltimus intellectus assignatus per *gloss. dict. c. c. si necesse*, quod in specie illius text. ille, qui contraxit incestas nuptias, & dedit, erat rex Legionis, & sic Princeps non recognoscens in temporalibus superiore, & consequenter neq; fiscum, ¶ Vnde merito præsupponitur, quod ipse, & non fiscus datum repetat: & communiter recipitur is intellectus, vt afferit *Alci. in rub. num. 21. sup. eod. Boeri. decis. 26. num. 15. Novellus de dote*, *11. parte, in prin. num. 7.* Quod vltra alios ita explicandum est, quod rex Legionis non dicitur habere fiscum, qui sibi sit superior, & sic ab eo quid possit auferre, quia princeps non est subditus legibus quoad vim coactivam, & penas per illas impositas, *l. princeps, sup. de legib. Thomas, 1. secunda, questione, §. 6. artic. 5. ad 3. & ibi Caietan.* Cum igitur in penas iuris non incidit, merito repetere potest, id quod turpiter videtur dedisse, quia tunc incipit militare ratio expressa, *l. fin. sup. de condit. sine causa*, & ideo merito illa repetitur, *in d. c. si necesse*. Præterea vbi bona veniunt confiscanda propter delictum, pertinet ad illum fiscum in cuius territorio sita sunt, quantumcumque persona delinquens sit subdita alterius iurisdictioni, *arg. l. tutores*, *40. §. heres, infr. de adm. tuto. & ibi Bart. c. postulat, in fine, de foro compet. tradit Palac. rep. rub. §. 39. num. 7.* Cum igitur castra illa donata per regem vxori illicitæ, cum pacto quod ipsa lucretur, & sic ratione pacti ad eam pertineant, merito fiscus regni Legionis illa sita in suo territorio occupat, quantumcumque illa regis vxor illicita, esset filia regis Castellæ, & sic alterius iurisdictioni, ac ita cessat difficultas: cum enim rex, & fiscus idem esse censetur, *gloss. receptum rub. C. de iure fisci lib. 10. idem est dicere, regem occupare prædicta castra, vel fiscum ille auferre.*

Ex qua ratione colligo, quod prout rex reuocat donata per se vxori illicitæ, & quæ ratione pacti ad eam pertinebant, ita etiam & dotem datam per illam mulierem retinere potuit, quatenus in regno suo reperitur: quia quoad penam incurrendam propter incestas nuptias, dos & donatio propter nuptias a pari procedunt, *L. qui contra*, *C. de incest. nupt.* Contrarium tamen videtur sentire *gloss. dict. c. c. si necesse*, ¶ 29 dum dicit, q. rex Legionis, & Castellæ, nō recognoscunt

seunt superiorem, & sic non habebant filium: præsupponit enim, quod etiam rex Castellæ, ex datis per se nihil amittere poterat, & ita etiam Nouellus, de do-
12. 11. part. in prin. nu. 7. Boer. decis. 264. nu. 5. Sed ve-
rius est, quod supra diximus: Nec obstat prædicto-
rum ratio, quia in specie, d. c. *est necesse*, non agebat
de rege Castellæ, sed de filia eius, quæ scienter cō-
traxerat in cessas nuptias, unde nihil prohibet filium
regni Legionis auferre ab ea dote, quæ in suo ter-
ritorio reperitur, ut supra dictum est.

Nec est omittendum, quod Ripa in rubr. sup. eod.
num. 29. Alium nouum assignat intellectum, ad dict.
c. *est necesse*, quod ideo ibi maritus repetit per se do-
nata, quia licet fidei potuisset eō excludere a peti-
tione, & auferre prædictas res, tamen mulier de hoc iu-
re fidei opponere non potuit: nullus enim de iure fidei
opponere potest, præter fideum, gloss. l. *his conse-*
quenter, §. 1. verb. non pertinere, sup. fam. l. *eriscun*, sub-
scribi & Alciat. ibi num. 21. Conarvan de sponsalib. 1. par-
te, cap. 6. §. 2. nu. 23. Costa cap. si pater, prima parte, verb.
prorem, num. 12. de testam. in 6. Qui intellectus nouus
non est, nam cum assignauit Cardinal. dict. capit. *est*
necesse, numero tertio. Et ibi insitit Præposit. colum. 2.
ad finem, & facit pro illis, quod fideus potest prædicta
bona respuere, l. i. §. an bona, in fr. de iure fidei, unde an-
tequam fideus delectaret voluntatem suam, nullus ali-
us de eius iure opponere potest, iuxta doctrinam, gl.
l. 2. sup. si ager uelitalis. Adeo quod in pœnis ipso
iure incurfus, cum necessaria sit sententia declarato-
ria, cap. cum secundum, de heretic. in 6. ante eam latam
nullus de ea pœna possit opponere, ut sentit Bartol.
consilio 81. num. 7. in fine, Menoch. consil. 79. numero 3.
libr. 1.

Sed circa hunc intellectum in primis est aduertē-
dum, quod non bene adaptatur ad terminos, dict.
cap. *est necesse*, ubi neque fideus, neque alius potuit
repellere regem a repetitione datorum, ut sup. ostē-
sum fuit. Item quod lex prædicta ad terminos, is in-
tellectus est in se falsus, nam certum est propter in-
cessas nuptias, scienter contractas, bona amitti ipso
iure, autem: in cessas, C. de iuss. nupt. cap. cum secun-
dum, de heretic. in 6. tradit gloss. autem, de in cessis nu-
ptiis, in principio, verbo. immine, collat. 2. Succedit i-
gitur ea notabilis regula, quod de pœna ipso iure in-
cursu, quilibet opponere potest, & quia allegat ius
omnino exclusiuum iuris agentis, ut sentit glo. l. *his*
consequenter, §. 1. verb. non pertinere, & ibi Bart. sup. fa-
mil. l. *eriscun*, late Tiraguel. l. si uinquam, verb. reuer-
tatur, num. 290. C. de reuoc. donatio. Et in specie quod in
casibus, in quibus dos, donatio propter nuptias, i-
pso iure amittuntur, quod quilibet de hoc iure fidei
opponere potest, tenet Bartol. ad finem, sup. de con-
diti. sine causa, & ibi Fulg. in num. 8. Iason, num. 4. No-
uelli, de dote, 1. part. in prin. num. 4. Ruin. in rubr. sup.
eod. num. 361.

Neque obstat adducta supra pro opinione Rip-
pæ, & sequacium, nam ad primum de auctoritate, gl.
l. *his consequenter*, §. 1. respondetur, eam aperte loqui
in casibus, in quibus requiritur sententia priuatoria:
nam tunc de ea amissione nullus potest opponere
ante sententiam latam. Ceterum si pœna sit ipso iure
incurfa, magis sentit, quod tunc quilibet de iure
fidei opponere possit, ut etiam ibi tradit Bartol. Et est
ratio differentie, quia, ut inquit Bald. c. 1. in prin. num.
1. de iudo sine culpa non amittendo, quando quis ratio-
ne culpæ venit priuandus, necessaria est sententia ad

esse pœnæ, l. eius qui delatorem, infra de iure fidei. Sed
quando est priuatus ipso iure, quamuis tunc sit ne-
cessaria sententia declaratoria, cap. cum secundum, de
heretic. in 6. ea tamen sententia non exigitur ad esse
pœnæ, sed potius ad illius executionem, subscrit
& Alex. consil. 6. num. 20. lib. 3. Ruin. in rubr. sup. eod. num.
365. De prima igitur pœna merito opponi non po-
test, quia ante sententiam non uidetur esse in rerum
natura: quæ ratio cessat in secunda.

Neque obstat si replices, dict. l. *his consequenter*, §.
1. etiam loqui in herede, qui non vendicauit necem
defuncti, quem certum est amittere hereditatem si-
bi delatam ipso iure, l. 1. C. de his quibus ut in dignis,
& ibi Bald. numero 2. Bartol. l. unica, numero octauo, C.
ex delict. defuncto. & ibi Salycet. numero 7. Bartol. l. 1. nu-
mer. 2. in fr. de priuac. delictis, & tamen gloss. dict. l. *his*
consequenter, §. 1. vult, neminem posse opponere, et-
iam de hac pœna præter fideum, quia respondetur in
hoc articulo, ita esse distinguendum, quod aut igi-
tur de hereditate amissa ipso iure, & tunc verum est, si
neminem de hac pœna opponere posse, præter fi-
deum: & est ratio, quia hereditas habet onera anne-
xa, ad quæ fideus in ea succedere tenetur, l. 3. §. si. ad
Trebellian. & ideo priusquam ei queratur, necessa-
rium est, quod prius adhibita deliberatione, fideus
delectaret, velle eam sibi acquiri, l. §. an bona, in fr. de iu-
re fidei, & no. in simili. l. 1. §. sed & quoties, in fr. ad Trebell.
& ideo ante prædictam declarationem, nullus de iure
fidei interim opponere potest. Sed quando agitur
de dote admittenda, vel donatione propter nuptias,
cum de mero lucro agatur: nō est necessaria fidei de-
claratio, ut ei mero iure videatur questita, & ideo qui-
libet de eo iure opponere potest, & ita expressim hos
casus distinguit Bartol. l. fin. ad fin. 3. de conditi. sine causa,
& ibi Fulg. num. 8. & Iason, num. 4. Ruin. in rubr. 3. eod. num. 361.

Non obstat secundum de doctrina gloss. l. 2. sup. 2.
si ager uelitalis, quia respondendum est, eum Bartol.
l. 2. num. 1. ad finem, in fr. de exceptio. rei iud. cate, multum
interesse, utrum in pœna incurfa ipso iure, subintel-
ligatur tacita conditio suspensiva. Si uelitalis, cui
pœna venit querenda: vel conditio resoluitiva, Nisi
ille contraxerit iuxta ea, quæ in simili notantur, l. 2.
sup. de in diem adiectio. Primo casu cum pœna sit sus-
pensiva per tacitam conditionem, ante eam purifica-
tam per declarationem voluntatis, nullus de ea op-
ponere poterit, & in his terminis procedit glo. dict. l. 2.
sup. si ager uelitalis ad finem l. 2. C. de iure emp. h. i. ibi,
Domino uolente. Et procedit etiam quod supra tradi-
dimus, quando hereditas uenit acquiri de fidei: nam
propter onera illi annexa, subintelligitur conditio sus-
pensiva, Si fideus uoluerit, quia alias semel heres, non
potest desinere esse heres, l. et qui in fr. de her. instit. In
secundo autem casu, cum ipso iure pœna sit incurfa,
& ipso etiam iure fidei sit quæ sita, quilibet de eo iure
opponere potest, quauis in potestate fidei sit, eam
acquisitionem ex post facto per contradictionem
resoluere, quod ita colligitur, ex l. 1. in fr. de exceptio-
ne rei iudicate admittita, l. si pro preterito, in fr. de in iuss.
rump. & ita hanc resolutionem probauit Socin. l. 2. 32
num. 10. in fr. de exceptio. rei iudicat. Ruin. consilio 40.
num. 8. lib. 5. Tiraguel. l. si uinquam, verb. reuer-
tatur, num. 291. Et in his terminis procedit opinio, quam
defendimus: nam cum dōtis & donationis propter
nuptias acquisitio, merum lucrum affrat fidei, non
subintelligitur conditio suspensiva, Si fideus uoluerit,
sed potius resoluitiva, Nisi fideus contra uixerit, §. an

bona, infr. de iure fisci, & ideo quilibet de eo iure opponere poterit, Bart. l. final. in fine, supr. de conditione sine causa.

Nec etiam obstat alia ratio, quod in pœnis ipso iure incurfis requiritur sententia declaratoria, & id eo ante eam latam, de illis nullus opponere potest: quia respôdetur, hanc non esse bonam consequentiam: nam sententia declaratoria cum tantum effectum impedit, ne interim fiat executio, & delinques non priuatur interim possessione bonorum, *dist. cap. cum secundum de heretic. in 6. sed quoad alios effectus, sententia declaratoria nullum affert impedimentum, ac si non esset necessaria, ut tradit Dominicus. cap. felicitas, in princ. num. 2. de pœnis, in 6. Inson l. 3. §. quod autem, num. 7. supr. quod quisque iuris, & Armon aliter referens consil. 239. colum. 3. post princip. & Peregrinus, de iure fisci, lib. 4. tit. 6. num. 13. Vnde quilibet de eo iure fisci opponere poterit ad excludendum actorem, qui petit, cum per hoc non fiat executio in eius bonis, neque priuatur bonorum possessione: quo fit, ut de predictis bonis fiscus disponere possit, etiam ante sententiam declaratoriam, dummodo per hanc dispositionem delinquens non priuatur possessione bonorum, ut in simili probat, *et licet Episcopus, de prebendis in 6. tradit Dominicus. cap. 1. §. final. num. 3. de homicid. in 6. Repa cap. sepe, num. 101. de restituito, glossator. Peregrinus de iure fisci, lib. 4. tit. 4. num. 15. Nam reuera dominium predictorum bonorum fisci est, ante declaratoriam sententiam, l. Imperator. infr. de iure fisci. tradit Innocentius, l. necessestis, §. non aliam, 1. par. num. 52. infr. ad Sylvan. Ex his ergo ita deductis constat, intellectum Ripæ ad de ad. esse necesse, verum non esse, ac ob id retineandum esse intellectum supra assignatum, secundum quem constat, textum illum minime obstatre communi opinioni, quam defendimus.**

- 13 Cui etiam non obstat tertium argumentum, de §. si aduersus, *Influit, de nuptiis.* Nam licet loquatur quando cum incestis nuptiis, interuenit coitus illicitus, & eo casu dicat amitti dotem, & donationem, propter nuptias, non addit tamen dictionem, *Tantum.* & ideo ex aliis iuribus suppleri debet, viderem sit, si contrahantur incestu nuptiæ, quantumcuque coitus non inteniatur, *qui contr. C. de incest. nuptiis, l. final. infr. de legatis, l. tradit glossa Clementina prime, verb. contrahere, in principio, de consanguinitate, & affinitate.* Quamvis verum sit, quod si solum tentauerit matrimonium contrahere, & tamen de facto non contraxit, poena tantum extraordinaria puniri debeat, *l. 1. in principio, vnicuique glossa verb. interpellatoris, infr. de extra ordin. criminib. Rayn. in rub. supr. eod. nom. 358.*

Non obstat etiam vltimum argumentum, de l. cum hic sitatus 33. §. finalis, *supr. de donatione inter virum,* quia non loquitur de ductione vxoris ad domum viri, sed de ductione simpliciter, quæ verificatur etiam in matrimonio de presenti, *l. cum fuerit, infr. de condition. & demonstration. l. 2. §. item si quis, infr. de his, quibus ut in d. l. final. infr. de legat. 1. & ita expresse glossa penultimæ, dist. l. cum hic sitatus, §. finalis, & licet erit textus expressus pro opinione defendimus. Conclusio igitur supra posita locum obtinebit, siue matrimonium illicitum sit confirmatum per copulam, §. si aduersus, *Influit, de nuptiis,* siue etiam non sit consummatum; quia ad pœnas iuris incurrendis, sufficit matrimonium illicitum esse contractum per verba de presenti, vt ex supradictis constat. Adde in*

hoc articulo notabile dictum Bald. Nouelli, *de dote, in parte, in principio, numer. 16.* vt maritus in predicto casu nihil possit retinere ex fructibus, & prætextu, quod necessarias impensas fecerit cum persona mulieris, vt puta emendo ei vestes quotidianas, vel præstando ei alimenta necessaria, allegat *l. incestus, 52. supr. de ritu nuptiarum.* Item, *l. in insulam, 43. §. fructus a contrario sensu, infr. eodem.*

Contrarium tamen, imo posse maritum retinere ex fructibus, id quod necessario impendit cum muliere, tenet Paulus, *l. de disitione, columna finalis, supra eodem, & sequuntur Alexander, hic numero tertio, Cland. in fine, Vincent. in rubric. numero 60. supra eodem,* ea ratione, quod etiam malæ fidei possessor deducit necessaria impensas, *l. domum, C. de rei vend. adducunt etiam, l. dote, propter, l. exagresina prima, cum glossa, supra de ritu nuptiarum. † Sed qui velint tenere opinionem Nouelli, his rationibus facile respondere possunt: nam ad primum, de l. domum, C. de rei vend. respondetur, loqui in necessariis impensis, factis in re quæ vendicatur, ipsa enim res meliorata retineri potest, donec meliorationes soluantur, *l. si in rea, supra de conditione indebiti.* Sed si res quæ vendicatur, non est meliorata, non potest retineri, quantumcuque aliaz res vendicantur, meliorata reperiuntur per reum, *l. final. C. commodati, Bartol. l. finem sortem, §. si centum, in fine, supra de condit. indebiti.* Sed in nostro casu vendicantur res quæ non sunt meliorata: ergo retineri nõ possunt eo prætextu, quod necessaria impensa facta sint in persona mulieris, *ut hic aduertit Alber. in fine.**

Non obstat etiam secundum, de l. dote, *propter 61. supr. de ritu nuptiarum* quia loquitur, in impensis necessariis, factis in rebus traditis: & ideo ex his deduci possunt, iuxta regulam, *l. domum, C. de rei vend. quod impensis factis in persona vxoris, applicari non potest.* Placeat nihilominus opinio Pauli, & sequacium, quia res accedunt personæ, *l. influit, sup. de adit. edit. & ideo impensa facta cum persona vxoris, perinde haberi debet, ac si in ipsis rebus facta fuisset, accessoriarum, de reg. iuris in 6. Atque ita etiam propter illas res retineri possunt: quod in specie probat, *l. apud Celsum, §. si minor, infr. de dote except. & l. 1. C. de infantib. expoliti.**

Neq; obstant Bald. Nouelli rationes: nam ad primum, de l. incestus, 52. *supr. de ritu nuptiarum,* respondetur, illius generalitatẽ non includere necessarias impensas, quæ nunquam censerent exclusæ, *l. finis ille, supr. simil. l. ex c. & in specie videtur expressum, l. dote, propter 61. supr. de ritu nuptiarum.* Non obstat secunda, de l. in insulam, 43. §. fructus, *infr. eo a contrario sensu,* quia respondetur, textum illum ita esse explicandum, quod si maritus ignorauit impedimentum matrimonii illiciti, faciat fructus suos, nõ iure maritum: nam cum matrimonium non valuerit, tanquam talis nihil lucrari potest, *l. 1. C. de condit. ob causam,* faciet ergo illos suos iure bonæ fidei possessoris. † Cuius differentia ita est effectus; quia si iure mariti fructus faceret suos, omnes lucraretur, *l. pro oneribus, C. de iure dotum,* sed quando iure bonæ fidei possessoris, omnes quidem etiam faciet suos, *l. bonæ fidei, infr. de acquir. rerum, domin. reuocabiliter tamen nam exstantes tenebitur restituere, l. certum, C. de rei vend. & etiam consumtis, quatenus ex illis factus fuit locupletior, Bartol. l. ex diuersis, numer. 7. supr. de rei vendic. a consumtis autẽ, ex quibus locupletior factus non est, excusabitur propter bonam fidem; vt insinuat, *ad l. in insulam, §. fructus**

fructus inf. eod. & tradit Paul. l. de divisione, nu. 14. sup. eod. Causa hic ad finem, Contrarius de sponsalib. 2. parte, cap. 6. §. 1. nu. 25. A contrario igitur sensu probabit, d. §. fructus quod si ille maritus putatus sciebat impedimentum, & sic consideretur tanquam possessor malæ fidei, is quidem omnes fructus tenebitur restituere, l. qui se debere, §. final. sup. de condit. ob causam, l. uicetia, 12. sup. de ritu nuptiar. & consequenter etiam consumptos, quantumcumque; ex illis non fuerit factus locupletior, l. mala fide, C. de condit. ex lege, l. 1. C. de his quib. ut indign. & ibi Paul. num. 3. Ceterum nihilominus ex fructibus illis, quos restituit, poterit deducere impensas necessarias, factas in rebus restituendis, l. propter, 61. sup. de ritu nupt. l. domus, C. de rei vend. & pari ratione impensas necessarias factas cum persona mulieris res illas repetentis, l. apud Celsum, §. si minor, infr. de doli exceptio, facit, l. plane, sup. de petitio. hered. quicquid contrarium sentiat Aretin. hic num. 4. vers. sed contra.

Postremo in hoc articulo illud tenebis menti, quod, ut pœna imposita contrahentibus incestus nuptias incurrantur, oportet contrahentes sciuisse impedimentum: nam si ignorantes impedimentum, contraxerint prædictas nuptias prohibitas, non incidunt in illas pœnas, sed quod quilibet dedit, repetere potest, l. 1. C. de condit. ob causam, tradit gloss. 2. l. final. sup. de condit. sine causa, gloss. l. qui contra, verb. §. fisco, C. de incestu nuptiar. Bartolus, l. si adulterum, in. 36. princ. pro. numer. 11. infr. de adulter. † Duennas, regula 130. numer. 2. Pone igitur mulierem quidem sciuisse impedimentum, maritum autem ignorasse, & tunc mulier, quæ sciuit impedimentum, incidit in pœnas legis dictæ, l. qui contra, & ibi gloss. verbo §. fisco, C. de incestu nuptiar. maritus autem ignorans, in nullam incidit pœnam, iuxta regulam, ca. 2. de constitut. Quinto tanquam bonæ fidei possessor lucrabitur fructus, l. in usufructu, 43. §. fructus, infr. eodem, scilicet consumptos, §. si quis a non domino. Insunt, de rerum divisione, l. bona fidei, infr. de acquirend. rerum dominio: nam exilantes tenebitur restituere, prout & quilibet bonæ fidei possessor eos restituere debet, l. certum, C. de rei vend. & ita Dyn. relatus a Bartol. hic num. 2. Alex. and. num. 3. ad fin. Novell. de dote, 11. part. in princ. a numero 22. Sed advertendum est, in contrarium facere, d. c. §. fructus, nam aperte vult, maritum putatum considerari tanquam bonæ fidei possessor, facere fructus suos, quos consliterit in oneribus matrimonii impendisse, quasi consumptos in alijs viis non faciat suos: quod ita per eum textum notavit Bartolus ibi in summario, & num. 2. respondens ad regulam, §. si quis a non domino, Insunt, de rerum divisione, l. quod procedit in eo bonæ fidei possessor, qui eam rem possidebat tanquam simpliciter suam: mulierem autem non possidet res dotales tanquam simpliciter suas, sed tanquam uxoris: quarum tamen fructus potest cōducere in onera matrimonii, l. pro oneribus, C. de iure dotum, 142. sup. eodem. Sed opinio Dyni verior est, ex generali regula, §. si quis a non domino, Insunt, de rerum divisione. Neque consideratio Bartoli tuta est: nam & maritus res dotales tanquam simpliciter suas possidet, l. dote, de rei vend. & hac ratione si quid ex fructibus supercell, ultra onera matrimonii, suum facit, dicit, l. pro oneribus Ne-

que etiam repugnat d. §. fructus, quia, vt ibi aduertit Alex. nu. 6. quando maritus consumit fructus extra onera matrimonii, regulariter ex illis efficitur locupletior: & quamvis bonæ fidei possessor fructus indutiales faciat suos pro cura & cultura, dicit, §. si quis a non domino, tamen si ex consumptione illorum, factus est locupletior, tenetur ad eorum restitutionem, quatenus locupletior factus est, vt aduersus glo. tradit Bartolus, l. ex diuersi, numer. 7. sup. de rei vend. Cuius opinio magis communiter recipitur, vt afferit Contrarius res. lib. 1. cap. 3. num. 6. vers. tertia conclusio, Pinellus, l. 2. C. de descend. vend. 2. parte, cap. 4. num. 47. pagina 116. Iuxta quæ dicendum est, maritum putatum, consideratum tanquam bonæ fidei possessor, indistincte liberari, quando constat fructus consumsisse in oneribus matrimonii: quia tunc etiam constat ex illorum consumptione non fuisse factum locupletior. Ceterum si in alijs vltis consumsit, regulariter tenebitur, quia secundum communiter accidentia, constat ex illorum consumptione factum fuisse locupletior. Si tamen contrarium probetur, tunc omnino excusabitur, Paulus, l. de divisione, num. 14. sup. eodem. Pro quo expendo, d. §. fructus, in fine, nam vult, quod si maritus putatus fecit meliorationes in rebus sibi traditis ex causa dotis, tenebitur meliorationes cum fructibus compensare, sentiens, quod si fructus consumsi excedat meliorationes, illos facit irrevocabiles suos, vt est expressum, l. sumus, sup. de rei vend. quamdiu scilicet non consliterit ex illis eum factum fuisse locupletior, vt supra dictum est. Sed quid e contra si maritus sciuit impedimentum, & mulier illud ignoravit? Et tunc dicendum est, mulierem quidem id quod dedit repetere posse, l. 1. C. de condit. ob causam. Quod intelligendum est, siue mulier ignoraverit impedimentum per errorem facti, vel iuris: nam cum agatur de amittenda dote, quæ censetur proprium patrimonium mulieris, l. 3. sed viam, in fine, sup. de minoribus, quilibet error excusabit ab illius amissione: & ideo authentic. incestus, C. de incestu nuptiar. ad pœnam incurrendam requirit scientiam, & ita tradit Bartolus, l. final. num. 4. sup. de condit. ob causam, sine causa, communiter receptus, vt afferit Cossu, c. si pater, prima parte, verbo, uxorem, num. 7. de iudic. Crotus in rubric. sup. eodem, a num. 53. & tradit Romanus consil. 506. num. 24. Ruinus consil. 100. num. 3. lib. 3. quidquid Bellon. consil. 84. num. 3. asserit contrarium esse receptum. Quibus adde Bartolum, l. si adulterum, in. 11. principio, numer. 11. infr. de adulterio, & Anglum, §. penult. num. 3. Insunt, de nuptiar. † Ceterum si agatur, quod mulier amittat donationem propter nuptias sibi factam per maritum putatum, cum tunc agatur de lucro amittendo, iustissimus error requiritur, ne illam mulier amittat, l. qui contra, C. de incestu nuptiar. Ignorantia igitur iuris liberabit mulierem a graui pœna, scilicet corporali, vel amissione propriorum bonorum, l. si adulterum, §. 1. infr. de adulter. Ruinus consil. 100. num. 3. lib. 3. & consil. si, numer. 16. lib. 1. In lacris autem consuetudinis, iuris error nihil prodest, l. regula, sup. de iuris & facti ignorant. & in materia resoluit Couar. de sponsal. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 22. Cassantius consil. 40. num. 15. Cossu. si pater, 1. parte, verbo, uxorem, nu. 7. de testam. in 6. Cephal. consil. 391. num. 76. lib. 3. Et ad hunc modum est explicandus Oldobran, §. si aduersus, num. 34. Insunt, de nuptiar. & Duennas reg. 130. num. 2.

Vnde infertur elegans explicatio ad *l. cum hic statu* §. *fin. sup. de donat. inter virum*, dum probat, donatum mulieri per maritum putatum, a fisco auferri: nam debet intelligi, quando uterque sciuit impedimentum, vel saltem accipiens ignorauit impedimentum ignorantia iuris; his enim casibus fiscus auferet, iuxta supra tradita: & in specie *Costa. dict. ver. b. exorrem, num. 7.* de quo tamen dicendum est, ut infra declarabimus, *l. si cum dotem, §. fin. nu. 26. infr. eod.* Sed si in isto errore ignorauit impedimentum, tunc fiscus nihil auferet, *ad l. qui contra. C. de incest. nupt.* Si autem maritus sciuit impedimentum, considerabitur tanquam malæ fidei possessor, & consequenter omnes fructus tenebitur restituere, ut supra dictum est. Quibus addendum est, ibi tradita procedere, quando dominus seruæ matrimonium contrahentis, vendicat dotem, vel etiam fiscus. Ceterum si ponas mulierem dotem repetere (ut sunt termini huius questionis) videtur dicendum, maritum consideratum tanquam malæ fidei possessorem, debere liberari a fructuum restitutione, quatenus probauerit, se eos consumsisse in oneribus matrimonii: neque enim æquitas patitur, mulierem locupletari cum aliena iactura, *l. nam hoc natura, supra de condit. indebit.* Bonus text. *l. si quis inceptus, §. final. supra de infitor. acton.* Inueniunt tamen, quod Baldus Nouell. de dote, *11. part. in princ. num. 16. vers. sed circa hoc dubium*, in hoc articulo ita distinguit, quod si mulier repetit dotem a marito malæ fidei possessore, maritus autem fecit impensas necessarias propter personam mulieris, ut pote emendo illi vestitum, & victum quotidianum, poterit illas retinere, opposita doli mali exceptione, neque alias mulier locupletetur cum aliena iactura, *l. plane, sup. de petito. hered.* Si autem impensa non fuit necessaria, sed vilis, vel voluptuaria, quia ei emit vestes sumptuosas, si quidem exstiterit, poterit maritus earum pretium deducere, ne alias bis idem exigatur, contra regulam, *l. bona fides, infr. de regulis iuris*, si vero non exstiterit, minime earum pretium deducere, vel repetere poterit, *ad l. plane, in fine, sup. de petito. heredat.* Si vero impensa fit facta in rebus dotalibus, necessaria quidem deducetur, *l. dote propter. 61. sup. de ritu nuptiarum*, si vero fuerit vilis, vel voluptuaria, non deducetur, *l. domum, C. de rei vendicat. Bart. in fundo, num. 11. sup. de rei vendicat.* Sed circa hanc resolutionem Baldi Nouelli in primis est aduertendum, quod ipse præsupponit, quod si tertius, vel fiscus, repetat dotem, maritus consideratus tanquam malæ fidei possessor, impensas etiam necessarias factas cum persona mulieris repetere non potest: quod tamen falsum esse supra probauimus. Erit ideo vterius resolucendum est, quod si tertius, vel fiscus repetat dotem, maritus consideratus tanquam malæ fidei possessor, deducet nihilominus impensas necessarias, ut supra probatum est. Non sic viles, vel voluptuarias, *l. domum, C. de rei vend.* Si vero mulier repetat, impensa vilis vel voluptuaria ei imputanda est, si alias eam erat factura, *argument. l. in pupilo, infra de solutio.* Si vero eam non esset factura, neque exstet, est nihilominus imputanda mulieri, si propter culpam eius etiam leuissima culpa, *l. si ut certo, §. sed inter dum, sup. commodat.* Præterea dum Baldus Nouellus in prædicta resolutione præsupponit, quod maritus malæ fidei

possessor, non poterit deducere impensas viles, vel voluptuarias factas in rebus dotalibus, quia iuris interpretatione eas videtur mulieri donare, §. *ex diversis. Institut. de rerum diuisione*, tamen non videtur verum: nam cum mulier ignorans impedimentum, 40 putaret matrimonium valere, quoad eam idem obseruandum est, ac si valeret matrimonium, *argument. l. si qui putat, 15. infra de acquirend. hereditat.* & consequenter non potest allegare huiusmodi impensas ei fuisse donatas per maritum putatum, cum ipsa non habuerit animum accipiendi, *l. si ego, sup. §. certum petatur.* Imo magis contrarium, propter suam opinionem: vnde quoad eam in prædicto casu magis videtur inducenda traditio glo. *l. cum vir, infr. de doli except.* & Bart. *in fundo, nu. 11. sup. de rei vend.* & consequenter in his terminis locum habere debet decisio. *in fundo, sup. de rei vend.*

Vltimo tenendis menti, quod leges imponentes pœnas contrahentibus incestas nuptias, intelligendæ sunt de his incestis nuptiis, quas leges civiles tanquam tales improbant, non vero de contrahentibus incestas nuptias, quas ius canonicum incestas reputat: & tamen ius civile eas tanquam legitimas amplectitur. Exemplum erit in linea transversali, in qua ius civile permittit matrimonium inter exsistentes in secundo gradu, computato secundum ius canonicum, §. *duorum, Institut. de nupt. l. celebranda, C. de nupt.* & tamen ius canonicum prohibet matrimonium inter transversales vique ad quartum gradum, *cap. non debet, de consanguinitat. & affinitat.* Pone igitur, quem contraxisse matrimonium cum transversali, in secundo, tertio, vel quarto gradu: is quidem attentio iure canonico incestas contrahit nuptias, non sic iure civili, vtrum igitur is incidat in pœnas, *authent. incestas, C. de incestis nuptiis.* Ee dicendum est, non incidere, neque enim pœna iure civili imposita, locum habere debet in matrimonio, quod idem reputat legitimum, *argument. l. Gracchus, C. de adulteris, & ita Calderin. consilio vltimo, de consanguinitat. & affinitat.* Dominicus consilio septuagesimo primo, ad finem, Bermondus de publi. concubinar. in rubrica de incestis, numero trigesimo secundo pagina 96. Decius consilio 268. *Conclusio numero quinto, Alciat. c. cum coniugatur, nu. 16. de iureiur. & late Crot. in rubrica num. 58. sup. eod. dicit receptum, Peregrin. de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 18. Bermondus de publi. concubinar. in rubrica de incestis num. 32. pagina 96.* Similiter matrimonium iure canonico prohibetur inter affines, etiam affinitas propter copulam illicitam sit contracta, *c. de discretionem, & cap. super eo. de consanguinitat. & affinitat.* Quæ tamen prohibitio non inuenitur iure civili facta: & tunc demum eo iure inter affines prohibetur matrimonium, quando per copulam licitam contracta est, ut per Perrum Gregorium in *synagmate iuris, lib. 9. cap. 10. num. 5.* Poncigitur, quem contraxisse matrimonium cum sorore illius, quam illicitè cognouit: is tunc iure canonico illicitas nuptias contrahit: non sic iure civili: is ergo non incidit in pœnas, *authent. incestas, Cod. de incest. nuptiis, & ita Anchar. consil. 391. quæstio. quem sequitur Decius consil. 268. num. 5. Hippolyt. sing. 234. Boscius in praxi, tit. de coitu damnato, nu. 74. Bueri. decif. 518. num. 5. Bellon. consil. 14. nu. 4. & 5. qui omnino videndus est, & Iulius Clarus in praxi criminali, §. incestus, num. 3.* Contrariam tamen sententiam, imo quod pœna, *ad authent. incestas*, habeat locum in con-

trahent-

trahente incestus nuptias, attento iure canonico, quantumcumque iure civili incestus non censeatur, tenet Panorm. c. *est necesse*, ad finem, de donation. inter virum. Quam opinionem magis receptam esse fateatur Decius consil. 18. Oldobrand. §. si aduersus, num. 36. Infr. de nuptiis, Boer. dec. 264. num. 13. ad finem, Bernardus Diaz, in practica criminali canonica, cap. 84. Conuarr. de sponsal. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 18. & multis rationibus quibus in materia matrimonii leges cedunt iuri canonico, cap. quaedam lex 35. quæstio. 3. gloss. 1. §. fin. Infr. de gradib. Quæ tamen ratio parum viget, quia nos fatemur, ius canonicum in prohibitione quam fecit, præualere iuri civili, ac ita hodie non obnecere decisionem, l. celebrandis, C. de nupt. ut ibi tradunt, gloss. fin. Cyn. Bald. & Salyr. Ceterum dum inde intertur: ergo debet habere locum pœna, d. ant. incestus, negatur consequentia, quia licet per legem nouam extendatur dispositio, siue prohibitio: ea tamen extensio non intelligitur facta quoad pœnam. Ioan. Andr. & Domin. cap. diffinitio, de rescript. an. 6. Panor. c. 1. num. 14. de locato, tantum igitur habebunt locum pœnæ per scriptæ Clem. 1. de sanguini. & affini. quod est notabilis interpretatio, cap. cum secundum, de heretic. in 6. dum facit mentionem de pœnis incurtis per contrahentes incestus nuptias. In regno autem Portugaliz non incurritur pœna, d. ant. incestus, nisi quando matrimonium contrahitur intra secundum gradum, computatum secundum ius canonicum. Ordin. lib. 2. tit. 15. §. 22. In regno autem Castellæ vide, l. 7. tit. 2. lib. 8. ordin. Et vtrum si contrahentes incestus nuptias, dispensationem postea a Summo Pontifice obtineant, ob id liberentur a pœnis, dict. ant. incestus, vide, Rebuff. in proemio consilii. Galliarum, gl. 5. m. 65. Giamma. dec. 180. & dec. 352.

His ita explicatis, restat disputandum illud, quod arg. gloss. fin. hic deduxit Socin. num. 3. quod prout sponsus ante matrimonium lucratur fructus perceptos ex rebus traditis nomine dotis futuræ, si sustineant onera matrimonii, quantumcumque sponsalia sint promissio matrimonii contrahendi, l. 1. de sponsalib. sic pariter si ille, qui promisit vendere, rem tradidit, & emtor pretium soluit, fructus perceptos ex re tradita debet facere suos? Nam sicut maritus æquiparatur emtori, l. ex promissione, infr. de action. & obligatio. sic etiam & sponsus debet æquiparari illi, cui facta fuit promissio de vendendo. Inducit etiam text. l. fin. §. final. sup. de fundo dotali, ubi maritus ex pacto tenebatur res affirmatas restituere certo pretio; quod in effectu est pactum de reuendendo, & tamen si mulier soluit partem pretii pro ea, fructus ad eam pertinent: ergo idem in proposito dicendum est. Quam opinionem consulendo probat idem Socin. consil. 170. col. pen. lib. 2. & subseribit Cagnol. num. 172. C. de pact. inter emtor. Rogerius a Mota, l. traditionibus, num. 31. C. de pact. Curt. Junior, consil. 82. colum. fin. Paris. consil. 60. num. 23. lib. 1. & late persequitur Tirag. lib. 2. retr. act. in fine, a numer. 67. & alio relati per Petram de fideicom. §. 2. a numer. 154. Contrariam nihilominus opinionem, imo quod emtor in prædicto casu non faciat fructus suos, defendit Iason hic num. 4. dicens, se ita consuluisse, & re vera consuluit, consil. 117. in questione, libro primo, & ante eum, ita etiam consulendo tenuit Alexand. consil. 121. lib. 4. & multis alia quos refert, & sequitur Amyon consilio 140. numer. 11. libro quinto, & verius existimat Hieronym.

Gabriel. consil. 64. nu. 6. ad finem, Petra de fideicom. quaestio. 2. a numer. 152. Mouentur, quia qui promittit vendere, adhuc non vendit: aliud enim est vendere, aliud pactum de vendendo, l. in bona fidei, supra de eo quod certo loco. Vnde quamuis perfecta venditione venditor possit petere pretium, & emtor rem sibi tradi, l. 1. C. de actio. emti. tamen qui promittit vendere, neque potest petere pretium, neque ille, cui facta fuit promissio, potuit agere, ut res sibi tradatur, sed potius ut venditio celebrari, l. si sibi, §. si tibi, supra de actio. emti. Paul. consilio 93. numero secundo lib. secundo. Et eadem ratione, cum adhuc non sit facta venditio, periculum interim non pertinet ad futurum emtorem, l. necessario, supra de pericul. & commod. rei vend. ergo pariter neque fructus ad eum pertinere debent, vt colligitur ex ratione, l. fructus, C. de actio. emti. & in specie ita arguit Alexand. consil. 121. numer. 8. lib. 4. Item & secundo, quia promissio de vendendo habilis est ad petendum celebrari conueniam venditionem, non autem ad transferendum dominium: ergo ex traditione sequuta non potuit transferri dominium, iuxta regulam, in nouam munda, infra de acquir. rerum domini. Tantum igitur potest videri translati possessio, quæ non est sufficiens ad acquirendos fructus, nisi quando possessor animo domini rem possidet, vt quia existimet esse suam, l. qui scit, §. in aliena, supra de vsuris, l. bona fidei, infr. de acquir. rerum domini. Cum igitur possessor in nostro casu sciat, dominium esse illius, qui promissit vendere, non faciet fructus suos, sed potius inducetur regula, l. 1. & 2. C. de pignori actio. Et qui velit hanc opinionem defendere, ad rationes Socini, facile respondere poterit: nam ad primum de auctoritate gl. fin. hic supra offendimus, eam non esse veram: & ideo in illa non potest fieri fundamentum. Præterea Dd. prædictam traditionem admittunt ea ratione, quia inter sponso in prædicto casu debet præsumi mutua donatio, vt supra offendimus. Quæ ratio nostris terminis applicari non potest, tum quia inter sponso tantum coniunctos facilius potest præsumi donatio, l. si seruus, supra de donation. inter virum, tum etiam, quia pactum de vendendo præcedens, excludit omnem præsumtum animi donandi. Non obstat secundum, de l. fin. §. fin. supra de fundo dotali, quia procedit in pacto de re restitutuenda, quod multum differt a pacto de vendendo, vt pulcre probat. Aretin. consil. 6. a numer. 1. & vtique pactum de re restitutuenda, præsupponit venditionem factam, cum sola rei restitutio, vel traditio veniat in pacto: & ideo merito Alexand. consil. 121. num. 9. lib. 4. dicit, in casu d. l. fin. §. fin. venditionem fuisse celebratam, & hac ratione fructus pertinere ad mulierem pro parte pretii soluti. Ceterum quando est pactum de vendendo, quod supponit, adhuc non est facta venditionem: fructus nullo modo pertinent ad emtorem futurum, a cessante ratione, l. fructus, C. de actio. emti. Sed quamuis ex his opinio Alexand. & Iasonis facile defendi possit, mihi tamen opinio Socin. verior videtur, quia qui promissit vendere, & accepto pretio rem tradidit, clare ostendit, se voluisse promissionem suam implere, & executioni mandare, & consequenter promissionem de vendendo transferre in veram, & puram venditionem, & ita in specie Couarr. resolutio. libro tertio, capitulo quarto, ad finem, Baptista, l. curabit, numero 154. Cod. de actio. emti. & alia quos refert Petra de fidei-

commiff. q. 8. an. 154. quem vide. num. 136. Et pro illis videtur text. l. contrarius, ad medium, C. de fide instrument. ubi venditor dicitur perficere contractum, si recepto pretio rem tradat: cum ergo presumatur, partes reduxisse promissionem de vendendo ad putram venditionem, cessat omnis difficultas.

Neque obstant rationes contrarie opinionis: nam ad primam respondetur, verum quidem esse, quod si sola promissio de vendendo proponatur, non est venditio, neque ratione illius fructus pertinebunt ad eum, cui facta fuit promissio de vendendo. Sed si vterius addas, illum, qui promisit vendere, rem tradidisse, & pretium accepisse, negari non potest, effectus puræ venditionis fuisse subsequutos: unde credendum est, & ipsam promissionem de vendendo, ex mēte partium fuisse reductam ad terminos puræ venditionis.

Non obstat secundum, quia respondeo, argumentum concludere, si tempore traditionis declararetur, quod per hoc volebat promissor convertere promissionem de vendendo in puram venditionem: nam tunc neque dominium videretur translatum, iuxta regulam, l. nunquam nuda, infra, de acquir. rer. domin. nec ille cui res tradita est, faceret fructus suos, sed in dubio per traditionem censetur translatum dominium in eum, cui facta fuit promissio de vendendo: nam regula dicit. l. nunquam nuda, limitatur, quando præcessit causæ etiam de futuro habilis ad transfereendum dominium: nam in dubio propter eam censetur dominium translatum sequuta traditione, ut probatur in isto text. & l. sed nisi, q. supra de iure dotum, tradit gloss. l. contrarius, verb. vel id, C. de fide instrument. & in specie Socinus, hic ad finem, & consil. 170. columna prima, & seq. libro secundo Rogerius a Mota l. traditionibus, numer. 31. C. de pacti. Tiraquell. libro secundo, retract. in fine, nu. 67. Unde cum dominium videatur translatum, merito accipiens faciet fructus suos, l. sequitur, §. si fructus, infra, de usufructu. Et confirmantur prædicta per l. sic ut, 23. §. fin. supra locati, ubi quis vendidit rem, & tradidit, adiecto pacto, quod emtor haberet rem titulo locationis, donec pretium solueret: quod pactum valet, quia ex eo quod declaratum est, emtorem titulo locationis rem tenere, ostenditur, in eum, non fuisse translatum dominium, & neque pignus, infra, de rebus iuris, sed potius venditorem illud sibi reservasse, donec pretium solueretur, & sic quod emtor rem tantum interim detineret, & pro ea solueret pensionem, ut explicat Panormitan. consilio 66. a numer. 1. libro primo, Socin. consilio 176. numero octavo, libro secundo, Covarr. resolutio libro tertio, cap. 4. numero sexto, Baptista l. curabit, numer. 148. C. de action. emptio. Quamvis non satis perceperit Capolla, cautel. 125. Sic ergo & quando in nostro casu declaratum fuerit, quod dominium non transferatur in emtorem, ille non faciet fructus suos. Sed in dubio contrarium est dicendum, ex supra traditis. Sed quid, si venditor in his terminis accepit pretium: & tamen non tradidit rem, verum tunc sit inducenda æquitas, l. curabit, C. de actio. empti? Et Socin. hic numero 3. pro consueti tenet, illa esse inducendam, & idem, consilio 170. numero 13. libro secundo, & ex professo defendit Covarr. resolutio, libro 3. cap. 4. numero final. Cognol. l. curabit, numer. 4. & ibi Baptista, numer. 157. late Tiraquell. libro secundo, retract. in fin. numero 70. & alia adducit per Petram l. ejusdem qu. 8. numero 151. & numero 154. &

est decisio Bald. conf. 451. Dominus Nicolaus lib. 2. Adducunt text. l. fin. §. fin. supra de fundo dotali. & facit, quia in terminis, l. sicut 23. §. fin. supra locati, quomvis eo casu, si, per traditionem non censetur dominium translatum in emtorem, ut supra diximus: tamen pro qua parte emtor pretium soluerit, fundi fructus ad eum pertinebunt, ut arguitur d. l. fin. supra de fundo dotali, tradit Panor. consil. 66. numero 4. lib. 1. Facit etiam, quod in specie, d. l. curabit nihil interfit, verum dominium sit translatum in emtorem, nec ne? sed si virget inæqualitas, scilicet, quod quis re & pretio fruitur, locū habet æquitas, d. l. curabit, ut tradit Bald. l. traditio, nu. 11. C. de actio. empti. notabiliter Covarr. resolutio, lib. 3. cap. 4. numero 4. Sed his non obstantibus, verius est, quod si ante sola promissione de vendendo, ex eo quod promissor pretium receperit, non habet locum decisio, d. l. curabit, ut tenet Alexand. ad Bart. l. Iulianus, §. offerri, supra de actio. empti. & consil. 121. numero 8. lib. 4. Iustin. hic numero 4. Petrus de fideicom. q. 3. numero 136. Decius consil. 13. numero fin. & verius existimat Hieron. Gabriel. consil. 64. numero 9. ad finem, & nos supra probavimus: nam qui obligavit se ad vendendum, non se obligavit ad tradendum, nisi postquam perfecta esset venditio: quamvis igitur pretium accipiat, non ob id debet videri recessisse a priori voluntate, l. cum qui, supra de probatio. & ideo, cum in eo, respectu traditionis, nulla omnino mora considerari possit, non potest locum habere decisio, d. l. curabit, ex traditis, l. preced. Neque obstant contraria, nam ad primum, de l. final. §. fin. supra, de fundo dotali, respondetur loqui, ubi tacite pura videtur precedere venditio, ut supra diximus, quia etiam ratione potest admitti decisio Panor. consil. 66. numero 4. lib. 1. supra relata? Nam eo casu præcessit pura venditio, & quis dominii translatio fuerit dilata in tempus, quo integrum pretium esset solutum, si tamen pars pretii sit soluta, nihil impedit induci æquitatem d. l. fin. §. fin. supra de fundo dotali. nos autem loquimur in promissione de vendendo, in qua respectu traditionis nulla mora considerari potest in eo, qui promisit vendere ante perfectam venditionem.

Non obstat secundum, quia fatendum est, æquitatem, d. l. curabit, locum habere, etsi nulla culpa in venditore considerari possit. Ceterum si voluntate partium differat rei traditio, vel solutio pretii, tunc, quia propter voluntatem partium cessat consideratio inæqualitatis, non habet locum æquitas, d. l. curabit, ut dictum est, l. precedenti. Plane in hoc casu ex conventionne partium differat traditio rei in tempus, quo sit celebrata venditio, & sic debet cessare prædicta æquitas. Et ex his inferitur elegans explicatio ad supra tradita, quod ubi præcessit promissio de vendendo, & sequuta est traditio, in dubio censetur dominium translatum: quod si emtor pretium non soluat, non ob id tenebitur usuras pretii solvere, in-texta d. l. curabit, cum voluntate venditoris tacita ei videatur concessa dilatio ad soluendum pretium, donec venditio esset celebrata. Neque dicas, quod ex eo quod promissor tradidit rem, videtur voluisse promissionem de vendendo transferre in puram venditionem, ut considerat Covarr. resolutio, lib. 3. cap. 4. numero fin. quia respondetur, hanc transpositionem fieri non posse, nisi de consensu utriusque partis, l. i. C. quando liceat ab emptio, discedere, emtor autem, qui rem accepit, & tamen non solvit pretium, non est credendus a priori conventionne recessisse, l. cum qui, supra de probatio. Ut igitur promissio de vendendo censetur

transfusa in puram venditionem, oportet, quod v-
triusque factum interueniat, scilicet, quod promif-
sor rem tradat, & accipiens soluat pretium: in his e-
nim terminis procedunt supra tradita. † Et hæc satis
in materia huius legis.

S Y M M A R I A.

- 1 Explicatur littera huius text.
- 2 Quando matrimonium durauit per plures annos, ex-
cuius anni fructibus deducenda est expensæ facta
per uxorem.
- 3 Et descenditur ex fructibus primi anni esse deducen-
das.
- 4 Et respondetur, rationibus communis opinionis con-
trarium tenentis.
- 5 Et quæ utilitates ex hac disputatione resultent.
- 6 Fructus intelliguntur deductis expensæ circa consu-
tibus.
- 7 Et circa hoc notabili ponitur declaratio.
- 8 Fructus intelliguntur deductis expensæ ex interpre-
tatione iuris.
- 9 Agitur de intellectu lsi seruus seruum, §. si olimam,
supra ad leg. Aquilam.
- 10 Et elegans in eius materia ponitur resolutio.
- 11 Explicatur lsi quis domum, §. hoc subiungi locati.
- 12 Quando debent considerari aduentum casus.
- 13 Quamuis integri fructus inbeantur restitui, debet
intelligi deductis expensæ.
- 14 Si in rescripto principi fiat mentio fructuum, intelli-
guntur deductis expensæ.
- 15 Expensæ facta gratia custodiendi fructus, etrum di-
catur facta gratia fructuum.
- 16 Decima soluuntur non deductis expensæ.
- 17 Colonius partiarius non deducit impensas ex fructi-
bus.
- 18 Agitur de intellectu l cum duobus, §. 2. §. si in coem-
dis supra pro socio.
- 19 Assignatur vera ratio, cur ex decimis non deducan-
tur impensæ.
- 20 Et cur ex decima personali deducatur impensæ.
- 21 Gabella solvenda ex fructibus, intelliguntur deductis
expensæ.
- 22 Decima, quæ in regno Castella debetur tutori, & vi-
gesima quæ eidem debetur in regno Portugallia,
debet intelligi deductis expensæ.
- 23 Agitur de intellectu l quoties, §. 1. §. si colonus, supra de
usufructu.
- 24 Et explicatur ratio illius text.
- 25 Et ostenditur non procedere in terminis huius text.
- 26 Quando debetur certa, & determinata pars fructu-
um, non deducuntur ex illis impensæ.
- 27 Explicatur doctrina Bart. hic num. 7.
- 28 Vera assignatur resolutio in hac materia.
- 29 Agitur de intellectu l fundi Trebatiani, infra de usu-
fructu legat.
- 30 Et noue inducitur pro communis opinione.
- 31 Cur in specie d. l. fundi Trebatiani, pro fructibus quan-
titas soluitur.
- 32 Explicatur gl. l. si quis argentum, §. 1. verbo, fundos,
C. de donatio.
- 33 Quid contingatur appellatione fructuum.

Lex Fructus, VII.

IS Text. prosequitur eandem materiam diuisionis
fructuum inter coniuges, quâdo ante finitum an-

num dirimitur matrimonium, perferibique eam
notabilem regulam in materia fructuum, scilicet,
quod fructus intelliguntur deductis impensæ; scilicet,
factis gratia ipsorum fructuum, l. diuortio, §. §. fin.
infra eodem, l. 26. tit. 11. part. 4. & explicat gloss. hic
verb. impensæ. Quæ regula sibi locum vindicat, siue
vxor fecerit eas impensas, vt pote quia ante matri-
monium, siue fundum tradidit, fecit omnes impen-
sas necessarias ad fructus producendos, & colligen-
dos: nam tunc in diuisione fructuum, is modus ob-
seruabitur, vt prius ex fructibus deducatur, id quod
valet impensæ prædictæ, & id in solidum pertineat ad
partem vxoris. Ex fructibus autem, qui superflunt,
fiet diuisio pro rata anni inter coniuges, siue etiam e
contra, in illo anno quo dirimitur matrimonium,
maritus fecit prædictas impensas: nam id quod va-
let, in solidum cedet in partem mariti, & fructus,
qui superflunt, diuiduntur pro rata. Quod si in
eodem anno maritus simul & vxor fecerint impensas,
eamdem admittetur proportio, vt id quod valet im-
pensæ vxoris, in solam eius partem cedat, & quod va-
luerit impensæ mariti, pariter eius tantum parti ap-
plicetur: & quod superest, factis his deductionibus,
inter eos diuiditur pro rata, vt is text. clarissime probat,
† qui tantum difficultatem continet in versiculi
final. in quo talis casus proponitur. Pone, quod in
eo anno, quo contrahitur matrimonium, vxor fecit
impensas circa fructus illius anni, ac illa si eo anno non
interuenisset diuortium, obseruanda erant supra tra-
dita. Sed si matrimonium per plures annos durauit, ita
vt fructus illius primi anni sint consumti, qualiter hæc
impensæ vxoris deducenda sit? quæstio est. Et iure
consult. respondet, necessario esse computandum
tempus primi anni, quo contractum fuit matrimo-
nium. Quam quidem obsecram resp. opinionem Al-
berici. hic numer. 1. ita declarat, vt in fauorem mulie-
ris consideretur annus, quo contrahitur matrimo-
nium, tam quoad impensas, quam quoad fructus, vel
potius, vt ego explico, quamuis fructus illius primi
anni considerentur tanquam fructus anni sequentis,
quo contrahitur matrimonium, atque ob id cum fru-
ctibus sequentis anni confundantur. l. diuortio, §. 2. in
principio, infra eodem, tamen quoad deductionem
impensarum, non admittitur hæc confusio, sed ex
fructibus primi anni per se consideratis deductio fiet
expensarum. Sed restat videndum, vtrum deductio
prædicto modo sit facienda, ex fructibus primi anni, an
tequam contraheretur matrimonium, seminati, &
producti: an vero ex fructibus ultimi anni, quo dirimi-
tur matrimonium? Et gloss. penultim. & final. existi-
mat, eam esse faciendam ex fructibus anni ultimi,
quo dirimitur matrimonium: rea ratione mota, quia
in hoc versiculo final. proponitur, matrimonium
durasse per multos annos: vnde perisimile est, fru-
ctus primi anni esse consumtos, iuxta traditionem,
gloss. l. unica, C. si aduersus usufructum. Et cum is text. in
principio dicat, ex fructibus ipsis deducendam esse
impensam, necessario consequitur, eam hoc casu esse
faciendam ex fructibus ultimi anni, quo dirimi-
tur matrimonium. subscribit Bartolus hic numero 3.
Paulus, num. penultim. & communiter alii, vt asserunt,
Alexand. num. 3. Iason, num. 11. Quid. in fine, & de-
fendunt. Vincent. num. 14. Zosius, num. 17. Campos de
dote, 2. parte, questione, 14. Qui pro hac interpreta-
tione eam etiam adducunt rationem, quod dos est
quid inuiciale, l. quod dicitur, §. 3. infra de impensæ, & in

vniversalibus vna res succedit loco alterius. *l. Imperator, 72. §. fin. infr. de legat. 2. l. si rem & pretium, supr. de petit. hered. §. Vnde nihil mirum, si fructus vltimi anni, quo dirimitur matrimonium, subrogetur loco fructuum primi anni, quod contractum est matrimonium. Tertio, quia si fundus dotalis tradatur plenus fructibus, & matrimonium durauit per integrum annum, maritus lucratur omnes fructus illos, absque deductione impensarum, vt sentit text. & probat, *l. sequens, & l. dotis fructus, §. in principio, supr. de iure dotum*. Si ergo hoc casu expense essent deducendæ, ex fructibus primi anni, id nimis præiudiciale esset marito, qui eos fructus lucratur, absque deductione impensarum, si per integrum annum matrimonium durauit: ergo a fortiori in terminis huius textus, in quibus matrimonium durauit per plures annos. Quæ ratione vitur Alexander, *hic numero quinto, Campesius de dote, secunda parte, questione. 14.* Contrariam tamen opinionem, imo impensas esse deducendas ex fructibus primi anni, pro quibus factæ sunt, defendit Cumanus, *hic numero 5.* Quam opinionem defensibilem dicit Socinus, *hic numero 12.* Ego autem etiam veriorē existimo. Primo per regulam huius textus in principio, ex qua constat, fructus non esse factos mariti, nisi deductis impensis, quarum deductio debet augere dotem, & sic a marito cum reliqua dote est restituenda: idque clare probat text. in fine, dum dicit, considerandum esse tempus, quod currit ante traditum fundum, & sic vult, fructus primi anni esse considerandos, & ex illis faciendam esse deductionem impensarum: quod agnoscit Romanus, *hic numero septimo, in fine*. Subdens tamen id verum esse, si illi fructus existant: alias enim dicit, necessario ex fructibus vltimi anni faciendam esse deductionem. Sed ego hanc necessitatem non perspicio: nam si fructus non existant, eorum loco succedit æstimatio, vt notatur, *l. diuortio, §. ob donationes, infr. eodem, & ex ea quantitate deducetur pretium impensarum*. Et vrgenter facit, quod licet ex diuersis fructibus eiusdem anni possit fieri deductio impensarum, *l. si fundus, g. §. final. infr. eodem*, tamen ex fructibus diuersorum annorum non permittitur deductio gloss. recepta, *l. diuortio, §. fin. verbo, satisfaciendum, in fine, infr. eodem*. Ergo propter impensas factas in fructibus primi anni, non est permittenda deductio ex fructibus vltimi anni, quo dirimitur matrimonium.*

Et præterea hac opinione, non obstant rationes communis opinionis: nam ad primam respondetur quod licet fructus non existant, non ob id sequitur faciendam esse deductionem ex fructibus diuersi anni, cum id iuris rationes non permittat, iuxta traditionem gloss. dict. *l. diuortio, §. final. infr. eodem*, sed potius sequitur, quod illorum loco succedat æstimatio, *gl. l. diuortio, §. ob donationes, infr. eod.* ex qua potest fieri prædicta deductio.

Non obstat secundum, quia respondetur, tunc demum in vniversalibus vnam rem succedere loco alterius, quando hæc res processit ab alia, quæ sub vniversalitate continebatur, vel illius contemplatione data fuit, *l. si rem & pretium, supra de petit. hered. data*. Sed fructus vltimi anni non processerunt a fructibus primi anni, neq; contemplatione illorum producti sunt: ergo debet cessare subrogatio. Et confirmatur, quia, vt prædicta subrogatio admittatur, oportet, quod illud, cuius loco fit subrogatio, reti-

neatur in corpore patrimonii, siue iuris vniversalis, *l. idem seruandum, 74. infra, de legatis secunda*. Sed in nostra questione, proponitur fructus primi anni esse consumptos, & sic esse extra corpus patrimonii: ergo eorum loco non debet admitti subrogatio.

Non obstat tertium, quia falso præsupponunt Alexander, & Campesius in prædicta ratione, quod si fundus plenus fructibus tradatur, & matrimonium durauit per integrum annum, maritus lucratur fructus absque deductione impensarum: nam id est falsum, & contra istum textum in fine, etiam admissio communi intellectu: neque enim deductio esset faciendæ, etiam ex fructibus vltimi anni, si per lapsum anni, maritus eos lucraretur absque deductione impensarum. Quare verius resoluendum est, quod licet quoad lucrum ipsorum fructuum, fructus primi anni confunderentur tanquam fructus sequentis anni, ac ob id confunderentur simul, quasi fructus eiusdem anni, gloss. *l. diuortio, in principio, verbo, tertius, in fine, infra eodem*, tamen quoad deductionem impensarum, non admittetur prædicta confusio, sed fructus primi anni per se considerabuntur, & ex illis, sic per se consideratis, fiet deductio impensarum, vt supra tetigimus, & pro constanti habet Socinus, *hic numero decimo tertio, & satis deducitur ex mente huius text. in fine, dum dicit, in hac specie computandum esse tempus, quod sit ante fundum traditum: nam aperte significat, quatenus pertinet ad deductionem impensarum, considerandum esse tempus fructuum primi anni per se, & absque confusione cum fructibus sequentis anni: & ex illis sic consideratis faciendam esse deductionem impensarum*.

Neque exilimes, hanc disputationem inutilem esse, quia imo ex eius vera resolutione, multe oriuntur utilitates: nam primo admissa communi interpretatione, necessario sequitur, quod si sterilitas superueniat in vltimo anno, quo dirimitur matrimonium, ita vt ex illius fructibus non possent deduci expensæ prioris anni, cederet hoc in damnum mulieris: quia non reperirentur fructus, ex quibus prædicta deductio fieri posset: quod ita tenet Barolus, *hic numero quarto, Paulus in fine, & receptum asserit Alexander hic numero quinto, Vincentius numero decimo quarto ad finem, Campesius de dote, secunda parte, questione 14.* Et tamen admissa opinione Cumanus, cum fructibus consumptis, ex illorum æstimatione impensæ sint deducendæ, contrarium erit dicendum, & aduertit Socinus, *hic numero decimo tertio*. Item admissa opinione Cumanus, fatendum est, quod si in vltimo anno parua quantitas fructuum perciperetur, & ex illis essent deducendæ impensæ mulieris factæ in primo anno, & præterea impensæ mariti, quas fecit pro fructibus illius vltimi anni, & quantitas non sufficeret ad vtriusque impensæ solutionem, faciendæ esset diminutio impensarum pro rata. Socinus *hic numero decimo quarto, in fine*. Et tamen admissa opinione Cumanus, impensæ mulieris primo factæ, semper ei integre soluendæ est. Præterea admissa communi opinione, etiam fatendum esset, quod si fructus primi anni essent percepti, & vberes fructus in vltimo anno sunt collecti, ex illis impensæ primi anni mulieris essent soluendæ, quamuis attentio primo anni non deberetur: & per contrarium si in primo anno vberes fructus ef-

sent collecti. & in ultimo anno fructus essent deper-
diti, nihil solveretur mulieri nomine expensarum,
ei revera debitum, ut agnoscunt Socini hic num. final.
Vincit. num. 15. & Claud. in fine. Et tamen admissa opi-
nione Cumani, totum contrarium est dicendum sem-
per enim fructus primi anni inspicendi erunt, quo-
ad impensarum deductionem, non autem ultimi,
quod dirimitur matrimonium. Denique admissa comuni
opinione, si maritus percepit fructus ultimi anni in-
tegrus, nihil potuit deducere nomine impensarum,
circa prædictos fructus, iuxta regulam, *l. diuortio. 8. §. si. infra. eod.* Mulier tamen obtinebit ex illis deduci
impensam factam circa fructus primi anni, quantum-
cumque ea impensa nihil contulerit ad fructus illius
ultimi anni percipiendos. Et per contrarium, si ma-
ritus in ultimo anno restituit uxori fundum plenum
fructibus, non poterit mulier prætere, ut sibi ad-
huc solvantur impense primi anni: nam cum mari-
tus restituit mulieri fundum plenum fructibus pro-
ut eam ab illa accepit in primo anno, videtur hinc
inde inducenda compensatio impensarum, ita ut neu-
ter de earum deductione agere possit, & ita glo. penul-
tim. hic, quæ sentit, maritum ratione impensarum fa-
ctarum circa fructus ultimi anni, nihil deducere pos-
se: nam prout ipse accepit fructus primi anni in-
ductione impensarum, ita & ipse nullam deductio-
nem facere potest, si fundum plenum fructibus mu-
lieri restituit: & ita se habet eorum communis opinio, ut hic
asserit Alexan. num. 7. & declarando late insitit Ruy-
n. hic a num. 7. Et tamen admissa opinione Cumani, di-
cendum est, maritum semper teneri uxori soluere
impensas factas circa fructus primi anni; & ipse et-
iam deducet impensas factas circa fructus ultimi an-
ni, nulla facta compensatione impensarum, & ita ut,
si tempore diuortii fundus dotalis sit plenus fructi-
bus, debeat induci decisio, *l. diuortio. 8. §. antedum, infra.*
eod. & tradunt Cumani hic num. 3. Socini num. 14. ac
ita tenendo evitabitur absurdum, quod videbatur re-
sultare ex declaratione comuni, scilicet, quod com-
pensatione impensarum esset facienda, quantumcum-
que illæ forte essent inæquales, ut hic declarat Paulus,
num. 10. Admissa autem opinione Cumani quilibet
obtinere quantitatem expensarum, quam re vera facit, &
& sic cessat prædictum inconueniens.

His ita explicatis, ex principio huius text. collige
notabilem conclusionem: Quod fructus intelligi-
tur deductis expensis: quæ sane intelligenda est
de impensis factis circa fructus illius annis non præ-
cedit conclusio. Pone enim, fundum plenum fru-
ctibus fuisse traditum marito, ita, ut pro illis fructi-
bus ille nullum fecerit impensam: deinde pro fructi-
bus annis sequentis impensas fecisse, & fructibus pen-
dentibus interuenisse diuortium; & utique maritus
non poterit deducere impensas circa illius anni fa-
ctas, quo fundus plenus fructibus ei traditus est: ne-
que enim circa illos vllam ex suo facit impensam:
neque etiam poterit deducere impensas factas pro
fructibus illius anni, quo interuenit diuortium,
quia cum fructus adhuc pendeant, debet expecta-
re, quod colligantur per uxorem, ut sic ex illis per-
ceptis possit fieri deductio impensarum, *l. diuortio. §. in-*
terdum, infra. eod. quod ita tradit Alexan. l. diuortio. in fi-
ne principii, infra. eod. (Causæ de dote, 2. par. quæst. 24.
Est tamen advertendum, quod Imol. l. diuortio. in prin-
cipio penult. ad fin. infra. eod. verius existimat, quod mari-
tus ex fructibus anni præcedentis, quos uxori resti-

tuit, possit deducere impensas factas circa fructus
pendentes eo anno, quo soluitur matrimonium: &
subscribit Ruy. hic nu. final. quorum opinio mihi ve-
rior videtur. † Considero enim, quod quando fun-
dus plenus fructibus traditur marito, illi fructus con-
siderantur tanquam fructus sequentis anni, & cum
illis confunduntur, *l. diuortio. 8. in prin. supra. eod.* Si ergo
considerantur omnes tanquam fructus illius anni,
quo dirimitur matrimonium, certum est ex illis pos-
se maritum deducere impensas factas, *l. si fundus. 9. §. in-*
fra. eod. quamvis si considerarentur tanquam fructus
diuersorum annorum, contrarium esset dicendum
iuxta traditionem, *gl. l. diuortio. 8. §. si. verb. satisfaciendum*
in fine, infra. eod. quæ notabilia sunt ad interpretatio-
nem, *l. diuortio. 8. §. antedum, infra. eod.* Quoniam autem
D. D. in præsentī late tractant, quando verbum,
Fructus, intelligatur deductis impensis, & non illorum
velligis insistentes, de hoc agemus, sit igitur in hæc
materia prima conclusio. Quando verbum, *Fructus*,
profertur a lege, semper intelligitur de his fructibus,
qui super sunt deductis impensis, text. hic, & h. c. de
fructib. & litum expensis, quod in fructus 4. §. si. de u-
furis. quam conclusionem posuit Bart. hic num. 6. &
Felin. 2. ad nostram, 1. de iur. iur. late Tiraz. lib. 1. re-
tract. §. 15. gl. 1. in prin. Bacea de decima iur. in c. 2. num.
3. probat Orduin. lib. 4. tit. 6. §. 6. in fin. quod Imol. hic nu.
1. existimat procedere ex propriis & civilibus voca-
bali significatione: quod & tenet Menoch. de reu-
per. posses. ly. remed. nu. 37. 4. in quibus fructus proprie
dici deductis impensis pro illis factis: allegat istum
textum & idem Otavian. decis. 39. nu. 7. & Corras. l.
diuortio. in prin. nu. 1. §. eod. Sed cauendum est, quia ver-
bum, *Fructus*, proprie & secundum veritatem signifi-
cat omne illud, quod percipitur, etiam non dedu-
ctis impensis, ut colligitur ex Varrone lib. 4. de lingua
Latina, col. 17. in quēte, fructus dici a ferendo, quia
res quas producit fundus, dominus fert ad fructum,
litum si fundus, 10. in prin. & Labeo, 6. §. si. de uisitu.
& comprobat Hippol. Rom. conf. 36. nu. 1. lib. 1. Tantum
igitur ex fictione, vel interpretatione iuris, verbum,
Fructus, refertur ad eos, qui super sunt deductis im-
pensis, ut tradit gl. hic verb. impensa, & Bald. nu. 2. A-
retin. nu. 3. Socini num. 5. qui asserit receptum probant,
Imoc. & Pavor. nu. 7. c. pastoralis, de decimis. Quamvis
verum sit, nullum casum posse contingere, qui præ-
dictam interpretationem excludat, vel hoc gen. de
ductionis impediatur, si fundus qui, 2. supra. simul. l. c. 1. §. 1.
tradit gl. fin. in fundo, 39. supra. de rei vend. gl. fin. c. pra-
nu. de restit. spoliat. Paul. l. fructus, in fine. Cade actio,
em. Cassane. in consuet. Burgum. rub. 2. §. 4. gl. fin. prin.
Sed huic conclusioni ita explicate nimis videtur ob-
stare text. l. si servus servum, 2. §. si obliuio, supra. ad legem
Aquilam, ubi duo proponuntur casus. Primus est,
quādo quis oleam immaturam decerpit, vel segetem
imaturam secuit; & vult, hæc faciente teneri actione
legis Aquilæ propter damnum illatum: declarando
tamen iuxta textum, l. si usufructus, 42. ad uell. gl. 2.
& ibi Alber. nu. 1. supra. de usufr. Carol. in consuetud. tit. 1.
§. 1. glo. 8. nu. 29. Et est secundus casus, quod si præ-
dicta iam matura collegit, non tenebitur Aquilæ, quia
nullo damno dominum affectit, cum illi fructus in-
tegrè domino sint restituenti, ita ut delinquens non
possit deducere impensas factas pro illis fructibus per-
cipiendis: quia videtur illas domino donasse, ut ex-
plicat Pavor. c. nouit. num. 29. de iudic. C. si quis in su-
do, in fine. supra. de rei vend. in quo securus adu. tex. illi

manifeste repugnat conclusioni supra firmata. Circa solutionem insiluit Aretinus, hic col. 2. Sed resol-
uendum est ex mente gloss. dict. §. si oliuam, verb. do-
nauerint, & Floriani, textum illum duos habere in-
tellectus. Primus est, quod ibi percipiendi deliquit
colligendo scienter fructus, quos sciebat alienos, &
ob id impensas non deduct, sed iuris interpretatione,
domino rei censetur illas donare: & hunc intel-
lectum probauit Bartol. *Item alienam*, num. 3. *supr. de*
adimend. legat. Florianus, si fundus ille, num. 2. *supr. famil.*
eriscend. Tiracell. lib. 1. retract. §. 13. gloss. i. numer. 21.
Sarmiento libr. 1. selectarum, cap. 10. a numer. 15. Garfias
Gallosus tractatu de expensis, cap. 1. numer. 13. & cap. 2.
numero 17. Qui tamen intellectus non videtur verus,
quia, qui per vim occupat possessionem, utique de-
linquit, l. si quis in tantam, C. unde vi. & tamen is de-
ducit impensas factas circa fructus colligendos, l. si a
domino, 39. §. finali. supr. de petition. heredit. l. aui preor.
10. §. per hanc, infr. qua in frandem creditor, prolequitur
Monacho de recuperanda possessione, 15. remedio, num.
376. Quare secundum loco gloss. dict. §. si oliuam, in-
tellectu text. illum ea ratione procedere, t quod eo
casu ille, qui collegit fructus erat male fidei posses-
sor, qui si rem restituit non deduct impensis, vide-
tur illas donare, §. ex diuersa, infr. de verum diui-
sion. quem intellectum probauit Aretin. hic columna
secunda. post princip. Baldus Nouellus, de dote, 11. part.
in princip. numero 16. versicula. & sic non obstat. Loriot,
tractat. 1. de fructibus, aciem. 9. Ceterum is intellectus
licet verus sit in se, vt constat ex traditis per Paul. l.
diuortio, §. fin. numero tertio, infr. eodem, tamen restrin-
git generalitatem. d. §. si oliuam, qui generaliter pro-
bat, percipientem fructus hoc casu videri donasse
impensas. Quare probabilior est intellectus, quem
sentit Bald. d. §. si oliuam, 2. Angel. l. in fundo, numer. 4.
supr. de rei vend. & ibi Costal. ad finem, Cuiacius libr.
10. obseruation. c. 1. quod aut quis percipit fructus ex
re, per se possidet, etia mala fide; & is indistincte im-
pensas factas gratia fructuum deducet, l. si a domino,
39. §. fin. supr. de petition. heredit. aut fructus collegit
mala fide ex re per alium possid. & tunc predictas
impensas deducere non poterit, quia iuris interpreta-
tionem censetur illas donasse, dict. §. si oliuam. Et
est ratio differentie, quia possessor male fidei tene-
tur de fructibus percipiendis, mala fide, & ibi Bald.
in princip. C. de conduct. ex lege. Si ergo fructus coll-
git, sed propria malitia & voluntate fructus ab aliis
possessos collegit, nihil deducere potest; quia tunc
in eius odium inducitur interpretatio donatio im-
pensarum, dict. §. si oliuam, & est de mente Bartol.
dict. l. rem legatam, num. 3. infr. de adimend. legat. Vn-
de colligitur, quod si quis ex re ad alium pertinente,
non tamen ab eo possidet, fructus collegerit, is qui-
dem tenebitur fructus & damnum domino refarci-
re, l. & eleganter, §. si seruum, versicula. si seruum, su-
pra, de do. l. si usufructus legatus, 42. iuncta gloss. 2. su-
pra, de usufr. l. & ibi Albericus, num. 1. tamen poterit
is deducere impensas factas circa predictos fructus,
l. si a domino, 39. §. finali. supr. de petition. heredit. t quon-
iam hanc non facis percipit Garfias tractatu de ex-
pensis, cap. 1. num. 13.

Præterea & secundæ conclusioni supra positæ vi-
detur obstat, *l. si quis domum, §. hic subiungi, versicula.*

idem querit. supr. locati, vbi probatur, illum in quem
transfertur commoditas vltus fructus, non posse de-
ducere impensas circa fructus factas, si per mortem
fructuarii locantis, finiat vltus fructus, extollit §. f.
ad Portum, §. item queritur, post princip. infr. de locatio-
per quem text. dicitur Salpeter, l. si pater, num. 3. C. de usufr.
quod in terminis, §. si vero. Infr. de verum diuisione,
si fructuarius decessit pendente fructibus, &
iam maturis, ille quidem pertinebunt ad proprietari-
um, neque heredes fructuarii possunt deducere im-
pensas circa fructus factas: quod & tenet Bald. in d.
§. si vero ad finem. Infr. de verum diuision.

Hæc tamen difficultati respondendum est, imo
verius & receptius esse, heredes fructuarii posse im-
pensas deducere factas circa fructus, iuxta regulam,
huius text. *et tenet Bald. l. si pater, in fine, C. de usufr.*
Tiracell. lib. 2. retract. §. 3. gloss. 4. num. 7. Auendani, respon-
sio 3. num. 3. Molina lib. 3. de primogen. c. 11. num. 11. Gar-
fias tractatu de expensis, cap. 1. num. 60. ad finem. Hoto-
man. cap. 1. §. his consequenter, colum. 2. hic finitur lex
lib. 2. finitor.

Et retenta hac opinione, non obstat text. *l. si*
quis domum, §. hic subiungi, versicula. idem querit. supr. lo-
cati, quia si bene aduertas, non loquitur in nostris
terminis, quando impensa fuit facta in fructibus, sed
quando fructuarius decessit ante finitum tempus
locationis, & conductor fecit impensas duraturas
per totum tempus locationis: si ergo ponas, in eo
anno, quo locator vltus fructus decessit, fructus pen-
dere, utique poterunt ex illis fructibus deduci im-
pense, tenebatur enim eo anno conductor fundum
colere, litem si fundo, 10. in princip. supr. de usufr.
& sic in his terminis cessat ratio expressa in dict. §. hic
subiungi. Si vero impensa facta durat vltra mortem
locatoris, cum tunc pro annis sequentibus condu-
ctor, neque leuaret, neque aliud facere possit in fun-
do conducto, quia per mortem fructuarii finita fuit
locatio, sumus extra terminos huius text.

Et si quæras, cur saltem pretium impensarum, qua
durant, post finitam locationem, conductor illas facien-
ti, non soluantur? respondetur, in dict. §. hic subiungi,
t fundum fuisse locatum per quinquennium per
fructuarium, & conductorem fecisse impensas duraturas
per quinquennium. Porro licet regulas, quod impense, que
durant post finitum ius illas facientis, sint illi restituendæ,
gloss. & Bartol. l. 3. *infr. de impensis*, tamen quando impense ita factæ sunt, vt
non sint duraturæ vltra tempus locationis, quamuis
post finitam locationem casu fortuito, videantur
durare, nihil earum nomine peti potest, dict. §. hic
subiungi. Nam quidem neque: quid peti poterit a prop-
rietario; quia licet propter illam impensat videatur
esse locupletior, ac ita videatur locum habere æqui-
tatis, l. si me & Titium, *supr. si certum petatur*, tamen
cum nihil gestum fuerit cum ipso proprietario, ces-
sat illa æquitas; quia vt conductio ex dict. l. si me &
Titium, & similes concedantur, oportet aliquid ge-
stum esse cum eo, a quores condicitor, Bartol. l. sed
etiæ impensæ, §. 1. num. 6. *versicula. declaro hoc supr. de con-*
ditione videbitur. Menochius de recuperanda possessione,
4. remedio, num. 1. Et multo minus peti poterit ab he-
rede fructuarii locantis, cum vtilitas predictarum
impensarum ad eos non pertineat, l. finali. §. finali. C.
communia de leg. acti. iunctis traditis per Corneum, lib.
num. 2.

Et si replices, eo saltem nomine debere teneri
heredes

heredes fructuarii locantis, quia conductor existimans, locationem esse duraturam per quinquennium, fecit predictas impensas: unde, quia ante quinquennium finita fuit locatio, prædictum damnum videtur exsoluendum: huic replicationi respondet Iureconsultus in *dict. §. hic subiungit*. quod conductor Iureconsultus in *dict. §. hic subiungit*. quod conductor debuit cogitare, locatorē vsusfructus potuisse mori ante quinquennium, ac ita necessario finendam esse locationem. Si igitur hoc non cogitauit, culpa sua videtur illud damnum incurrisse: unde ei minime refaciendum est, *quod quis damnum. 20. 4. infra. de regulis iur.*

Et si obiciamus huic rationi Iureconsulti: imo neminem teneri cogitare casus futuros. *l. Julianus. infra. qui & a quo. respondetur. quod in specie d. §. hic subiungit*. fuerat locus vsusfructus, qui sūapte natura finitur morte fructuarii, *§. finitur. Inst. de vsufructu*. & quando res deducta in contractum, ex sua natura subiicitur alicui casui, & is casus debet considerari, *Bart. in l. inter stipulantes. §. faciam. num. 7. infra. de verbis obligacionibus. Bald. l. ade. num. 1. C. de locato. adeo quod qui prædictum casum non cogitauerit, dicatur esse in lata culpa. Salycet. l. si nulla. num. 17. C. de pignori. action. l. quod. Veruam. num. 12. supra depositum. atque ita in his terminis debet induci regula, *ad quod quis damnum: infra. de reg. iur.* Quia etiam ratione receptum est, quod si res euincatur propter causam coherentem vel secundum illius naturam, non potest agi de euisione, *ut tradit Bart. dict. l. si quis domum. §. 1. nu. 2. & ibi Paul. nu. 5. & Cistallus supra. locati. Beroius conf. 90. num. 10. lib. 1.* Et notabis, quod d. §. hic subiungit, proprio loquitur in impensis non duraturis ultra tempus locationis, in quibus terminis idem admittitur in locatione facta per maioratus possitorem, vel alium dominum temporalem; quia eadem militat ratio, *Molina. lib. 1. de primogen. cap. 21. num. 9.* Non procedet tamen in vtilibus vel necessariis impensis, factis ad perpetuam rei vtilitatem: nam licet tunc etiam extinguatur locatio, tamen superest ea obligatio, quod cum res per impensam fuerit vtilior reddita, res ipsa cum eadem obligatione ad quemcunque transiit, *l. diuortio. §. fin. in fin. infra. eodem. Bart. l. impense. num. 4. infra. de impensis. & in specie ita declarat Connau. lib. 7. conuentionarior. cap. 11. num. 21.* Et patet ex eo, quod fructuario finito vsufructu, repetit viles & necessarias, impensas factas ad perpetuam rei vtilitatem, *l. eum qui. C. de vsufructu. Corneus conf. 86. num. 4. lib. 4. & quilibet conductor. l. domini. 17. §. 1. & l. penult. in princip. supra. locati. Gamma dec. 306.* Unde cauendum est a Valase de emphyteusi. q. 25. num. 35. a Garfias tractat. de expensis. c. 4. num. 47. qui pro constanti habentes, de cessionem d. §. hic subiungit, etiam procedere in vtilibus & necessariis impensis, eam de cessionem iniunctam esse dicunt.*

Conclusionem principalem, de qua supra, ita explicatam amplius primo procedere, etiam si in lege dicatur, quod integri fructus restituantur; adhuc enim intelligitur de integris fructibus, scilicet deductis
13 Etis expensis, iuxta regulam huius text. quod ita colliges ex *l. 1. C. de his quibus et in indig. in iuncta l. si a domino. 39. §. fin. supra. de petiti. heredi. Idem colligitur ex l. sequenti. dum dicit, absurdum esse, maritum pro vno mense sustinentem onera matrimonii, lucrari integros fructus vindemiarum. & tamen illa verba, *Integros fructus*, necessario intelligenda sunt, deductis scilicet expen-*

sis, iuxta regulam huius text. & ita hanc ampliationem posuerant Bald. & Salycet. utque *col. 2. l. 1. C. de fructibus & litum expensis & subscribitur Alex. & Aretin. hic num. 7. l. ason num. 18. Corne. conf. 289. videtur. col. 2. lib. 1. Aretin. l. diuortio. §. fin. col. 2. infra. eodem. Catellia in memorabilibus. verb. fructus. in fin. Quam tamen ampliationem restringit Roman. hic num. 5, ad dispositionem legis, nam si in dispositione hominis de integris fructibus fiat mentio, intelligitur ea dispositio. non deductis expensis, *argum. l. fin. C. ad leg. Falcid. & quæ gloss. l. decem. §. in fine. de fideicom. libert.* Et quamvis hanc declarationem Roman. (diminuit eam referendo) improbet Alex. hic *col. 2. ad med.* tamen exactius eam refert, probat idem Alex. *conf. 13. num. 4. lib. 5. & Ruin. conf. 63. num. 8. lib. 1.* Ex quo cessat dubitatio Baecæ de decima tutoris, cap. 19. num. 5. Nam recitando opinionem Roman. & aliorum, asserit rem esse valde controuersiam, eum tamē reuera non sic, si fiat distinctio inter dispositionem legis & hominis; ut supra dictum est. Et iuxta prædicta, sunt etiam explicandi Corsetus in *singul. verb. integre. & Tiraquell. l. retrahit. §. 1. gloss. 1. num. 9.* dum generaliter dicunt, quod si fiat mentio de fructibus integris, debeat intelligi non deductis expensis; nam distinguendum est, ut supra. Denique iuxta prædicta accipienda sunt ea, quæ pro vtraque parte in hoc articulo congerit Baeca de decima tutoris, cap. 18. a numero 13.*

Amplia secundo, hanc conclusionem procedere, si verbis, *Fructus*, proferatur a lege viduali, id est Principem: nam etiam intelligitur deductis expensis, iuxta regulam huius text. *l. ason hic num. 16.* Et adducens gloss. penult. verb. *lucrum. C. de collatio.* quæ licet illud non probet, tamen propter identitatem rationis, prædicta amplio probanda est: quam probat Capicius dec. 20. num. 7. Tiraquell. lib. 1. retrahit. §. 1. gloss. 1. num. 6. Unde & in rescriptis & impetrationibus, verbum, *Fructus*, intelligitur deductis expensis, ut hic tradit Vincent. qu. 7. Conar. rescript. lib. 3. c. 13. nu. 1.

Conclusionem huius text. ita explicatam limitabis primo, ut procedat in impensis factis gratia ipsorum fructuum: nam alie impense pertinentes ad perpetuam rei vtilitatem, quamvis debeantur, tamen ex fructibus non deducuntur: quod colligitur ex *l. diuortio. §. fin. infra. eodem. notatis gloss. hic verb. impense. §. Paul. num. 3. Vincent. num. 4. Paris. conf. 94. nu. 25. lib. 2. Tiraquell. l. retrahit. primogenitor. q. 74. num. 7. Menochius conf. 64. num. 32. lib. 1.* Quæ autem dicantur impense factæ gratia fructuum, explicat Domin. conf. 85. num. 4. & est text. elegant. *l. si a domino. 39. §. fin. supra. de petiti. heredi.* Ex quo in verb. *Conseruandum*, adiuncta gloss. colligitur, impensas factas ad fructuum custodiam, & conseruationem, videri factas gratia fructuum, extollit Roman. *singul. 3. 2. ad idem videtur text. infra. de impensis. & ibi notat Bart. num. 2.* Sed in contrarium virget *l. eum quæritur. §. 8. fin. infra. de legatis 3.* qui videtur probare, differre custodiam agria fundi cultura: & ideo Bart. ibi in *§. collegit.* quod impense factæ in custodiendo agro, non dicuntur fieri gratia fructuum percipiendorum, sed potius causâ custodiendi ipsam rei substantiam, & hac ratione ex fructibus non deducuntur, *subscribitur Angel. l. diuortio. §. fin. a numero 1. infra. eodem. Decius conf. 420. num. 5. Pinell. l. 2. C. de rescind. venditio. pag. 102. num. 3. & ad finem. ac ita constat, articulum esse controuersum, in quo remisitne procedit Tiraquell. lib. 1. retrahit. §. 1.*

15 *gloss. 1. num. 25.* Pro concordia dicendum est, quod si custodia erat necessaria, ut fructus integri perciperentur, sumtus in ea facti, dicuntur facti gratia fructuum, & consequenter ex illis deducuntur, *l. si a domino. 2. §. fin. supra de petitis. hered. l. si ita. 15. §. fin. infra de fund. instrum. l. ibi. Saluarius. unctio l. instrumenta. 8. eod. m. ius. & in his terminis verum est, dictum Bart. dict. l. cum queretur. §. fin. communiter reprobari, ut asserit *Caellan. 20. memorabilibus. verbo. fructus.* Ceterum si custodia principaliter fiat ad conseruationem rei, utpote, si castrum custodiatur, vel etiam fundus, quia tunc per hostes occupari; quia tunc illa impensa magis pertinet ad conseruandam ipsius rei substantiam, non dicitur facta gratia fructuum, et probat *extranagani. 1. vers. in siluendo de decimis. inter communes. & tradit Angel. l. d. uotio. §. fin. num. 1. infra eod. & ibi latius dicemus.* Adde, quod si in terminis dict. *l. si a domino. §. fin.* possessor ille non fecit aliquos sumtus, sed propria persona fundum custodiuit, vel quid aliud fecit, potest nomine sumtuum operas suas deducere, si eas solitus erat locare; quia nihil interest, conducta aliorum opera sumtus facere, vel sua opera fundum colere, *Bald. & Salycet. l. si quis sciens. C. de rei vendic. l. Tiracuell. lib. 1. retrat. §. 15. gloss. 1. num. 10. episcopi. l. ouar. rescripto. lib. 1. cap. 3. num. 1.* *Bacca de decima tutor. cap. 2. numero 20. §. octauo. & cap. 21. numero 25.**

Limita secundo principaliter conclusionem huius text. ut non vendicit sibi locum in decimis: nam in illis verbum, *Fructus*, intelligitur non deductis impensis, *cap. tua nobis. & cap. pastoratus. de decimis. notatum gloss. l. si a domino. §. fin. supra de petitis. hered.* Sed videndum est de ratione huius limitationis. Et Bartol. *hic num. 6.* simpliciter dicit, speciale esse in decimis, & cum eo transeunt communiter Legistae, ut *hic asseruit Claud. post princ. Vincent. nam. 9. Bacca de decima tutor. cap. 29. num. 1. & numero 9.* Ceterum Canonistae contendunt, nihil speciale esse in decimis, sed in hac materia ita esse distinguendum, ut si per legem fiat mentio fructuum simpliciter, locum habeat regula huius textus. Si vero fiat mentio de quota parte parte fructuum, procedat dict. *cap. tua nobis. & ita post Hostiens. Panorm. cap. pastoratus. eodem. fin. de decimis. Afflic. decis. 152. num. 1. Capic. decis. 20. num. 12.* Tiracuell. tractat. primogenitor. cap. 72. num. 9. *Bacca de decima tutoris. cap. 29. num. 1. Corra. hic numero 11.* Sed hæc Canonistarum distinctio tuta non est, scōfunditur enim per regulam huius textus, adiuncta regula *l. que de tota. supra de rei vend. Item aduersus eos est text. in *extranagani. 1. vers. in siluendo de decimis. inter communes.* ubi soluitur quota fructus, id est, decima Papalis, & tamen deducuntur ex ea impenses, notauit *gloss. Clement. 2. verbo. taxationem. in fin. de decimis. Dominus. conf. §. 1. a numero 3. Aretin. hic eodem 3. post princip. quatuor prædictæ extranagantis mentionem non fecerint neque etiam Tiracuell. idem tenens lib. 1. retrat. §. 15. gloss. 1. num. 15.* Quare reiecta prædicta distinctio, tanquam in se falsa, circa veram rationem dict. *cap. tua nobis.* variant scribentes, ut videre est ex traditis per Socin. *hic numero 2. Capic. decisio. 20. a num. 5. Tiracuell. lib. 1. retrat. §. 15. gloss. 1. numero 14.* *Rubiff. tractat. de decimis. quest. 1. a numero 5. Gasiam tract. de expensis. cap. 1. num. 17.* Sed ad veram rationem præmittendum est illud, quod tradit Bart. *hic num. 1. & 7.* quod si fundus locetur colono partiaro, ut scilicet*

dat, & reliquos sibi retineat, non poterit is colonus impensas ex fructibus deducere; quia operas & impensam videtur colonus ponere pro ea parte fructuum, quæ secundum conventionem apud eum remanere debet, *subscribit Alexan. hic eodem. 2. ad fin. Zaf. num. 12. & communiter alii, ut asserit Vincent. hic numero 12. Campes. de dote. 2. part. quest. 1. 2. num. 5. Loriot. tract. de fructib. axiom. 3. Franciscus 2. Marc. de decimis. num. 5. an. 1. par. 6. & plures quæ rescri. Bacca de decima tutor. c. 29. num. 6. & Menoch. lib. 2. de arbitrar. cap. 215. num. 2.* Inuenio tamen, quod Valas. de emphyteusi. quest. 30. num. 9. dicit, hæc opinionem magis niti consuetudine, quam iuris rationibus; & *ide præsupponit Gasiam tract. de expensis. c. 1. a num. 24.* Sed utique Doctores magis præsupponunt, prædictam traditionem secundum iuris regulas procedere: nam quod Bart. *hic num. 5.* & alii communiter dicunt, hæc opinionem consuetudine fuisse approbatam, intelligunt de consuetudine iuri conformi, non autem contraria.

Neque obstat prædictorum ratio, quod, quoniam societas ponit operam, non tenetur sumtus facere ex suo, sed sumtus ex corpore societatis deducendi sunt, *l. si fratri. §. si quis ex sociis. l. si unus. §. si unus. & l. socium qui. §. socius. supra pro socio. l. idem que. §. idem Labeo. 1. mandati. 7. non respondetur ex traditis in terminis per Alber. d. num. 3. C. pro socio. verum esse regulariter, quod si unus ponit operam in societate, & alius pecuniam, qui ponit operas, non tenetur sumtus ex suo facere, fed ex corpore societatis deducuntur, quidquid contradicat Zaf. *hic num. 12.* sed tamen limitetur in colono partiaro; nam istacite videtur se obligasse ad ponendas operas suo sumtu, & *subscribit Francis. Marc. decis. 180. num. 3. in 1. parti. non* sola opera coloni non correspondet parti fructuum, quæ secundum conventionem apud eum remanere debet, & ideo tacite videtur actum, ut is colonus etiam sumtus ex suo faciat, ut *hic aduertit Alexan. eodem. 2. ad fin. Corne. conf. 289. num. 17. lib. 1.* Ac ita patet, quantum a vero aberrauerit Gasiam tract. de expensis. cap. 1. num. 21. dum impugnat prædictam communem opinionem, per regulam *l. fundus qui. supra. similiter est.* quæ nostris terminis applicari non potest: aliud enim est quætere, utrum in dubio ex fructibus sint impense deducendæ, aliud vero, utrum sint deducendæ, dato, quod ex verisimili mente partium constet, onus illas faciendi, incumbere illi, qui eas fecit; hunc enim certum est, eas deducere non posse, cum ex necessitate obligationis fecerit, *Pand. conf. 270. num. 3. vers. tertio lib. 2. §. fin. l. 1. num. 27. C. de iure emphyt. Anton. Gomez. 2. tomo. cap. 3. nu. 26.* Adde, & quod pro prædicta communione opinione videtur, text. quem Bart. *hic num. 5.* adducit *l. cum duobus. 52. §. si in coenada. text. pro socio.* Nam quamuis *l. si. hic num. 1.* dicat, text. illum nihil facere pro communi opinione, tamen si bene expendatur, aperte illam eā probat: nam ad veram illius interpretationem debet aduertere, quod dum ibi in litera dicitur, fundus fuisse datum pollicitatori, debet emendari litera, & est reponendum, *Politori, ut admonet Anto. Augustinus lib. 4. emendatio. cap. 9.* Item, quod ratio expressa in eo text. Quia pretium operæ, artis est velamentum, est nimis obicura, & ex qua vix sensus elici potest, ut ibi aduertit Budæus: est tamen explicanda cum Alberici, ubi quod ars est scientia, quæ animo continetur, opera vero est illius artis exequutio & demōstratio.*

stratione dicit ergo Iureconsultus, quod ille, qui petit pretium operæ, tacite asserit se eam artem callere; neque enim aliter pro opera aliquod pretium daretur: quare si præstabit eam culpam, quam solet præstare is, qui se assersit peritum in aliqua arte, de qua l. si merces. 28. §. qui columannam. & ibi Castrens. sup. locati.

Quibus ita præstipolis, inducitur ille text. pro cōmuni, hoc modo: Tex. inquit, quod quando fundus datur politori, ut fructus ex eo percepti, diuidantur inter eum, & ibi Bald. hic num. 2. & c. ex lueris. num. 7. de iur. iur. Paul. l. si a domino. §. si a numero 3. supra de petito. heredit. & ex eo textu ita inducto constat, veram esse communem opinionem, quam defendimus.

Et ex ea inferitur vera ratio decidendi ad cap. tua nobis de decimis. Nam summus Pontifex ibi arguit: *Deu est dominus orbis, qui concessit terras colendas hominibus, reservata sibi decima parte fructuum*: prout igitur, quando temporalis dominus dat terram colendam alicui, reservata sibi certa parte fructuum, colonus non deducit impensas; quia recipiēdo partem fructuum, tacite videtur se obligare ad operas, & sumtus necessarios ad fructus percipiendos, ut supra dictū est: Ergo idem recipiendū est in decimis; quia in ea militat fortior ratio. Vnde & textus ille aperte probat communem opinionem supra relatā, scilicet, quod colonus partiaris nō deducit impensas ex fructibus: quod tenet Innocent. dict. c. tua nobis. & ibi Panormitan. num. 3. Jafin. hic num. 12. Ruy. numero 5. Menoch. alios referens lib. 2. de arbitrar. casu 215. num. 2. Item quod propter prædictam rationem, ex decima non deducuntur impenses quod advertit Soto lib. 9. de iust. & iur. q. 42. artic. 2. col. 2. ad med. 19 † inquit, in decimis censeri contractum quoddam genus societatis inter hominem & Deum, homo enim semina sua, labores, & sumtus ponit, exponitque se huic periculo, confisus Deo. Cum igitur Deus sua benignitate cumulatam frugem referat, satis est, quod homo pro periculo & labore, naturam retineat, & vnum integre Deo reddat, subscribit Gaspar tract. de expens. cap. 1. num. 17. Sed clarius dicere potuissent, quod in decimis homo cōsideratur, tanquam colonus partiaris, ac ob id non potest deducere impensas, ut supra dictum est, benigniusque cum eo actum videri, cum Deus tantum sibi decimam reservauerit, & alii domini maiorem partē sibi foleant reservare. Item Deus auget fruges, quod alii domini minime præstare possunt. Ex qua ratione ita explicata constat aduersus Barto. & Legistas, nihil speciale cōtineri in decimis, sed datis eisdem terminis, idem esse recipiendū in quibuscunque fructibus, ut constat ex supra traditis, quidquid existimet Gaspar tract. de expens. cap. 1. num. 21. vers. secundo. Constat etiam, non esse veram rationem Canonistarum supra relatā, qui potius docere debuissent, quod ideo ex decima non deducuntur impenses; quia in eis homo respectu Dei, censetur colonus partiaris, & ideo nō deducit impensas, iuxta supra tradita. Constat etiam, colonum partiarium teneri solvere decimam, ob rationem, de qua per Anton. Natū

conf. 409. num. 7. lib. 2. licet alias colonus partiaris ad onera realia, vel mixta non teneatur, Oñan. de off. Pedement. 33. a numero 3. Item ex prædictis colliges veram interpretationem, cap. pastoralis de decimis. vbi ex decimis personalibus deducuntur impenses, notant gloss. l. si a domino. §. si supra de petito. heredit. Circa rationem insinuat Panorm. d. c. pastoralis. num. 7. Socin. hic num. 2. Sed vera ratio est, quod in decima personali cessat ratio supra assignata; neque enim soluitur ex fructibus, qui a terra percipiuntur, & sic non potest acquirere considerari tanquam colonus partiaris, sed soluitur ex eo, quod acquiritur per industriam & laborem personalem, ac ita cessante ratione supra assignata, inducitur regula generalis huius text. Eo maxime, quia decima personali iubetur solui ex lucro, dict. cap. pastoralis. Iterum autem dicitur, quod superest deductis impensis, l. Mutius. sup. pro socio. notabiliter Arctin. Leon. amplius in princ. col. 2. inf. de legat. 1. † Præterea colliges annotationem ad tradita per Cuman. hic num. 2. in fin. & Claud. num. 3. quod si Principi soluantur fructus nomine tributis in recognitionē vniuersalis domini, non deducuntur impenses, subscribit Corra. l. duorialis in princ. num. 11. inf. eod. Rebuff. tractat. de decimis. quest. 11. num. 5. per text. c. tua nobis de decimis. vbi decima æquiparatur tributis, & ibi notat Panorm. num. 2. & insinuat Lasfere de decima venditio. c. 16. num. 1. ad fin. Sed non est verum, quia ratio supra assignata in decimis, cessat in tributis, & vtrique tributa magis assimilantur decimis personalibus, quæ præstantur in recognitionem domini vniuersalis, quod Deus obtinet in toto orbis, cap. cum non sit de decimis. prout igitur ex illis decimis deducuntur impenses, d. cap. pastoralis. ita etiam debent deduci ex tributis, & videtur expressum extrinsecus. i. vers. in solvendo, de decimis. inter communes: quod & magis receptum asserunt Socin. hic num. 4. Jafin. num. 17. Felin. cap. ad nostram. 1. num. 3. de iur. iur. & Baeca de decima tutoris. cap. 19. num. 1. Neque obstat d. cap. tua nobis. nam distinguendum est, quod si terra sit Principis, & per colonū soluitur certa pars fructuum, tunc sitendum est, eandem esse rationē, quæ in decima reali, ac proinde nullas esse deducendas impensas: quod si tributum præstetur ratione vniuersalis domini, quod habet Rex in toto regno, dicendum est, ex fructibus præstitis nomine huius tributis, deducendas esse impensas, iuxta supra tradita: quod est notabile ad Ordin. lib. 2. tit. 16.

Præterea & ex prædictis venit sciendū, quod tradit Bald. hic ad fin. quod prout favore iuris diuini, decimæ intelliguntur nō deductis impensis, ita etiam & gabelle fructuum, quæ soluantur Principi, favore publico debent solui non deductis impensis, iuxta æquiparationem, l. fin. C. de sacrosanct. eccles. quod & probat idem Bald. l. si a domino. §. si supra de petito. heredit. Paul. hic numero 7. Ruy. numero 6. ad iussum. Claud. numero 7. Afflict. decisio 2. 12. num. 7. Tiraque. tract. primogenior. q. 74. num. 8. Loriot. de fructib. axion. 1. 2. Auendan. lib. 2. de exsequend. mand. cap. 3. numero 15. hæc enim traditio etiam ex supra traditis confunditur.

Neque obstat Bald. ratio, neque enim verum est, ecclesiam & Rempub. æquipari per viam regulæ, sed tantum hæc æquiparatio inuenitur facta in causa particulari, l. fin. C. de sacrosanct. eccles. ut aduersus Bald. advertit Imol. hic & Tiraque. lib. 1. retract. §. 15. gloss. l. nu. 12. † Item ratio propter quam ex decimis non

deducuntur impense, non est illa, quam Bald. præsupponit, sed potius illa, quam supra assignauimus, quæ aperte cessat in gabellis. Item gabellæ præstantur ratione vniuersalis domini, quod Rex habet in toto regno, scilicet quæ ad iurisdictionem & protectionem, iuxta notata Et i. §. fin. sup. de rei vendit. Inde igitur inferri non potest ad id, quod præstatur Deo in recognitionem domini, quia Deus habet dominium orbis in vniuersali, & particulari, ut hic aduertit Cuman. num. 3. & ita in specie prædictâ Baldi opinionem improbat Inol. & Cuman. hic num. 3. Iafin. num. 17. Zafin. num. 9. Capic. decisio. 20. num. 8. Felin. cap. ad nos. am. 1. numero 3. de iur. iur. and. Valaf. de emphyteos. quest. 17. numero 10. Garfias tractatu de expens. cap. 11. numero 60. & cap. 1. num. 20. Neque placeat consideratio Afflict. decisio. 212. numero 7. quod quidquid sit in gabella, tamen in tributo, quod soluitur tempore belli ad defensionem regni, tunc ex fructibus non debent deduci impense: nam & id ex supra dictis confunditur, & ex regula l. fundus qui supra simil. eris. and. Pariter etiam conuincit, quod tenet Socin. hic num. 2. quod vbi quicquid debentur fructus Ecclesiæ, vel pie causæ, non debent deduci impense, argum. dict. cap. tua nobis. subscribit Afflict. decisio. 212. numero 8. Capic. decisio. 20. numero 9. Rebuff. tract. de decim. quest. 11. numero 6. Nam extra casum d. cap. tua nobis. nitentem ratione, de qua supra, fructus, qui debentur Ecclesiæ, vel pie causæ, intelliguntur deductis expensis, iuxta generale regulam huius text. adiuncta regula, l. in fraudem. §. fin. sup. de mil. act. em. & tradit gloss. fin. communiter recepta cap. grauis de restit. spo. at. & ita in specie contrarium post alios resoluti Turq. lib. 1. retract. §. 13. gl. 1. nu. 13. Baeca de decima tutoris. c. 29. nu. 1.

Vltimo ex prædictis colliges explicationem ad Ord. lib. 1. tit. 65. §. 56. dum tutori pro labore conceditur vigesima partem fructuum, qui percipiuntur ex bonis pupilli: nam id intelligendum est, deductis expensis per supra tradit. & extr. an. 1. ver. si cum solutio de decim. inter committentes. & probat Garfias tract. de expens. cap. 1. num. 27. quidquid contrarium magis probet Baeca de decima tutoris. c. 29. a. nu. 10.

Præterea & tertio principaliter limita conclusio nem, de qua supra, si fundus æstimatus detur in dotem nam cum tunc fructus cedant marito, tanquã tutori, d. Iulianum. §. si fructibus supra de actione emi. non potest agi de deductione impensarum, Bart. hic nu. 1. communiter receptus, ut assertit Iafin. fin. Compess. de dole. 2. par. q. 15.

Expedita sic prima conclusio, succedit secundæ principalis conclusio in hac materia, quod si finis in dispositione hominis, & verbu. Fructus, referatur ad fructus exstantes, siue pendentes, illud verbum intelligitur non deductis impensis, Bartol. hic num. 7. per text. l. quoniam. 41. §. si colonus. sup. de usufruct. & cum Bart. transitu alio, ut hic assertit Vincent. num. 11. capic. decisio. 20. num. 16. Ruin. consil. 65. num. 7. & ad fin. em. lib. 1. Cephalus consil. 636. num. 54. libra 3. Teraquell. lib. 1. retract. §. 15. gl. 1. num. 18. Adde Bil. explicantem mentem Bart. hic c. ex literis col. fin. de iur. iur. an. solus Socin. hic nu. 8. contradicit, & contendit, prædictam conclusionem non bene probari, d. §. si colonus. quia loquitur in impensis factis per legatarium, dum erat colonus. Cum igitur respectu impensarum videatur creditor non censetur ei relictis fructibus animo compensandi cum impensis, iuxta regu-

lam, l. ex editorem. infr. de legat. 2. Sed extra hunc casum, si testator alicui leget fructus pendentes, cum illud legatum possit inter ligi deductis impensis, vel non deductis, admittitur interpretatio, quæ minus præiudicetur heredi, qui legatum præstare debet, l. apud Iulianum §. fin. infr. de legat. 1. d. num. 1. infr. de legat. 2. Item, quia d. §. si colonus. loquitur in fructibus pendentibus, qui censentur pars rei, l. fin. §. pen. infra quæ in fraudem credito. & sic attentio tempore legati, fructus non continentur in legato sub consideratione fructuum: attento autem tempore perceptionis, fructus futuri censentur legati, quod est extra terminos nostre conclusionis. sub. scribit Vincent. hic numero 11. Sed his non obstantibus, vera est prædicta conclusio, & bene probatur in d. §. si colonus. si consideres, quod in casu ibi proposito quis conduxerat fundum sub certa pensione: postea locator dominus fundi, legauit conductori vsum fructum illius fundi; & semitext. quod is conductor tanquam legatarius consequitur omnes fructus fundi. Ex præterea agendo d. c. tione ex conducto obtinebis, quod heres testatoris em liberet ab obligatione pensionis soluenda. Item, quod ei soluat impensas factas gratia fructuum, quod licet gl. ibi, ver. b. vendicabit. & Alber. varie explicent ex gloss. fundi cui usufructus. 30. §. fin. infr. de usufr. legato. & ibi Lancelot. Dec. Tamen vera explicatio est, quam ponit Ruin. hic num. 4. & ante eum, Fulgos. l. quoniam. nu. 2. ad medium. sup. de usufr. quod cum testator legauit vsum fructum colonus, perinde haberi debet, ac si conductor sibi illum vsum fructum euicisset, neque possit illum tenere titulo locationis, l. huiusmodi. 80. §. qui seruum. infr. de leg. 1. l. cui va. 30. sancta gloss. penult. supra de actio. emi. tradit gl. l. fundo 4. infr. ad legem Falcid. Pro ut igitur, si vsum fructus vere euicisset per alium, possit conductor obtinere per actionem ex cõtractu, vel liberetur a pensione soluenda, & præterea sibi soluatur impense factæ circa fructus euicissimè poterit pretendere, quando sibi sibi videtur euicisse: satis enim est, quod iam fructus titulo conductionis non possit obtinere. Ergo aperte probat text. quod vbi verbum, Fructus, pertinet a testatore, & refertur ad fructus pendentes, intelligitur, quod fructus ita veniunt in legato, vt ex illis non deducantur expense. Quinimo si sit legatarius ille, cui eas fecit, possit ultra fructus illas petere ab hereditibus testatoris. Neque obstant Socin. considerationes nam ad primam respondetur, posse procedere, si testator huic colonus legaret fructus cum expensis; nam tunc non videretur legare animo compensandi, iuxta regulam d. l. ex editorem. & si legatarius ratione legati possit habere fructus & impensas, & præterea agendo actione ex conducto possit obtinere, eas impensas factas circa fructus sibi solui; ut supra dictum est: nos autem loquimur, quando fructus euicissimè legantur, quo casu, si legatum intelligeretur deductis expensis, et Socin. vult, male præsupponeret Iure consil. d. §. si colonus. etiã impensis in legato vsum fructus contineri. Vnde si ponas, non colonus, sed alii fructus fuisse legatos per locatorem, ipse legatarius obtinebit, vt heres testatoris soluat colonus impensas, quas ipse deducere potest ex fructibus, iuxta regulam huius text. Et notabis, quod idem in dict. §. si colonus. dicitur, quod colonus, cui legatur vsum fructus, tunc potest petere remissionem pensionis, & pretium impensarum; quia ex illa euicitione ipse commodum reportat: nam a-

illas ad interesse agere posset, si propter factum loca-
toris re conducta vi non potest, *l. si fundus. 37. ad fin.
supr. locati.* Ad secundam considerationem respon-
deo, quod in dispositione hominis faciatis mentio-
nem de fructibus, fructus pendentes considerantur
tanquam fructus, & non tanquam pars rei. *l. si pen-
dentes. 34. in princ. sup. de usufr. & infr. latius dicemus.*

Prædictam conclusionem Bart. ita defensam limi-
tabat Imol. hic *ad fin.* non procedere in terminis hu-
ius text. Nam si mulier dicat se tradere marito fundū
plenum fructibus, adhuc intelligitur de fructibus,
scilicet deductis expensis, iuxta regulam huius text.
*in princ. subscribitur Alex. hic col. 3. post princ. & Vin-
cen. nu. 10. ad fin.* Sed Bald. hic in fine magis credit, et-
iam hoc casu habere locum conclusionem, de qua su-
pra, quod tunc videantur traditi fructus absque de-
ductione impensarum; & subscribit Claud. hic *nu. 10.
per l. quoties. §. si colono. supra de usufr.* Et ad istum text.
respondet, procedere, quādo fundus simpliciter tra-
ditus est, nulla facta mentione fructuum; & quia licet
tunc fructus pendentes pertineant ad maritū, id est,
ex dispositione legis, *l. pro oneribus. C. de iur. dotū.* sed
quādo de fructibus specialis mentio facta est; quia
tunc fructus videntur deferri ex dispositione homi-
nis, locum habere conclusio, de qua supra, vt scilicet
intelligatur traditio facta sine deductione impe-
sarum, vt etiam tenet Alber. *quibus diebus. §. 1. infra
de cond. & demonstr.*

Sed his non obstantibus, opinio Imol. verior est,
nam cum ipsi declarauerit, in materia dotis verbum,
Fructus, intelligi de ductis impensis, simplex traditio
fructuum debet videri facta iuxta legis declarati-
onem, *l. post dotem. secundum 3. l. et. §. cod. & ibi Bart.
nu. 9. Item. §. item. §. simpliciter tradito, fructus tacite
videntur pertinere ad maritū, si exprimat id quod
tacite inest, nihil operari debet. §. 1. infra de leg. 1.*

Neque obstat *l. 1. quoties. §. si colono.* quia debet li-
25 mitari, non procedere in terminis huius text. † cum
enim certum sit, maritum posse deducere impensas
ex fructibus ultimi anni, quo dirimitur matrimo-
nium, vt equalitas feruetur, vxor etiam eas debet de-
ducere ex fructibus primi anni: semper enim admit-
tenda est interpretatio, qua æqualitas inter partes fer-
uetur, *l. questum. §. sed & ipse Papinianus infra de fund.
infra. cum similib. de quibus per Cui. §. in cons. 98. nu. 8.*

Sit secunda conclusio in hac materia, quod si in
dispositione hominis exprimat certa, & determi-
nata quantitas fructuum, intelligitur de fructibus,
non deductis expensis; adeo, quod licet dispositio ho-
minis relata ad fructus nascituros, intelligatur de
fructibus, deductis expensis, vt infra dicemus, tamē
si exprimat certa quantitas, vt promitto decē cor-
bes frumenti ex fructibus nascituris in tali fundo,
intelligetur prædicta dispositio, vt illi decem corbes
præstentur, nulla facta diminutione per deductionē
impensarum. *Bart. hic nu. 7. receptus, ut asserunt Socin.
num. 11. Za. num. 10. ad fin. (Claud. num. 13. Tiraq. lib. 1.
re. vlt. §. 15. gl. 1. nu. 17. & alii, quos refert Baeca de de-
cem tutor. c. 29. nu. 8. Et est ratio, quia si deduceretur
impense, non perfecte soluatur id, quod debetur,
scilicet decem corbes frumenti; igitur corrumpit
debitum, nulla hoc casu fiet deductio nomine
impensarū: arg. *l. si debitor. 39. §. 1. sup. de contrah. emt.*
in dicendo vt hic per Socin. nu. 11. Qua ratione ge-
neraliter receptum est, quod vbi aliquid certū & de-
terminatum debetur, prætextu impensarū nulla debet*

fieri diminutio, arg. *l. Manius. 42. §. a me infra de legat. 2.
Ias. hic ad fin. Za. num. 10. Vnde consulit Paul. consi-
19. vbi nu. 1. lib. 2. quod vbi officiali taxatur certum
salarium, nō debet fieri diminutio nomine gabellarū,
quæ secundum statum generaliter debetur; quia
quantitas expressa præstanda est integre, vt obliga-
tioni videatur satisfacta, *l. si venditor hominis. 39. in
princ. & l. pen. §. fin. sup. de actio. emt.* & si forte aliqua
fiat diminutio, poterit is, cui debetur certum salariū,
id repetere a debitore salarii. *Bart. l. 2. §. idem querit,
infra infra. de dote prelegat. subscribitur Amos de pratorib.
c. 1. nu. 16. pag. 16.**

† Hanc tamē secundam conclusionem limitabat 16
Roman. hic *nu. 4.* nō procedere in promissione certę
quantitatis, facta ex causa donationis: nam hoc casu
promissio certę quantitatis fructuum, intellige-
tur deductis expensis: allegat. *l. si qui argentum. §. 1.
iuncta gl. verb. fundos. C. de donat.* Quæ tamen clare & cō-
trarium probat, determinat enim, quod si quis pro-
misit certam quantitatem fructuum, potest donator
assignare fundos, ex quibus quantitas promissa per-
cipiatur, & addit gl. ibi, *verb. fundos.* hoc ita esse ac-
cipiendum, vt redditus fundorum expleant quantitatem
promissam, sine diminutione impensarum. Scitū i-
gitur, quod ille, cui promissa est certa quantitas fru-
ctuum, debet illam integram habere, absq; deducti-
one impensarum, ac proinde, si post traditionē fun-
dorum, impensas faciat in fructibus colligendis, eas
in primis deducere debet, & vterius habere integram
promissionem quantitatis donate, *ut hic aduertit Socin.
num. 11.* Et pari ratione, si donatoris nō fecit im-
pensas in fructibus colligendis, sed donator, vel alius,
per deductionem impensarum non debet diminui
quantitas promissa, alias donatarius habebit recur-
sum aduersus donatorem, *Alex. hic colum. 3. post prin-
cipales de dote. 2. par. q. 2. nu. 6.*

Ex quibus colligit Bart. hic *nu. 7. in fin.* quod stan-
te statuto, vt pro fructibus collectis soluatur centū
nomine gabellarū, intelligitur quidem de fructibus
deductis impensis, iuxta regulam huius text. Sed si
dicatur, quod pro quolibet corbe frumenti soluatur
numus; quia tunc exprimitur certa & determinata
quātitas fructuum, intelligitur statutum sine dedu-
ctione impensarum, iuxta supra tradita, & subscribit
Soc. hic *nu. 11. Imol. §. si vxor. §. 1. ad fin. infra de cond.
& demonst.* Sed aduertendum est, hanc illationē non
bene sequi ex supra traditis: nam ex illis id tantū in-
ferri potuit, quod stante statuto, vt ex quolibet fun-
do soluatur certa quantitas nomine gabellarū, ea quā-
titas non debet recipere diminutionem ratione im-
pensarum; quia certa & determinata est. Ceterum,
quādo in statuto dicitur, quod pro quolibet corbe
frumenti quid certum soluatur, intelligendum est de
corbe facta deductione impensarum: † nam cum a-
gate de dispositione legis, huc statuti, inducenda est
regula huius text. Item illa dictio, *Corbis*, expressa est
ad demonstrandum modum, quo soluenda esset gabel-
la; in quib. terminis, nihil videtur interesse, quod
iubeatur solui pro quolibet corbe, vel pro fructibus
simpliciter, vt colligitur ex Bart. *l. in lege Falcidia non
habetur. infra ad leg. Falcid. dum inquit, quod si iste sta-
tuto, vt pro quolibet libra soluatur certū quid, intel-
ligitur statuto de fibra deductis expensis, quod &
tradit Bar. l. quantitas infra ad leg. Falcid. & l. in pure. §.
fin. infra de Trebell. & laici pro signatur Ias. l. c. a. nu. 19.
Neq; placet concordia Vincen. hic *nu. 6. ad fin.* quod*

si verba statuta ita sint cōcepta, vt pro quolibet corbe frumēti collecto quid soluatur, tunc intelligatur non deductis impensis; quia verum est, corbē fuisse collectum, quamuis ex eo postea impēsa deducatur: sed si simpliciter dicatur, quod de quolibet corbe frumēti quid soluatur, intelligitur de corbe deductis impensis. Sed reicienda est hęc concordia, neq; enim quis potest videri collegisse, nisi id, q̄ superest deductis impensis, arg. *l. non amplius. in pr. infr. de leg. 1.* & ideo prædictio illatio Bart. indiffinitē reicienda est, vt late ostendi *Terag. lib. 1. retrat. §. 1. §. 1. a. nu. 3. & Rapa. vbi pure. §. fin. a. nu. 3. infr. ad Trebell.*

Vnde ex prædictis colligenda est vera resolutio in hac materia, quod vbi etiam in dispositione hominis fit mentio fructuum in genere, locum habet regula tex. huius limitetur tamen, si fiat mentio fructuum penduntium, nam tunc intelligitur dispositio sine deductione impensarum, *l. quoties. 41. §. si colonus. supra de vsufr. & supra diximus, & in specie Balc. ex lueris. eodem. fin. de iur. iur.*

Item limitatur, quando certa quantitas exprimitur: nam tunc intelligitur non deductis expensis, vt supra probauimus. Si vero exprimitur certa mensura, vt indicitur modus, quo gabella soluenda sit: tunc intelligitur dispositio, facta diminutione impensarum, vt constat ex supra resolutis, aduersus Bartol. & rationem differētiā inter hos casus assignat Areti. *l. non amplius. in prin. col. 2. infr. de leg. 1.*

28 † Vltima conclusio in hac materia sit, quod vbi agitur de dispositione hominis, & verbum, *Fructus*, refertur ad fructus nasciuiros, intelligitur dispositio de fructibus, deductis expensis, iuxta regulā huius tex. & ita Bart. *hic. nu. 7. communiter receptum*, quāuis Albert. *l. quibus debetur. §. 1. infr. de cond. & demonst.* indiffinitē dicat, quod in dispositione hominis, verbum, *Fructus*, intelligitur non deductis impensis. Adducitur pro hac cōmuni conclusione text. *l. fundi Trebatiani. §. 3. infr. de vsufr. legato*, quem pro communitate indicit P. normit. & *pastoralis. col. ult. de decimis.* quod text. ille probat, quod si testator legauit alicui redditus fundi Trebatiani, heres eius nō tenetur fundum locare, neque rescire. Ergo si voluntarie id faciat, id quod impendit, poterit repetere siue deducere. Sed cauendum est, quia imo d. *l. fundi Trebatiani.* aperte probat, heredem teneri colere fundum, & rescircere, quod si culpa eius diminuantur redditus, teneatur id damnum legatario rescircire, notauit Bal. *l. vnica. §. exceptio. nu. 1. C. de caduc. tollen. l. 1. l. non dubium. ad fin. C. de legat. & sic text. ille magis videtur impugnare communem traditionem. Vnde pro cōmuni melius induci poterit ex mente Bart. *ibi. nu. 4. & Lancelot. Decret. post. prin. quod text. ille probat*, heredem testatoris nō teneri prestare legatario, nisi eam quantitatem annuam, quam testator viuis solebat percipere ex locatione illius fundi: ergo nō illam partem, quæ ratione impensæ ad colonum pertinebat, & per eum ex fructibus deduci poterat, iuxta regulam huius tex. Quæ inductio est etiā de mente Bald. *l. eobredubus. in prin. C. famul. c. 5.* Sed neq; hæc inductio placet; quia aut intelligis, viuo testatore colonum nunc colere prædictū fundum; & tunc frustra queritur de impensæ deductione; cum colonus omnes fructus percipiat, & impensæ cum fructibus confundantur, iuxta regulam *l. mortui. §. fin. infr. de leg. 1.* quidquid cōtrarium sentiat Ruin. *hic. nu. 3.* Et tenēbis in eū illud, quod probat *ad fundi Trebatiani*, q̄ si testator leget redditus fundi, potest heres fructus*

partiarū colonum deducere non posse, *l. cum duob. §. 2. §. fin. coennda. supra. pro scio. cap. tua nobis. de decem. & supra diximus.* Quare Ruin. *hic. a. nu. 1.* contendit, text. illum non probare communem opin. nec procedere ea ratione, q̄ ibi fructus nascituri sint legati, vt communis vult, sed veram esse illius rationem, q̄ testator legando simpliciter fructus, videtur intelligere de ea parte fructuum, quæ sua esset, *l. form. electi. one. §. fin. l. si domus. §. fin. infr. de leg. 1.* † prout & qui dōnat simpliciter rem, videtur intelligi de ea parte, quæ sua esset, & *pastoralis de dona. l. si. C. de locat. præd. cum lib. 11.* Ex quo inferet decisionē d. *l. fundi Trebatiani*, esse locum, et si legarentur fructus pendentes; quia adhuc militat ratio, de qua supra, quidquid cōmunis contrarium præsupponat. Sed neq; hæc Ruin. cōsideratio placet; quia confunditur per text. *l. quoties. 41. §. si colonus. supra de vsufr.* vbi testator legans vnum fructum, videtur etiam intellexisse de ea parte, quæ ad colonū pertinebat; quo fit, vt si colonus vsufructus fundi legatus sit, possit ab herede testatoris petere pretium impensarum factarū per eum circa fructus; quod etiam probat, *l. cum vsufructus. §. 3. §. fin. iuncta §. fin. infr. de vsufruct. legato.*

Neque obstat Ruini ratio; quia imo fructus pendentes in totum cēsentur esse domini, nec in eis colonus videtur habere partem, nisi postquam voluntate domini illos a solo separauerit. *l. si seruus communis. §. 3. locatus infr. de iur. iur.* Cum igitur, dū pendēt, in totum domini sint, etiam in solidū debeat venire in legato. Si sane fructus, vel etiam vsufructus tantū ad testatorem pro parte pertinerent, tunc verū esset, quod de sua parte videtur intellexisse, *l. si quis fundū. §. 1. & ibi notat Lancelot. Deci. infr. de vsufr. legato.* & in his terminis procedūt iura adducta per Ruin. Reiectis igitur aliorum dictis, noue pro communi induco, *ad fundi Trebatiani*, adiungendo scilicet decisionem *l. quoties. 41. §. si colonus. supra de vsufr.* nam ex illis simul iunctis colligitur, multum interesse, vtrum legentur fructus pendentes: nam tunc omnes veniūt in legato non facta deductione impensarum, d. *§. si colonus.* aut legentur fructus nascituri; nam tunc videtur testator intellexisse de illis, quos viuis ex fundo eo percipiebat, & consequenter neq; de parte coloni, neq; de impensis, quas ipse colonus deducebat ex fructibus: Ergo *ad fundi Trebatiani*, bene probat cōmunem opinionem. † Et confirmatur, quia si in specie d. *§. si colonus.* testator legasset vxori fructus pendentes fundi Trebatiani, omnes pertinerēt ad vxorem, nulla facta deductione impensarum, & ideo colonus earum pretium poterit petere ab herede testatoris; & tamen in specie d. *l. fundi Trebatiani*, cum tantū testator videtur legasse id, quod ipse viuis percipiebat, per tale legatum, nullum præiudiciū colonus infertur; quia colonus poterit deducere impensam ex fructibus, vt & eam deducat viuo testatore, iuxta regulam huius tex. & sic nihil est, quod hoc nomine possit petere ab herede testatoris.

Vnde infero, q̄ si in specie *l. fundi Trebatiani*, testator solitus esset colere fundum suis expensis, & omnes fructus colligere, vtrūq; omnes etiam veniūt in legato, facta tamen deductione impensarum; quia ad testatorem tantū hi fructus videntur peruenisse, qui supersunt deductis impensis, *l. non amplius. in pr. infr. de leg. 1.* quidquid cōtrarium sentiat Ruin. *hic. nu. 3.* Et tenēbis in eū illud, quod probat *ad fundi Trebatiani*, q̄ si testator leget redditus fundi, potest heres fructus

ibi

sibi retinere, & pro illis quantitate soluere, quam testator viuis ex illorum vitione solebat percipere; ac ita videtur probare, quod licet regulariter vnum pro alio inuito creditore solui non possit, *l. 2. §. 1. sup. si cert. per.* tamen debitor fructuum, poterit pro illis soluere quantitate, siue affirmationem, cuius inuito creditore ad quod illi text. reputat *ling. Rom. sing. 429. & sub. scribit l. 1. §. 1. col. pen. in 7. fallent. sup. si cert. per.* Sed falsum est, quia etiam in fructibus, exstantibus procedit regula, quod pro illis quantitas dari non potest inuito creditore. *Bart. l. 1. d. 1. §. ob donationes. nm. 2. §. cod. & l. eum qui in pr. n. 1. §. de his quib. ut indig. cum similib. de quibus per Baecum de decimatur. c. 32. nm. 3.* Neque contrarium probat d. l. *fundi Trebatiani*. quia ibi permittitur propter consuetudinem testatoris, qui pro fructibus quantitate solebat percipere, & legatum recipit interpretatione a consuetudine testatoris, *l. 1. §. in plurim. si cert. inf. de leg. 1. l. 1. d. 1. §. 1. §. 1. de usufr. leg. l. 1. §. de alim. & cib. legatis. Bart. l. 1. certum. inf. de vino, tritico, & oleo legat. & ita R. gin. hic nm. 3.* Quae explicatio non est tuta, nisi illi adiungat, quod in specie d. l. *fundi Trebatiani* testatorem legasse residuum fundi Trebatiani; quae verba ex propria significatione important id, quod percipitur ex fundo, & ideo id quod solebat percipi ex fundo, proprie videtur contineri in eo legato, *Bart. hic nm. 3. & Lancelot. Deci. post pr. Cum an. l. Titia Seio in fin. pr. inf. de leg. 2. Conna. lib. 4. comment. c. 3. nm. 3. Cephal. consil. 20. a. n. 23. lib. 1.*

1. Quia igitur testator ex fundo solebat quantitate percipere, & huic consuetudini verba legati applaudunt, admittitur, posse heredem testatoris pro fructibus quantitate praestare. Ex qua ratione constat, decisio d. l. *fundi Trebatiani*, procedere, etsi fructus collecti ex fundo exissent: quidquid contrarium sentiat Baeca de decimatur. c. 32. nm. 3. Constat etiam, quod si in specie d. l. *fundi Trebatiani* testator legasset uxori fructus fundi Trebatiani, quia tunc verba legati quodammodo videntur repugnare consuetudini testatoris, teneatur heres fructus legatario reddere, neque pro illis possit affirmationem praestare, & ita Conna. lib. 4. comment. c. 3. nm. 4. Alia circa materia & intellectum d. l. *fundi Trebatiani* vide p. Pincl. l. 1. C. de bo. mater. 2. par. n. 12.

Denique constat, d. l. *fundi Trebatiani*, bene probare communem conclusionem de qua supra: pro qua etiam adducitur, *l. si quis argentum. §. 1. iuncta gl. verb. fundor. C. de donat. quam tamen nihil pro comuni facere dicit Ruin hic n. 3.* quia praedicti gl. loquitur in expensis factis per donatarium, & licet creditorem, qui potest deducere impensas, quas fecit circa fructus in proprium commodum & damnum debitoris, nostram autem quaestio est, utrum debitor possit deducere impensas per se factas circa fructus in praerudicium creditoris? Quae tamen consideratio non placet, quia confunditur per generalem regulam huius text. & ideo resolvendum est, §. *gl. d. si quis argentum. §. 1. verb. fundor.* † loqui, quando certa & determinata quantitas fructuum debetur donatario; quo casu non deducuntur impensas, ne quantitas promissa diminuat, ut supra diximus: ac proinde tunc distinguitur, quod donator non potest deducere impensas per se factas, ne per hoc quantitas promissa diminutionem accipiat: e contra autem donatarius impensas, quas fecit, deducet, quia alias non videtur obtinere integram quantitate promissam, *arg. l. non amplius in pr. §. de leg. 1. & ita Alex. hic col. 1. post pr. Admissa autem communi conclusione, illam limitabat Baldus ad fin. & l. und. n. 12. Roman. consil. 23. o. nm. 2. p.*

cedere, quando fructus nascituri deberentur ratione contractus lucrativi, utpote, donationis: nam si ratione contractus onerosi, verbum, *Pro* quod etiam hoc casu intelligeretur, nam deductis expensis, alleg. l. cum duobus. §. 2. §. in eadem. §. pro fructo. quae tamen hoc non probat, quia loquitur in colono partuario, qui videtur se obligasse ad faciendas impensas necessarias ad colligendos fructus, ut diximus sup. Aliud igitur est dicendum in aliis contractibus, onerosis, in quibus non militat ea ratio, & ita in specie d. l. *Alber. l. 1. nm. 3. C. pro fructo. Franc. Marcus dec. 190. n. 2. in 1. par. & aduersus Bald. supra relatus probant Alex. hic col. 2. ad fin. & Aret. col. 3. Vincent. n. 2. C. amplex de dote. 2. p. q. 12. n. 4. Ex quibus venit etiam reiciendum, quod tradit Soc. hic n. 9. cum conclusionem communem, procedere in decimis, & similibus: nam secundum eum decime debentur ex dispositione hominis. Itē referuntur ad fructus nascituros, & tamen non deducuntur impensas, *c. 1. na nobis de decim.**

Sed resolvendum est, conclusionem communem esse limitandam in decimis, ob rationem, de qua supra in aliis autē casibus in quibus cessat ea ratio, loci debet habere conclusio communis de qua supra. Et quod sit speciale in decimis ob rationem, de qua supra, patet ex eo, quod, quidquid dicat Socin. decime non debentur ex dispositione hominis, sed ex praecepto diuino, c. parochianos de decim. & sic ex dispositione supremi omnium Principis, quo casu certum est impensas deducendas esse ex fructibus, ut supra diximus. Quid autem continetur appellatione fructuum? declarat Roman. §. *si quis argentum. §. 1. C. de bo. mater. 2. par. n. 12.* & in quo differat verbum, *Fructus*, a verbo, *Redditus*, explicat gl. f. c. generalis. 13. de electio. in 6. a. Alex. l. deducta. §. hereditatem. nm. 4. inf. ad Trebell. Corra. sub. §. miscellanea. c. 8. nm. 7. Menoch. consil. 66. nm. 10. lib. 1. Item, in quo differat verbum, *Fructus*, a verbo, *Obventiones*, explicat l. si vbi urbana. nu. 6. supra de conditio. indeb.

SYMMARIA.

- 1 Quae fuerit propria ratio dubitandi in hoc principio.
- 2 Quando fundus plenus fructibus, traditur, utrum fructus videantur donati marito?
- 3 Et referuntur rationes, quae videntur evincere, videlicet illos donatos.
- 4 Et tamen cum Papiniano contrarium probatur.
- 5 Mulier videtur donasse fructus pendentes, secundum naturam fructuum dotulium.
- 6 Et ideo fructus illi considerantur tanquam fructus anni sequentis.
- 7 Explicatur is text. vers. itaque.
- 8 Explicatur verba huius text. in princ.
- 9 Explicatur aliquid tam consideratum per Insuperconsultum hic in vers. ab equis.
- 10 Proponitur hypothesis in hoc principio tractata.
- 11 Refertur opin. modernorum circa intellectum huius text.
- 12 Et defenditur intellectus communis.
- 13 Errationibus modernorum in contrarium deductis respondetur.
- 14 Si maritus in terminis huius text. per totum annum sustinuit onera matrimonii, datur vendemias lucrabitur.
- 15 Explicatur is text. vers. e contrario.
- 16 Explicatur gl. hic verb. tertia. vers. item cum tota.
- 17 Maritus a tempore matrimonii lucratur vendemias, & fructus casuales a tempore locationis facta.
- 18 Actio & locatio quando competat marito.
- 19 Regula quae actionem inf. de reg. iur. male applicatur materia huius text.

- 20 Et magis debet considerari, quando fructus sint pro-
ducti in rerum natura.
21 Spofundata in iure de praterito, est in consideratione.
22 Explicatur Bart. hic num. 9.
23 Agitur de questione mota per gloss. hic vers. item si
messe, verb. sequantur.
24 Quid agendum sit, quando factio mulieris supervenit
sterilitas, eo anno, quo duravit matrimonium.
25 Agitur de intellectu vers. item si messe, infr. hac l.
26 Fructus, qui reuera sunt censu anni, semper com-
municantur.
27 Explicatur is text. vers. appareat.
28 In regno Portugallie, utrum obtineat divisio huius
textus?
29 Et utrum obtineat in regno Castelle?
30 Et eleganti ponitur resolutio.

Lex Diuortio. 8. in princip.

P RINCIPIMUM huius leg. valde difficile esse asserunt
Angel. hic num. 1. post medium. & Claud. post prin-
cip. Pontan. in princ. Item hoc principium difficilli-
mum reputari dicit Alber. hic in prin. Quinimo sin-
gulas partes huius text. difficiles esse affirmat Zalius
in princ. addit Goffred. hic in prin. suo tempore apud
scholares vulgo dici, Nescit Informatum, qui ignorat
intellectum l. diuortio, quæ est in titulo solum matrimonio.
& illius computatione, secundum proportionem Geo-
metricam, siue Arithmetica, tractat Doctores re-
lati per Thesaurum decysio. Pedemont. 56. num. 5.

Illius autem explanationem in duas diuidam par-
tes: In primis explicabo literam, & conclusiones ex
ea deductas, vsque ad vers. ob donationes, exclusiue.

In secunda autem parte, agam de aliquibus qua-
sitionibus, quæ circa materiam huius text. tractantur
per Doctores in variis locis.

Aggrediendo igitur primam partem, in primis
est aduertendum, quod licet vulgo hæc lex separet
a præcedenti, tamen in Pandectis Florentinis v-
traque continuatur, & hæc lex est vers. præcedentis,
& incipit, Papinianus autem lib. 11. questionum, diuortio
facto, fructus diuidi ait, non ex die locationis, & cetera.
Quo præmisso a duersus hunc text. ea in primis mo-
neatur difficultas, quod Iureconsultus in hoc prin-
cipio videtur dubitare, Qualiter fructus illius anni, in
quo dirimitur matrimonium, diuidendi sint inter
maritum, & uxorem? quod tamen certum semper, &
indubitatum fuit apud Iureconsultos, scilicet, quod
pro rata anni, quo maritus sustinuit onera matri-
monii, fructus ad maritum pertineant, & reliqui v-
xori restitui debeant, ↑ l. fructus. 7. l. si alienam. infra
eod. l. cum in fundo. et. 6. diuortio. supra de iure dotum.
l. vnic. c. emque. C. de rei uxoria actionel. 26. titu. 11.
part. 4. Ergo in ista re videtur reddi anxia dubita-
tio Iureconsulti in isto princ. circa prædictam diuisionem.
Cui difficultati respondet gloss. hic in casu
positione, quam sequitur Vinc. hic num. 7. sed improbat
Paul. hic num. 4. & Alex. num. 2. Aliter etiam respondet
Aret. hic col. 6. post princ. & aliter Pontan. hic a nu. 3. E-
go autem respondeo, quod si agatur de fructibus v-
nius anni, tunc certum & indubitatum est, fructus
esse diuidendos pro rata anni, vt probant iura su-
pra citata, sed quando in anno, quo soluitur matri-
monium, concurrunt fructus, qui reuera sunt duo-
rum annorum, tunc locū habet anxia dubitatio Iu-
reconsulti in præsentiam si bene aduertat, vnde-
mia, quæ facta est per maritum contracto matrimo-

nio, magis videtur pertinere ad annum, qui antecessit
matrimonium: cum in hac materia non tam tēpus
perceptionis, quam tempus, quo fructus curantur,
inspicendum sit, §. non solum. j. hac l. nota Cuman. hic
col. 1. Oldr. consil. 112. nu. 1. Anchor. consil. 193. n. 3. Itē con-
currūt fructus locationis fundi, qui sine dubio per-
tinent ad annum currentem post contractum matri-
monium. Cum igitur in effectu concurrant fru-
ctus duorum diuersorum annorum, merito dubitat
Iureconsultus, qualiter hoc casu fructus sint diuidendi
inter coniuges?

Secunda difficultas est, quod Iureconsultus in hoc
principio circa dubitationē, de qua supra tacite duas
videtur referre opiniones cōtrarias. Prima est, quod
fructus locationis, qui sine dubio pertinent ad an-
num currentem post contractum matrimonium, sint
diuidendi pro rata inter coniuges, iuxta iura
supra citata: sed fructus pendentes vindemiz tem-
pore, quo contrahitur matrimonium, nō sint diui-
dendi inter coniuges, sed integre debeant cedere lu-
cro mariti. Secunda opinio est Papiniani, quod in eo,
tam fructus vindemiz, quam locationis, debeant ve-
nire in diuisionem, & ex illis simul confusis, debet
diuisio fieri pro rata, eo modo, quo infra declarabi-
mus in tertia difficultate principali. Difficultas igitur
in hoc consistit, scilicet, videre, quibus rationibus
vtraque opinio iuxta sit? Et vique prima opinio ea
ratione videbatur niti, quia fructus ciuiles locationis,
incipiunt esse in cōsideratione ab eo tempore, quo
facta fuit locatio, vnde ab eo tempore incipit com-
putatio anni emergentis, & cōsequenter ab eo tem-
pore diuiduntur prædicti fructus inter coniuges:
pro rata. alii autem fructus vindemiz pendentes tē-
pore contracti matrimonii, per se, & separatim cō-
siderari debent, & sic debet omnes mariti luero ce-
dere, ↑ & ita declarat gloss. l. hic. & quāvis hanc glof-
fæ consequentiam minime admittant Paul. hic nu-
mero 4. ad finem. Alex. ad numero 14. Vincen. nume-
ro 7. ad finem alio diuerso modo declarantes, tamen
ego aduerto, hanc consequentiam, quam gloss. facit,
aperte deduci ex mente huius text. Nam tenen-
tes hanc opinionem, existimabant, quoad diuisionem
fructuum ex locatione percipiendorum, tem-
pus ipsius factæ locationis esse inspicendum, vt sic
ab eo tempore videretur incipere annus quoad ef-
fectum diuidendorum fructuum illorum inter con-
iuges: ex quo inferbant, & quasi pro constanti ha-
bebant, alios fructus vindemiz pendentes tempore
contracti matrimonii, in solidum ad maritum per-
tinere, quam consequentiam minime improbat Pa-
pinianus Iureconsultus. in præsentimo tacite appro-
bat, cum ea tantum ratione recitari prædictam pri-
mam opinionem, quod secundum iuris regulas, an-
nus non debeat computari a die factæ locationis, vt
tenentes primā opinio, volebant, sed a die contracti
matrimonii, & fundi traditi. Ergo sentit, q. si a tēpo-
re locationis, annus debet incipere, vt tenentes pri-
mam opinionem præsupponebāt, tunc fructus vnde-
miz non venient in diuisionē, sed mariti luero ce-
derent, et aduertit Cuius lib. 4. fin. tit. 30. col. fin. Con-
firmatur, quia Papinianus inquit, id esse equū, quod
maritus, qui a tempore factæ locationis, sustinuit o-
nera matrimonii per tres menses retineat, & vnde-
miz fructus, & quartā partem mercedis locationis:
Ergo aperte significat, tenentes primam opinionem
sentire, fructus vindemiz in solidum ad maritum
parti-

pertinere, & id verum esse admissa eorum opinio-
ne, quod annus computetur a tempore factę locati-
onis: quinimo, & secūdo veras iuris rationes præ-
dicta prima opinio per Papinianum improbat, vi-
detur verior prima ex ea ratione, quod qui tradit
fundum cum fructibus pendentibus, non solum fun-
di, sed & fructuum pendentium videtur dominium
transiisse, *l. si p. anfr. quā in fraud. cred.* quia fru-
ctus pendentes pars rei censentur, & sic sequuntur
suam totum, *l. fructus pendentes. sup. de rei vend.* Si ergo
dominium horum fructuum in maritum semel
fuit translatus, succedit regula *l. ad quod nostrum inf.*
de reg. iur. Item & secūdo facit pro prædicta pri-
ma opinione, quod fructus pendentes reuera sunt
fructus anni, qui antecessit matrimonium, & fundi
traditionem, cum eo anno culti, & curati fuerint, *g.*
non solum inf. hac l. & tradit. l. si ber. hic num. 4. vnde
tanquam fructus diuersi anni, non debent confundi
cum fructibus perceptis eo anno, qui currit post
matrimonium, & fundum traditum, *et in similitra-
dit. g. l. si. verb. satis faciendum in fin. j. hac l.* Si ergo nō
debent confundi, sed per se subsistere, & vxor nihi-
lominus prædictam vindemiam tradidit marito, quā-
tumcumque pertineret ad annum, in quo maritus nū-
la onera matrimonii sustinuit, debet videri, simpliciter
donationem vindemiz illi fecisse, nullo habito res-
pectu ad onera matrimonii, quæ non sustinuit, *arg.*
l. Campanus. j. de oper. liberi. videtur enim considerari
se, & prius fructus dotis non sufficere ad sustinēda o-
nera matrimonii, *l. salubriter de vsu. & in compensati-
onem illorū, vindemiam illam pendente donasse mari-
to; quā donationē valere probat, l. dotis fructus.*
g. l. i. de iur. dot. Tercio facit, quia maritus acqui-
paratur emitto, *ex promissione. l. 8. j. de actio. & obl.* Sed
certum est, quod si videretur, & tradatur fundus ple-
nus fructibus, hic cedunt lucro, & commodo emit-
toris, *l. Julianus. j. si fructus. sup. de actio. emit.* Ergo idem
recipiendum est in marito. Quarto facit, quia si pē-
dentibus fructibus, cōcedatur alicui illius fondi vsus-
fructus, & is, perceptis fructibus, statim decedat: hi
fructus, tanquam iam facti sui per perceptionē, ad
heredes eius pertinent, *l. si pendentes. 3. j. sup. de vsu. fr.*
*g. si vtro. Inst. de ver. donat. per argumentum a contrari-
is. & tradunt Bald. hic col. 1. ad fin. Angel. nu. 5. Paul.*
nu. 2. l. si in nu. 5. Zaf. nu. 7. Ergo pariter, cum maritus
fuerit effectus dominus vindemiz per perceptionē,
eam retinere debet, quantumcumque, statim sequatur
diuortium. Ceterum, quamuis prædicta prima opi-
nio ex præcedentibus videatur probabilis, tamen illā
improbat Papinian. Iurecons. in præsentē, inquitens,
non esse æquum, quod maritus lucratur vindemiam,
& mercedem locationis, quamvis per integrum an-
num non sustinuerit onera matrimonii. † Ad cuius
rationis explicationem debes aduerte, quod tenē-
tes primam opinionem, volebant vindemiam vide-
ri donatam marito, & ideo eam posse retinere mari-
tum, quantumcumque respectu illius non sustinuerit
onera matrimonii: quāvis concederēt, propter præ-
dictam donationem illud onus incumbere marito,
scilicet, ut fructus anni sequētis post contractū ma-
trimonium, non cederent lucro mariti, nisi ab eo
tempore, quo facta esset locatio, & sic fructus ciuiles
viderentur nati, *et j. de iur. iur.* quantumcumque, ante fac-
tā locatōem a tempore contractū matrimonii
sustinuisset onera matrimonii. Ceterum Papinian.
negat hunc donandi animum simplicem, imo con-

tendit, donationē, quam vxor prædictæ vindemiz
fecisset, esse accipiendā secundum naturam fructus
dotaliū, vt sic lucraretur maritus prædictos fructus
pro rata onerū matrimonii, quæ sustinuit: ex quo
sequitur, tam vindemiam, quā fructus anni sequen-
tis esse miscendos, vt exprimitur *tertiū. g. l. i. & infra
dicemus l. i. nu. 1.* vnde cauendum est a Baccā de decima
rur. c. 28. nu. 1. & 7. allegantem hunc text. quasi pro-
bet, q. si mulier tradat marito fundum plenū fructi-
bus, fructus pendentes cedant lucro mariti, & tenē-
do contrarium, conatur huic text. respondere. Negi
aduertit Papinianū reprobare in hoc text. opinione
tenentium, illos fructus cedere lucro mariti, & con-
trarium concludere: imo venire in diuisionem, neq;
maritum illos lucrari, nisi pro rata onerum.

Et tenendo hanc opinionem Papiani, non ob-
stant ea, quæ supra adduximus pro prima opinione
contraria: nam ad primum responderetur, mulierem
fructuum pendentiū dominium transiisse in ma-
ritum, iuxta fructuum dotaliū naturā, *arg. l. si si-
pularum. sup. de vsu. & l. i. vno. sup. locati.* Fructuum
autem dotaliū natura hæc est, vt pro rata onerū ma-
ritus illos lucratur, ita vt nō ratione dominii, sed po-
tius ratione onerum illos suos faciat, *Bari. hic nu. 11.*
Socen. n. 7. diximus l. si autem. sup. eod. Ergo vindemia
non potest cedere lucro mariti, nisi pro rata onerū: nō
autem libere, nullo habito respectu ad ipsa onera.

Non obstat secundum, quia responderetur, q. aut
tu intelligis, vindemiam videri donatam marito in
eo sensu, vt ea simpliciter cedat eius lucro, nullo ha-
bito respectu ad onera matrimonii; & negandū est,
huiusmodi donationem fecisse mulierem † obstante
regula, *l. cum de debito. sup. de probat. & l. si ergo. sup.*
ad Vellea. & in specie colligitur ex *l. dotis fructus. g. l. i.*
sup. de iur. dot. vbi text. requirit expressam cōuen-
tionem, vt fructus videantur donati; quasi in dubio
hoc non præsumatur: aut vero intelligis donationē
vindemiz in eo sensu, q. mulier voluerit, q. ea vin-
demia, quæ reuera pertinebat ad annum, qui præce-
dit matrimonium, quia in eo vinea fuit culta, & cu-
rata, *g. non solum inf. hac l.* nihilominus consideraretur,
tanquā fructus anni currentis post matrimonium,
vt sic cederent lucro mariti; & in hoc sensu faci-
dum est, donationē factā esse. Ceterum cū mulier
voluerit, vindemiam considerari tanquā fructum eius-
dem anni sequentis matrimonii, vt huic voluntati
satisfiat, vindemia tanquā fructus eius anni confun-
datur cum aliis fructibus eiusdem anni, quo contractū
est matrimonium, & ex illis simul commixtis,
maritus lucrabitur pro rata onerū, vt declaratur in
versat. g. huius l. vnde merito *g. hic verbi gratia. ad fi.*
tradit in proposito specie, nō venire in contributionem
fructus duorum annorum, sed vnius tantum,
quia propter verisimilem mentem mulieris, tradēs
fundum cum vindemia, perinde haberi debet, ac si
eo anno contigisset insolita vberitas, ita vt fundus
longe plures fructus produxerit, quam solitus esset
producere in aliis annis, & subscribunt Paul. *leg. nu.*
12. Alexan. num. 35. ad medium. Ex his facile intelli-
ges, in quo differat prima opinio ab opinione Papi-
niani: tenentes enim primam opinionem, existima-
bant, vindemiam debere considerari per se, tanquā
fructus anni antecessit matrimonium, & quia ni-
hilominus vxor vindemiam tradiderat marito, collige-
bant simplicem donandi animum, ac ob id vin-
demiā cedere lucro mariti, nullo habito respectu, ad

onera matrimonii. Papinianus autem non admittit donandi animum in prædicto sensu, sed quod voluerit mulier vindemiam considerari, tanquam fructus anni sequentis matrimonium, ac proinde confundi debere cum fructibus eiusdem anni, quasi omnes ad illum annum pertineant, & consequenter, quod ex omnibus simul commixtis, debeat lucrari pro rata onerum, ut etiam est de mente Cumanii *hic col. 1. ad med. & Romani num. 8.*

Non obstat tertium argumentum, quia respondetur, in hac materia non valere argumentum de emtore ad maritum, ut *hic tradit gloss. verb. debebatur.* Et est ratio differentia; quia emtor videtur dedisse pretium, etiam pro fructibus pendētibz, quia pars rei censetur, unde quasi venditi, merito pertinent ad emtorem, *l. Iulianus. §. si fructibus supra de actio. emti.* Que ratio cessat in marito, nam respectu illius, onera subeunt locum pretii, *Cumanii de diuisione. nu. 1. & ibi Iason num. 2. supra eod. Socin. hic num. 7. Traq. lib. 2. retrahit. in fin. num. 70.* Ergo fructus etiam pendentes non videbuntur ad eum pertinere, nisi pro rata onerum, ut advertunt *Alber. hic nu. 10. post princ. Claud. nu. 30. Lancelot. Dec. ad fin.*

Non obstat quarta & ultima ratio, quia respondeo, quod quatenus pertinet ad acquisitionem fructuum, titulus dotis habet diversam naturam ab aliis quibuscunque titulis: nam titulus dotis, quoad prædictum effectum, videtur habere causam successivam; neque enim maritus percipiendū, irrevocabiliter facit fructus suos, sed tantum pro rata onerū supportatorum, ut constat ex supra traditis: alii autem tituli quoad prædictum effectum, habent causam instantaneam, siue momentaneam: nam fructuarius vbi primū percipit fructus, ratione tituli eos fecit suos: unde, quamvis is titulus postea irritetur, tamen acquisitio iam perfecte facta conservabitur, *l. si quis heredem C. de insti. l. fin. infra unde liberi. bonis tex. l. 2. de iur. auct. prius.* & ita in effectu Bal. *hic col. 1. ad fin. Angel. num. 5. Pan. nu. 6. Socin. & Zaf. uterq. nu. 7. Pontan. nu. 3.* Merito igitur gloss. *hic verb. debebatur,* docet, in hac materia de fructuario ad maritum non subsistere argumentum.

† Reiecta igitur ex his prima opinione, succedit secunda opinio, quæ fuit Iureconsulti Papiniani in præfenti, & exprimitur *versic. si aque.* huius l. scilicet, in casu proposito, tempus contracti matrimonii, & tempus factæ locationis esse inspiciendū, in hoc sensu, quod fructus vindemiæ, & quarta pars locationis instantis confundantur, & ex illis ita confusis, tertia pars fructuum marito relinquitur. Ratio huius opinionis est, quod æquitas suggerit, maritum dotis fructum lucrari: cum enim ipse onera matrimonii subeat, æquum est, eum etiam fructus dotales percipere, ut inquit *l. Iulianus. §. de insti. l. fin. supra de iure dotum.* Unde per contrarium iniquū erit, quod maritus, qui nō subit onera matrimonii, fructus faciat suos. Sed respectu vindemiæ, non sustinuit onera: ergo nequialiter lucrari debet, nisi pro rata onerū. Item quoad lucrum fructuum, iura iubent computari tempus a die contracti matrimonii, & fundi traditi, *l. de diuisione. §. supra eod.* Ergo & in hac specie eodem modo annus computari debet, confirmādo, ut diximus in responsionibus rationum adductarum pro prima opinione.

Et ex hac secunda opinione ita comprobata, infertur primo, cavendum esse a Paul. *hic numero. 2. ad*

fin. & numero 3. dum dicit, totam difficultatem huius text. consistere in eo, quod cum maritus iam habeat integros fructus vindemiæ, non est æquum, illum habere etiam partem mercedis locationis; quia sic participaret ex fructibus duorum annorum: quod videtur iniquum, atque proinde existimari, quod id, quod Iureconsultus Papinianus disponit, ut quarta pars mercedis contribuat cum vindemia, est mere voluntarium; neque fundatum aliqua bona diuendiratione. Subscribit Claud. *hic in princip.* & in effectu Iason *numero 3.* & Iatus Pontan. *num. 24.* Sed hæc explicatio ex præcedētibz confunditur: nam quod quarta pars mercedis veniat in diuisione, omnes Iureconsulti admiserunt. † Nam & tenentes primam opinionem per Papinianum reprobatam, de plano admittunt, quartam partem mercedis ad maritum pertinere. Tota ergo dubitatio fuit circa fructus vindemiæ, qui videbantur pertinere ad annum præcedētem, onera & matrimonium, ac ob id nō debere venire in contributionem, & diuisionem fructuum, qui colligebantur in anno corrente post contractum matrimonium, & onera supportata: nā tenentes primam opinionem, existimabant, vindemiam non debere venire in contributionem, & diuisionem, sed in solidum pertinere ad maritum. Papinianus autem vult venire in contributionem, & diuisionem, qui licet reuera videantur pertinere ad fructus anni, qui antecessit matrimonium, & sic onera matrimonii, tamen propter verisimilem mentem mulieris tradentis, debet considerari tanquam fructus anni sequentis matrimonium, & onera: vnde merito debent venire in contributionem, & diuisionem cum fructibus, qui reuera sunt eiusdē anni, ut supra diximus, & infra latius dicemus.

Secundo infertur explicatio ad verba huius text. dū dicit, quod diuortio facto, fructus sunt diuidentur inter coniuges, non ex die locationis, sed habita ratione præcedentis temporis, quod mulier fuit in matrimonio. Duaren. *hic, & lib. 1. disputat. cap. ult.* exponit, non esse computandum tempus a die locationis (scilicet tantum) nam & diem locationis esse considerandum in hac specie: probatur in *versic. si aque huius l.* Sed ego potius ita declararem, quod Papinianus in prædictis verbis tacite reiecit opinionem illorum, qui volebant, tantum diem locationis esse inspiciendum, & non diem contracti matrimonii: secundum quem sensum debent exponi hæc verba, non ex die locationis, scilicet tantum, sed potius retro ex die contracti matrimonii, quamvis secundum opinionem Papiniani verum sit, utrumque tempus esse inspiciendum, modo infra declarando: licet Iason *numero 4.* non satis mentem Iureconsulti, percepit.

Tertio infertur explicatio ad istum textum, *versic. ab aliquin.* vbi Papinianus habet pro absurdo, quod si fundus plenus fructibus tradatur marito, & altera die fiat diuortium, quod ipse lucretur integros fructus vindemiæ, † ut *hic notant glo. 1. Bald. colum. 1. ante mod. Alber. num. 3.* Id autem absurdum qualiter feratur, nititur declarare Socin. *hic numero 2. ad med. num.* sed male: & ideo dicendum est, absurdum in hoc consistere, quod cum liberalitas tantum in hoc consistat, quod vindemia consideretur tanquam fructus anni sequentis matrimonium, & sic secundum hanc mentem debeat sequi naturam fructuum dotaliū, absurdum est, ut maritus, qui non sustinuit

onera matrimonii, lucretur fructus dotis: prout & eadem ratione iniquum reputat Iureconsult. quod maritus, qui per quatuor menses sustinuit onera matrimonii, lucretur quartam partem mercedis locationis & præterea integros fructus vindemiæ. Quarto & ultimo inferitur explicatio ad verba huius text. ibi. *Tempore vindemiæ nam ad illorum explanatione debet advertere*, quod apud Romanos incipiebat vindemia a 10. Calendis Septembris, vsq; ad Idus Octobris: tēpus vero mēsis incipiebat ab octavo Calendis Iulij, vsq; ad Calendas Augusti, vt colligitur ex l. 2. c. de seru. tradit. Philius lib. 18. natural. histor. c. 31. & Duaren. in præfati. Cum igitur text. dicat, tempore vindemiæ fundum fuisse traditum, potest intelligi, datum fuisse in aliquo dierum, qui continentur a 10. Calendis Septembris vsq; ad Idus Octob. sed ex versiculo itaque huius / constat traditum fuisse Calendis Octobris, hoc enim exigit ratio computationis ibi expressa: quamuis id non perceperit Socin. hic n. 2.

Tertia principalis difficultas in materia huius textus ea est, quia secundum computationem indagatam per Papinianum in versiculo itaque, debent cōsumi fructus vindemiæ cum quarta parte mercedis locationis, & ex illis ita confusis tertia pars marito relinquenda est: ita vt si ponas, vindemiam valere duodecim, item & locationis mercedem valere duodecim, matrimonium autem fuisse contractum Calendis Octobris & locationem fuisse factam Calen. Novembris duorum autem interuenisse die vltima Ianuarij vsq; in hac hypothesi inuenies matrimonium durasse per quatuor mēses: a tempore autem factæ locationis, tantū tres menses esse elapsos: similiter maritum percepisse integros fructus vindemiæ: fructus autem illos percipiendos ex locatione, qui euiles dicuntur, extra huius s. fin. supra de rei vend. non incipere esse in rerum natura, nisi a Calendis Nouembris, & consequenter vno mense iam elapso post contractum matrimonium. Sequendo igitur computationē Papiniani, assume duodecim, quæ valebat vindemia percepta per maritum. Itē assume quartam partem mercedis locationis: quia locationi, attento suo initio, per tres menses tantum durauit, qui sunt quarta pars anni: & hanc quartā partem commisce cum duodecim vindemiæ, & efficies quindecim: ex his autem quindecim separe tertiam partem: quia matrimonii onera per quatuor mēses, & sic per quartam partem anni durarunt, & deprehendes, quinque ad maritum pertinere: & ita computationem Papiniani explicat l. 1. hic in figuratiōe casus, cui subscribunt Bald. col. 1. ad med. Angel. num. 2. & esse communem huius textus intell. cum assentit Zali. hic numero 3. Ruin. numero 7. & hunc esse verum casum, & intellectum huius textus, assir. Goffred. numero 1. ad finem. & Duaren. versic. itaque. post principium. Campeside dotē. 2. part. questio. 19. / Corpus tractatu de seru. lib. 2. titulo 2. cap. 2. Aton. / Costan. tractatu de dotib. cap. 6. numero 10. & defendit Cuiacius in notis ad Vlpianum in Institutionib. cap. 22. & lib. 2. fundorum titulo 30. colum. fin. Loriet. s. fructus infra de reguli iur. pag. 693. & in effecti Carondas lib. 1. versumilium. c. 10. Et hunc intellectum apprimeliter conuenire fatetur Hotomianus tracta. de dotib. charta antepenult. Hæc igitur opinio Papiniani explicata, vt supra. eam habet difficultatem: quia secundum eam maritus lucratur pro eisdem oneribus, ex

fructibus duorum diuersorum annorum, scilicet vindemiæ, quæ antecedit annum matrimonii contracti, item & mercedis locationis, quæ sequitur post contractum matrimonium: quod vtique absurdum & iniquum esse, agnoscunt Alexand. hic numero 9. Iafon numero 1. Ruin. numero 7. & Pontan. numero 2. 4. Item secundo, quia in hypothesi supra relata præsupponitur, fundi redditus valere duodecim. Item, maritum per quatuor menses sustinuisse onera matrimonii: ergo duodecim quatuor debet lucrari, non autem quinque, quæ prædicta computatio communis ei tribuit. Tertio, admissa prædicta computatione, sequeretur, quod si matrimonium durauerit per tredecim menses, lucrabitur maritus integros fructus vindemiæ, & etiam integram mercedem locationis: quod tamen absurdum esse, agnoscit Iafon hic ad fin. Quintimo maius absurdum videtur, quam illud, quod ex prima opinione supra relata, collegit Papinianus hic in vers. alioquin, 22. hic firmat Ruin. nu. 7. Quæ rationes ita vergentes visæ sunt modernioribus, vt passim a prædicta interpretatione communi (quæ tamen fuit mens propria Papiniani) recesserint: nam ab ea recedunt Daarenus & Ruin. hic numero 7. Pontan. numero 24. Aciat. lib. 3. paradoxor. cap. 1. Daaren. lib. 1. disputatio. cap. 2. Corra. lib. 5. miscell. c. 7. & hic n. 1. Loriet. tracta. de fructib. axiom. 36. & s. fructus. pag. 89. 4. j. de reg. iur. Connan. lib. 8. comment. lib. 10. n. 2. Aguin. Baro lib. 3. fundor. cap. 5. Carond. lib. 1. versumilium. cap. 7. Hotoman. tracta. de dotib. charta antepenult. qui existimantes, opinionem Papiniani non posse defendi, si accipitur secundum communem interpretationem, alias diuersas interpretationes opinio Papiniani adaptari debet, vt a prædictis difficultatibus saluari posset: vno enim modo interpretatur Aciat. lib. 3. paradoxor. c. 1. cuius tamen interpretationem improbant Corra. lib. 5. miscell. cap. 7. ad fin. & hic numero 14. & Loriet. tracta. de fructib. axiom. 36. Cuiacius lib. 14. obseruat. cap. 22. colum. 2. & Hotoman. tracta. de dotib. charta antepenult. Aliam etiam interpretationem assignat Daaren. hic & lib. 1. disputatio. cap. 2. 1. quam etiam improbat Hotoman. tracta. de dotib. charta antepenult. & ibi Aguinarius Baro lib. 3. fundorum cap. 5. fin. & Cuiacius in notis ad Vlpianum in Institutionib. titu. 22. & lib. 1. 4. obseruat. cap. 22. colum. 2. ad finem. & Connan. lib. 8. commentarior. cap. 10. numero 2. qui ingenue fatetur, saluis verbis huius text. non esse facile aliud respondere, quam illud, quod communis interpretatio collegit ex opinione Papiniani. Præterea & aliam interpretationem assignat Corra. lib. 5. miscell. c. 7. & repetit hic num. 14. quam etiam improbat Hotoman. tracta. de dotib. charta antepenult. Aliam etiam nouā interpretationem assignat Ruin. hic a n. 7. aliam Connan. lib. 8. commentarior. cap. 10. n. 8. aliam Loriet. tractatu de fructibus axiom. 36. aliam Aguinarius Baro lib. 3. fundor. cap. 5. fin. & aliam Ludouicus Carond. libro 1. versumilium. c. 10. quas non refero, quia omnibus aperte aduersantur verba Papiniani in præfati.

Illis igitur reiectis, ego opinionem Papiniani acceptam secundum communem interpretationē admittendam esse existimo, neque ei obflare difficultates supra motas in contrariū, quod ad primū respondetur, quod licet fructus vindemiæ, & merces locationis, attenta veritate, sint fructus duorum annorum: tamē propter versumilem mentē mulieris traditis, vindemia cōsideratur tanquā fructus anni sequēti

matrimonium: ita, vt quemadmodum fructus, qui reuera percipiuntur post matrimonium, cedūt marito pro rata onerum, ita ei debet cedere vindemia pro rata onerum, ac si esset de fructibus natis post matrimonium contractum, prout in simili probat *Libertus mod. 6. 4. inf. de verb. obligat.* Et confirmatur quia Papinianus, vt euitaret absurdum, quae sequebantur ex prima opinione, voluit, considerandum esse tempus, quo matrimonium contractum est, & quo etiam tradita fuit vindemia; significans, vindemiam esse considerandam tanquam fructus anni sequentis matrimonium, vt ex illa, & ex aliis fructibus, qui reuera pertinerent ad sequentem annum, maritus pro rata onerum lucraretur fructus: ergo eum omnes iuris interpretationes censentur fructus vnius anni, cessat absurdum a modernioribus considerandum.

- 13 Non obstat etiam secunda ratio, quia respondetur, quod licet verus valor reddituum fundi dotalis, sit duodecim: tamen propter versimilem mentē partium, vindemia, quae reuera pertinet ad annum precedentem matrimonium, debet considerari tanquam fructus anni sequentis matrimonium; & sic perinde haberi debet, ac si eo anno fundus ille propter insolitam vbertatem, maiores fructus produxisset, quam esset solitus. *ex gloss. hic, verb. tertia. in fi. quam sequitur Bart. nu. 8. ad fin. Paul. nu. fin. Alex. nu. 35. ad medium. Ias. ad fin. Zaf. nu. 12. ad fin. qui ex hoc nu. 13. infert ad decisionem notabilis quæstionis: & consequenter ex illis fructibus ita auctis, maritus maiorem debet habere portionem, quam esset habiturus, si solus verus valor fructuum fundi esset in consideratione. Non habebit igitur maritus ex fructibus vindemiarum quatuor, & ex mercede locationis tres, quia sic considerarentur tamquam fructus diversorum annorum; sed quasi omnes sint fructus eiusdem anni, omnes commiscuntur & confunduntur simul, & sic quasi fundus ille eo anno produxerit quindecim, dum durauit matrimonium, habebit maritus tertiam partem, id est, quingue, vt communis vult, & est de mente Zaf. hic nu. 12. Chiacius lib. 4. obseruat. c. 22. ad fin.*

Non obstat tertia difficultas; quis respondeo, nō esse absurdum, quod maritus duas vindemias faciat suas, si per tredecim menses sustinuerit onera matrimonii: nam cum utraq; vindemia propter mentem partium, debeat considerari, tanquam fructus eiusdem anni, non video quid impediat maritū utramque lucrari, si per integrum annum sustinuerit onera matrimonii. Et pari ratione si tempore factæ locationis transierit annus, non video quid impediat, maritū & integrum vindemiam, & integrum mercedē locationis lucrari: quod & admittunt Paul. hic num. fin. Goffred. num. 5. Connan. lib. 8. commentarior. c. 10. nu. 8. Chiacius lib. 4. obseruat. c. 22. ad fin. quidquid id esse absurdum existimant lasen hic ad finem. *Rum. num. 7. Pontan. num. 24. & Duaren. Aciat. lib. 3. paradox. cap. 1. nu. 3. & alii moderniores.* qui a recepta interpretatione huius textus recesserunt. Quinimo si maritus non locauit fundum, sed eum sibi colendum reseruauit, & a die perceptæ primæ vindemiæ, integer annus effluxit, maritus duas vindemias integre suas faciet: quod pro indubitato admittunt Alber. hic num. 10. *vers. & ideo dicit. Cam. an. num. 13. Paul. num. fin. Alex. num. 42. Pontan. num. 24.* Qui fortius concludūt, quod si vix citius maturauerunt, ac ob id cessante fraude, maritus secundam vindemiam perceptæ Calendis Septembris, quamuis statim sequatur

diuortium, tamen maritus utramque vindemiam faciet suam, quantumcunque per integrum annum non videatur sustinuisse onera matrimonii: quam opinionem receptam esse asserunt Socin. hic nu. 3. *Rum. nu. 10. & propter auctoritatem prædictorum non esse ab hac opinione recedendum, admonet Claud. hic num. 18.* Sed non videtur verum, quia cum, vt supra diximus, perceptio, vel dominium non faciat acquiri fructus irrevocabili ter marito, sed tantum suscepcio onerum matrimonii, quamuis vindemia præcox percepta sit ante transactum annum, non ob id maritus illam in totum debet facere suam irrevocabili ter, nisi pro rata anni, quæ sustinuit onera matrimonii. Oportet igitur, quod per totum annum sustineat onera matrimonii, vt utramque vindemiam irrevocabili ter faciat suam. Quare si in terminis huius text. percepta vindemia prima, altera die facta esset locatio fundi, ab eodem die inciperet etiam lucrari ex fructu illo civili locationis: ac ita si per integrum annum stetit matrimonium, & mercedem locationis, & vindemiam in solidum lucraretur, *intra supra tradita: & in specie sentit gloss. hic verb. tertia. in prin. quidquid repugnet Paul. hic nu. 10. & sic. tertio quæro.* quasi absurdum sit, eodem mense lucrari ex fructibus duorum annorum. Sed cessat hoc absurdum, si attendas ad supra tradita: quod hi fructus considerantur, tanquam fructus eiusdem anni. Et hæc de tertia difficultate.

Quarta igitur principalis difficultas est, quod in casu huius text. præsupponitur, matrimonium durasse per quatuor menses, & locationem per tres, & vult, tantum quartam partem mercedis locationis venire in contributionem: nam uno tertia pars debuit venire, cum iure consult. dicat, tempus contracti matrimonii esse spectandum. Auguetur difficultas ex text. *vers. & contrario.* huius leg. ubi si mulier, percepta vindemia, fundum tradidit marito, & matrimonium durauit per quatuor menses, & locatio fundi per maritum facta, per vnum tantum mensem, maritus lucratur tertiam partem mercedis locationis, habito respectu ad tempus, quo contractum fuit matrimonium. † Idem ergo & in nostro casu erat dicendum. Sed huic difficultati respondendum est, in hac materia distinguendum esse, utrum fundus dotalis tradatur plenus fructibus, vel cuius vacuus? Nam primo casu procedit text. *in vers. & itaque.* In secundo autem casu, procedit text. *vers. & contrario.* Ratio differentie est, quia cum primo casu, oneribus mariti satisfactum sit per primam vindemiam, fructus civilis locationis non consideratur in fauorem mariti, nisi ab eo tempore, quo facta sit locatio. Sed in secundo casu, cum pro oneribus matrimonii maritus nihil habuerit, attenditur tempus contracti matrimonii, & non tempus locationis factæ: & ita glossa hic verbo, *contrario,* quam probat Bartolus numero 10. Baldus colum. 1. ad medium. Paulus numero 4. ad fin. Alex. and. num. 35. post medium. Et receptam esse resolutionem asserunt Vincentius hic colum. 13. ad finem. *Campeius de dote. 2. parti. quæst. 9. & cum probat Chiacius lib. 4. obseruat. cap. 22. ad fin.* Ex quibus inferitur primo explicatio ad litteram huius textus, *vers. & contrario.* nam dum dicitur contrario recipit casum precedentem, in quo dictum fuerat, fundum plenum fructibus, fuisse traditum marito. In isto autem versu, & contrario proponitur casus, quando fundus dotalis vacuus traditus fuit, & ideo is casus quoad

quoad hoc dicitur esse contrarius precedenti. Item dum idem tex. subdit, hoc casu idem esse obseruandum, quod in casu precedenti, intelligendum est, quoad eum effectum, vt etiam attendatur tempus contracti matrimonii: nam quoad alia, longa est differentia inter predictos casus, vt constat ex supra traditis: & ita etiam gloss. hic, verbo, e contrario, Bartolus, numero decimo, & alii communiter, vt asserit Claud. numero 28, probat, etiam, Duaren. hic, Connan. libro octauo, commentarior. cap. 16, numero octauo, ad fin. & est vera expositio, quidquid repugnet Aretin. hic col. 6. in principio.

- 16 Secundo ¶ inferitur annotatio ad gloss. hic verbo, tertia, vers. item cur tota dubitat enim, quare in vers. itaque, huiusmodi tota vindemia venit in contributionem: & tamen merces locationis tantum venit pro quarta parte? Et respondet, quod ideo tota vindemia venit in contributionem, quia tota per maritum percepta fuit: merces autem locationis non fuit in totam percepta, & ideo solum pro quarta parte venit in contributione Paul. hic num. 10. dicit, hanc responsum gloss. sibi non placere, quia in hac materia nihil interest, fructus fuisse perceptos per maritum, vel quod pendant, & sint percipiendi per mulierem, vt constat ex §. interduum, infra. hac l. Et ideo existimat veriore rationem esse, quod vindemia tota percepta est intra annum, quo soluitur matrimonium: merces autem locationis non potest videri percepta vere, neque fidei, nisi a tempore facte locationis: ab eo enim tempore fidei potest videri percepta, iuxta regulam, l. qui actionem, infra de regulis iuris, & ideo ab eo tantum tempore venit in contributionem, subseribit Vincent. hic col. 1. 4. in principio. Sed non placet, quia secundum eam tota merces tantum fidei percepta, a die facte locationis debuit venire in contributionem: cuius contrarium probat text. vers. itaque. Item neque videtur verum, quod oportet mercedem locationis esse perceptam saltem fidei, vt infra dicemus in quinta difficultate. Et ideo verius ex supra traditis dicendum est, quod ideo vindemia tota venit in contributionem, quia in totum data est marito: sub ea tamen conditione, vt illam lucraretur pro rata onerum postea supportandorum: & cum per hoc iam oneribus matrimonii sit satisfactum, inductum est, quod merces locationis non computaretur nisi ab eo tempore, quo facta fuit locatio, & pro eo tempore, quo post eam factam maritus sustinuit onera matrimonii, vt constat ex supra traditis.

- Tertio inferitur explicatio ad tradita per Claud. hic num. 27. ad finem, quod etiam quando fundus vacuus traditus est, maritus non debuit lucrari, nisi a tempore facte locationis, quasi in eo anno superuenit sterilitas, quia locatio facta non est: & id quidem culpa mariti, qui non locauit: vnde debuit induci regula, l. quod quis damnum, infra de regul. iuris, dicitur, quod, hanc esse fortem oppositionem. ¶ Sed illi respondendum est, ideo in hac specie attendi tempus matrimonii, & non locationis facte, quia iniquum esset, quod maritus sustineret onera matrimonii, & a tempore onerum non lucraretur fructus, l. dotis fructus, §. in principio, supra de iure dotium. Sed quando ultra mercedem locationis, maritus habet vindemiam anni precedentis, quod mercedem attenditur tempus locationis, quia ex vindemia iam videtur satisfactum oneribus matrimonii, vt colligitur ex su-

pra traditis: & est de mente Imol. hic num. 3. & Connan. col. 1. ad medium.

Quinta & vltima difficultas est, quod facta locatione maritus acquirat actionem ad petendam mercedem totius anni, l. si a colono, §. in principio, infra de fideiussor. & sic saltem fidei totam videtur percipisse, iuxta regulam, l. qui actionem, infra de regulis iuris. Ergo tota merces debuit venire in contributione, tanquam fidei percepta, non autem sola quarta pars mercedis, vt probat text. vers. itaque, itaque. Huius difficultati gloss. hic verbo, tertia, vers. sed opponitur, tres assignat responsiones: quæ tamen omnes eo nomine veniunt reicienda, quia ipsa conatur probare, quod licet maritus habeat actionem ad totam pensionem, non ob id fidei videtur eam percipisse: quod si verum esset, neque quarta pars mercedis veniret in contributionem; cuius contrarium probat text. vers. itaque, itaque, & ideo prædictæ gloss. responsiones communiter reprobantur, vt hic asserit Vincent. col. 12. ad finem. Quare Bartolus, hic numero octauo, aliam assignat responsionem: cuius mentem clarius ceteris explicat Vincent. hic col. 13. in principio. licet, quod regula, d. l. qui actionem, procedit, quando quis habet actionem ad rem cum effectu exactionis, tunc enim saltem fidei videtur ille rem habere; alias vero ea regula non procedit, argument. l. si dari, infra de verbor. obligat. Porro in nostro casu dum durat matrimonium, maritus habet actionem ex locato cum effectu exactionis, quia ipse præstat colono patientiam, & facultatem fruendi: sed soluto matrimonio cum omne dominium, ex dispositione legis sit translatum in vxorem, l. in rebus, §. c. de iure dotium, & ex tunc non videtur habere actionem cum effectu exactionis, ¶ cum patientia & facultas fruendi non detur iam tunc colono per maritum, sed potius per vxorem, quæ domina est rei conductæ: & ideo tunc in fauorem mariti non potest induci regula, d. l. qui actionem. Merito igitur contributio mercedis tantum fit pro eo tempore, quo durauit matrimonium. Et hanc Bart. solutionem ita explicatam aduersus Imol. defendunt Alexand. hic num. 35. Aretin. col. 5. Sed neque hæc Bart. solutio difficultatem tollit, quia verius est, etiam soluto matrimonio, actionem ex locato competere marito cum effectu exactionis, quamuis exacti debet restituere mulieri pro tempore, quod currit post solutum matrimonium: ita probat text. l. si sibi solam, §. 6. fin. infra eod. & ibi expendit Paul. num. fin. Præterea, si aliud non declararetur, merces locationis soluenda est in fine anni, l. qui hoc anno, §. 2. vtr. de verbor. obligat. gloss. recepta, l. de, c. de locato. Ergo ante finitum locationem per finem anni, maritus non habet actionem ex locato, cum effectu exigendi: cum ante diem agentis obstat exceptio, l. i. in fine, supra quando dies estus fruct. legat cedat, & sic neque quarta pars mercedis venire deberet in contributionem: cuius contrarium probat text. in vers. itaque, & in specie aduertunt gloss. hic, verbo, tertia, ad medium; Dynus & Alberic num. 9. Nisi saluando Bartolum dicas, quod maritus exactum tenetur restituere vxori, vt probat dict. l. si sibi solam, §. 6. fin. infra eodem. Vnde in hac specie, neque fictio modo potest videri maritum rem habere, quam alteri tenetur restituere, argument. l. aliud est capere, 17. infra, de verbor. significatio. & ideo magis solet inspicere persona illi, cui res restitueda est, quam illius, cui res conceditur, vt alteri restituat, l. cogit, §. hoc

qui solum, infra ad Trebellian. l. amia, §. 1. infra, de cond. & demonst. rat. l. cum dotem, infra ad leg. Falcid. prosequitur Colla, c. p. si pater, 2. parte, verbo, Trebellianica, num. 25. de testam. in 6. Tantum ergo, pro eo, quod cum effectu retinere potest, sic fructus videtur percipere, sed penes, i. a. inf. de verborum significat.

- 19 Sed si ad veram resolutionem huius difficultatis aduertendum est, in ea duobus dubiis principaliter verti. Primum est, quia de causa merces non veniat in computationem, nisi a die facta locationis? Secundum, quare non veniat tota merces, sed tantum pro tempore quo duravit matrimonium? Et quoad primum dubium gloss. & Doctores in prætextu existimant, rationem esse, quia ante facta locationem marito nulla cõpõet actio: post eam autem factam, cum habeat actionem, sic et cõsetur mercedem percipere, iuxta regulam, l. qui actionem, infra de regul. iur. ac proinde ex eo tempore fructus ciuilibus locationis, tanquam perceptus, venit in computationem, ut hic per gloss. verb. tertius, & verbo, c. contrario, & communiter Dd. Sed quatenus hæc ratio cõsistat præsupponit, necessariam esse, quod fructus saltem sic videantur percepti, vt veniant in diuisionem, vel computationem, verum non videtur: nam etiam fructus nullo modo percepti per maritum in diuisionem veniant, §. inter dñm, infra hac l. unica, §. cumque, C. de rei vxo. actio. Verius ergo dicetur, quod fructus ciuilibus locationis non potest videri esse in rerum natura, nisi post factam locationem: & ideo non venit in computationem, vel diuisionem: neq; tota merces locationis venit in contributionem, quia non tota cum effectu ad maritum pertinet, sed tantum pro tempore, quo constitit matrimonium. Adeo q; tenetur cedere actionem locationis vxori, solum matrimonio, vt ipsa sola possit petere id, quod debetur ex mercede: postquam solum fuit matrimonium, l. si sit, infra de. 26. §. p. in fine, de tradit. gloss. verb. tertius, ad finem, communiter recepta.

- Ex qua ratione infertur primo explicatio, ad versic. item si messis, infra hac l. vbi probatur, spem futuræ vindicte, venire in diuisionem: ac ita sentit, quod licet fructus adhuc non sint in rerum natura, sed spectantur esse: tamen veniant in diuisionem: nam dicendum est, tex. illum procedere, quando fundus vacuus traditus est marito: tunc enim spes fructuum venit in diuisionem, facta computatione a tempore, quo contractum est matrimonium: ne alias sequatur absurdum, quod onera maritus ex suo sustinuerit, §. Sed vbi fundus plenus fructibus traditur marito, tempore cõtracti matrimonii, quia ex illis potest videri satisfactum oneribus, tunc spes fructuum non venit in diuisionem, sed oportet fructus esse iam productos in rerum natura, vt in diuisionem, vel contributionem venire possint, iuxta supra tradita.

- Infertur secundo vera resolutio ad eam contro- uersiam quæstionem, quam mouet Doctores in terminis huius textus. Pone, maritum non locasse fundum, sed sibi colũdum reservasse, & ante perceptam vindemiam diuortium interuenisse: vtrum maritus ex illa vindemia aliquid habere possit? In qua quæstione Paul. hic num. 10. Inuola colum. penult. post principium, C. in art. colum. 1. ad finem, & Alexand. num. fin. Vnde, colum. 12. in princip. Pontan. numer. 24. existimant, maritum nihil debere habere ex prædicta vindemia: ea ratione moti, quia, vt in his terminis fructus veniant in diuisionem, oportet, quod sint per-

cepti per maritum vere, vel etiam sic esse, ex regula, l. qui actionem, infra de regul. iur. Sed hoc casu maritus neque vere percipit vindemiam, neque etiam sic esse, quia cum ipse non locauerit, impossibile est, quod contra se ipsum sibi competat actio, l. 2. infra, de stipulatio. seruorum. Ergo prædicta vindemia non debet venire in diuisionem, quoad fauorem mariti. Quod confirmat Alberic. hic num. 9. versic. si vero, quia vbi nulla est facta locatio, nulla potest dici nata actio, qua maritus agat ad fructus percipiendos, neque ante perceptionem, de eorum quantitate consistere potest: vnde non possunt venire in diuisionem. Contrarium tamen, imo maritum debere lucrari ex hac vindemia pendente, pro rata onerum, quæ sustinuit, dum constitit matrimonium, tenent Duaren. hic & Cuiacius, libro 14. obseruationum, cap. 22. ad finem, ea ratione, quia in diuisionem solent venire, non solum fructus percepti, sed etiam & pendentes, §. inter dñm, infra hac leg. l. unica, §. cumque, C. de rei vxo. actio. Et facit, quia spes fundata in iure de præterito, est in consideratione, ita, vt illud ius etiam spe conflans, dicatur ad nos pertinere, l. verbum pertinere, infra de verborum significatione, tradit. Arctim. consilio 6. numero 9. Imo & nostrum dict potest, & quasi ius iam quæsitum consideratur, §. l. nomina 17. super de heredi. vel actio. vend. Arctim. consilio 7. col. 2. post mediana, l. 1. son. l. is potest, num. 50. infra de acquir. heredi. Gomez. l. 1. regula de non tollend. iure quæsitio, quæstio. 4. versic. secundum, par. in 34. Cagnoli. qui actionem in fine, infra de regul. iur. Pro concordia dicendum est, quod quemadmodum fructus ciuilibus locationis non venit in diuisionem, nisi postquam facta est locatio, & sic ille fructus ciuilibus videtur productus in rerum natura, si fundus plenus fructibus fuit traditus, vt probat in text. versic. itaque, & supra diximus, sic pariter, & fructus naturalis non venit in his terminis in diuisionem, nisi ab eo tempore quo producitur a terra, & incipit videri esse in rerum natura: nam tunc ex illis incipit maritus lucrari pro rata anni, in quo postea natos, sustinuit onera matrimonii, vt in simili disponit, l. 3. & 10. tit. 4. lib. 3. fero legum, casus memini Palae. ceter. rub. §. 62. num. 10. & Anton. Gomez. l. 1. Tauri. 10. tit. 71. Disponit etiam lex Aragonie, lib. 5. obseruantiarum regni. ut de iure dotum, versic. item mortuo altero. & in versic. item vidua, & in versic. item mulier tenetura. Et iuxta hæc veniunt explicanda supra tradita, dum concludimus, quod si maritus per integrum annum sustinuit onera matrimonii, duas vindemias lucrabitur: nam id intelligendũ est, quando ambas perceptis enim vltimam non percipit, recurrendum est ad supra tradita.

Infertur tertio explicatio ad opinionem Bartoli hic num. 9. dum dicit, computationem positam, in versic. itaque, huius accipiendam esse, quando locatio facta fuit pro pecunia, vt est regulare, l. 1. §. si quis seruum, super de positi. Nam si facta sit pro certa quantitate fructuum, iuxta l. siolo, C. de locato. tunc nihil ex ea locazione debet venire in contributionem, sed tota locatio debet conuerti ad utilitatem vxoris: ea ratione motus, quia in mercede consistere in fructibus, subintelligitur tacita conditio, si fructus nascantur, l. 1. infra de cond. & demonst. vnde inter non potest videri orta actio, l. inter dñm, infra de verbor. obligatio. Cum igitur non competente actione, neque sic videatur percepta, non potest venire in diuisionem, vel contributionem, per supra tradita subscribitur Vincent.

Vincen. hic colum. 15. Iafon. num. 42. Pontanus. nu. 24. Barca de decima tutoris. cap. 28. num. 11. & nu. 12. Contrarium tamen sententiam, quod etiam in prædictis terminis debeat habere locum computatio expressa
 21 *dictæ. vers. itaque, tenent Imola hic colum. anepennit. post medium, Romanus. num. 26. & Alexan. num. 35. ad fin. ea ratione moti, quia natis fructibus, conditio illa tacita, si fructus nascuntur, debet retraheri ad initiationem dispositionis. I. potior est. supr. qui potio. in pignori. ac ita debet induci computatio. d. vers. itaque. Sed rejecta concordia Claudii, hic n. 27. ex supra traditis opinioniones sunt concordandæ, ut opinio Bart. vera sit in eo sensu, si fundus plenus fructib. sit traditus, tunc fructus in terminis huius tex. antequam sint nati, non veniant in diuisionem, vel computationem: non quidem per rationem Bartoli, sed potius per supra resoluta: illis autem natis, incipiet maritus lucrari pro tempore, quo post eos natos constituit matrimonium.*

Quarto ex supra resolutis inferitur annotatio ad tradita per Iacobum de Aren. & Albericum, hic num. 10. & Cuman. num. 13. Pontan. num. 24. dum tenent, quod si in terminis versiculi & contrario, huius l. mulier, vltima die Septembris collegit vindemiam, & Calendis Octobris marito vacuum fundum tradidit, & maritus curauit vineam, & propter intemperiem coeli vix non maturuerunt. & diuortium interuenit post Calendis Octobris, & postea facta fuit vindemia per mulierem, verum ex ea vindemia maritus debeat aliquid obtinere? Et ipsi concludunt, eum nihil habiturum, cum in anno matrimonii nihil sit perceptum: vnde perinde haberi debet, ac si in anno matrimonii superuenisset sterilitas. Sed vtiq. hæc opinio aperte falsa est in terminis, d. vers. e contrario, cum in illis terminis etiam spes fructuum veniat in diuisionem, §. item si menses, j. hac l. & ita merito illos reprehendunt Paul. hic in fine, & Alexan. nu. 43. Socin. nu. 5. Goffredus, §. quod in anno, col. 2. inf. hac l. Quinimo & in terminis huius tex. vers. itaque, j. hac l. non erit vera simpliciter, sed erit distinguendum iuxta supra tradita, quod non incipiet maritus lucrari, nisi ab eo tempore, quo sint nati fructus, & producti in rerum natura.

22 Quinto it. & vltimo inferitur vera resolutio ad eam quaestionem, quam in hac materia mouet gloss. vers. si menses, ubi sequuntur. inf. hac l. Pone mulierem non solum vacuum fundum marito tradidisse, ut contingit in terminis vers. e contrario huius l. sed etiam, antequam eum traderet marito, illum locasse pro eo anno, quo durauit matrimonium, & etiam anticipatam solutionem accepisse: verum maritus ex prædicta locatione aliquid possit obtinere? Et gloss. concludit, nihil eum obtinere posse, sed mulierem retenturam mercedem, quæ sibi fuit soluta congruo tempore, id est, quo ipsa erat domina fundi locati: maritum autem ex fructibus sequentis anni, quo soluitur matrimonium, deducendum id, quod fuisset habiturus ex locatione facta per vxorem, si in eo anno non fuisset anticipata solutio, sequitur Bar. hic nu. 13. Paul. nu. 4. & in fine. Et adhibita distinctione probant Cuman. hic nu. 17. ad fin. Imol. col. pen. ad finem. Quorum omnium mens est, ut propter anticipatam solutionem debeat vxor satisfacere marito, & tunc dubitant de tempore, quo debet fieri satisfactio. In quo dubio verius videtur, pensionem receptam statim restituendam esse marito per vxorem, ad quem

reuera pertinebat, iuxta supra tradita: & colligitur ex l. si filiosimil. 26. §. si in iunctis ibi notatis per Paul. nu. fin. inf. eod. quod ita tenent Bald. Roman. & Alexan. hic nu. 40. & magis probant Claud. ad finem, Vincen. col. pen. Iafon. num. 46. Ruin. num. 11. Campes. de dote, 2. part. qu. 21. Neque enim prima opinio procedere potest, attetis iuris regulis in hac materia, quæ non permittunt, maritum quid posse deducere ex fructibus sequentis anni, si fundus, §. §. fin. inf. eod. tradidit gl. §. si in verbo, satisfaciendum, in fin. inf. hac l. Maxime quia prædicta prima opinio concedit, maritum retinere posse ex fructibus anni currentis post diuortium: quod est contra tex. l. vnicæ, §. cum que, Cade vxor actio. & traditionem gl. recepta, §. item si menses, inf. hac l. Vnde receptum est, quod si maritus vno pretio locauit fundum pro duobus annis, & in primo anno interuenit diuortium, nihil maritus obtinere potest ex fructibus secundi anni currentis post diuortium, quantumcunque iuris censura, vna tantum locatio censetur, l. cum eiusdem. supr. de adu. edicto, & ita Bart. hic nu. 10. post medium, cum quo alii transeunt. Facit, l. neque emptio, supr. de contr. aben. emptio. & l. si vis fructus mihi, inf. de vis. fra. legatio. Quamobrem corruit etiam dictum Cuman. hic nu. 18. & Socin. num. 5. quod ubi factio mulieris superuenit sterilitas in anno, quo durauit matrimonium, ex fructibus anni sequentis tenetur mulier satisfacere: id enim iure non probatur, & contrarium colligitur ex iarib. supra citatis. Vnde melius ex supra traditis dicendum est, quod cum mulier tradendo dotem, ea mente videatur tradidisse, ut maritus ex illius fructibus sustineat onera matrimonii, latetis fructus, §. in princip. supr. de iure dotum, vtiq. actione dotis coegetur implere id, quod tacite promissit: & consequenter tradere marito mercedem locationis, quæ iure tacite promissionis ad maritum pertinebat, ut in simili tradit Satyror. l. fructus, col. fin. C. de actio. empti.

His ita explicatis, ad perfectam explicationem huius tex. restat videre de intellectu versiculi. item, si menses, inf. hac l. cuius quidem vers. casum & intellectum ponit, gl. i. ibi, cum quæ alii transeunt: sed quia non conuenit literæ, ut hic ostendit Vincen. col. 16. ad finem, multi alii ad dictum versiculum assignant intellectus, quos hic refert Pontan. col. 3. ad finem, Iafon. a nu. 45. & Corra. d. vers. item si menses, & alium ponit Connan. lib. 2. commentar. c. 10. nu. 2. ad fin. & alium Cuiacius, lib. 14. obseruat. cap. 22. col. 3. & alium Langeberchi, in suis annotationib. c. 23. quos breuitatis gratia non recito. Verus autem intellectus est, quod d. vers. item si menses, continetur cum vers. e contrario, præcedenti, sitq. in eo ita fingendus casus, quod mulier tradidit marito fundum vacuum fructibus, qui vtiq. pro parte ferebat mensem, & pro parte vindemiam, iuxta casum, l. si fundus, §. §. fin. inf. eodem, & l. fin. §. fin. inf. de iure iher. maritus autem postquam sibi traditus fuit fundus, locauit eam partem fundi, quæ ferebat mensem, adiecto pacto, quod messis sequeretur colonum, & ipsæ pro ea marito locatori teneretur pecuniam soluere, partem autem fundi ferentem vvas, sibi retinuit: cum autem messis citius colligi solet, quam vindemia, l. 2. C. de feris. & diximus supra, t. colonum collecta messis, pecuniam exsoluit marito: & antequam vindemia fieret, diuortium interuenit, ita ut tempore diuortii pars fructuum iam esset recepta, id est, merces locationis, & partim penderet, id est, vindemia.

Tt 2

Quæritur igitur, utrum is casus sit decidendus iuxta computationem expressam, *versic. itaque, huius l.* vel potius secundum computationem dictæ *versic. contrario, eiusdem legis*? Et videbatur dicendum, quod esset decidendus iuxta computationem d. *versic. itaque*, nam & ibi vindemia erat recepta, & merces locationis pendebat. Contrarium tamen determinat Lurecon. Imo hoc casu recurrendum esse ad computationem, d. *versic. e contrario*, ita ut pecunia, & vindemia veniant in contributionem, facta computatione a tempore, quo contractum est matrimonium. Computatio enim facta in d. *versic. itaque*, procedit, quando fundus plenus fructibus traditus fuit marito: sed quando vacuum traditur, semper recurrendum est ad computationem, dictæ *versic. e contrario*. Quamvis enim etiam hoc casu maritus videatur percipere duplices fructus: tamen cum attenda etiam veritate, sint fructus eiusdem anni, non est spectanda computatio, dictæ *versic. e contrario*, sed potius computatio, dictæ *versic. e contrario*, & ita in effectu Imol. hic colum. 3. ad finem, Vincent. col. pen. in princip. & Duaren. Pontan. num. 30 (Macian. lib. 14. observatio. cap. 22. col. 3. Et confirmatur, quia maritus pro expensis factis circa fructus, non potest deducere illas ex fructibus anni sequentis, gloss. §. fin. verb. *si faciscendum*, in fine, infra hic l. & tamen si sint fructus eiusdem anni, impense factæ circa vnos, ex aliis deduci possunt, l. si fundus, §. §. fin. inf. eodem.

Secundum igitur prædictam interpretationem ex d. §. item si menses, colligendum est, quod licet quando maritus participat de fructibus, qui attenda veritate, sunt duorum annorum, fructus percepti & percipiendi non commisceantur, nisi modo præscripto, *versic. itaque, huius l.* tamen quando maritus vult participare ex fructibus duplicibus, eiusdem tamen anni, tunc indistincte percepti & percipiendi commisceantur, & in omnibus incipit computatio a die contracti matrimonii, iuxta *versic. e contrario, huius l.* & ita Aretinus §. quod in anno 3. notat, infra hac l.

Infero secundo Imol. hic colum. 3. ad finem, non videri veram rationem supra traditam ad *versic. e contrario, huius l.* quod ideo eo casu sit computatio a die contracti matrimonii, & non a die factæ locationis, quia alias sequeretur absurdum, quod maritus ex suo sustineret onera matrimonii in d. *versic. item si menses*, maritus poterat sustinere onera ex mercede locationis iam recepta, & nihilominus admittitur computatio dictæ *versic. e contrario*, circa quod insinuat Aretin. hic colum. 3. sed facile respondetur, quod fructus integri vnius anni, vix sufficiunt ad sustinenda onera matrimonii cap. *alubriter*, de *visura*. Multo ergo minus ex sola parte fructuum sustinebuntur: unde adhuc militat absurdum, quod ex suo maritus sustineret onera, si ex omnibus fructibus non haberet ratam a tempore contracti matrimonii.

Inferitur tertio explicatio ad litteram dictæ *versic. item si menses*, dum dicit, pecuniam receptam ratione mensus venire in computationem, cum spe future vindemix significat enim, quod cum sint fructus eiusdem anni & culturz, quod debet incipere computatio a die contracti matrimonii: & ex omnibus simul iunctis pro rata anni debet maritus lucrari partem. Et si obiciat, fructus percipiendos non posse venire in computationem, & diuisionem, antequam percipiantur, & ideo tunc mulier iubetur ca-

uere de restituenda parte sua marito. §. inter d. §. hac l. respondetur id procedere, quoniam omnes fructus sunt pendentes: sed quando fructus fundi partim sunt percepti, & partim pendet, fiet contributio, & maritus ex iam perceptis integram partem suam retinebit, iuxta doctrinam Bart. l. si non fortem, §. si centum, num. final. 3. de cond. indebit. & sic non erit necessaria cautio, sed procedet, quod insinuat d. §. item si menses.

Vltimo inferitur, quod si fundus tradatur partim plenus fructibus, partim vacuum, quod quoad partem plenam inducitur computatio *versic. itaque, huius l.* & quoad partem vacuum inducitur computatio, d. *versic. e contrario*, iuxta regulam, l. quæ de tota, sup. de rei vend. & est de mente, d. §. item si menses, quid quid post Ang. & Imol. inuoluit Alex. hic nu. 4. Pont. nu. 30. His ita explicatis, succedit interpretatio, *versic. apparet, huius l.* vbi l. urecon. colligit, fructus perceptos per mulierem antequam nubere, suos esse, & neq; in contributionem venire: colligit autem hoc ex *versic. proximis* præcedentibus, in quibus dictum erat, quod si mulier fundum vacuum fructibus, tradidit marito, tantum fructus postea percepti, vel percipiendi, venient in contributionem; quasi antea percepti sint mulieris, neq; ad contributionem pertineant. Restringit autem se Iurcon. ad mulierem, quia diuersum erit in marito percipiente fructus ex rebus dotalibus, ante contractum matrimonium: hi enim non sunt mariti, sed potius augent dotem, l. si ante 6. sup. cod. Et est ratio differentiz, quia mulier ante traditionem fundi dotalis, ex re sua videtur fructus percipere: unde merito illos facit suos: maritus autem, vel sponsus, non facit fructus suos ratione domini, sed ratione onerum matrimonii, ut supra dictum est. Cum ergo ante matrimonium dos non consideretur, l. 3. sup. de iure dotium, & consequenter neq; onera matrimonii, neque fructus dotis considerari possint, procedet, l. si ante 6. sup. cod. Ad quem modum explicandus est Vinc. hic nu. 7. & Pont. col. 3. post med. & nu. 11. Explicata fictio hac, l. cum suis *versiculis*, illud vltimo restat inquirendum, utrum huius l. decisio, & cōputatio fructuum dotalium, quæ sit in hoc text. locum habeat in regno Castellæ, & Portugallie? Et in regno Castellæ prima facie videtur respondendum, locum obtinere cum ita inueniatur constitutum, l. 26. tit. 1. p. 4. Contrarium tamen verius est, quia l. 3. tit. 9. lib. 5. ordin. inducit inter coniuges tacitam quandam societatem, cuius virtute fructus omnes inter eos communicantur. Ex quo consequitur, quod in regno Castellæ circa fructus dotalis non est recurrendum ad hunc text. & iura similia, quæ disponunt, habendum esse respectum ad onera matrimonii, quæ maritus sustinet, sed potius recurrendum esse ad regulas societatis: ac proinde licet iure comuni fructus dotalis cedant lucro mariti, & illos in solidum faciat suos pro oneribus matrimonii, l. pro oneribus. Cuius iure dotium, tamen in regno Castellæ, cum habendus sit respectus ad regulas societatis, & hi fructus inter coniuges communicantur, & inter eos per dimidia diuiduntur, iuxta regulam, l. pro socio 38. in p. ne. sup. pro socio l. videamus, 38. §. ex causa, sup. de *usufr.* & ita in specie Gregor. l. 26. tit. 11. part. 4. in gl. ff. Ant. Gomez. l. Tauri, 50. nu. 11. *versic. bodu tunc* & n. 33. *versic. bodu tamen*. Al. Arien. d. 4. tit. 9. lib. 5. ordin. gl. 1. nu. 2. & ibi Az. eod. nu. 27. Molin. de promouentis, lib. 3. c. 1. n. 6. Similiter licet matrimonium dissoluatur inter coniuges pendentes, fructibus, non recurret ad computationem huius text. sed potius fructus inter coniuges indistincte

Et communicabuntur, et aperte sentiant. Gregorius & alii supra citati, & Ayora de partu. i. parte. c. 9. nu. 1. Inuenio tamen, quod Gutierrez, in canonicis questionibus. cap. 33. num. 16. recedit a prædicta opinione, considerans, quod, l. 5. tit. 9. lib. 5. ordinamini. loquitur in fructibus acquisitis, & perceptis constante matrimonio: hos enim verum est communicari inter coniuges: ceterum non loquitur, quando fructibus pendentes: & nondum perceptis, solum est matrimonium; nam pro eo tempore, quod currit post solum matrimonium, fructus non possunt communicari inter coniuges, cum constante matrimonio non sint percepti: unde hoc casu necessario recurrendum est ad computationem huius textus. & l. 26. tit. 11. part. 4. Ego autem aduerto, quod consideratio, & distinctio Gutierrez vera est in se: sed quatenus dicit, tunc esse recurrendum ad computationem huius textus, non bene dicit, quia in regno Castellæ potius recurrendum est, ad l. 10. tit. 4. lib. 3. fore legum., quæ disponit, quod si fructus sint liquidi, & tempore soluti matrimonii appareant, & sint nati, omnes communicabuntur inter coniuges. Si vero fructus sint aridi, satis est esse leminatos, & communicentur, licet nondum appareant super terra, & tra Palac. rep. v. abr. §. 62. num. 10. Anton. Gomez, l. Tauri, 50. numer. 17. Bascade docima inerti, cap. 28. num. 14. nam prædictam, l. fori, vsu & praxi fuisse receptam asserit Matienico, l. 4. tit. 9. lib. 5. ordinament. gloss. numero 4. & Ayora de partu. prima pars, capit. 9. numero 1. & cap. 6. numer. 12. & agnoscit Gutierrez, d. cap. 33. nu. 17. Quod pariter & in regno Aragoniæ recipiendum est, quia ita inuenitur dispositum, lib. 5. obstruantiarum, tit. de iure dotum, versic. item mortuo, & versic. item vidua, & versic. item mulier, quamuis non faciat differentiam inter fructus aridos, & liquidos, sed requirat natos esse fructus etiam aridos, ut inter coniuges communicentur. Addendum tamen est prædictis, prædictam legem fori loqui in fructibus natis, vel satis constante matrimonio. Pone igitur quod tempore, quo matrimonium contrahitur, fundus erat plenus fructibus: utique hoc casu non loquitur, l. fori, unde recurrendum est ad ius commune, & sic est dicendum, quod id, quod valebat spes fructuum, ante factam communicationem, utique non communicabitur, sed in solidum pertinebit ad dominum fundi, l. per hoc 4. §. plane, super. commun. diuid. Considerabitur igitur, quantum valeret ea spes fructuum ante contritam societatem, & id in solidum cederet parti uxoris: quod vero in fructibus postea accreuit, communicabitur inter coniuges, & eleganter tradit Ayora de partu. i. parte, cap. 9. num. 3. quem sequitur Azcuedus, l. 4. tit. 9. lib. 5. ordinamini. num. 27. ad finem. Ex pari ratione illud, quod valent fructus postquam solum est matrimonium, in solidum cedit uxori, vel eius hereditibus, Gutierrez in canonicis, quest. c. 33. nu. 16. in fin. Præterea addendum est, quod cum prædicta, l. fori, discrepet a iure communi, tantum procedit in fructibus naturalibus, de quibus loquitur, non autem in ciuilibus: ac proinde si fundus sit locatus, tunc quoad diuidendum pretium locationis, recurrendum est ad diuisionem huius textus, & probat Ayora de partu. i. parte, cap. 9. num. 4. & Azcued. d. l. 4. tit. 9. lib. 5. ordinamini. nu. 28. Prout & ad diuisionem huius textus recurreretur, si renuntiatum sit bonis lucrativis per coniuges, prout fieri posse probat, l. 9. tit. 9. lib. 5. ordinamini. nam tunc cessante societate, recurre-

tur ad diuisionem huius textus, Gregor. l. 26. tit. 11. part. 4. in gl. fin. Matien. l. 4. tit. 9. lib. 5. ordinamini. nu. 2. & ibi Azcued. nu. 27.

Nunc videamus quid sit dicendum in regno Portugallicæ: Et cum in eo regno duobus modis contrahatur matrimonium, vel per cartam medietatis, per quam secundum regni consuetudinem etiam capitalia communicantur inter coniuges. Ord. lib. 4. tit. 7. vel contrahatur per dotem, & artibus: quo casu nihil communicatur inter coniuges, nisi id quod fuerit per eas expressum, Ord. l. 4. tit. 7. §. 5. Respondendum est, quod si primo modo contrahatur matrimonium; cum capitalia ipsa inter coniuges communicentur, non erit locus computationi huius textus: sed fructus indistincte inter eos communicabuntur, prout & communicantur fructus percepti rebus communibus, l. si quis putans, 6. §. 1. supra commun. diuid. qui scilicet in princ. super. de vsuris, ac proinde licet fundus plenus fructibus veniat in dote: tamen & nati nondum constante matrimonio, imo & iam percepti, communicabuntur inter coniuges non tanquam fructus, sed tanquam capitalia. Et propterea in hoc casu non obtinebit in regno Portugallicæ decisio, versic. apparet, huius l. neque decisio, l. per hoc 4. versic. plane, super. commun. diuid. Si autem solatur matrimonium, id quod currit post solum matrimonium, in solidum pertinebit ad dominum fundi, cum ab eo tempore cesset communicatio, & l. diximus. Si autem secundo modo contrahatur matrimonium, resoluendum est, ut supra tradidimus observandum esse in regno Castellæ quia eadem militat ratio: præterquam quoad decisionem, l. 10. tit. 4. lib. 3. fore legum. Nam cum ea non obtineat nisi in locis, in quibus vsu fuerit recepta, Gregor. l. 26. tit. 11. part. 4. in gl. fin. Matien. d. l. 4. tit. 9. lib. 5. ordinamini. nu. 2. & in regno Portugallicæ talis lex non sit recepta, recurrendum est ad ius commune: ac proinde de hac computatione iuxta terminos huius textus, ut debeat considerari illa spes percipiendi fructus, quantum valeat, & id communicabitur, & illud in solidum pertinebit ad dominum fundi, Gutierrez in canonicis, quest. c. 33. nu. 16. in fin. & supra diximus. Adverte tamen, quod in hoc textu ad inducendam diuisionem, debet considerari tempus, a quo maritus incipit sustinere onera matrimonii: in nostro autem casu debet considerari tempus, a quo incipit illa tacita locatio: & consequenter fructuum communicatio, & ad monet Ayora de partu. i. parte, c. 9. nu. 5. post medium.

S Y M M A R I A.

- 1 Inter successorem maioratus, & heredem possessoris fructus diuiduntur pro rata.
- 2 Sed verius esse probatur, omnes ad successorem pertinere.
- 3 Et inducitur pro hac sententia l. Herennius, 42. §. pr. de vsuris.
- 4 Et reuocantur responsiones Afoline, tradite ad illum textum.
- 5 Onera maioratus possessori incumbunt, multum, differunt ab oneribus dotis mariti incumbentibus.
- 6 Possessor maioratus si uellat facit suos ratione domini.
- 7 Explicatur Bart. hic nu. 10. ad finem.
- 8 In hac materia non est facienda differentia inter fructus naturales, & ciuiles.
- 9 Quod in regno Portugallicæ circa fructus maioratus obseruetur.

- 10 Etiam in maioratu per contractum constituto fructus pendentes pertinent ad successorem maioratus.
- 11 Regula ea lege C. de cond. ob causam, in maioratibus Hispania locum non habet, & qua ratione.
- 12 In maioratibus sufficit acceptatio primi, ut sequentibus ius quæatur.
- 13 Posita clausula, Ex nunc, prout ex tunc, ex clausula constituti acquiritur ius sequentibus.
- 14 In capillis, fructus pendentes diuiduntur, iuxta diuisionem nostri text.
- 15 In fundis qualiter fructus pendentes debeant diuidi.
- 16 Explicatur text. cap. i. §. huius consequenter, hic finitur lex.
- 17 Item & text. c. an agnatus, vel filius.
- 18 In feudis dominium non transit sine traditione.
- 19 In emphyteusi qualiter fructus pendentes debeant diuidi.
- 20 Declaratio voluntatis domini, quod emphyteusia incidat in commissum, trahitur retro.
- 21 Expense factæ in fructibus, debent solui heredi emphyteutæ.
- 22 Quando accepta est emphyteusia nomine sequentium quando in eos transferatur dominium?
- 23 Fructuarium fructus pendentes, quando successoribus relinquat.
- 24 Explicatur l. de sancta, §. 5. sup. de usufr.
- 25 Pensio locationis qualiter sit diuidenda inter proprietarium, & heredi fructuarium.
- 26 Explicatur l. si usufructuarium meum, §. 3. sup. quib. mod. usufr. amittat.
- 27 Quæ in hac materia sit differentia inter fructuarium & bonæ fidei possessorem.
- 28 Percipiendi fructus, decimas nomine ecclesiæ videtur percipere.
- 29 Beneficiarius quando nomine suo habet conditionem fortuitam.
- 30 Colono nunquam conceditur conditio fortuita.
- 31 Agitur de intellectu l. si fur, §. 4. sup. de usufr.
- 32 Et explicatur ratio illius text. in fin.
- 33 Explicatur §. 5. vero. Instit. de rerum diuisio.
- 34 Quæ sit differentia inter fructuarium, & conditionem.
- 35 Ius percipiendi fructus, licite in alium transferri potest.
- 36 Explicatur l. si feruus communis, §. locatus, infra de fortis.
- 37 Cur in eo text. requiratur, quod fructus auferantur clam.
- 38 Si simpliciter in terminis illius text. habeatur fides de pretio, text. ille non procedet.
- 39 Qualiter fructus pendentes debeantur habenti pensionem ecclesiasticam.
- 40 Pensio debetur iure obligationis personalis.
- 41 Referuntur in hoc articulo opiniones Dd. & reiciuntur.
- 42 Et ostenditur verum esse, quod si ante tempus designatum, pensionarius decedat, nihil transmittit in hereda.
- 43 Pensio eadem loco alimentorum, & eorum sequitur naturam.
- 44 Beneficiarius renuntians beneficio, utrum, aliquid debeat, habere ex fructibus pendentibus tempore renuntiationis?
- 45 Per renuntiationem beneficii quando amittatur titulus.
- 46 Antequam renuntians faciat admissam, esse renuntiationem per superiorem, consideratur, ac si esset possessor bonæ fidei.
- 47 Possessor bonæ fidei quatenus faciat fructus suos.
- 48 Inhabilis ad officium, quantumcumque toleratur, non facit fructus suos.
- 49 Qui sit admissam esse renuntiationem per superiorem, malæ fidei possessor esse censetur.
- 50 Inter Episcopum renuntiantem, & successorem, qualiter diuidendi sint fructus.
- 51 Explicatur l. in emensibus, sup. de offic. proconsulis.
- 52 Episcopus renuntians quæ possit facere.
- 53 Episcopus translati quando de fructibus primi Episcopatus possit disporre.
- 54 Clericus quatenus facit fructus suos.
- 55 Et utrum eo mortuo debeant ad ecclesiam reuerti.
- 56 Si beneficiarius pendens fructibus decedat, qualiter sint diuidendi.
- 57 Refertur opinio tenentium diuidi debere pro rata.
- 58 Contrarium tamen verius esse ostenditur.
- 59 Aliud est vacare beneficium per mortem, vel per renuntiationem.
- 60 Consuetudine obtentum est, ut clerici possint disporre de fructibus beneficiorum.
- 61 Et utrum valida sit ea consuetudo.
- 62 Et elegans ponitur resolutio.
- 63 Erit ex pecunia ecclesiæ, transeunt, in eius dominium.
- 64 Et qualiter id sit intelligendum.
- 65 Fructus non sunt ecclesiæ, dum viuunt beneficiarius.
- 66 Consuetudo disponendi de fructibus, non habet locum in Episcopi.
- 67 Ius et canonico beneficiarius, de quibus fructibus disporre possit.
- 68 Beneficiarius licite disponit de his, quæ reseruauit ex necessariis sibi & familiæ.
- 69 Propter maiorem laborem maiores redditus beneficiarius debentur.
- 70 Si venditio fiat, ratione pacti de reuocando, fructus pendentes qualiter sint diuidendi.
- 71 Et defenditur, in silulium debere pertinere ad eum qui emit ratione pacti.
- 72 Et respondetur rationibus contrarium tenentium.
- 73 Quando valeat argumentum, de dote ad venditionem necessariam.
- 74 Consus emi qualiter pertineant ad emitorem.
- 75 Refertur opinio Socini concordantis opinionem, & reuocatur.
- 76 Explicatur l. 2. c. de pact. inter emit.
- 77 Per obligationem pretii qualiter vendere debent constitui in mora.
- 78 Pactum de vendendo pro eodem pretio, etiam eo oblato non inducit venditionem.
- 79 Ad assensum venditionis, qui consensus requiratur?
- 80 Fructus pendentes, quando censentur pariter.
- 81 Explicatur l. Julianus, §. si fructibus, supra de actio. emti.
- 82 Fructus quando pertineant ad locatarium.
- 83 Pensio locationis, cui silulenda sit.
- 84 Et utrum venditor cogatur emitore cedere actionem ex locato.
- 85 Explicatur l. fin. in princ. infra de iure fisci.
- 86 Quando ratione pacti colonus expelli non potest, emitore datur actio ex locato absque cessione.
- 87 Declaratur decisio d. §. si fructibus, in fin.
- 88 Agitur de intellectu l. si §. fin. infra de iure fisci.

- 89 Bona fidei non possunt addici ante 30 dies.
 90 In pensione quando debeas attendi tempus perceptionis fructuum.
 91 Et explicatur notab. d. l. fin. infr. de iure fisci.
 92 Quæstio ex operis serui venditi, qualiter sint dividenda.
 93 Quæ sit differentia inter operas seruatorum, & alios fructus.
 94 Quid iuris, quando tempore venditionis, res vendita erat alteri locata?
 95 Quæ sit differentia inter pradium rusticum & urbanum.
 96 Diffusio huius text. regulariter tantum habet locum in causa dotis.

Leg. Diuortio. 8. in princip. secundum dapars.

Expedica ad hunc modum peculiari materia huius text. ad illius ornatum nonnullæ mouentur quæstiones. Prima est. *Non certum sit, mentem Iuriconsulti in præfati cam esse, ut æqualiter seruetur inter coniuges, & pro rata onerum inter eos diuidatur fructus, quæstio est, utrum hoc idem sit obseruandum in maioratibus Hispaniæ.* Pone, maioratus possessor decessisse pendentes fructibus rerum maioratus, utrum huiusmodi ad maioratus successorem pertineant, an vero debeant diuidi inter eum, & heredes possessoris defuncti pro rata temporis, iuxta mentem huius textus? Et Couarr. resp. in lib. 1. c. 15. ad fin. refert hanc quæstionem incidisse in Granatensi pratorio, & fuisse iudicatum, fructus esse diuidendos pro rata temporis, iuxta decisionem huius text. Et moti fuerunt iudices caratione; quia possessor maioratus, attenta consuetudine Hispaniæ, censetur constitutus in magna dignitate, ac proinde magnam solet alere familiam, & cognatos pauperes iuuare, Principem in bellum sequi, atque magna alia solet onera sustinere: unde inducenda videtur æquitas & decisio huius textus, quæ in oneribus mariti fundatur: & hæc opinionem probat etiam Auendan. resp. in 1. 1. num. 4. cam addens ratione, quod possessor maioratus, ex necessitate post mortem restituit maioratum successori, l. 1. num. ex familia. 6. l. 1. sup. de legat. 2. & quando restitutio fit ex necessitate, semper fructus pro rata sunt diuidendi, Bart. hic num. 10. in fin. communiter receptum, ut asserit Vincent. num. 21. & Josephus decisioe Perusina 79. numero 10. Quæ etiam ratione opinionem, de qua supra, in specie probauit Gregor. l. 26. titulo 11. partia 4. gloss. Quamuis ad fin. Borgos de Pace in proximo legum Taurini numero 974. Gutierrez in canonicis quæstionibus. cap. 33. numero 31. & Ayora de partationibus. 1. part. cap. 9. num. 6. & ex professo defendit Molin. lib. 1. c. de primogen. cap. 11. a numero 12. quia (secundum eum) iniquissimum esset, quod possessor maioratus, qui per totum fere annum sustinuit onera annexa dignitati maioratus, fructibus eiusdem anni omnino priuaretur; præsertim si in primo anno, quo successit, mortuus sit, neque aliquem fructum ex maioratu obtinuerit. Quibus addit And. de Isfemia cap. 1. §. his consequenter. numero 22. ad med. hic finitur lex, concludentem, quod si feudatarius decessit pendens fructibus in diuitiis, pro ea parte temporis, qua vixit, fructus suos faciat, cum habeat vile dominium, fundum coluerit, & seruici domino præstitit, & honorem ei exhibuerit. Unde videtur militare in eo eadem ratio,

quæ militat in marito, sustinente onera matrimonii: & quia fructus industriales videntur percipi toto tempore, quo curantur, §. non solum. infr. hac l. subseribit Socinus l. qui Roma in princip. numero 12. inf. de verborum obligationibus. Sed his non obstantibus, verius & receptius est, fructus pendentes in solidum pertinere ad successorem maioratus, neque heredes defuncti posse in illis prætereire. Ultra deductionem impensarum, iuxta regulam l. fructus. 7. supra eodem. quod ita in specie concludit Anton. Gomez. l. Tauri. 40. num. 7. a. Costa tract. de successore. regni. 3. par. num. 14. asserens, in Senatu Lusitano secundum hanc opinionem fuisse iudicatum: quod etiam asserit Gammaidem probans decisio. 356. cam etiam probat Palaez de maioratu lib. 1. q. 24. numero 2. Gaspar tract. de expensis, cap. 16. num. 6. & hanc esse communem opinionem asserit Nauar. in apologia de redditu. quæstio. 2. monitu. 11. num. 1. Et ita communiter seruati in Senatu asserit Gamma decisio. 308. numero 6. Pro qua sententia facit, quod fructus pendentes censentur pars rei, l. fructus pendentes. supra de rei vendit. & proinde ad eum solent pertinere, ad quem res ipsa transit, l. si quis sciens, & ibi Bald. in princip. C. de rei vendit. idem Bald. cap. 1. numero 26. an agnatus vel filius. Reyn. consil. 117. num. fin. lib. 1. Sed certum est, res maioratus pertinere ad successorem maioratus: ergo pariter ad eum debent pertinere fructus pendentes in prædictis rebus. §. Secundo pro hac opinione expendo text. l. defuncta. 65. in prin. supra de usufruct. dum probat, quod si usufructarius decedat fructibus, iam collectis, illi pertinent in solidum ad heredes usufructuarii: pariter & pensiones, quæ loco fructuum debentur, quamuis dies solutionis earum nondum venerit; quia satis est, fructus esse collectos viuo usufructuario, ratione quorum pensiones illæ soluuntur. Si vero decedat usufructarius fructibus pendentes, & iam maturis, non tamen collectis, nihil ex illis, heredibus relinquitur; quia cum eius morte vltimus fructus exlinguitur, & consolidatur cum proprietate, fructus pendentes ad eum pertinent, ad quem etiam res ipsa pertinet, §. is vero. Institut. de rerum diuisionibus. quæ distinctio pariter videtur admittenda in nostro casu, cum per omnia eadem videatur militare ratio. Neque satisfacit responsio Auendan. responsio 5. numero quarto. & Molina lib. tertio, de primogen. cap. 1. num. 25. quod possessor maioratus maius ius habet in illius rebus, quam habeat usufructarius in re usufructuaria, in qua neque habet dominium vile, neque directum, l. recte dicimus. infr. de verborum significati. sed tantum ius fruendi, salua rerum substantia, l. 1. supra de usufruct. tradit Socin. hic num. 8. l. fin. l. 1. §. fin. numero 2. infr. de noui operis maioratus autem possessor dum vivit, dominium directum & utile habet rerum maioratus, non ideo minus, supra de rei vendit. Ponnell l. 1. C. de bonis maternis. 2. part. num. 5. Nam replicabitur, quod prædicta differentia tantum inter prædictos reperitur, dum viuunt, sed tamen post mortem in utroque eadem videtur militare ratio; nam prout morte usufructuarii finitur usufructus, & consolidatur cum proprietate, §. finitur. Institut. de usufruct. & hac ratione fructus pendentes ad proprietarium pertinent, §. is vero. Institut. de rerum diuisionibus. sic etiam mortuo possessore maioratus, exlinguitur illius ius, & ipso iure transit ad sequentem successorem, l. fin. C. de legat. l. 1. ut. 7. lib. 5. ordinamenti. Et sic in utroque eadem videtur militare ratio. Plane quando ea-

dem militat ratio, de fructuario ad successorem maioratus, validum censetur argumentum. *ut tradit idem Molin lib. 1. de primogen. cap. 7. num. 8. & cap. 19. num. 15.* Item & tertio pro hac parte videtur text. l. *Herennius. 22. sup. de usuris*, ubi probatur, quod si testator legauit fundum alicui, fructus integri pertinent ab eum ad eo tempore, quo dominium legati acquisiuit, quantum tunc quæ ante diem fideicommissi cedentem maior pars anni transecta sit, & consequenter etiam si fructus iam sint maturi, & proximi collectioni cedentem, heres erat perfectus dominus illius rei per fideicommissum relicte. *l. Sempronius. At. l. lib. 1. inf. de usufruct. legato adiuncta. l. cum heredes, in princip. inf. de acquir. possell. Item & prædictum heredem sustinere onera hereditaria. l. si hereditatem, sup. mandati.* Præterea & ex necessitate prestare illud fideicommissum, l. unum ex familia. §. 1. inf. de legatis, 2. & tamen nihilominus fructus integros pertinere ad legatarium, si antequam essent collecti, dominium rei legatæ ei sit acquisitum: ergo idem recipiendum est in maioratus successore, nam mortuo possessore statim dominium & possessio ipso iure transfit in sequentem, saltem in regio Castellæ, iuxta nouum de possessionem, l. 3. tit. 7. lib. 5. ordinamenti. Et confirmatur, quia vera ratio, d. l. *Herennius*, ea est, quia fructus eo casu colliguntur ex re, quæ iam est facta legatarij: unde illi debent pertinere ad eum, qui rei dominus est, §. item ea. *Inf. de acquir. possell. & ita in specie* *l. 1. apud Molin. num. 8. fructus, num. 1. inf. de legat. 1. & est de mente Cornes. consil. 185. ad finem. lib. 3. Aciar. in rubric. inf. inf. de legatis, 1. & ante eos Bald. l. 1. num. 19. C. de usuris & fructib. legatarum.* Vel quia fructus pendentes censentur pars rei, & simul cum rei domino transiunt, *l. 1. inf. de legat. 2. l. 2. colum. fin. lib. 2. Cognol. d. l. 2. num. 100. ad finem, C. de pascuis inter emtor.* Vel etiam quia heres videtur constitutus in mora restituendi, si postquam cessit dies fideicommissi, statim non restituit; & ideo quasi in mora constitutus, ad fructuum restitutionem tenetur, *l. in fideicommissarium, infra. ad Trebellian. & in specie tradit Socin. l. unum. 343. inf. de legat. 1.* quæ omnes rationes pariter militant in nostro casu.

4 Neque satisfaciunt responsiones Molinæ, lib. 3. de primogen. cap. 11. num. 14. & Ayora de partition. 1. parte, cap. 9. numer. 6. quod dicit l. *Herennius*, loquitur in fideicommissum particulari in iuncto heredi, quo casu videtur velle testator, vt heres nullam utilitatem percipiat ex fideicommissio, sed eam transferat in fideicommissarium, *l. 1. qui eam, inf. de cond. & dem. inf. & l. in fideicommissarium, inf. ad Trebellian.* Nam ex alijs bonis quæ superflunt, satis consulitur heredi: vel si legata excedant, poterit heres deducere Falcidiam, quæ vique possessoribus maioratus applicari non possunt; quia testator æquali fauore omnium successorum maioratum constituit, neque ex alijs bonis eiconsulitum est, neque Falcidiam deducere possunt. *auth. sed & in ea. ad legem Falcidiam.* Item (secundum eos) dicit l. *Herennius*, loquitur in herede vniuersali, respectu fideicommissarii particularis: in successoribus autem maioratus hæc consideratio admitti nõ potest; quia omnes pariter sunt fideicommissarii, & omnibus æqualis fauor competit. Denique heres quamuis sustineat onera heredi-

taria, non tamen tanta sustinet onera, quanta sustinet maioratus possessor, & ideo de vno ad alium non subsistit argumentum: nam replicabitur hæc responsio leues esse. Primum enim tollit ex eo, quia ratio dicit l. *Herennius*, non in eo consistit, quod ex alijs bonis, vel per deductionem Falcidie heredi potest esse consultum, sed potius ex eo pendet quia per ut dominium rei legatæ transfit in fideicommissarium, pariter etiam & fructus debent ad eum pertinere, *ut supra diximus*, quæ ratio etiam militat in successore maioratus. Quare si testator plura legata particularia relinquat, quæ absumant totam hereditatem; & præterea deductionem Falcidie prohibeat, iuxta *auth. iben. sed cum testator. C. ad legem Falcidiam*, adhuc præcederet decisio, d. l. *Herennius*, propter rationes supra relatas, & est de mente omnium: in quibus terminis negari non potest, eandem militare rationem, quæ in possessore maioratus, & tamen adhuc locum habet decisio, d. l. *Herennius*. Neque iam satisfaciunt secunda responsio, quia licet omnes successores maioratus sint fideicommissarii successores, & omnes simul videantur pariter dilecti: hæc tamen dilectio ita ordinata est, vt possessor habere utilitatem maioratus dum viueret, & hætenus duraret eius dilectio; eius autem morte exstingueretur illius ius, & consequenter dilectio, quæ incipit soli competere, qui ex ordine debet in maioratu succedere, l. *fin. C. de legatis, vnde* adhuc locum debet habere decisio, d. l. *Herennius*, *¶ facit l. 1. §. & hæc dispositio. C. communis de legatis.* Minus satisfaciunt tertia responsio, quia quamuis possit contingere, vt facta cõparatione inter onera maioratus, & onera hereditaria, excedant onera maioratus: tamen si hæc cõparatio fiat de oneribus, quæ maioratus incumbant, ad ea commoda, quæ ex eodem percipiuntur, vique semper deprehendens, ipsa commoda longe exsuperare onera ac ita semper militat in possessore maioratus eadem ratio, quæ militat in herede respectu fideicommissarii: vtroque ergo casu debet induci decisio, d. l. *Herennius*.

Ex prædictis igitur, retenta hæc secunda opinione tanquam veriori, & magis recepta, non obstant ea, quæ supra adducta fuerunt pro contraria opinione: nam ad primum decisio text. respondet Costa, *tractat. de successione regni. pagin. 148. alias tertia parte, numero 15. ad finem.*, quod onera maioratus, magis habent figuram onerum, quam vim & effectum, si fiat cõparatio ad onera matrimonij: quod etiam tradit Nauarrus apologia de redditibus, *questione, 2. monitum, 15. ad finem*, iniquis, quod rari reperiuntur maioratus, quorum possesores teneantur ad magnas impensas necessario faciendas; nam in bello & pace inferuiunt principi sponte sua, non autem ob aliquam necessitatem, immediate a maioratu procedentem: & ideo de prædictis oneribus, ad onera matrimonij necessario subeunda, non bene arguitur: & latius prolequitur Gasfias, *tractatu de expensis, c. 16. numero sexto, versicul. neque.* Et confirmatur, quia, *ut supra diximus*, commoda maioratus, vt plurimum excedunt onera: per contrarium autem in dote, vt plurimum onera exsuperant commoda, *cap. subriter, de usuris.* Ergo de vni oneribus ad alia non subsistit argumentum. Præterea demus, per omnia eadem esse onerum rationem, non tamen ob id sequitur, quoad fructus pendentes maioratus, inducendam esse decisionem huius text. Quod ex eo patet, quod maritus non facit fructus dotales suos ratione domi-

domini, quod in his habet, sed ratione onerum, *Bartol. hic numer. 11. Socin. numer. 7. diximus. l. si ante. numer. 3. supra eodem.* Vnde quamvis maritus fructus dotales colligat, & percipiat, non tamen irrevocabiliter eos facit suos, nisi prouta temporis, quo sustinuit onera matrimonii, & reliquos uxori debet restituere, *§. inter dum. infra hac. l. unica. §. cumque. C. de rei uxoria actione.* Ceterum possessor maioratus non facit fructus suos ratione onerum, sed ratione domini, quod habet in rebus maioratus, dum vivit. *l. nō i. deo minus. supra de rei vindicatione. Molina libro 1. de primogeniti, cap. 19. numero 16. post Pinel. l. 1. C. de bonis maternis. 2. part. numer. 5. ac proinde quamvis nulla onera subeat, tamē fructus perceptos irrevocabiliter facit suos: & similiter si fructibus iam perceptis decedat, omnes fructus heredi suo relinquet, quāvis per illum annum integrum non vixerit, vt argument. l. defuncta. supra de usufructu. tradit Antonius Gomezius. l. Tauri. 40. numer. 74.* Ergo de marito ad successorem maioratus non debet subsistere argumentum, *vt in specie tradit Corneus consilio 158. columna finalis, libro 3. & in simili obferunt Bartol. hic numer. 11. & Faber. §. ius vero. numero 2. Infit. de verum distinctio. & in alio etiam casu simili obferuat Oldrad. consil. 112. in fine Alexand. l. qui Roma. in princ. numer. 9. ad finem. infra de verb. obligat. Fulgof. l. Herennius. in fi. supra de usufructu.* Accedit, quod si maritus accipiat fundum plenum fructibus, & matrimonium non duravit per integrum annum, debet fieri diuisio fructuum inter coniuges, iuxta formam præscriptam *versificatioque*, huius. l. & tamen si possessor maioratus inueniat fundum plenum fructibus, non tenetur eodem modo illum relinquere sequenti successori, neque aliquam diuisionem fructuum cum eo facere, *Gregor. l. 26. tit. 11. part. 4. verb. Quantos. in fi. qui tamē in eo labitur, dum secure præsupponit, fructus pendentes pertinere ad heredes maioratus possessoris mortui: nam imo pertinent ad successorem maioratus, vt constat ex supra traditis.* Neque hac in re satis aridet, quod tradit Gamma decif. 350. col. fin. q. si maioratus habet annexum onus, quod possessor illius teneatur alere fratres, & dotare sorores, quia tunc propter illa onera facit fructus suos, inducenda est diuisio huius text. hæc enim opinio ex præcedentibus confunditur: nam in possessore maioratus præcipua causa faciendi fructus suos, est dominium, quamvis maioratus sint annexa onera: in marito autem præcipua causa faciendi fructus dotales suos, est supportatio ⁷ onerum matrimonii, *vt supra diximus, & ideo de vno ad aliud non subsistit argumentum, Bartol. hic numero undecimo. Fulgof. l. Herennius. in fine supra de usufructu.*

Non obstat secundum de doctrina Bart. *hic numer. 10. ad finem.* dum constituit differentiam inter restitutionem, quæ sit ex necessitate, vel ex voluntate: nā respondetur, eam traditionem non esse veram; neque enim in text. procedit ea ratione, quod dotis restitutio fiat per maritum ex necessitate, vt Bart. præsupponit, sed potius quia ratione onerum maritus fructus dotales facit suos, *vt supra diximus.* Quare extra terminos huius text. siue restitutio sit necessaria, siue voluntaria, non habet locum illius decisio, *vt aduersus Bar. resoluit Conarr. resol. lib. 1. cap. 15. numer. 6. ad finem. & in specie collegitur ex l. Herennius. 42. supra de usufructu.* Nam heres ibi ex necessitate fideicommissum restituit, & tamen fructus pendentes non diui-

duntur, sed in solidum pertinent ad fideicommissarium, postquam ei dominium fundi quæ situm fuit, ita vt mirum sit contra illum text. loqui Socin. *consilio 42. nume. 6. lib. 1. dum secure dicit, quod cum heres restituat fideicommissum ex necessitate, fructus sunt diuidendi inter eum & fideicommissarium pro rata anni: neque meminit se loqui contra text. expressum d. l. Herennius.* In quo errore fuit etiam Auerdand. *responsio 5. nume. 4. & in specie aduertit Guarterez in questionib. canonice, cap. 33. numer. 1. & ita contra Socin. consultiu lason consil. 231. col. fin. lib. 2. & Alciat. l. Centurio. num. 48. infra de vulgari. & ante eos videndus Corneus consil. 158. col. fin. lib. 3.*

Non obstat tertium argumentum, quia responderet eleganter Nauar. *in apologia de redditib. q. 2. monitus. 15. in fin.* quod si maioratus habeat onera annexa necessario subeunda, & possessor maioratus illa sustinuit, & mortuus est, antequam aliquid acciperet ex fructibus maioratus, possent heredes eius ex æquitate impetrare, vt successor maioratus soluat illud, quod ipse solvere debuisset, si prædecessor illa non sustinisset: argum. c. qui sentit. de regul. iura. in. 6. ne alias successor maioratus locupletetur cum aliena iactura; *vt in simili probat l. plene. 41. supra de petition. heredit. & Neque obstat etiam auctoritas Andrea de Isernia supra in contrarium adducta: nam respondetur, verius esse, supra resoluta in maioratus, etiam circa fructus pendentes feudi esse obseruanda, *vt infra latius dicemus.* quod & Andre. Isernia vbi supra, admittit, quoad fructus naturales: & quāvis, quoad fructus industriales existimet, admittendam esse æquitatem huius l. tamen prædicta differentia iure non probatur: nam, §. non solum. infra hac. l. quod Isernia putat probari, quod fructus industriales videntur percipi tempore, quo curantur, vt etiam existimauit Socin. *l. qui Roma. in princ. numer. 22. infra de verborum obligationibus, & Auerdand. responsio 5. num. 2.* Vtique ille text. minime id probat, sed illud tantum, quod in fructibus non solum attenditur tempus, quo percipiuntur, sed & tempus, quo curantur, ita vt de illis quoque debeat participare ille, qui eos curauerit, licet non perciperet, vt ibi declarat Paul. *lib. 2. Arcin. §. quod in anno. 3. notab. infra hac. l. & Diana. §. item si menses, infra hac. l.* Et si replices, adhuc secundum istum sensum, probare intentum Isernia, respondetur, decisionem dict. §. non solum non esse generaliter accipiendam, sed restringendam esse ad causam dotis, de qua loquitur, in qua verum est, non solum attendi tempus, quo fructus percipiuntur, sed etiam & tempus, quo curantur, cum in causa dotis ad sola onera supportata per maritum, & debeat haberi respectus: sed extra causam dotis, soli attenditur tempus, quo fructus percipiuntur, *l. defuncta. §. supra de usufructu. Socin. consil. 100. n. 2. lib. 1.* Solent enim pendentes fructus feci equum, cui dominium ipsius reiacquiratur, *Bald. c. 1. nu. 26. an agnatus vel filius. & l. 1. nu. 19. C. de usufructu & fructib. legator.**

Ex hisigitur ita deductis constat, in hoc articulo magis communem opinionem veriorē esse. Ceterum, vt is articulus quotidianus explicetur perfecte, vera in eo videtur resolutio, quod in regno Castellæ indistincte fructus pendentes pertinent ad maioratus successorem, quia in eo regno, mortuo possessore maioratus, in sequentem non solum dominium, sed & possessio civilis & naturalis ipso iure transfertur, vt disponit *l. Tauri. 45. quæ hodie est l. 3.*

tit. 7. lib. 5. ordinamenti, vnde in eoregno semp red-
ditur articulus ad terminos. l. Herennius, 42. supra de
visoria. Ceterum in regno Portugallie, in quo talis lex
non exstat, ac proinde debet obseruari ius commune.
Ord. lib. 2. tit. 5. distinguendum videtur, quod aut
maioratus fuit constitutus in vltima voluntate; &
tunc cum ipso iure transferatur dominium in se-
quentem, l. fin. c. de legatis, l. 1. c. communia de legat. et-
iam in predicto maioratu obtinebit decisio. l. Her-
ennius, 42. supra de visoria. Et idem admittetur in ma-
ioratu bonorum regie coronarum; quia Ordinatio, lib. 2.
tit. 17. §. 2. sentit in huiusmodi maioratu mortuo pos-
sessore, statim bona integra transire ad successorem,
ita vt nullum momentumprehendatur, quo apud
illum non sint. Vnde constat, dominium predicti
maioratus ipso iure transire ad successorem, et ex-
pressè tractat de successione regni, 3. parte, nu. 15. Adde
tamen, non transire possessionem ipso iure, iuxta do-
ctrinam gl. fin. ver. si in rem. C. de sacro sacro, vnde et-
iam in predicto maioratu obtinebit regula. d. l. He-
rennius. Quod si maioratus sit constitutus in contra-
ctu, C. de tractat. de successione regni, 3. parte, numer. 13.
sentit fructus pendentes tunc non pertinere ad suc-
cessorem maioratus, sed potius ad heredes vltimi pos-
sessoris mortui. Pro qua opinione vrget, quod in
contractibus ex sola voluntate vel conuentione, do-
minium non transfertur, nisi interueniat traditio, l.
traditionibus, C. de pactis, adeo quod partes non pos-
sint contrarium ordinare, iuxta regulam, l. nemo po-
test. infr. de legat. 1. expresse Aretin. l. qui absenti, §. 1. col.
2. ad finem, infr. de acqu. possess. Cum igitur dominium
neque per momentum possit esse in pendenti, l. neq.
vilem, sup. quib. ex causis maioratus, Molin. lib. 1. de pri-
mogen. cap. 19. nu. 10. & latius lib. 3. c. 10. a num. 5. Et illud
non possit transire ad sequentes, antequam interue-
niat traditio, necessario interim remanet penes he-
redes vltimi possessoris, l. si ego, §. 1. ff. de iure dot. Ergo
ad eos tanquam dominos fructus pendentes debent
pertinere. Secundo vrget tex. l. quoniam, C. de donation.
qua sub modo, vbi donatio facta fuit ad tempus cum
onere, vt alteri post tempus restituatur: & probat
text. huius secundo conditionem vtilem compete-
re; & sic clare probat, in istum secundum, dominium
non transire, neque enim domino conceditur con-
dictio, l. fin. sup. v. infr. quem ad c. auent. §. sic itaque, infr.
de actio. & sic dominium necessario remanet penes
heredes primi donatarii, vt tradit Guido Papa decisio.
512 in fin. Alciat. l. traditionibus, numer. 19. C. de pactis,
& c. cum contingat, num. 112. de iur. iur. & afferit re-
ceptum idem Alciat. respons. 9. num. 11. & eleganter de-
fendunt Anton. Gomez. l. Tauri. 43. nu. 26. & Couar-
ru. rescript. lib. 1. cap. 14. num. 3. Quibus adde Aretin. l.
qui absenti, §. 1. col. 2. ad fin. ff. de acquir. possess.
quidquid in terminis, d. l. quoniam, dominium trans-
ferri ipso iure in sequentem, post Speculatorem & Ale-
xan. tenet Decius, conf. 239. nu. 8. & l. traditionibus, nu.
15. C. de pact. Cassan. conf. 53. nu. 53. Aymon. conf. 19. nu.
9. & Tellus, l. Tauri. 27. nu. 2. Ergo & idem recipien-
dum est in nostro casu.

Sed his non obstantibus, verius est, etiam hoc ca-
su fructus pendentes pertinere ad successorem in ma-
ioratu, vt sentit Gamboa decisio. 350. Pro qua opinio-
ne facit, quis in omnibus maioratibus ponitur clau-
sula de non alienandis bonis in alios extraneos: & qu-
uis hęc clausula regulariter non impedit domini
translationem, si in contractibus scripta sit, l. ea lege,

C. de condition. ob causam, l. 43. tit. 5. part. 5. tamen in
maioratibus impedit domini translationem in ex-
traneos: ergo cum propter predictam prohibitionem
dominium ad heredes vltimi possessoris non
possit transire, illud autem non possit esse in pendenti,
vt supra dictum est, necessario ad successorem ma-
ioratus debet transire. Antecedens huius argumen-
tationis probatur auctoritate Molinæ, lib. 1. de primi-
gen. c. 12. a num. 31. qui tenet prohibitionem de non al-
ienando positam in contractu maioratus, impedire
domini translationem in alium, & consequenter il-
lud transire ad successorem maioratus. Mouetur dua-
bus rationibus. Prima, quia successore maioratus tã-
tum habet domini restrictum ad vitam, & eo mor-
tuo statim defertur sequentibus: alienando igitur, nõ
potuit plus iuris in alium trāsferre, quam ipse habe-
ret, l. nemo plus iuris, inf. de regul. iur. Eo igitur mor-
tuo, dominium translatum in alium censetur finitum,
& consequenter deferretur sequentibus, quia ad
successorem maioratus vocati sunt, l. si. C. de legatis.
Secunda, quia lex prohibet bona alteri restituenda,
alienari, antequam res que, c. communia de legatis. Cum
igitur accedat huic prohibitioni alia prohibitio, in-
sistuentis maioratum, propter geminam prohibi-
tionem, debet impediri domini translatio, argum.
antiqua de alienatio, & emptio, §. sanctissimas, colat.
9. & quod tradit gloss. magna, l. fin. C. de reb. alien. non al-
ienand. Sed circa hoc fundamentum pro parte, quam
defendimus, adducitur, vbi sufficiens est, quia ratio-
nes Molinæ non probant eius opinionem: nam prima
refellitur ex eo, quia in ea præsupponitur, quod
si per viam contractus dominium conceditur ad tẽ-
pus, transfertur ipso iure in sequentem absq; tradi-
tione: quod etiam pro constanti præsupponit idem
Molina, lib. 1. de primogen. c. 12. a num. 16. & ante eum Tel-
lus, l. Tauri, 27. nu. 2. Quod tamen non est verum, &
confunditur per l. quoniam, C. de donation. qua sub modo,
inductam, vt supra: nam licet illud præsuppositum sit
verum in vltima voluntate, l. si. C. de legatis, tamen in
contractu non est verum, d. l. quoniam, & post Petrum
de Bellapertica tradit Anton. Gomez. l. Tauri. 43. nu.
27. Cum enim vltimus possessor fuerit effectus do-
minus mediante traditione, non ideo minus, supra de
rei vendit. non potuit ab eo auelli dominium, nisi et-
iam sequuta traditione, glo. magna, ad finem, l. 1. C. de
inoff. donation. Pariter & secunda ratio est falsa, nam
prohibitio tacita legis, de qua d. antequam res que, tan-
tum locum habet in bonis subiectis restitutioni per
vltimam voluntatem: nam si per contractum, nulla
inuenitur talis legis prohibitio, vt probat, l. si fidei
C. de iure dot. & ibi notant Bart. & Bal. Insuper d. antequam
res que, num. 2. in 4. limitation. Cum igitur tantum in-
ueniatur prohibitio hominis, debet esse locus regu-
laris, d. l. ea lege, C. de condit. ob causam. Ceterum quã-
uis rationes Molinæ non probent eius opinionem,
nichilominus ea vera est, & in praxi recepta, & vt ego
existimo, propter dispositionem, l. 7. tit. 2. part. 4. ¶ 11
quæ transferens decisionem, d. l. quoniam, C. de donat.
qua sub modo, probat, in sequentem dominium trans-
ferri ipso iure, & ei competere rei vindicationem,
extoluit Xarez. allegat. 9. nu. 16. Et quidquid sit de iure
communi, propter predictam legem Paritè in Hi-
spania tenendum esse, quod dominium in sequen-
tem transferatur, tam dem agnoscat Tellus, l. Tauri.
27. nu. 2. ad fin. & Couarr. rescript. lib. 1. c. 14. nu.
5. quidquid controuertant Anton. Gomez. l. Tauri. 43.

nu.

num. 28. Stante igitur dispositione huius l. Partiz, procedet prima ratio Molina supra relata, quæ tamen in terminis iuris communis erat falsa: & iuxta eam dicendum est, quod cum dominium in sequentem transferatur ex dispositione prædictæ legis, necessarium alienatio in alterum facta venit resoluenda, per eam, quæ eleganter tradit *l. i. §. i. de iur. i. c. 2. lib. 2.* Similiter ordinatio in regno Portugallie, *lib. 4. tit. 25. §. 1.* disponit, quod siue in testamento, siue in contractu, disponatur, quod res non possit vendi vel alienari, nisi in certam personam, si ea fiat in alteram, nihil valet alienatio, neque ex ea dominium transferetur. Cum igitur in maioratibus semper disponatur, quod pertineat ad certas personas, & prohibeatur alienatio in alias, dicendum est, quod quantumcumque maioratus sit constitutus in contrahentibus, tamen translatio in alium facta non valet, neque ex ea dominium transferetur; & ideo cum dominium non possit esse in pende, saltem in maioratibus, Molina *lib. 3. de primogen. c. 1. §. 1. num. 6.* dominium ipso iure transibit in sequentem: & sic ex prædictis legibus efficax desumitur argumentum pro opinione quam defendimus. Sed pro omnimoda resolutione huius articuli, duæ quæstiones veniunt resoluenda. Prima est, *utrum constituto maioratu per viam contractus, si primo fiat simpliciter traditio, videatur facta, non solum illi, sed & omnibus sequentibus vocatis ad maioratus successionem?* Secunda est, *utrum acceptatio facta per primum, pro sit omnibus sequentibus, quasi illorum etiam nomine primum valde videatur acceptata?* Et quoad primam quæstionem respondendum est, quod quando sit concessio alicui pro se & descendentibus sui hereditibus, traditio simpliciter facta, non solum videtur facta primo, sed & omnibus sequentibus, argument. *l. 2. C. de acquir. end. poss. §. i. in terminis tenet Telleus, l. 1. Tauri. 27. numero secundo, post medium, & generaliter id tradit Imol. l. ex facto, §. si quis rogatus, c. 1. colum. 3. ad fin. infr. ad Trebellian. Aretin. c. in presentia, nu. 45. de probato. Corn. conf. 173. nu. 26. lib. 2.* & ita debet declarari & limitari, *l. quoties, C. de donation. que sub modo.*

Quoad secundam quæstionem etiam respondendum est, quod, si illa traditio, quæ videtur facta omnibus, pro sit sequentibus, & in eos dominium transferat, oportet illorum intervenire rati habitationem, *l. si ego, supra de negot. gest. Imola vbi supra.* Quinimo requiritur, quod vivente primo, fiat hæc rati habitio; nam co mortuo, non potest esse locus rati habitationi, quæ est fictio, quæ requirit extrema habilia, *l. penult. infr. rem ratam haberi, in specie Aretin. d. c. in presentia, nu. 45. de probato. & Corn. d. conf. 173. a nu. 27. lib. 2.* Quod licet regulariter verum sit, tamen non habet locum in maioratibus, quia in his acceptatio, quæ fit per primum nomine suo & sequentium, ita sequentibus prodest, ut illorum non sit necessaria alia acceptatio, siue ratificatio; quia alias dispositio maioratus facile irritaretur, quam tamen disponens voluit perpetuo durare, ut tradit Molina *lib. 4. de primogen. c. 2. num. 75. vers. in secundo casu.* Ex quibus ita resolutis iam insurgit cuiusdam ratio pro opinione quæ defendimus: nam cum traditio facta primo, videtur etiam facta omnibus sequentibus, & in maioratibus non requiritur rati habitio siue acceptatio sequentium; quia sufficit primi acceptatio, dicendum est, quod non virtute contractus, sed potius virtute traditionis videtur in eos dominium translatum, & sic cessat

difficultas. Esper istam considerationem facile tollitur rationes supra adductæ pro opinione Costa, quæ pariter evincunt, idem esse admittendum, si hæc interveniat traditio, scilicet, per constitutum, vel alium modum fictum; quia eadem militat ratio. Videtur tamen obflare, quod hoc constitutum ita necessarium intelligendum est. Constituto me possidere nomine primi, & eo mortuo nomine sequentis, & sic deinceps, ut declarat *Corn. conf. 173. nu. 26. ad fin. lib. 2.* Quia igitur hoc constitutum videtur collatum post constitutentis mortem, valere nullo modo potest, neque ex eo dominium transferri, propter regulam *l. Titio cum morietur supra de usufr. & uia Aug. l. quandoque, §. 1. de acq. poss. & est recepta traditio, ut per *Jaf. conf. 6. col. pen. in prin. lib. 3. & Tirag. de constit. 2. lib. 1.* Ideo cum in sequentibus constitutum non incipiat nisi post mortem constitutentis, in eos nullam potest transferri dominium, neque possessio, ut per *Hieron. Gabr. conf. 141. nu. 6.* Sed hinc difficultati responderi potest, argumentum procedere, quando constaret substantiam constituti conferri post mortem constitutentis; sed quando substantia constituti est de presenti, & tantum eius effectus & exsequutio conferatur post mortem, tunc dominium censeatur translatum in sequentes, quamvis id contingit mortuo iam constitutente, ita *Old. d. conf. 114. §. 3. & subscribit Tirag. traditio de constit. 16. ampliat. & in l. i. c. 2. Telleus, l. 1. Tauri, 17. nu. 45. Hieron. Gabr. conf. 141. nu. 4.* Neque replices cum *Deci. conf. 247. in causa, a nu. 4. Sylva conf. 97. nu. 16. Claud. l. quandoque, §. 1. nu. 3. inf. de acq. poss. quod hoc casu extremum a quo non est habile, cum mortuus non possit possidere nomine alterius: & ideo non potest esse locus fictioni translatiæ de tempore ad tempus, *l. pen. j. rem ratam haberi, quia respōditur, quod in nostro casu agitur de coniungendo effectum cum sua causa, quæ cōiunctio indistincte ad attendenda est, cum effectus non possit separari a sua causa: & ita in effectu, Negus. de pign. 2. memb. 2. part. nu. 5. ad fin. & pro eo citato bonum tex. *l. 2. §. si pignus 7. de donation. vbi facta sit traditio, & eius effectus suspendatur sub conditione, licet conditio enenerit mortuo donatore, tamē transferatur dominium; quia effectus semper trahitur ad suam causam, & tradimus, §. nu. 22. ad idem facit *l. sed et si quis 30. §. si de usufr. vbi effectus semper trahitur ad suam causam, quamvis extrema non sint habilia: & ibi notat Bal. in quibus, quod in fictione declarativa, non requirunt extrema habilia: & sequitur relati per Catellia. in memorabilib. verb. §. i. i. Cui adde *Deci. l. semper qui non prohibet. nu. 14. infr. de reg. iur. & l. i. C. qui admitti, 2. l. i. nu. 8. Aret. l. aut si me, col. 2. inf. de acq. hered. & Inf. si quis in fundo, nu. 13. inf. de leg. 1.* Cum igitur posita clausula, *Ex nunc, pro ut tunc,* manifeste constitutum fiat de presenti, & effectus huius exsequutio conferatur post mortem, ex eo transferetur dominium, etiam post mortem constitutentis, ut post *Alex. probat Negus. de pign. 2. memb. 2. part. a nu. 4. & h. relati per Tirag. de constit. 2. limitat. a nu. 15. & putat verius Anon. Gabriel. 13. conf. 141. nu. 4.* vbi declarat, quod constitutum videtur collatum post mortem, vel eius effectus videndus tamen est circa prædicta Thef. decif. 38. Constituitur ex his in maioratibus, et constituitur per contractum, fructus pendentes in solidum pertinere ad successorem maioratus, quidquid contrarium senserit Costa, supra relatus, cuius opinio admitti potest in aliis casibus, præter maioratus. Quare si quis acceptet ad hospitali fundum, q*****

tinendam in vita sua, si is decedat pendentes fructibus, hi pertinebunt in solidum ad accipientis heredes, antequam sint constituti in mora: nam a tempore morte tenebatur ad fructuum restitutionem, iuxta regulam, *l. videamus, §. si actionem, sup. de verbor. obligat.* Socin. conf. 42. ad finem, lib. 3. Conarr. resp. lib. 1. c. 15. num. 7. ad finem.

Iuxta prædicta igitur concludendum est, in maioratibus indiffinitè fructus pendentes pertinere ad successorem maioratus. Ceterum ne omnino videamur desecare opinionem illorum, qui in maioratu existimant fructus esse diuendos pro rata, dicendum est, eorum opinionem admitti posse, si testator capellam, & non maioratum constituit, utpote quia iubet omnes redditus expendi in operibus piis & tantum pro labore certum quid concedat administratori, ut declarat *Ord. lib. 2. tit. 3. §. 49.* Tunc enim cum prædictum præmium principaliter concedatur pro labore administrationis, inducenda videtur æquitas huius legis; quia in his terminis eadem videtur militare ratio: & ita sentit Faber, *§. si vero, num. 2. in fin. Inst. de rerum diuision.* & expressit Auendun. *respons. 3. a. nu.*

14. 1. Et eadem ratione decima, qui in Castella datur tutori pro labore administrationis bonorum pupilli, & in regno Portugalliæ vigesima *Ord. lib. 1. tit. 67. §. 56. viq;* si tutela finatur pendentes fructibus, inducenda videtur æquitas huius legis, ut pro rata laboris tutor lucretur; quidquid contrarium existimet *Bacca, de decima tutor, c. 28. nu. 13.* Et tenebis menti, quod licet in regno Portugalliæ iam maioratu bonorum regie coronæ, transferatur dominium ipso iure, non autem possessio, ut *supra diximus*, ac proinde heres defuncti possessoris, teneatur sequeti tradere naturalem & ciuilem possessionem, quæ apud eum videtur residere: tamen non idem erit in regno Castellæ; nam cum in eo regno et possessio ciuilis, & naturalis maioratus ipso iure transeat in sequentem, *l. 8. tit. 7. lib. 3. ordin.* non est necessum, quod heres possessoris defuncti trāsfertat ciuilem, vel naturalem possessionem in sequentem successorem, sed tantum in eum transferre potest actualē possessionem, quatenus facti, & non iuris est: cuius actualis possessionis restitutio non parui momenti esse censetur, ut latius in specie declarat *Molina lib. 1. de primog. c. 14. nu. 15.*

His ita explicatis, subsequenter & illud videndum est, utrum diuisio fructuum de qua in hoc tex. locum etiam sibi vendicat in feudis? Et tex. c. 1. §. his consequenter, hic finitur lex, probat, omnes fructus ad dominum pertinere, præterquam si vassallus mortuatur a Calendis Martii, vq; ad finem Augusti; tunc enim omnes fructus pendentes pertinent ad heredes vassalli defuncti, ut ibi declarat *Bald. Auarot. & Math. de Affili. in princ.* & hunc esse receptum illius text. intellectum asserit *Zaf. tract. feudo. 2. a. par. nu. fin.* quamuis *Cuman. consil. 100. nu. 5.* intelligat, quod hoc tempus sit cotputandum a Calendis Martii, vq; ad Calendas Augusti, & non vq; ad illius finem: cum quod transit *Iason, hic nu. 6. Brunus consil. 106. post princ. Cuiat. lib. 4. feudor. tit. 30. col. 2.* Quibus tamen aperte repugnant verba d. §. his consequenter, ibi, *Post Augustum, & ibi notauit Hotomanus.* Sed videndum est de

15. ratione huius diuisionis. Et *Bald. d. §. his consequenter, num. 2.* ingenue fatetur, prædictam diuisionem

nulla probabili ratione nititur: quod etiam fatetur *Alb. l. defunctus, in fine, sup. de vass. Anchor. consil. 193. num. 4. Anton. Gomez. l. Tauri, 40. nu. 74. ad medium. & Corraf. hic versic. ex contrario, ad finem.* Sed forte ea est, quam tetigit *Alexan. hic nu. 3.* quod a Marito, vq; ad Augustum solent vassalli magnos sumtus facere in equis & armis; quia eo tempore solent bella geri, ad quæ ipsi tenentur dominos comitari: quæ ratio licet perfluasua sit, non tamē est generalis: & ideo *Carol. in consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 4. num. 11.* aduertit, quod compilator d. §. his consequenter, non probat præcise prædictam fructuum diuisionem: quinimo eam videtur tacite reicere: cum statim subiungat secundam opinionem, volentem, quod vbi feudum consolidatur cum proprietate, fructus pendentes ad dominum pertineant; tacite significans, iam collectos pertinere ad heredes vassalli, & sic vult eandem distinctionem, quæ sit in usufructu, *l. defunctus 65. sup. de vass.* esse quoque obseruandam in feudis, quæ vlti fructui æquiparantur, c. 1. §. *in fin. in quibus causis feudum amittatur*, 2. Et hanc secundam opinionem dicit *Carol. veram & rationabilem*, primam vero esse *irrationabilem*, neq; seruandam, nisi in locis, in quibus consuetudine fuerit recepta, ut ibi etiam asserit *Isernia clem. 2. ante medium, & Carolo subscribit Conarr. resp. lib. 1. cap. 2. num. 13. Gamma dec. 370. nu. 2.* Ex quibus constat, omnino reiciendam esse opinionem *Cuiacii, lib. 4. feudor. tit. 30.* dum vult inter dominum & heredes vassalli defuncti, fructus pendentes diuendos esse pro rata anni, falsò nixus fundamento, scilicet, quod etiam ad huc modum diuidentur inter dominum & heredes fructuarii; cum tamen in contrarium sit tex. §. si vero, *Inst. de rerum diuision. & infra. latius dicemus.* Sed & admissa prima opinione relata d. §. his consequenter, aduertens, cum tantum procedere in casu, in quo loquitur, scilicet quando feudum reuertitur ad dominum propter mortem vassalli: extra autem prædictum casum, minime admittetur, *Quod vero, sup. de legib.* ac proinde ex quacunque alia causa feudum ad dominum reuertatur, obseruabitur secundum opinionem relata, in d. §. his consequenter, scilicet, quod omnes fructus pendentes ad proprietarium pertineant, & ita *Bald. & Preposit. c. 1. an agnatus vel filius, Tract. lib. 2. retract. §. 5. gl. 4. nu. 3. Conarr. resp. lib. 1. c. 15. num. 14.* Similiter si per mortem vassalli feudum non debet reuerti ad dominum sed transire ad sequentem agnatum, iuxta formam inuestituræ, non obtinebit locum prima opinio relata in d. §. his consequenter, sed magis obseruabitur dispositio iuris communis, secundum quam cū feudum concedatur propter seruitia exhibenda, c. 1. §. *in fin. in fine, in quibus causis feudum amittatur*, videtur fructus diuendi pro rata, iuxta decisionem huius text. quod ita post *Cuman.* concludit *Alexan. hic num. 3. & subscribit Brunus consil. 106. post medium, & Costa de successione regni, 3. part. num. 15. ad finem.* Ceterum *Soci. hic num. 10.* etiam hoc casu putat admittendam decisionem, d. §. his consequenter, in prima opinione, & pro eo videtur text. cap. 1. *an agnatus, vel filius, in d. gloss. verb. supra*, ubi probatur, quod si agnatus repudiata hereditate, feudum retineat, ratione feudi nihil tenebitur soluere pro debitis defuncti: sed si morte illius fructus erant pēdētes, considerandum dicit, quo tempore decesserit: nam si post Calendas Martii, vq; ad finem Augusti, & eos agnatus retineat, pro eorum quantitate tenebitur debita

defuncti

defuncti exsoluere; quia prædicti fructus ad heredes defuncti pertinebant. Si vero ante Martium, vel post Augustum decederet, cum tunc fructus non pertineant ad heredes defuncti, si quocunque modo deveniant ad agnatum, nihil eorum nomine tenebitur solvere pro debitis defuncti, et ibi declarat Baldus. *17* *duo numer. 24. Affilius numer. 45.* ↑ Ergo secundum hanc declarationem videtur textus expressus pro opinione Socini. Ego autem neutram opinionem admittendam esse existimo, sed id quod dicitur in dict. c. 1. procedere in locis, in quibus consuetudine ea opinio recepta est, alias vero admittendam esse distinctionem l. defuncta. 6. §. de usufr. et supra tradidimus: et tradit expressus Baldus cap. 1. numer. 26. an agnatus, vel filius. Signoroli confil. 12. numer. 2. Quamvis enim feudum habeat onera annexa, non tamen feudatarius ratione onerum facit fructus suos, sed ratione tituli & vtilis domini quod habet in re. cap. 1. §. fin. in quibus causis feudum amittatur. Si ergo is titulus extinguatur, fructus pendentes debent pertinere ad dominum, vel ad eum ad quem iure inuestituræ feudum transiit. §. si vero. Institui de rerum divisio. Adde, quod cum feudum successione, vel inuestitura deferatur, cap. 1. de successione fratrum. si quidem successione deferatur, in eo succedens, considerabitur tanquam institutus in re particulari, de quo l. quor. c. de heredi. instituen. Nam feudum ex se res particularis censetur. Baldus. authent. cessante. numer. 4. c. de legitimis heredi. Si vero iure hereditario deferatur, cum sequatur additione, dominium in heredem transeat ipso iure. cum heredes infra de acquiren. possessione. Baldus. dict. authent. defunctio. numer. 6. quoad materiam nostram inducenda videtur decisio l. Herennius. 42. supra de usufr. Si vero feudum inuestitura deferatur, ut quia fit concessum pro liberis & agnatis; quia tunc filii & agnati a domino concedere videntur accepti. l. numer. ex familia. §. 1. infra de legatis. 2. Bart. l. mortis causa caput. infra de donationib. causa mortis. mortuo primo, dominium non videtur transire ipso iure in sequentem; quia regula est, in feudis dominium non transire abique traditione. cap. 1. §. si facta, et ibi Baldus. si de feudo fuerit controversia. *18* *fin. Decretal. traditionibus. nu. 5. c. de pallis.* ↑ Vnde quoad nostram materiam, videtur tunc inducenda regula. cum fundus, in princip. supra si certum petatur. et videamus. 38. §. si actionem. supra de usufr. Sed nihilominus contrarium puto esse verius, aduerto enim, quod dominium directum feudi, est penes dominum; utile autem non potest competere, nisi illis, quibus dominus datum voluit. Contrarium resolution. libr. 2. cap. 18. numer. 4. versio octavo, inferius. Si ergo feudum possidentis, cui dominus datum esse voluit, poterit dominus ab eo vindicare fructus, tanquam a male fidei possessore. l. certum. c. de revindicatione. Vnde & feudatarius, qui in feudo debet succedere, tanquam procurator in rem suam, eodem iure uti poterit: arguimus. l. 1. §. fin. infra de noui operis. et l. 1. §. fin. 7. usufruct. quemad. causat.

Vltius queritur, utrum divisio fructuum, de qua in hoc text. sit enarranda mittenda in emphyteusi? Et Speculator tot de emphyteusi. numer. 19. existimat, quod si emphyteusis reuertatur ad dominum propter canonem non solum, iuxta l. 2. c. de iure emphyteu. quod fructus, quos postea emphyteuta percepit, tenebitur domino restituere ad instar fructuarii, qui post extinctum usufructum, fructus perceptos

teneatur proprietario restituere. l. si pater. c. de usufruct. subscribitur Alexander hic numer. 4. Quidam numer. 32. R. in. confil. 17. numer. final. libr. 1. Socini tamen hic numer. 8. aduertit, præmissa posse admitti in terminis de quibus supra: nam cum emphyteuta non solvens canonem, amittit proprias meliorationes. d. l. 2. c. de iure emphy. et authent. qui rem. c. de sacro. eccles. a fortiori tenebitur domino restituere fructus postea perceptos. Quod si morte emphyteute reuertatur ad dominum emphyteusis, existimat fructus pendentes esse diuidendos modo expresso. c. 1. §. his consequenter, in primis opinione hic finitur lex. Quia tamen prædicta diuisio exorbitat a rationibus iuris, tutius existimat diuidendos esse fructus pro rata incipientis computationis anni a tempore, quo emphyteuta incepit colere, & curare fundum. §. non solum. §. hac l. subscribitur Tirac. libr. 2. retract. §. 5. glo. 4. numer. 2. Molina libr. 3. de primogen. cap. 11. numer. 7. ↑ Sed caudum est, quia hæc declaratio Socini est contra mentem Speculatoris supra relati, qui sentit, emphyteutæ regulam esse ad instar fructuarii; ita ut in eo debeat observari distinctio l. defuncta. 6. §. de usufruct. Et facit, quia validum est argumentum de fructuario ad emphyteutam: ut tradit Tassin. l. 2. numer. 18. c. de iure emphyteutico. et in prælud. feudor. numer. 18. Decia. authent. qui rem. numer. 5. c. de sacro. eccles. Neque satis est responso Socini hic numer. 8. in fin. Neque quod emphyteuta plus iuris habet in re quam fructuarius, & id eo de emphyteuta ad fructuarium non valet argumentum: nam replicabitur, in nostro casu validum esse prædictum argumentum, quia in utroque eadem militat ratio: nam id eo finito usufructu, pendentes fructus pertinent ad dominum, quia usufructus consolidatur cum proprietate. §. si vero. Institui de rerum divisio. Quæ ratio pariter militat in emphyteutam: nam finita emphyteusi, utile dominium consolidatur cum proprietate. l. si l. 2. numer. 100. c. de iure emphyteu. Gratius confil. 79. nu. 7. libr. 1. Porro quando militat eadem ratio, indistincte valet argumentum de usufructu ad emphyteusim. Molina libr. 3. de primogen. ca. 7. nu. 8. Ergo decisio d. l. defuncta. etiam in his terminis in emphyteuta admitti debet; ut expressim tradit Baldus c. 1. §. his consequenter. nu. 1. hic finitur lex. Quinimo ultra alios est aduertendum, quod in specie, in qua loquitur Speculator, maior potuit esse dubitatio, utrum emphyteuta teneatur fructus perceptos post commissum restituere? quia quando propter canonem non solum, amittitur emphyteusis, subintelligitur tacita conditio, si dominus voluerit. l. 2. c. de iure emphy. ubi, Volente domino. Vnde cum ante declarationem domini, amissio emphyteusis suspensa esse videatur, fructus perceptos ex re interim sua debuit emphyteuta suos facere. l. qui sit. in primis de usufr. ↑ quod ita hæc ratio tenet: Burfatus confil. 26. nu. 8. libr. 1. Contrarium tamen est verius, quia cum hæc suspensio inducta videatur in favorem domini, & a sola illius declaratione pendet, sequuta prædicta declaratio, perinde debet haberi, ac si a principio interuenisset. authent. de fidei natis ante instrumenta dotata. §. 1. c. 1. Felici. §. fin. 4. de constit. & quia declaratio a principio videtur inesse. l. heredes. palam. §. 2. de testam. in similib. Ang. l. cum proponat. n. 2. c. de bo. authent. Decia. §. semper qui non prohibet. n. 14. §. de reg. iur. ac proinde emphyteuta omnes fructus perceptos post tempus commissi, domino directo restituet, quasi eos ex re aliena, id est, domini, perce-

V u

perit. *Sec. 106. l. 67. n. 12. lib. 1. l. 1. §. si heres perceptio. n. 16. j. ad Trebell. T. rag. l. si in qua. verbo reuertatur. n. 221. C. de reuoc. donatio. a fortiori igitur idem recipiendum erit, quando emphyteusis propter finitas generationes ad dominum reuertitur, quia tunc uile dominium cōsolidatur cum proprietate, nec uila subintelligitur conditio suspensiva.*

Neque obstat ratio Socini *deducta ex §. non solum. infra hac l. nam est aduertendum, quod Andre. de Yfemia. capite. 1. §. his consequenter. colu. pen. hic finitur lex. tractans hunc eundem articulum in feudatario, quod terminos iuris cōmunis. ad mittit distinctionē. d. l. de finit. a. 6. §. 7. de usufruct. etiam in feudatario debere obseruari, quoad fructus naturales: ceterum industriales exillunt diuidendos esse inter dominum, & heredem feudatarii. quia hi uidentur p̄cipi tempore quo curantur. §. non solum. j. hac l. & quia elset iniquum, feudatarium, qui coluit fundum, priuari fructibus, si decedat antequā leges metatur, vel uia, & olea colligatur. Vnde uidetur in his terminis inducēda diuisio huius textus, & subripit Afflictus ibi. nu. 16. *Zafius tract. feud. 10. parte. nu. finali. iuxta q̄ distinctionem Socinus supra relatus uidetur accipiendus. Sed mihi non placet hanc distinctionē inter fructus naturales, & industriales: † quia d. §. non solum, loquitur etiam in fructibus naturalibus. Item tantum procedit in dote, & aliud dicendum est in aliis casibus, ut supra probauimus.**

Neque obstat iniquitas a praeiudiciis considerata, quia ea tātum infert, soluendos esse heredibus emphyteutae, vel feudatarii sum̄ fructos circa fructus, iuxta regulam. *l. fructus. 7. §. cod. Non autem infert, quod ex fructibus pendētibz aliquid debeant lucrari, qui simul cum re ad dominum pertinere debent. Baldus cap. 1. numer. 26. an agnatus, vel filius. Sed quid si emphyteusis ad dominum nō reuertitur, sed ad sequentem nominatum debeat transire? Et cum emphyteusis requiratur traditioem ad dominū trāslationem. l. cum sp̄sionis. §. n. 22. l. 1. ubi. 3. de Publiciana. Inola consil. 11. §. 6. num. 6. Alciatus. l. traditionibus. ad finem. C. de pactis. & responsio. §. 1. num. 1. sequens nō potest uideri dominus emphyteusis, sed tantum ei uidetur competere actio personalis ad emphyteusim petendam: unde in his terminis inducenda uidetur regula. *l. cum fundus in princip. §. fieri impetatur. Contrariū tamen credo uerius, quia aut cōcessa emphyteusi, traditio illius in continentia facta est, & tunc traditio uidetur facta eo modo, quo concessio facta fuerat, & sic nomine omnium nominatorum. Alexander lex. feud. §. si qui rogatus. 1. num. 1. 2. ad finem. j. ad Trebellianum, unde mortuo primo, uirtute praeiudici traditionis, sequens acquireret dominium, iuxta regulam. l. si communis seruus. §. finali. j. de acquirenda possessione. ac ita inducitur regula. l. l. Herennius. 4. l. 1. de uisoria.**

Nec obstat, quod dum primus uiuit, impossibile est, dominū sequentibus acquiri, iuxta regulā. *l. si uerbo. §. si duobus. 1. cōmodati. Nec postq̄ primus mortuus est, illius uoluntas potuit parare dominium sequentibus; cum ea uoluntas morte fuerit exstincta. l. 4. l. locati. ut in terminis arguit Cōmens conf. 173. a. nu. 26. lib. 2. T. rag. de consil. 30. ampliatio. ad finem. quia respondetur, quod, hanc traditio facta uidetur eo modo, quo concessio facta fuerat, † ut scilicet primus haberet dominium emphyteusis, dum uiuere, & post eius mortē illud trāseat in sequenti: mortuo*

igitur primo, & sic purificata cōditione, traditio in sequentibus operabitur effectū suū. l. qui ab finit. §. 1. j. de acqu. possessio. & est boni text. l. 2. §. si pecunia. j. de donatio. & diximus supra n. 12. & colligitur ex Bar. l. 2. §. neque castrense. n. 6. j. de collatio. bonorum. Neq; enim inconuenit ita fieri traditionem, ut post mortē alicuius, dominium alteri acquiratur, ut arg. l. uinea. C. ut actio. ab hered. tradit. T. rag. de consil. 2. item. n. 9. & in notab. l. casu Deci. consil. 239. nu. 2. vers. ulterius. Si autē traditio praeiudici modo facta non sit, adhuc existimo fructus pendētes ad sequenti emphyteutā pertinere, per ea q̄ supra in feudatario resoluimus. Vltcrius quaritur, utrum diuortio fructuum, de qua in hoc textu, debeatur, concludit, non habere locum in fructuariis, sed in eo recurrendum esse ad distinctionem. l. de finit. a. 6. §. 7. de usufruct. ex qua lege duae in proposito colliguntur cōclusiones: prima in sensu directo: scilicet a contrario sensu. Conclusio in sensu directo ea est. Quod si fructuarius decedat fructibz, iam collectis per colonum, pensio debita per colonum pertinet ad heredes fructuarii, etiam si fructuarius decederit, anteq̄ adueniret dies soluendi praeiudici pensionem. Conclusio autem a sensu contrario est. Quod si fructuarius decedat fructibus nondū collectis per colonum, sed illis pendētibz, tunc solutio pensionis pertinet ad proprietarium: de utraque conclusione sigillatim uidebimus.

Prima igitur conclusio ualde notanda est, & eam extollit Angelus. l. si seruus communis. §. finali. num. 1. infra de stipulatio. seruorum. Alexander §. non solum. j. hac l. & consil. num. 16. lib. 2. Socini. consil. 42. numer. 6. lib. 3. *Zafius consil. 231. colum. finali. lib. 2. Bellon. consil. 3. numer. 11. quibus adde Paul. notab. ampliantem. consil. 21. 4. numer. 2. lib. 2. & Auendan. notab. agentem de hac conclusione, responsio. §. 1. numer. 5. & Cautelan. tractat. de usufruct. mulieri relict. numer. 243. Gutierrez in questis. canonica. cap. 3. a. num. 20. Ratio autem huius conclusionis est, quia pensio soluenda, subrogatur loco fructuum, & eorum sapit naturam. l. mercedis. 32. supra de petitis. hered. l. praeiudici. n. 36. supra de uisoria. unde distinctio, quae in fructuario fit circa fructus, §. 1. uero. Instat. de uerum. d. finit. §. 1. in singulis. 8. an finit. 7. de annis legatis. pariter & in pensionibus illorum loco subrogatis obseruanda est. † Vnde constat l. abi Hotomannum. cap. 1. §. hic consequenter. col. 2. ad finem. hic finitur lex. qui dicebat, inter fructuarium & dominum diuidendam esse pensionem pro rata. Colligitur etiam auctoritas ad dictum Baldi. cap. 1. in princip. num. 25. de pace tenenda. dum aequiparat pensiones fructibus perceptis, si iam cessit dies illius soluenda, alias eas aequiparat fructibus pendētibz: hoc enim dictum confunditur per d. l. de finit. Vnde potius docere debuisset, pensiones regulari secundum fructus, quorum loco subrogatur, etiam si dies pensionis soluenda nondū cessit: quod etiā minime perceperunt relati per Cautelan. decisio. 44. n. 4. Deniq; colligitur annotatio ad dictū Anchara. consil. 9. numer. 3. dum tenet, quod licet in feudis, quoad fructus fiat distinctio, & de qua in dicto cap. 1. §. hic consequenter. hic finitur lex. tamen quoad pensiones non debet obseruari ea distinctio, sed potius recurrendum est ad distinctionem. d. l. de finit. a. 6. §. 7. de usufruct. & Alexander hic inu. 3. Contrariū tamen, imo distinctioem. d. §. hic consequenter. etiā in pensionibus esse obseruandam, tenent Bald. ibi. n. 2.*

Aff-

Assuetudinem. 1.5. subscribitur. Iason hic num. 9. quod & secrete admittit idem Anchart. consil. 100. num. 5. Vnde Socini. hic num. 9. in specie reprobatur dictum Anchart. relatum, quia cum pensiones subrogentur loco fructuum, debent eorum sequi naturam. Ipsi enim. §. qui in iuratum. §. si quis casus. Sed pro concordia dicendum est, quod admissa distinctione d. §. his consequenter in prima opinione, si feudatarius decessit a Calendis Martii, vique ad finem Augusti, prout fructus debent pertinere ad eius heredes, ita & pensiones; quamvis dies earum soluendarum nondum venerit, vt colligitur ex mente dicti. L. de finit. Si vero post Augustum decesserit, vel ante Calendas Martias, prout tunc ad proprietarium pertinent, ita etiam debent ad illum pertinere pensiones, & in his terminis proprie militat ratio Socini supra relata: † & hæc de prima conclusione.

Succedit igitur secunda conclusio ex d. l. de finit. a contrario sensu, quod si fructuarius decedat pendentes fructibus, non pertinent pensiones ad eius heredes: nam prout ad eos non pertinent fructus pendentes, §. si vero. Inst. de verum. d. finit. ita neque pensiones. Inuenio tamen quod Cuiacius lib. 4. §. feudorum. tit. 30. colum. 2. & lib. 14. observatio. cap. 22. colum. 2. & lib. 14. observatio. cap. 21. contendit, fructus pendentes tempore, quo moritur fructuarius, diuendendos esse pro rata inter dominum, & heredes fructuarii, allegat. l. si operari. 33. de usufr. & l. §. final. §. si usufr. petat. Ergo idem debet admitti in pensione: & quia prout pensio diuiditur pro rata inter maritum, & vxorem, vt probat is text. ita etiam debet diuidi inter proprietarium & heredes fructuarii. Sed non est recedendum a prædicta conclusione deducta ex d. l. de finit. cum pro ea sit text. clarus. §. si vero. Inst. de verum. d. finit. & est recepta conclusio, vt tradit Cuiacian. tract. de usufr. mulier. re. lib. 2. c. 24.

Nec obstant adducta per Cuiacium: nam ad primum de l. si operari. supra de usufr. & de text. similem. l. si communis seruus. 1. §. final. §. de stipulatio. seruorum respondetur, procedere in locatione operari serui, vt aduertit Bald. 1. numer. 35. C. de iure ser. lib. nam pretium huius locationis diuiditur pro rata inter dominum & fructuarium: sed in locatione fructuum obseruatur distinctio d. l. de finit. & ita hanc differentiam constituit glossa. §. communis. 1. §. final. verb. pecuniam, & ibi Angelus numer. 1. infra de stipulatio. seruorum. 2. Alexander §. non solum. ad finem. j. hac l. & ibi etiam notab. Goffredus. Quidquid Hotomani cap. 1. §. his consequenter. col. 2. ad finem. hic finitur lex. per prædicta iura existimauerit, pensionem locationis indistincte diuidendam esse inter dominum, & heredes fructuarii. Ratio autem prædictæ differentie est, quia fructus non percipiuntur, nisi in certa parte anni, & ideo in illis tempus perceptionis attenditur. d. l. de finit. opera autem serui quolibet die eadem utilitas proportionabiliter ex illis quaeratur, & ideo pro tempore, quo durauit usufructus, tanquam pertinebant ad fructuarium, † & pro reliquo tempore ad proprietarium. Et hæc eadem ratio inter prædium rusticum & vrbicum similem differentiam constituit Iureconsultus. Item quaeritur, §. qui impleto. 1. locati. & ibi declarat Bartholus numer. 10. & post alios Antonius Gomez. 2. tomo. capite. 3. num. 5. Et colligitur etiam prædicta differentia ex textu bene expenso. §. non solum. j. hac l. Neque etiam obstat. §. §. si

nalis. §. si usufr. petat. nam est aduertendum, quod licet textus dicat, heredibus fructuarii competere actionem ad fructus præteritos, non tamen dicitur illos esse diuidendos pro rata temporis, vt aduertit Hotomannus ca. 1. §. his consequenter. colum. 2. hic finitur lex. Quare intelligendum est, quod fructus præteriti, & percepti tempore, quo durabat usufructus, pertineant ad heredes fructuarii, vt ibi est de mæte glossa, ita, vt si tempore usufructus finiti, fructus sint partim percepti, & partim pendentes, iam percepti pertinebunt ad heredes fructuarii, pendentes autem ad proprietarium, vt tradit Iason consil. 231. colum. final. lib. 2. Neque etiam obstat is textus, dum diuidit pensionem pro rata inter coniuges, quia respondet Bartol. hic num. 11. quod maritus non facit fructus suos ratione domini, sed ratione onerum, & ideo merito diuiditur pensio percipienda pro rata onerum fructuarii autem facit fructus suos ratione tituli, & fructus facit suos irrevocabiliter, si vero titulus erat iam extinctus, eos non facit suos, scribit Socinus hic num. 7. Fulv. §. si vero numer. 2. Inst. de verum. d. finit. Baeca de decima tutoris. c. 28. n. 2. ad finem.

His apte annectitur ea quaestio, quando fructus dicatur percepti sic videamus a quo tempore fructus pertineant ad fructuarium? Et Iureconsultus. l. si usufructuarius missum. 13. §. quibus modis. v. usufr. amittat. obscure hanc determinat quaestionem. habet. n. text. ille duos intellectus. Primus est, quod ibi feratur opinio Labeonis existimatis † satis esse, quod fructus sint separati a solo, vt (quoad est etiam, de quo agimus) dicatur percepti; & quod tamen hæc opinio Labeonis reprobetur per Iureconsultum Iulianum, cõcludentem Labeonis veram esse in bonæ fidei possessore. L. ante p. de rei vend. in fructuario a. requirit fructus esse perceptos, quasi dicat, non sufficere, quod fructus sint separati a solo, nisi perfecte sint percepti, id est, reconditi in horreis, & de videtur probare. L. qui sent. 25. §. præterea. §. de usufr. ubi gl. verb. percipiuntur. hunc probauit intellectum, & etiam gl. si fur. 14. verb. percipiuntur. §. de usufr. gl. magna. post prin. lex d. iur. §. 36. de rei vend. gl. 2. §. si vero. Inst. de verum. d. finit. gl. si propter. verb. primi de re script. in 6. gl. verb. referuati in fine. c. si de offic. ordi. in 6. & id esse certissimum dicit Bart. consil. 231. n. 2. & probat Calderin. consil. 2. n. 2. de peculo clerici, neque improbat Bellon. consil. 3. n. 5. Cephalus consil. 191. n. 11. lib. 2. Intellectus secundus est huic omnino contrarius, quod imo opinio Labeonis relata in d. l. si usufructuarius missum, procedat etiam in fructuario. Differentia autem, quod ibi Iulianum sine constituit, inter fructuarium, & bonæ fidei possessorem, sit accipienda in eo sensu, quod bonæ fidei poss. flor. fructus separatos a solo suos faciat siue percipiat ab eo, siue ab alio quocunque; etiam nomine proprio, nam cum bonæ fidei possessor quoad fructus habatur pro domino. L. bonæ fidei. 48. §. de acquir. rerum dominum. l. qui sent. 25. §. in alieno. vers. perro. §. de usufr. fructus per quemcumque perceptos, ad instar veri domini vendicabit, vel cõdicet, & proinde si fur fructus nomine proprio percipiat, prout verus dominus, potest illos a fure cõdicere. l. si fur. 14. supra de usufr. l. cum in pluris. 62. §. messum. supra locati. l. 1. supra de cõdition. seruorum. ita etiam poterit illos cõdicere bonæ fidei poss. flor., vt sentit d. l. si usufructuarius messum. in fine. & l. qui sent. §. præterea. supra de usufr. quemadmodum & line du-

biopotestilloscondicere, quin tantum habet
 vile dominium; vt potest emphyteuta, vel condu-
 ctor ad longum tempus. *l. qui scit. §. praterea. versif.*
 27. *ficus. i. tradit Bart. l. si apes. §. i. i. sup. de iuris. Faber. §. si*
vero ad finem. f. i. sup. de rerum diuisio. §. §. si itaque. nu.
13. i. sup. de action. V. alae. de emphyteusi. glo. §. 20. nu.
mer. 13. Diuerfum erit in fructuario. Nam cum is a-
 nimo domini non possideat, nec habeat vile do-
 minium in re, sed tantum seruitutem personalem.
l. i. supra de seruitutib. non alias facit fructus suos,
 quam si ipse percipiat, vel alius eius mandato, & vo-
 luntate: quod si alius nomine proprio fructus per-
 cipiat, non censetur illi fructuarii: vnde si fur illos
 percipiat, non competet fructuario conditio ad
 illos petendos. *l. si fur. i. §. 4. supra de vsu fruct. l. qui scit. §.*
praterea. supra de vsu fruct. quia illa tantum datur do-
 mino rei, quæ condicitur. *l. i. supra de condit. fructuaria.*
 Hancigitur differentiam inter bonæ fidei posses-
 sores, & vfructuarios, voluit constituere Iulianus
 dict. *l. si vfructuarii messim.* non vero significauit,
 quoad modum perceptionis, esse inter prædictos
 differentiam, & ita Azo & Ioannes intellexerunt
 dict. *l. si vfructuarii messim.* quos ibi retulit Accu-
 rus, & ibi subscribitur Bartolus, Albericus, Bal-
 dus, & Fulgosius, Albericus hic numer. 12. *Carissius*
numer. 7. Baldus. l. cum in plures. §. messim. inf. supra
locati. Cardano. consil. 100. numer. 1. & afferunt receptum
Alberic. & Paul. in nouis prælectionibus. d. l. si fur. su-
pra de vsu fruct. Perusini. capit. final. numer. 1. de offic.
ordin. in 6. l. i. consil. 231. column. final. lib. 2. Cepha-
lus consil. 181. numer. 1. lib. 2. T. i. in quel. lib. 2. v. m. 12.
§. glo. 4. in princip. Couarr. resolu. lib. 1. capit. 1. v. m. 12.
2. Quæritur an apologia de redditib. quæ. 2. monit. 14. Cuias.
lib. 4. fin. cap. 30. column. 2. Gama descriptio. 309. nume.
6. Gutierrez in canon. quæst. c. 33. num. 4. Ex qua re-
 cepta resolutione inferri videtur, quod cum benefi-
 ciarii quoad decimas, & alios fructus beneficiorum
 æquiparentur fructuariis, dum viuunt, glo. cap. final.
 verbor. *reueruari. de offic. ord. in 6. optime Anon. c. cum*
M. num. 9. de consil. & dicit receptum Bellon. conf.
 3. num. 2. quod hi non videtur per perceptionem
 esse domini prædictorum fructuum, quâdo domi-
 nus fundi illos proprio nomine percipit, nõ autem
 nomine beneficiarii. Contrarium tamen dicendum
 est, quia dominus fundi percipiens fructus, saltem
 interpretatiue, decimas, & alios fructus ad Eccl. si-
 28. perinentes, ¶ nomine ipsius Ecclesiæ recipere vi-
 detur, & de eius interpretatiuo mandato: quod suf-
 ficit, vt fructus videantur esse Ecclesiæ. *Bald. l. si vfructuarii*
messim. ad medium supra quib. mod. vfructus
emittit. & l. qui scit. §. praterea. de vsu fruct. i. in specie
Nauar. in apologia de redditibus. quæ. 2. monit. 14. ad fin.
 Si sine fur decimas, vel alios fructus a Ecclesiâ
 pertinentes abstulerit: prout eo casu conditio non
 competit fructuario *l. si fur. i. §. 4. de vsu fruct. ita etiã ne-*
 que competit beneficiario. *Sarmiento de redditib. Ec-*
clesiasticis. lib. 4. c. 6. num. 14. ex hoc r. prehensens Spec-
ulator. tit. de ad rem. m. 64. resoluentem, quod si fur
 abstulit aliquos fructus beneficiarii, poterit ille eos
 condicere, etiam si translatus sit ad aliud benefici-
 um: nihilominus ratione damni præteriti poterit
 agere. *arg. l. 3. §. fin. §. de re et vi armat. & sequitur Bel-*
lamera. c. si quis translatus. in princip. 2. §. 2. quod tam-
 en videtur confundi ex supra traditis. Sed saluân-
 do Speculatorem dicendum est, quod licet benefi-
 ciarii soleant equari fructuariis: tam re vera maiores

habet potestate beneficiarius in fructibus beneficii,
quam habet fructuarius: ac ob id beneficiarius pri-
us tutori agere parabitur. *glos. gloss. andrieu. verb. Eccle-
sia de re sit. in integrum. glos. et qualiter. 2. verb. reddit de
accusato. gl. e. ex luteris de pignori. et. gl. e. in quenda
de pecunia clericor. Porro certum est, tutorem posse
cōdicere fructus pupilli ablatos per furem, quia lo-
co veri domini est. l. interdam. §. 8. qui tutelam. §. de
furtis. notam. gl. 2. d. i. supra. de condit. furi. ergo pariter
competet beneficiario. Et confirmatur, quia benefi-
ciarius honorabilis. & plenius ius habet in fructi-
bus beneficii, quam habet tutor in rebus pupilli. gl.
ad finem. c. fin. §. 9. 3. Panormi. c. eode. c. 2. de ver. scrip.
et ibi Decan. prince. A manius. §. 13. in fine. Menoch.
de recap. possessio. §. remedia. nume. 1. ob. notab. Sacra. de le-
gation. numer. 3. §. de legat. 1. et post. cum Lambertinus.
de iure patronat. lib. 3. artic. 9. 2. part. principalis. nume.
23. Placet tamen in hac controuersia ↑ resolutio
Fabri. §. sic itaque. nume. 15. In finit. de actio. Quod be-
ficiarius nomine suo, non habet conditionem
furtiui, sed nomine Ecclesie, quare propria domi-
na est, & cuius ipse censetur procurator. c. 2. de dona-
tio. prout et tutor nomine pupilli intentat cōdictionem
furtiui. d. l. interdam. §. qui ius clam. §. de furti.*

Et ex prædicta resolutione inferitur, quod si oia
sponte ceciderint, non erit fortuitum, antequam eam
apprehendat nam cum requiritur perceptio, & illa,
quæ sponte cecidit, non potest dici percepta; nec ces-
saria est apprehensio, ut percepta dicatur, quod cla-
se probat d. l. si quis fructum suum messem. & ibi Bald. post
medum. Natio. in apologia de redditu. q. 2. m. 1. ubi
ad sensum. Quamvis aliud sit in bonæ fidei possessoribus,
nam is oleam etiam sponte cadentem facit suam ante
apprehensionem, ut in finat d. l. si quis fructum suum mes-
sem. tradit Baldinus q. si vera ad finem. Institut. de rerum
divisio (Mac. lib. 4. find. r. 2. col. 2.)

Infertur tertio, quod si fructus partim pendeat,
& partim sint percepti, id est, a solo separati, percepti
quidē perinebunt ad heredes fructuarii, pendentes
autē ad proprietarium. l. si vero. Infertur, de verum di-
milio. adiuncta regna. l. qus de tota. & de re vend. & in
specie significat Iureconconsultus l. si. §. si. §. si. ubi offi-
ciat. tradit Jaf. consil. 321. col. prima. l. 2. C. de re. vend. l. 1. col. 1.

Interitur quarto intellectus ad *l. si per. 1. §. de injur.*
ubi probatur, quod si fur decipat fructus, conditio
furtiva non competit fructuario, sed domino
proprietas: nam cum conditio furtiva non datur
nisi domino. *Ad 3. de cond. si furtiva.* & fructuarius nō
habet dominum fructuum, quando alius eos percipit
nomine proprio; *ut supra dictum est*; merito illi de-
negatur conditio ad repetendos predictos fructus,
notat Vacarius declaratio in 1. §. 4. n. 1. ad finem. Prouit
et in colono eadem ratione idem disponit. *l. cum in
procur. 2. §. missi locati.* & quamvis Paul. *l. 1. n. 2. d. 2.*
illud procedere, attento rigore: & ex aequitate
colono concedendam esse vtilem condictionem fur-
tivarum, t̄ etiam absque cessione domini. tam en co-
trarii illi verius & receptius, q. colono nulla omni-
no competit conditio furtiva, nisi per dominū c̄
cedat. *Bar. l. si ap. §. 1. ad finem §. de iur. Alex. l. cum
fundus. §. 1. n. 2. §. certū petat. (Cybal. cons. §. 1. n. 2. lib. 2.
notab. l. aulica. d. 1. c. 1. n. 72.)* Quāvis verū sit, colono
cōpetere actione furti, q. nō requirit dominū, sed in-
teresse agētis. *l. man. §. si furti. (de iur. et cō. expre-
sum in d. l. si fur. Ad cū t̄ tamē perfectū intellectū ad-
uertendū est, quod glossa vbi dicitur, monetur, cōmuni-*